patz. ¶ Ad·v·dꝯ q̃ naturalis appetitus ad
ꝑpetuitatem qui inest animalibus et plãtis ẽ
accipiendꝰ ꝑm ordinẽ ad motũ celi·vt·s· tãtũ
inesse ꝑmaneant quãtum motus celi durabit
non enim potest appetitus eẽ in effectũ vt ꝑmãe
at vltra causã suam·et ideo si cessante motu p̃
mi mobilis plante et aĩmalia non maneant
ꝑm spẽm·nõ sequit appetitũ naturale frustra
ri. ¶ Dm tamẽ virtute diuinitatis fit suscita
turus non hũanitatis ꝛc· Sed ꝓtra ẽ quod
dicit in glo·j.cor·xv·q̃ resurrectio xp̃i fuit
causa nostre resurrectõis·ꝗ xp̃s ꝑm hũanita
tem resurrexit·ergo virtute hũanitatis cor
pora resuscitabit· Et dꝯ·q̃ fiat dam̃·in·inf
li·dicit·Hũanitas xp̃i est quasi diuinitatis or
ganum sicut corpꝰ anime·vñ effectꝰ aliquis
pot attribui humanitati xp̃i dupliciter· Uno
modo ꝑm se sicut attribuit ei tangere leprosum et huiusmodi·Alio modo inq̃tum est instrumentum diuinitatis·sicut attribuit ei tactu suo leprosũ mundare·hoc autẽ modo attribuitur hũanitati xp̃i sua resurrectio nostrã causare sicut tactu suo leprosũ mundare·et qꝛ instrumentũ non agit nisi in virtute principalis agẽtis·inde est q̃ dicitur xp̃s resuscitaturus corpora non virtute humanitatis sed diuinitatis·q̃ uis sua resurrectio sit nrẽ resurrectõis causa p modũ quo tactus leprosi est causa mundatõnis· ¶ Per verbum filij dei fit aĩmarum resurrectõ·p verbum fcm̃ in carne per filiũ hominis fit corporꝭ resurrectio Sꝛ ꝓtra qꝛ sic resurrectio xp̃i dicit esse causa resurrectiõis nrẽ corpalis·ita et spũalis·vt patz per illud Roma·iij·Si resurrexit ꝓter iustificatõem nrãm Et dicẽ·q̃ vtriusq̃ fit principaliter virtute diuina·et quasi instrumentaliter p operatõem humanitatis xp̃i·sed tamẽ spũalis resurrectõ appropiatur diuinitati·corpalis vero hũanitati per appropiatõem quandam vt seruetur similitudo inter effectũ et causã ¶ Filius cũ prẽ et spũsãcto·vita est que pertinet ad aĩam nõ ad corpus· Sed cõtra qꝛ omnis vita tam spũalis q̃ corporalis oritur a vita diuina et imitatur eam·vtꝛ per dyo·vj.ca·de di·no· Et dicendũ q̃ dicitur nõ pertinere ad corpꝰ·qꝛ corpus non pot eius esse particeps per cognitõnem et amorẽ· ¶ Angeli ante deferẽt signuꝫ crucis·Sed cõtra est q̃ lignũ illud crucis non habꝫ aliquẽ ordinem ad mœrituõem et ita non remanebit post illam innouationẽ· Et dicẽdum q̃ signũ crucis non accipitur hic p ipso ligno crucis dñice·sed p aliqua repñtatione ipsius· ¶ Colũne celi pauent aduentũ eius·colũne celi hic dicũtur angeli qui celos mouent·qꝛ in eorꝭ virtute sustentatur tota efficacia celestis actõis·cum õnia corpora regantur p spũ vite rationalẽ vt augꝰ·dic·nj de trin· ¶ Quantũ luxit sol in p̃ma ꝛdinatiõe vij·dierum ante pctm̃ ꝛc· Intelligenda est ꝗ cõpatio ꝑm cõmodum quod hõ percipit ex lumine celestũ corporꝭ quod fuit maius ante pctm̃ q̃ post·q̃uis post resurrectionẽ realiter magis luceant vt dcm̃ est· ¶ Dignifitat solẽ et lunam hijs qui erunt in eterna beatitudine nullum lucis vsum p̃stare·Hoc intelligendum est de vsu necũtatis vt pꝛꝰ dictũ est ¶ Ne impij in tormentis sub terra positi·ꝛc·ꝑm hoc videtur phdo·sensisse q̃ infernꝰ sit in aliq̃ superficie terre·cũ tamen ab alijs dicat q̃ sit in p̃fundo terre Quidã vero dicũt phdo·ec ꝗ sensisse q̃ infernꝰ sit in p̃fundo terre. sed q̃ in aliq̃ supficie terre sit aliquis magnus terre hyatus·vnde lumen solis ad illos qui sunt in inferno peruenire posset si sol terram circuiret qꝯ vtrũ verum sit õmno certum non est·

Post resurrectõem vero facto vniuerso·ꝛc·Postq̃ determinauit magister de hijs q̃ pertinet ad iudicũ generale· In parte hac incipit determinare de p̃mijs q̃ penis que iudicũ generale sequũtur· Et diuidit in partes duas· In p̃ma determinat de p̃mijs bonorũ In secunda de penis malorꝭ·l·di.ibi·ꝗ orit questio·ꝛc· Prima autẽ pars diuidit ĩ pres tres· In p̃ma eũ describit qualis erit beatitudo sanctorꝭ que eis in p̃miũ post generale iudicũ dabitur· In secũda ondit qmo ad eam cõsequẽdam õnis humanꝰ appetitus tendat·ibi· Solet etiã queri de bẽtitudine vtrũ ones ꝛc· In tercia qualiter eam hũtes diuersimode ipsam participãt·ibi·solet etiã queri·ꝛc· Circa hoc tria facit· Primo ondit diuersitatem que in beatitudine sanctorꝭ accidit ex parte cognitõis· Secũdo ex parte gaudij vel delectatõnis ibi·solet etiã queri an ĩ gaudio·ꝛc· Tercio inquirit de augmẽto beatitudinis qꝯ accidet ex resũptione corporis·ibi·post hoc queri solet·ꝛc· ¶ Circa primũ queritur quinq̃·Prio de beatitudine· Secũdo de visione dei in qua principaliter bẽtitudo cõsistit· Tercõ de delectatione que formaliter bẽtitudinẽ cõplet· Quarto de dotibꝰ que in beatitudine cõtinent· Quinto de aureolis quibꝰ beatitudo pficitur et decoratur· ¶ Circa primũ queritur q̃tuor· Prio

in quo sit querenda beatitudo ¶ Secundo q̃d sit · ¶ Tertio vtr omnes eam appetant · Quarto vtr ab omibus equalr ptiãpetur

¶ Questio prima ·

AD ·j. sic pœditur · videt' q̃ beatitudo ĩ bonis corporis cõsistat · qr qd a plurib? dicitur · impossibile est falsũ esse totalr · vt ome tator dicit in li. de aia · et phs dicit in · vij · et h̃ q̃ opinio nõ perdit' quã ppl'i multi famãt: ꝗ maior hominũ multitudo inclinat' ad querendum corpales delcationes et corporalia bona quasi finẽ · ergo finis hũane vite in corpalib? bonis ꝯsistit. finẽ aũt humane vite diam? beatitudinem · q̃ beatitudo in bonis corporis querenda est ¶ P' · quãto aliq̃s finis est magis vltimus in ꝯsecutõne · tãto prior est in intentione et appetitu: sed hõ prius appetit corpale bonũ q̃ spiritũale · cũ ex amore corporaliur rer in amorẽ intuibiliur manuducamur · vt grego: dicit · ergo bonũ corporale est vltimus finis noster · talis autẽ finis est beatitudo · q̃ ĩ bonis corporalib? beatitudo est querẽda ¶ P' · quãto aliqd bonũ est cõmunius tãto diuinius · vtr · j. et h̃ · sed bonum corpale cõius est q̃ spũale · qr corpale ad plantas et aialia bruta se extẽdit · non aũt spũale · ergo corpale bonum spũali p̃minet · et ita in corpalibus bonis magis est beatitudo querẽda ¶ P' · beatitudo ab omibus ponit' finis virtutis · ꝗ virtus habet finẽ suũ non solũ in bonis spũalibus: sz eã in corporalib? · p virtutẽ enim tẽperantie et alias virtutes hõ ꝯsuat' a nociuis etiã fm corp? ergo beatitudo nõ solũ in spũalibus: sed etiaz in corporalib? bonis est querẽda ¶ P' · fm phm in · ij · phi · felicitas et fortuna circa idem esse videnť · sed bona fortune sunt corporalia ergo bona in q̃bus cõsistit beatitudo et felicitas sunt corpalia ¶ P' · hõ ex aia et corpore ꝯstituit' · q̃ bonũ hois dr esse cõe anime et corpori · sz bonũ spũale non p̃t esse cõi corpi · bonum autẽ corporale p̃t esse cõe anime · inquãtum anima de corporalib? delcãtur · q̃ beatitudo q̃ est bonũ hominis magis cõsistit in corporalibus q̃ in spũalibus bonis ¶ Sed contra illud qd cõuenit homini fm corpus p̃t eẽ cõe sibi et alijs aialibus · sz beatitudo alijs aialib? non p̃t cõpetere · ergo beatitudo non est q̃renda in bonis corporis ¶ P' · beatitudo est summum bonũ hois · ergo in p̃cipuis hois bonis est q̃renda · sz bõ aie sũt nobiliora corporis · sic et aia corpore nobilior · ergo beatitudo est q̃renda in bonis aie ¶ P' · illud qd est vltima mẽsura non est aliq̃ modo mensuratũ · ergo illud qd non p̃t esse bonũ nisi put est mensuratum · non potest esse mensura vltãa in rebus hũanis · et ita nec vltim? finis q̃ est beatitudo cũ finis sit mẽsura ponens modũ hijs q̃ sunt ad finẽ · sz bona corporalia ñ sunt laudabilia · nec bona nisi inquantũ sũt mẽsurata mensura virtutis · vtr per phm in · vij · et hi · ergo ĩ bonis corporalibus ñ potest esse beatitudo ¶ Ulteri? videt · q̃ beatitudo magis cõsistit in hijs q̃ sũt volũtatis · q̃ in hijs q̃ sũt intellectũs · qr beatitudo est summũ bonũ · sz bonũ est obiectũ volũtatis inquantũ hmõi · non ãt intellectus · q̃ beatitudo magis ꝯsistit in actu volũtatis q̃ intellectus · ¶ P' · delcãtio fm phil' · in · vij · et hi · ad beatitudinẽ reqritur · vñ et in greco nomẽ beatitudinis a gaudio acãpit'. sz delcãtio est in voluntate siue in affectu · ergo et beatitudo · P' · fm phm in · x · et h̃ · in actu nobilissime virtutis cõsistit felicitas siue beatitudo · sz caritas est excellentissima omniũ virtutũ · vtr p apl'm · j. cor · xiij · ergo cũ caritas sit in volũtate · ibi querenda est beatitudo ¶ P' · sicut aia impat corpori · ita volũtas impat intellectui · et per ꝯsis ẽ eo superior: sed beatitudo magis ponit' in bonis anime q̃ corporis · qr anima est superior corpore · ergo eadẽ rõne magis debet poni in volũtate q̃ in intellectu ¶ P' · beatitudo hois ꝯsistit in perfecta ꝯiunctione ad deũ · sed perfectius hõ ꝯiungitur deo per voluntatẽ q̃ per intellectũ · vñ dicit hug' · de sanc · vic · in · vij · ca · ec · ierarch · super illud mobile et aquitũ ꝛc · dilectio supereminet scientie · et maior est intelligẽtia · plus enim deus diligitur q̃ intelligatur intrat dilectio vbi scia foris est · ergo beatitudo magis consistit in dilcõne q̃ in ꝯgnitione et in volũtate q̃ intellectu ¶ Sed cõtra est qd dicitur Johis · xvij · h̃ est vita eterna vt cognoscant te verũ deũ et quem misisti Jhm xpum sed vita eterna est ipa beatitudo · ergo beatitudo in cognitõe cõsistit ¶ P' · j. cor · xv · super illud · cũ tradiderit regnũ deo et pri · dicit glo. id est cũ perduxerit credentes ad ꝯtẽplationẽ dei patris · vbi est finis omniũ reqes sempiterna et gaudiũ: sz h̃ est beatitudo · ergo in contẽplatione intellectus beatitudo cõsistit · ¶ P' · phs in · x · et h̃ · ostẽdit q̃ in contẽplatione virtutis actu vltima hois beatitudo consistit · sed h̃ pertinet ad intellectũ · ergo beatitudo maxime cõsistit in intellectu · ¶ P' · fm phm · in · j. et h̃ · bonũ in quo per se est sufficiẽtia est felicitas vel beatitudo · sed h̃ est in cognitõne · vtr Joh · xvii ·

domine ostende nobis patrem et sufficit nob.
ergo idem qd prius Alteri? videt q beatitu
do magis cōsistat in actu intellectus practici q
speculativi. quanto enim aliqd bonum est communius tanto
est divinius. vtz in. j. et h. sed bonum intellectus spe
culativi est singularius eius q speculat. bonum
autem intellectus practici pt esse cōe multorum. q
magis cōsistit beatitudo in intellectu practico q
speculativo Sed. p. beatitudo est ultima perfectio
hominis. sed maior est perfectio alicuius rei secundum
q est ens alterius. q sm q in se perfecta existit.
vnde dicit dyo. iij. ca. ce. ierar. q omnium divinius
est dei cooperatores fieri in reductione aliorum. per
intellectum autem speculativum homo hz perfectionem
in seipso. intellectus autem practicus est ens alioru.
q beatitudo magis consistit in intellectu practico
q speculativo Sed. p. finis est operis hominis q sunt
ad finem. sed beatitudo est finis et premium virtutum
vt in. j. et h. dr. virtutes autem magis consistunt
in operatione. q in cognitione. qr scire paruz vel
nihil prodest ad virtutem. vtz. ij. et h. q beatitu
do magis consistit in intellectu practico q in spe
culativo. Sed. p. beatitudo hominis consistit in eo qd est
in homine nobilius. sz intellectus practicus est no
bilior speculativo. qr ipse legem ponit speculati
vo intellectui. p prudentiam enim legislatoris or
dinatur qliter qs discere debeat disciplinas spe
culativas vtz in. j. et h. q beatitudo magis est
in intellectu practico q speculativo Sed contra
beatitudo cum sit vltimus finis propter seipsam q
ritur et non propter alterum. sz cognitio practica or
dinatur ad alterum tanq ad finem. qr ad opus vt
in. ij. meth. dr. non autem speculativa. sed propter
seipsam quritur. vtz in. j. meth. ergo beatitudo
magis consistit in intellectu speculativo q practi
co Sed. p. beatitudo nra consistit in h q deo con
iungamur. sz nos non coniugimur deo p intelle
ctum practicum. sz p speculativum. ergo beatitudo
magis consistit in intellectu speculativo q pra
ctico Sed. p. in ratione beatitudinis est diuturnitas
et sufficientia et delectatio. sed in actu contemplativi
intellectus est homo magis sufficiens sibi. q in actu
intellectus practici. ad quem multis auxiliis exte
rioribus indiget. nullaqz actio est in q homo
possit ita diu persistere sicut in contemplatione
propter remotionem a corporeis instrumentis. q
debilitas lassitudinem inducit. neqz est aliqa de
lectatio ita pura sicut contemplationis. qr ei nul
lum contrarium admiscet. neqz enim contrarium hz
ergo beatitudo maxime in actu intellectus specula
tivi consistit Alterius videt q beatitudo in vi
ta hac habeat. qr math. v. dicit. beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est reg. ce. Et sicut. beati qui
persecutionem patiuntur ac. huiusmodi. sed omnia h
in hac vita hinitur. ergo beatitudo est in hac
vita. Sed. p. si beatitudo non posset esse in hac vita.
nullus beatitudinem cognoscet nisi q de alia vita
notitiam habet. sed multi phi de beatitudine tra
ctaverunt futuram vitam penitus ignorantes. ergo
beatitudo pt esse etiam in hac vita. Sed. p. prius vi
ta hominis est perfectior q prius vita alicuius al
terius animalis. sed vita prius aliorum animalium in
cludit finem vltimum eorundem. ergo et vita presens
hominis beatitudinem includit q est finis eius. Sed
vnaqqz res naturaliter desiderat finem suum: sed
ex desiderio finis nascit desiderium eorum q sunt
ad finem. illa autem paupe sunt ordinata ad finem si
ne qbus ad finem peruenirri non pot. sic autem ad bea
titudinem hominis mors esset ordinata si in hac
vita beatitudinem hrem non posset. ergo homo natura
liter desiderat mortem. qd expimento falsum esse
sentit. et auctoritati apli contradicit. q dicit. ij.
cor. v. nolumus expoliari. sed superuestiri. ergo
beatitudo hominis est in hac vita Sz contra
nullus pot esse beatus q non hz h qd bn vult. sz
quilibet beatus bn et ordinate vult sua beatitu
dine nunq posse priuari. ergo quicumqz h non
hz non est vere beatus. sed nullus h in hac vita hz
qr ipsam beatitudinem quam in hac vita hre posset
oportet q ad minus mors tollat q beatitudo
in hac vita haberi non pot Sed. p. nullus ad vlti
mum finem vite iam peruenit cui restat aliqd appete
dum. eo q beatitudo in se sufficientiam habet vt
etiam phs dicit: sed quantumcunqz aliquis sit in
hac vita perfectus. vel scia vel virtute. vel quo
cunqz alio modo. adhuc ei restat aliqd ad ap
petendum. s. multa scire que nescit. imo bo
nitas etiam perfectionis q q diu h vita durat
certa esse non pt. cum etiam sapientissimi et per
fectissimi viri per infirmitates corporales pos
sunt in insaniam deuenire. ergo beatitudo in hac
vita hri non pt Sed. p. beatitudo ab omnibus
ponit maximum bonum. sz maximum bonum q qd est
malo penitus impermixtum. cum ergo vita hec abs
qz malis esse non possit. quantumcumqz aliquis
sit sapiens et virtute perfectus. vt manifeste
apparet varios casus hominis intuendo. videtur
q in hac vita beatitudo esse non possit Ad
dicendum ad. j. q. q beatitudo cum sit naturaliter ab
omnibus hominibus desiderata. nominat vltimum
humane vite finem. finis autem cuiuslibet rei est o
peratio propria. vel per operationem propriam
ad finem venit. cum autem forma propria sit
in qualibet re operationis proprie principium
forma autem propria hominis inquantum
est homo sit rationalis anima. oportet q vel

in ipsis actibus rōnalis aīe beatitudo cōsistat
vel in hijs ad q̄ hō p actus rōnalis aīe ꝓpatur
h aūt bona aīe dicunt · vñ necē est beatitudinē
ponere in bonis aīe etiā ſm plos · Qz aūt ali
qui beatitudinez in bonis corporis ponūt ex h
puenit · q̄ sepos q̄d essent ignorabāt · nō enī
agnoscebāt se ſm id qd est in eis melius qd
eorz esse formaliter ꝓplet · h ſm id qd de eis ex
terius apparet · et ſm h in exterioribus bonis
suā beatitudinē quesierūt Ad · j. g dicendū q̄
multorz opinionē nō est necesse eē verā simplr
h ſm ptē · multitudo autē hoīm in bonis cor=
poris beatitudinē ponentiū quantū ad h verā
opinionē hz · q̄ illud qd sibi optimū estimant
hoc suā beatitudinē esse putāt · q̄ quantū ad h
opinio eorz vera est · s. q̄ optimū hoīs est bea
titudo · non aūt oportet q̄ sit vera quantū ad
h q̄ ponunt eaz in bonis corporis · qz h opio
prēdit ex falsa radice · q̄ sez estimant se prima
paliter esse id qd sunt ſm corp? Ad · ij · dicē
dum q̄ h q̄ p̄mo desiderat bonū corporale q̄
spūale p accidēs ꝓtingit · nrā enīz cognitio ab
vniuersalioribꝰ ad spālia prēdit vtz in · j. phꝰ.
q̄ ideo in principio nihil cognoscimꝰ de fine ho
minis nisi h generale qd est quoddā optimū
et sicut cognoscimꝰ ita et desideramus · et ideo
inter illa bona q̄ primo cognitiōi occurrūt esti
mamus illud bonū · priora aūt in nrā cognitō
ne sunt sensibilia · vñ in principio estimamꝰ q̄
sūma bona sensibilia bona · sz in fine qñ cogni
tio nrā pficitur habemus distinctā cognitionē
de hoīs fine · discernēdo ipm ab alijs · et tunc
appetimus summū bonū vt est sez in spūalibꝰ
rō aūt prēdit ac si per se loquēdo appetitus
boni corporalis precederet appetitum boni
spūalis Ad · iij · dicendū · q̄ dupl'r dicit' ali
quid esse cōe · Vno mō p p̄dicationē · huiōi āt
ꝓpe nō est idē nūo in diuersis repertū · q̄ hoc
mō hz bonū corporis cōitatem Alio modo est
aliq̄d cōe ſm ptcipationē vnius et eiusdē rei
ſm numerū · et h mō bonū cōius est diuinius
et h ꝓmunitas maxīe pt in hijs q̄ ad animaz
pertinēt inuenirī · qz per ipam attingit ad id
quod est cōe bonū oībus rebus sez deū · q̄ ideo
ratio nō prēdit Ad · iiij · dicendū · q̄ duplex
est finis sez finis operatōis et intentionis · bo=
num q̄ corporis pt esse finis virtutis q̄si q̄daz
terminus vel effectus virtuose operatōis · non
aūt fiat in q̄ stet virtutis intentio · qz cū virtus
sit perfectio aīe q̄ est corpore nobilior · et nihil
agat ꝓter vilius se · nō pt esse q̄ i bono cor
poris intentio virtutis q̄escat Ad · v · dicendū
q̄ felicitas et fortuna dicunt' esse aliq̄z dupl'r

Vno mō sicut subiectorum · et h mō felicitas et
fortuna sūt eius dē · qz vtriūqz nō nisi in rōnali
bus eē potest · Alio mō sicut obiectorz vel ma
terie · et sic impossibile est q̄ felicitas et fortūa
sint eorundē · qz fortuna est eorū q̄ ꝓter aliq̄d
agūtur · qñ aliquid p̄ter intentionē accidit · fe
licitas aūt l' beatitudo est q̄ ab oīnibus inten=
ditur · nec ad alterū ordinat' · et ideo licet cor=
poralia bona dicātur fortune materialiter. ñ
tñ sequit' q̄ in corporalibꝰ bonis felicitas cō
sistat Ad · vj. dicendū · q̄ lz hō ex aīa et cor
pore cōsistat · tñ esse specificū hz ex aīa · nō ex
corpore · qz forma cuiuslibet rei est principū
esse eius specificū · vñ et beatitudo hoīs prima=
paliter originaliter consistit in bonis aīe · sic
enī corpus est ꝓter aīam sicut ꝓter finē · et
materia ꝓter formā · vt in · ij · de aīa · ita q̄ bo
na corporis ordinant' in aīe bona vt in finem
vñ in bonis corporis beatitudo p̄ncipaliter cō
sistere nō potest Ad · ij · q · dicendū · q̄ beati=
tudinem esse in volūtate dupl'r pōt intelligi
Vno mō ita q̄ sit volūtatis obiectū · et sic beati
tudo cū sit vltimus finis · et ex fine est rō boni
qd est volūtatis obiectū · oportz ponē beatitudi
nem in voluntate esse · Alio mō ita q̄ sit aliq̄s
actus voluntatis · et sic beatitudo in volūtate
esse non pt · beatitudo enī vltimū finē hoīs im
portat · Finis āt vltimꝰ potest acipi duplex
vnus in ipso · et alius ex ipsum · In ipso · sicut
operatio rei dicit' esse finis eius · cū omnis res
sit ꝓter suā opationē · Finis vero ex ipsū est
ad quod p suā opationē pertingit · Non autē
q̄libet operatio potest dici finis; sz illa q̄ fini
exteriori p̄mo ꝓuīgit · et h dico qñ res finē ex
se hz · tūc enī oportet q̄ finis interior ad exte
riorem ordinet' · vt sic finis exterior sit q̄si finis
vltimꝰ · et finis interior qui est operatio sit ad
illū ordinatus · sicut videmꝰ q̄ res naturales
per operationes q̄s hñt pertingūt ſm assimilati
onem quandā ad diuinā bonitatē q̄ est earū
exterior finis · Non est autē possibile vt ipse
voluntatis actus sit vltimus finis alicuius qz
cū voluntatis obiectū sit finis · hoc ipsū qd est
velle et quilibet alius voluntatis actus nihil ē
aliud q̄ ordinari aliq̄ in finē · vñ presupponit
aliū finē · et ideo si ipsum velle dicatur esse vo=
litum · oportet presupponere aliq̄ h aliquid eē
volitum · non enī potest intelligi in aliq̄ potē
tia reflexio super actū suū · nisi actu suo in quē
fit reflexio prius terminato per obiectum p
prium · quod sit aliud ab ipso actu potentie il
lius · alias oporteret in infinitum prēdere ·
Si enim intellectus intelligit se intelligere ·

oportet ꝙ intelligat se intelligere aliq̃d · et si
dicas ꝙ intelligit se intelligere · hꝯ qd̃ est se in
telligere adhuc oportebit aliud ponere · ⁊ sic in
infinitũ · Ptz g̃ ꝙ ipsũ intelligere nõ pt esse pri
mum obiectũ intellectus · et eadẽ rõne nec ipm
velle pt esse obiectũ primũ voluntatis · Cum g̃
obiectũ primũ voluntatis sit finis vltim? · im
possibile est ꝙ aliqs voluntatis actus sit vlti
mus finis volũtatis · Nec etiã põt dici · ꝙ asse
cutio finis exterioris fit per actũ volũtatis im
mediate · intelligit em esse actus volũtatis ad
assecutionẽ finis vt motus quidã in finẽ · post
assecutionẽ vero vt q̃etatio quedã in fine · non
potest autẽ esse ꝙ volũtas nũc quietet in fi=
ne in quẽ prius tẽdebat · nisi ꝙ voluntas alio
mõ se hꝫ ad finẽ · q̃ prius · l' econuerso · illud g̃
qd̃ facit voluntatẽ hꝯ mõ se hrẽ ad finẽ vt vo=
lũtas quietet in ipso est vltim? finis interior
qn primo ꝓuũgit exteriori fini · sicut si alicuius
finis exterior sit pecunia · finis iterior erit pos
sessio pecunie p quã hõ se hꝫ ad pecuniã vt vo
luntas in ea quietet · Cũ g̃ vltim? finis quasi
exterior hũane volũtatis sit de? · nõ pt esse ꝙ
aliqs actus voluntatis sit interior finis: ꝯ ille
actus erit vltim? finis interior · q̃ primo hꝯ mõ
se habebit ad deũ vt volũtas quietet in ipsuꝫ
ꝯ aũt est visio dei fm intellectũ · qꝛ per hanc
fit q̃si quidã ꝓtactus dei ad intellẽm · cũ omne
cognitũ fit in cognoscẽte fm qꝛ cognoscit · sic
etiã corpalis tactus ad delcãbile corporeũ idu
cit q̃etationeꝫ affectus · ⁊ ideo vltim? finis hois
est in actu intellectus · et ita beatitudo q̃ est vlti?
finis hois in intellectu ꝓsistit · tñ id qd̃ est ex pte
volũtatis · s · q̃etatio ipius in fine qd̃ pt dici de
lectatio est q̃si formaliter ꝓplens rõnem beati
tudinis · sicut supuenẽs visioni in q̃ sba beatitu=
dinis cõsistit · vt sic volũtati attribuat et pri
ma habitudo ad finem fm ꝙ assecutionẽ finis
appetit · ⁊ vltima fm ꝙ in fine iã assecuto q̃eta
tur Ad · j · g̃ dd̃ · ꝙ rõ illa oñdit ꝙ beatitudo
fit in volũtate sicut suũ obiectũ · nõ aũt quasi
actus eius Ad · ij · dd̃ · ꝙ delcãtio requiritur
ad beatitudinẽ q̃si forma cõpletiua beatitudis
quia delcãtio pficit operatõem vt quidã finis
supuenens · velut iuuenib? superuenit pulcri
tudo q̃ iuuentutẽ decorat · vt dꝛ · x · et hꝯ · Ad
iij · dd̃ · ꝙ caritas p tãto dr eẽ altior virtus ce
teris q̃ sũt in via · qꝛ ipsa est q̃ ordinat omnes
in deũ · ipsa est etiã cuius erit in pria vltra q̃e
tatio in deũ · hꝯ tñ nõ dat ei ꝙ act? eius sit sba
ipsa beatitudinis · ꝯ l' inclinatio q̃dam in ipaꝫ
sicut in statu vie · l' quietatio in ipsa sic ĩ statu
patrie Ad · iiij · dicendũ · ꝙ act? corporis nõ
pt pertingere vt assequat bonũ aĩe · ꝯ actus
intellectus põt pertingere ad assequendũ bonũ
quod volũtas appetit · et ideo ñ est sile Ad
v · dicendũ · ꝙ per affectũ hõ perfectius deo cõ
iungitur q̃ p intellectũ inquantũ ꝓuũctio q̃ est
per affectũ superuenit perfectẽ ꝓuũctionẽ q̃ est p
intellectũ perficiẽs et decoratẽs eã · ꝯ tñ oportet
ꝙ prima ꝓuũctio fit sepe per intellectũ · dilectio
em pri? inclinat in ꝓuũctionẽ perfectã appe=
tendã · q̃ intellectus perfectẽ ꝓuũgatur · q̃uis nõ
prius q̃ intellectus q̃quo modo cognoscat · eo ꝙ
appetitus ñ potest eẽ incognitũ omino · et ideo
dicit hugo · ꝙ scia foris manet vbi dilectõ int?
est Ad · xij · q · dicendũ · ꝙ sicut ex ia dcis ptz
fm hꝯ in actu intellect? beatitudo hois ꝓstitui
tur · ꝙ per ipsũ est prima ꝓuũctio hominis ad
suũ vltimũ finẽ exteriorẽ · cui intellectus ꝓuũgit
inquantũ cognoscit ipsũ · illud autẽ quod est
cognitũ per intellectũ practicũ ñ potest eẽ vlti
mus finis exterior · qꝛ cognitio intellectus pra=
ctici ordinat ad cognitũ sicut cã ad effectũ · effe
ctus autẽ alicuius ñ potest eẽ vlti? finis eius
qꝛ perfectio cãe ñ dependet ab effectu · ꝯ econuer
so · et ideo impossibile est ꝙ beatitudo in actu
intellectus practici ꝓsistat: ꝯ solũ in actu intelle
ctus speculatiui · et inde ẽ ꝙ omnis cognitio pra
ctica est ꝓter aliquod aliud appetibile · ꝯ co=
gnitio speculatiua magis appetit ꝓter seip
sam · Ad · j · g̃ dicendũ · ꝙ bonũ cui intellectus
speculatiuus ꝓuũgitur per cognitionẽ est cõtus
bono cui cõiungitur intellectus practicus · inquã
tum intellectus speculatiuus magis separatur
a particulari q̃ intellectus practic? · cuius cogni
tio in operatione perficitur · q̃ in singularibus
cõsistit · Sꝫ hꝯ est verꝫ ꝙ assecutio finis ad quẽ
peruenit intellectus speculatiuus inquantũ hu
iusmodi est ꝓpa assequenti · sed assecutio finis
quẽ intellectus practicus intẽdit pt esse ꝓpria a
cõis inquantũ per intellectũ practicũ aliquis se
et alios dirigit in finem · vtꝫ in rectore multi
tudinis: sed aliquis ex hoc ꝙ speculatur · ipse
singulariter dirigitur in speculationis finem ·
ipse aũt finis intellectus speculatiui tñ pertinet
bono intellectus practici quantũ singula
ris assecuco eius excedit cõem assecutionẽ bo
ni intellectus practici · et ideo perfectissima bea
titudo in intellectu speculatiuo cõsistit Ad
ii · dicendũ · ꝙ perfectius est hrẽ aliquam per
ctionem et trãsfundere ipsam in alterꝫ · q̃ so
lum hrẽ eam in seipso · nõ em alio mõ intelli
gi potest cõparatio dictarꝫ pfectionuꝫ · eo ꝙ
perfectio alicuius vt est causa non potest esse
nisi simul sit perfectio eius in seipsa · cõtingit

autem maiorē esse pfectionem alicuius put in se pfcm est·q̄ fm q̄ est cā alterius qn nō eandē pfectionē cōicat·l̄ non tantā sicut habz sicut maior est perfectio q̄ ꝓsiderat in deo fm q̄ in se cōsistit·q̄ fm q̄ alia causat·et sic maior est pfectio speculatoris inquantuz in se in speculādo perfcūs est·q̄ fabri inquantū faciat cultellū·perfectior aūt est ille q̄ speculādo alios speculatores eqliter sibi ꝓstituet. q̄ ille q̄ ip se sol? possit speculari ¶ Ad·iij·dd·q̄ finis et ea q̄ sūt ad finē nō oz eē ꝓformia q̄i sunt vni? generis·ſ opter ibi eē ꝓformitatē ꝓportionis vt sz ea q̄ sunt ad finē sint ꝓportionata ad finem inducendū·et ſ mō virtutes cōformant beatitudini·q̄ ad beatitudinē inducūt p modum dispōis et meriti· ¶ Ad·iij·dd·q̄ intellectus speculatinus simpl'r practico nobilior ē cū sit ꝓter seipm·practicus vero ꝓter opus nec intellcūs practicus legē ei ponit· non enim dirigit intellcūs speculatiu? in iudicādo de veritate verū fm aliquā legem ab intellcū practico positā·sed intellcūs practicus legem ponit ꝓter intellcm speculatiuū·vt dicit phs in.vj. et ſ·dū ordinat qliter aliqs ad perfcōem speculatiui intellcūs debeat peruenire·et ex hoc ondit intellcūs practicus eē subſtrens speculatiuo ¶ Ad·iij·q·dicendū·q̄ sicut in rebus naturalibus se hz motus ad terminū·ita ī voluntarijs se habet appetitus finis et eoz q̄ ꝓter finē appetunt ad consecutionē finis·q̄ ideo sicut qn res naturalis puenit ad terminū cessat motus eius·ita volūtas cum hz qd querit appetitus eius desistit cōuersus in amorē vel delectationē·beatitudo ꝗ cum sit finis ad quez referuntur a omnia desideria·oportet q̄ sit tale aliqd quo habito nihil vlterius desiderādū restet·qlibet autē naturaliter eē desiderat q̄ p manere in bono quod hz·q̄ ideo ab omnibus beatitudo tale aliqd esse ponit·qd immobilitatem habeat et perpetuitatē· Sed de immobilitate et perpetuitate beatitudinis hūane aliqui diuersimode iudicauerunt Quidā enim dixerūt q̄ de ratione hūane beatitudis nō erat perpetuitas absolute:sed perpetuitas respectu vite hominis·nec tn in hac ppetuitate ē ꝓsideranda immobilitas q̄ priuaret potentiā ad imitationem·ſ que tm priuaret imitationis actum· et ſ fuit opinio solonis vt tangit·j.et ſ·posuit enim illū hominē esse beatū in hac vita· cuius beatitudo continuat vsqz ad mortē ipsius· Sz q̄ condicio hois quantūcumqz perfecti in hac vita mutari pt·et de contingēti futuro nō possumus hē certū iudiciū·ideo de nullo homīe ante mortē scire possum? an sua perfectio cōtinuetur sibi vsqz ad finē·sed in eius fine scire poterit si vsqz ad finē continuata est·et ita nl'lus potest dici beatus nisi in morte sua·Hanc aūt positōem phs improbat·q̄ inconuenīēs est ponere q̄ aliqs debeat dici btūs qn nō est et q̄ non possit dici quod non est·si ergo beatitudo est in vita ista·si aliquis est beatus dū viuit beatus est·cum autē mortuus est beat? non esset·et ita magis posset dici beatus cum viuit·q̄ cum mortuus est·vn phs ibidē ponit aliā sententiā de beatitudine siue de felicitate vt sz dicit q̄ beatitudo fm perfcām suā rationem perpetuitatē et immobilitatē absolutaz habet·ſ fm perfcām rōnem beatitudo nō est possibilis hominī accidere·sz possibile est hominē esse in aliqua ptiipatōne ipsius licz modica·et ex ſ eum dicī beatū·et ideo nō oportz hominē beatum esse perpetuū et immutabilez simpliciter·sed fm conditionē hūane nature vnde subiungit·beatos aūt vt hoīes· Talis aūt immutabilitas accidit homini quādo suit in ipso firmati habitus virtutū·vt non de facili possit deflecti ab actu fm virtutē· Sz ista etiā positio non videt esse rōnabilis·ab omnib? enim ꝓmuniter ponit·q̄ felicitas siue beatitudo est bonū rōnalis vel intellectualis nature et ideo oportet q̄ vbi inuenitur natura intellectualis per essentiam et non solū per participatōnem·q̄ etiā beatitudo ponat per essentiā et non per participatōnem·et ideo cū in hoīe sit non solū aliq̄ redūdancia intellectus·sicut est in brutis quedā redundādia rōnis inquantū participant aliq̄ prudētia vt in eoz moribus apparet·sed est in eis rō et intellcūs per essentiam·oportet ponere q̄ ad verā beatitudinez qnqz peruenire possit·et non tm ad aliquam beatitudinis participatōnem·alias appetit? naturalis intellectualis nature qui est in homine frustraretur· Beatitudo autez vera non potest poni ī hac vita·ꝓter mutabilitates varias quibus homo subiacet·vn necesse est beatitudinez q̄ est finis humane vite esse post hanc vitā·et hoc quidē concesserunt omnes phi qui posuerunt animam q̄ est forma corporis esse intellcm per essentiam·posuerūt enim aiam immortalem·illi vero qui posuerunt animam que est forma hūana corpois non eē intellcm p essentiam·sed in ea eē refulgentiam q̄dam intellectus qui est separatus et vnus communis oibus·ponūt animam q̄ est corporis forma esse corruptibilem·nec peruenire ad perfectam beatitudinē·sed solū beatitudinis parti

cipationem qualis dicta est · sed hec opinio absurda est · vt patuit di · xvii · ij · lib · Et ideo simplr cōcedimus veraz hoīs beatitudinē esse post hanc vitā · nō negamus tñ quin aliq̄ beatitudinis participatio in hac vita esse possit · sm q̄ hō est pfectus in bonis vōis speculatiue pn cipaliter · et practice secūdario · et de hac felicitate phs in li · et h · determinat · aliā q̄ est post hāc vitam nec asserēs nec negans · Ad · j · g dicen · q̄ sicut dcm̄ est in iij li · di · xxxvij · beatitudines ibi dicūtur actus quidā pfcāz virtutum sm quos hō est in quadā participatōe et similitudine future beatitudinis q̄ est vera beatitudo Ad · ij · dicendū · q̄ illi phi qui futuraz vitā non posuerūt de beatitudīe loquētes · non locuti sunt de vera beatitudine: sz de participatōe beatitudinis sicut dcm̄ est Ad · iij · dicē · q̄ finis hūane vite plus superat finē vite alioruz aialium · q̄ vita superat vitā · et ex h ipsa vita hoīs est nobilior qz ad nobiliorē finez ordinatur · vñ non oportet q̄ includat vltimū finem suum sicut vita alioz animaliū includit · Ad · iiij · dc · q̄ q̄uis hō naturaliter desideret finē · non tñ naturaliter desiderat ea q̄ sunt ad finem · sed ea desiderat appetitu rōnali ꝛsilando de eis et eligēdo ipsa · Nec est inconuenīēs aliq̄d qd sm se est odibile esse appetibile i ordine ad finem · sicut sectio mēbri est appetibilis ꝓpter sanitatē · a h mō mors quā naturalr quilibet refugit est appetibilis ꝓpter beatitudinem · sicut dicit phil · j · de side rui h̄ns dissolui et esse cum christo.

Questio secunda.

Ad · ij · sic pcedit · videtur q̄ beatitudo sit q̄d increatū · ꝓmo p hoc qd dicit boeti? in · iij · de ꝛsol · q̄ beatitudo est ipsa diuinitas · vñ ꝛcludit q̄ omis btūs est deus Ꝑ · qd p superabundantiā dicit vni soli cōuenit · sz de? est summū bonū cui sit omis bonitatis cā · beatitudo etiā est summū bonū cui ab omibus tanq̄ finis vltimus desideret · g beatitudo est ipse solus deus Ꝑ · illud qd ꝓpter se tm̄ desiderabile est hz rōnem fruibilis · vt patet per aug · sed beatitudo est tm̄ ꝓpter se appetibilis vtz per phm in · j · et h · g beatitudine fruendum est · sed solo deo fruendum est · vtz per aug · in j · de doc · xpiana · g solus deus est beatitudo Ꝑ · de rōne beatitudis est q̄ sit in ea sufficientia: sed in solo deo sufficientiā inuenit appetit? hūanus · vñ aug? dicit in li · ꝛfes · inquietū est cor nostrū donec perueniat ad te · ergo solus deus est ipsa beatitudo Ꝑ · omne qd inest nob l'mē nob eēntialiter · l' est accis · sz beatitudo non est de essentia hoīs · qz sic omis hō et semper esset btūs · g si est aliq̄d in hoīe erit accidens · sed accidens nō potest eē finis sbe · aut sba fit nobilior accidēte · g impossibile est beatitudinem aliq̄d eē in nobis · a ita erit aliq̄d increatum: Sz cōtra est · q̄ fiant iusticie participatione dicunt hoīes iusti · ita per beatitudis participatōem dicunt homines beati · vtz per boetiū in · iij · de ꝛsol · sed iusticia est aliq̄d creatum in nobis · ergo et beatitudo · Ꝑ · felicitas addita nūo bonoz est eligibilior · vtz p phm in · j · et h · sz de? quocunqz addito non est eligibilior · ergo felicitas est aliq̄d aliud q̄ deus · et ita est aliq̄d creatū in nobis Ulterius videt · q̄ felicitas non sit actus · qz sm boetiuz in · iij · de ꝛsol · beatitudo est status omniū bonorum congregatōne perfectus · sed stat? nō nominat actuz · ergo beatitudo non est actus Ꝑ · actuuz nostrorum nos sumus causa · si ergo beatitudo in actu nostro constaret · nos essemus causa nostre beatitudinis · qd est absurdum Ꝑ · si aliquid quod est in nobis sit vltimus finis hoc erit p̄cipue illud quod nūq̄ ꝓpter aliud queritur · sed delectatio non queritur ꝓpter aliud sed ꝓpter seipsam · ergo in delectatione maxime consistit beatitudo · sed delectatio nō est actus sed passio · ergo felicitas nō est actus · Ꝑ · ab vno agente et sm vnū habitū possunt eē actus diuersi · si ergo beatitudo esset actus · essent eius dem beati diuerse beatitudines quod est absurdū · Ꝑ · beatitudo vie ē quedā similitudo beatitudinis patrie · sed beatitudo vie non potest dici actus · qz sic dormiētes amitterēt beatitudinē · ergo beatitudo patrie nō est actus Sz ꝛtra est qd phs dic in j · et h · q̄ felicitas est operatio sm perfcām virtutem · Ꝑ · illud ꝓpter qd est res est vltim? finis rei: sed omnis res est ꝓpter sua operacōnem vt dicit m · ij · celi et mundi · g operacō ꝓpria hominis est vltimus finis eius · et ita beatitudo ipsius est actus quidā · Ꝑ · hō sm hoc beatus est q̄ ad dei similitudinem maxime pertingit · sed secōm hoc q̄ actu agit maxime deo assimilat · qz sic est maxime in actu remotus a potēcialitate · g beatitudo hominis consistit in eius operatōne Ulterius videtur · q̄ beatitudo hominis non sit idē quod vita eterna · viuere enim viuētibus est eē · vt dz · ij · de anima · sed beatitudo secōm phm non consistit in essendo · sed in operādo · g beatitudo hominis non est aliq̄ vita · Ꝑ · racō vite in motu cō

fistit · vt patet p ꝯmentatorē in li · de causis. ꝗ beatitudo includit in sui rōne intrāsmutabilitatem · ꝯ beatitudo non est idē qd vita eterna

Ꝑ · beatitudo est hoī cōcabilis · ꝗ eternitas vite nō pt ei ꝯuitari · q: qd in tpe factū est ñ pt eē eternū · ꝯ vita eterna non est idē qd beatitudo

Ꝑ · queūiqz in ppetuū durāt quodāmodo vite eternitatē ptiapāt · ꝗm q eternuz largo mō acāpit p ppetuo · ꝗ dānati in ppetuum durabūt · in ignē eternū missi vtz math xxv · nō aūt habebūt beatitudinē · ꝗ summā miseriam · ꝯ beatitudo et vita eterna non sūt idē

Sz cōtra · id qd est finis hūane vite est beatitudo: ꝗ vita eterna est finis hūane vite vtz ro · vj. habetis fructū vēm in sāficatione · finez vero vitā eternā · ꝯ ac

Ꝑ · vltima beatitudo hoīs cōsistit in visione dei vt ex s dcis ptz. sed in hꝰ ꝯsistit vita eterna vtz Io · xvij · hꝰ est vita eterna vt cognoscāt ac · ꝯ beatitudo est idē qd vita eterna · Ulterius videt · q beatitudo sit idē quod pax · pmo p hꝰ qd in ps dicit · q posuit fines tuos pacez: ꝗ finis ciuitatis dei de q ibi loqtur est beatitudo · ꝯ beatitudo idē est qd pax

Ꝑ · aug · dicit · xix · de ā · dei · possumus dicere finē bonorz nrōrz eē pacē fiat et eternā vitā · sz vita eterna est idē qnod beatitudo · ꝯ a pax ·

Ꝑ · illud qd naturaliter desiderat ab omnib? et ꝓpter quod alia agūtur videt esse hoīs beatitudo: sz pacē oīs desiderāt a ꝓpter ipam agūt q agunt · vt aug · dicit et dyo · xj. c · de di · no · ergo pax est ipsa beatitudo

Ꝑ pax quietē quandā importat · sz oīs mutationis finis est quies · et p exemplū in naturalibus oīdi pt · ergo totius vite nrē mutabilis finis est pax · et sic pax est idē quod beatitudo

Sz cōtra · beatitudo est operatō quedā ꝗm phm · sz pax nō nominat actū aliquē · sed immobilitatē tm · ergo pax nō est idē quod beatitudo

Ꝑ · pax maxie ad appetitū vel voluntatem referē · q: est quedā ipius quietatio · beatitudo aūt ꝓpue ꝯsistit in intellcū vt supra dcm est · ergo beatitudo nō est idē quod pax

Ulterius videt · q beatitudo nō sit idē quod regnū dei · regnū em quod dicit a regendo ad gubernatōem ꝓuidētie ptinere videt · sz prudentia cōsistit in ordinatōe eorz q sunt ad finē ipm · ergo regnū dei nō videt ad beatitudinez pertinē q est vltimus finis

Ꝑ · dyo · dic · xij ca · de di · no · q regnū est oīs finis et ornatus et legis et ordinis distributio · sz hꝰ distributō non solū ptinet ad hoīes · sz ad oīs creaturas q̄bus deus pcā distribuit · beatitudo autē ad solas creaturas rōnales ꝯ bitudo nō est idez quod regnū dei

Ꝑ · regnū ñ imptat aliquā perfectionē nisi in ꝓsidentie · sz q̄ preest in regimine regni est vnus tm vtz per phm · in · viij eth · ergo regnū dei nō dicit aliquā perfōnem nisi in ipso deo · sz bitudo ñ solū dicit perfectōnem in deo sz in oībus beatis · ergo beatitudo nō est idē qd regnū dei

Ꝑ · beatitudo ñ patitur ꝯmixtionez alicuius mali · sz in regno dei pnt esse aliq̄ mala · vñ math · xiij · dicit · q in fine mūdi angeli colligēt de regno dei oīa scandala · ergo regnū dei ñ est ipsa bitudo

Sz ōtra est quod aug · dic in ench · q tres prime petitōnes in orōe dnica ad futurā beatitudinē pertinēt · vna aūt earz est · adueniat reg · tuū · ergo regnū dei ad beatitudinē ptinet

Ꝑ · illud quod pmittit sās in pmiū est beatitudo · sz regnū dei est huiōi · vtz math · v · beati q̄ persecutionē patiūtur ꝓpter iustiā qm ipōrz est reg · ce · ergo reg · ce · est ipsa beatitudo

Sz dicē · a · j. q · q bonū qd oīa ꝯupiscūt est esse · vtz per boetiū in li · de consol · vñ vltimū desideratū ab omnib? est eē perfcm ꝗm q est possibile i natura illa · ome aūt quod hz eē ab alio perfectionē sui eē ab alio hz · q: tāto perfectius esse recipit vnūquodqz · q̄nto verius ꝯiungitur essendi principio · vñ inferiora corpora ꝓpter longe distare a pmo principio eē corruptibile hnt vtz · ij · de generatōe · Et ideo vltim? finis cuiuslibet rei hntis esse ab alio ē duplex vnus exterius ꝗm sez id qd est desiderate perfectionis principiū · alius interius · s · ipsa sua perfectio quam facit coniūctio ad principiū · Vñ cū beatitudo sit vltim? hominis finis · duplex erit beatitudo · vna q̄ est in ipso · s · q̄ est vltima eius perfectio · ad quā possibile est ipm peruenire · et hꝰ est beatitudo creata · Alia vero est ex ipm · per cuius coniūctionem pmissa beatitudo in eo causat · et hꝰ est beatitudo increata q̄ est ipe deus

Ad · j. ergo dicē · q fiat ipse deus est bonus per essentiā suam · oīia vero alia sūt bona per participatōnem · vt dicit in li · de ebdo · ita ipse solus dei? est beatitudo per suā essentiam · alij vero beati sunt participatione · vñ beatitudo creata est q̄dam participatō et filitudo beatitudinis increate · ñ ē tm essencialiter beatitudo q̄si faciens homines per essentiam suā beatos · et sic intelligenda est auctoritas boetij

Ad · ii. dicē · q beatitudo creata non est summū bonū simplr · sz summū bonuz inter bona hūana · sed dei? est summū bonum simplr · et ideo ratio non seqtur ·

Ad · iij · dicē · q duplex est diligibile · vnū quod diligit per modū benuolentie · qn volumus bonum

alicuius ꝓpter seipm · sicut diligimus amicos
etiã si nihil ex eis nob debeat accidere · Aliud
qd diligit dilcõe ꝛcupie · et h est vel bonũ qd i
nobis est · l qꝫ ex eo in nobis aliqd bonũ fit ·
sicut diligimꝰ delcãtionẽ vel vinũ inquantuꝫ
facit delcãtionẽ · quicqd aũt diligit dilcõe ꝛcu
piscentie nõ ꝑt esse vltimũ dilcm · cũ ad bonũ
alterius referat eius · f · cui cõcupiscit : h illd
qd diligit amore benivolẽtie ꝑt esse vltimũ di
lectum · beatitudo g̃ creata q̃ in nob est nõ dili
gitur nisi dilcõne ꝛcupie · vñ eius dilectõnem
referimus ad nos · et ꝑ ꝛõs referimus eaꝫ in
deũ · cũ et nos in deũ referre debeamus · et ita ñ
ꝑt esse vltimũ dilcm · est tñ vltimũ concupituꝫ
ex hoc ipso qꝫ est maximũ bonũ qd nob ex con
junctione ad deũ ꝓuenit · et ideo dꝫ esse ꝓter
se quesitũ vel desideratũ · vt rũqꝫ em umportat
aliqd vltimũ in hijs q̃ diligũtur amore cõcu
piscentie · Et si em deus concupiscat · tñ idez ẽ
ꝛcupiscere deũ et maximũ bonoꝝ qd nobis ex
deo ꝓuenit · sicut idẽ est concupiscẽ vinũ et ef
fectum vini in nob · puta delcãtionẽ ad · nij.
dicẽ · qꝫ in solo deo inuenit sufficiẽtia sicut in
principio omis boni quod q̃rit appetitus · h ex
diuino munere inuenitur sufficiẽtia q̃ ad ipos
in illis q̃bus a deo conferit vt omia ꝯ sufficiẽ
ter habeãt ad · v. dicẽ · qꝫ q̃uis omne accns
inq̃ntũ huiõi sit sba ignobili? tñ aliqd accns
quantũ ad aliqd ꝑt esse sba dignius · Potest
em accns cõsiderari duplr · Uno mõ fm qꝫ in
heret subiecto ex q̃ hꝫ rõnem accntis · et sic oẽ
accns sba indignius est · Alio mõ ꝑt conside
rari in ordine ad aliqd ex · et sic aliquod acci
dens ꝑt eẽ sba nobilius · inquantũ ꝑ ipsũ sba
aliq ꝛiũgitur alicui nobilioi se · et h mõ bea
titudo creata et grã et huiõi sit aliqd nobili?
natura aie cui inherẽt · Est etiã aliq̃ considera
tio fm quã omne accns nobilius est inquantũ
sez sba compat ad accns sibi inherẽs sicut po
tentia ad actũ · ad · ij · q · dicẽ qꝫ sic ex dictis
ptz · vltimus finis rei in ipa re acceptus est id
ꝑ quod coniũgitur res suo fini exteriori q̃ est
principiũ pfectõnis sue · Deo autẽ q̃ est vlti?
finis rei res duplr cõiungi pñt · vno mõ per
modũ assimilationis · vt sic dicat illa res eẽ deo
coniunctissima q̃ est deo similima · et fm h optꝫ
illud in vnaq̃qꝫ re esse vltimũ eius finẽ fm qꝫ
maxie deo assimilatur · vniquoqꝫ aũt fm h ad
dei similitudinẽ accedit quod est actu · recedit re
ro fm qꝫ est in potẽtia · et illud ꝑ quod res ma
xime est in actu est eius vlti? finis · Alio modo
pertingendo ad ipsũ deũ · q̃ quidẽ coniunctio
soli creature rõnali possibilis est · q̃ potest ipsi
deo coniungi per cognitionẽ et amorem · eo qꝫ
deus est obiectũ operatõnis eius · ñ aũt opera
tionis alicuius alteri? creature Quocũqꝫ aũt
modo consideretur vltima perfectio hominis
que est eius finis · oportet eam ponere in ge
nere actus · Si enim considerem? moduꝫ con
iunctionis ad deum que est communis omni
bus creaturis · cum res magis sit in actu fm
qꝫ est operãs q̃ fm qꝫ est potens operari · erit
vltima perfectio vnusquisquꝫ rei sua operatõ
perfecta · vñ res esse dicitur ꝓter suã operati
onem · Sicut si consideremus ꝛiunctionẽ q̃ est
ꝓria rationalis creature · vltima perfectio ho
minis in operatione consistit · habitus em nõ
coniungitur obiecto nisi mediãte actu · et ideo
oportet qꝫ beatitudo in genere actus ponat tñ
hec secunda consideratio ꝓpinquius inducit in
considerationẽ beatitudinis q̃ ꝑma · qꝫ beatitu
do non est nisi rationalis creature · ad · j. g̃
dicendũ · qꝫ in quolibet ordine omia que sũt
ad finẽ cooperãtur ad vltimum finem · vñ cum
perfecta hominis operatio sit vltim? finis ei?
sicut et vniuersaliuꝫ rei · omne bonum homis
cooperatur ad perfectam operationeꝫ ipsius
sicut ad perfectam operationẽ hominis i hac
vita cooperantur habitus quibus actus infor
mantur et alia bona naturalia sicut principia
actuum · et bona exteriora sicut instrumentali
ter necessaria ad perfectam operationẽ · Ita
ergo omnium bonorum congregatio ponitur
esse beatitudo · inquantum omnia bona coad
iuuant ad operationem perfectissimam ho
minis que est essentialiter ipsa beatitudo · Pre
dicta etiam bona omnia ordinantur ad beati
tudinem patrie fm qꝫ per eorum vsum mere
mur · et q̃uis non omnia in beatitudine illa
maneant per seipsa · manent tamen in sibi suc
cedentibus · sicut fidei succedit visio · et diuitijs
temporalibus succedit sufficientia bonorum
eternorum ad · ij. · dicendũ · qꝫ in actu duo
consideranda sunt scilicet substantia actus · et
forma ipsius a qua perfectionem habet · ac
tus g̃ fm substantiã principium est naturalis
potentia · sed fm formam suam principiũ ei?
est habitus · si ergo habitus ille sit adquisitus
totaliter nostri actus causa erimus · si vero sit
erit infusus · erit eius perfectio a causa exteri
ori que habitum causat · actus autem nostri
non ponitur esse beatitudo nisi ratione sue per
fectionis ex qua habet qꝫ fini exteriori nobi
lissime coniungat · et ideo nostre beatitudinis
non sumus nos causa · sed deus · ad · iij
dicendum · qꝫ duplex est delectatio · vna que

prēcedit assecutōem finis · et hēc est ordinabilis in aliud · pōt eīm ordinari ad pfectam operatōem · inq̃tum videlicet illa in quibo delectamur tacētius agim? · Alia delectatio est q̃ cōsequit assecutōem finis · et illa effiat per opationem q̃ fini ptīgit · et ideo hēc delectatio non est ipsa btitudo · ꝗ quedā beatitudīs perfectō et forma vt sup̄ dictū est · ad · nij · dicē q̃ multitudo actuū ab eodē habitu pœdētium respectu eiusdē obiecti nō causat n̄ ex interruptione tpis · et ideo in beatitudine pfecta vbi nō erit aliqua interruptio ꝗ ptīnua operatō non erit nisi vna btitudo · ad · v · dō · q̃ sicut supra dctm est · beatitudo vie non ē perfecta beatitudo · ꝗ quedā participatō beatitudīs · et ideo non sp̄ est in actu · ꝗ q̃nq̃ est in habitu · vnde dormiēs non p̄t dici btus quātū ad id q̃d tūc habz · ꝗ inq̃tum ipsa operatio ē in eo habitu · alicet · ꝗm eīm q̃ effectus sunt in suis causis · sic operatōes sūt in habitib? · ad · nij · q · dō · q̃ vita dicit dupliciter · Vno mō ipsū esse viuentis · qz vt in · ij · de aīa dicitur · viuere viuentibo ē esse · ex hoc autē dz aliquid viuēs q̃ potest seipsū mouere ꝗm aliquā actionē · vt et plante dicūtur viuere ex hoc q̃ mouet se ꝗm augmētum · et aīalia vlteriq̃ inq̃tum mouent se ꝗm locū et inq̃tum mouet se ad sentiendum · In hoīe autē vlterius inq̃tum p̄t se mouere ad volendū et intelligendū. Cuiuslibz autem potentie perfectio est suus actus · vnde secundo trāslatum est nomē vite ad signandū opatōnem ad quā aliq̃s seipsū mouet · sic sentire dicitur vita animalis · et intelligere vita hoīs · et ꝗm hunc modū vnusq̃sq̃z illā opationē suam vitam reputat cui maxie intēdit q̃si ad hoc sit totū esse suum ordinatū · ꝗm quē modū loq̃ndi dicit · iste ducit talē vel talem vitā · et sic epicuri posuerūt beatitudinē esse vitā voluptuosā opatio autē non mensurat tēpore · nisi ꝗm q̃ est motui adiuncta · vt et opationes que n̄ adiunguntur motui ꝗ termino motus nō mensurātur tpe sed instāti. vtz de illuminatōe · et idō si est aliqua opatio ōmino transcēdens motū talis operatio non mensurabit tpe sed mēsura q̃ est supra tpōs · visio autē dei que ponit ē btitudo hoīs non pōt ē actio tpe mensurata ꝗm seipsam · cū non sit successiua · nec ex pta videntis aut visi cū vtrq̃z sit ex motū · vnde sicut nec tpe ita nec instāti q̃d est terminus tēporis mēsurari p̄t · Nō p̄t etiā mēsurari euoqz euū ꝗm q̃ ab eternitate distinguit pertinet ad creaturas immutabiles · hēc autē visio excedit naturalē potētiam creature · cū ad eā nl̄la creatura ex suis naturalibus possit · vnde ꝗpa mensura eius est ipsa eternitas · et ideo visio dei que est ipsa btitudo est ipsa vita eterna · ad · j · ergo ptz ēnsio ex dictis · ad · ij · dicē · q̃ q̃uis vita p̄mo ex motu sit ꝗgnita · qz p motū p̄mo viuētia a non viuentib? distincta sunt · tamen nomē vite se extendit vlterius ad omnes operatōes que nō sunt ab aliq̃ exterioi mouente · sicut velle intelligere et huiōi · vnde etiā ad huiōi operatōes nomē motus trāsfertur · vt cum dicim? intelligere motū esse intellectus et velle motū voluntatis ad · iij · dō · q̃ eternitas non est cōmicabilis homini ita q̃ sit eius mensura adequata vel alicuius quod in ipso est · vt ꝗbat ratio inducta · p̄t tamen hōmi ꝗmunicari ꝗm q̃ndā participatōem · vt sicut hō fit ptceps dme operatōis in videndo deum · ita fit particeps eternitatis q̃ diuina operatō mensurat · et sic ipsa eius operatō dicitur vita eterna · ad · iij · dōm q̃ vita eterna q̃ a sanctis habebit dr ꝗm participatōnem eternitatis · n̄ solum q̃ntuz ad de fīm finis per quē modū etiam damnatorū pena eterna dicitur · sed vlterius quātum ad remotōem omnis mutatōnis non solū in actu quā etiam euum excludit · sed etiā in potētia · qz sancti ex hoc q̃ deo adherebunt stabilitatē ex diuino munere consequentur · vt · s · transmutari non possint · quod deus habz ex natura ratōe cuius ē eternus · ad · iij · questionē dō · q̃ sicut dicit aug? · xix · de ci · dei · Pax omniū rerū est tranq̃llitas ordinis · ex quo ptz q̃ ex hoc ratio pacis assumit · q̃ aliquid nō ipedit a recto ordine · Tranq̃llitas eīm perturbatōem impedimenti excludit · Pax autē p̄cipue respicit illum ordinem quo voluntas in aliq̃d ordinat · vnde et tunc dicim? hominē pacē habere · qn̄ nihil ē q̃d impedat ordinē sue volūtatis in aliq̃d Et sic dicim? pacē esse in ciuitate qn̄ nihil est q̃d perturbet rectū ordinē ciuitatis · Et ꝗm etiā q̃ inanimata appetitū naturalē hrē dicūtur pōnim? vnāquāq̃z rem hrē pacem · ꝗm q̃ nō impedit ab inclinatōe quā hz in suū finē quē naturalit appetit · opatio autē in q̃ btitudo consistit oportz ē opationē non impeditā · qz impedimentū aliq̃d de eius perfectōe detraheret · vt etiā delectatio q̃ perfectāz operatōez ꝗsequitur · causat ex operatōe non ipedita · vt dz in · vij · ethi · et ideo ad beatitudinem requritur pax n̄ q̃ sit ipsa essentia beatitudīs · ꝗ sic remotō omnū q̃ posset btitudinē ipedire · et qz ex hi ipso q̃ desideratur aliquid ꝗtrariū eius refugit appetit? · iō ex hoc ipso q̃ oēs appetūt beatitudinē

naturaliter etiam naturaliter refugiunt beatitudinis impedimenta. et hoc est eos naturaliter desiderare pacem. Ad j. ergo di. q pax dicit esse finis ciuitatis dei quasi ꝓpinquissima dispositio ad finem que est simul cum ipso fine. et non quasi ipsa sit per se finis. Ad ij. di. sicut. Ad iij. di. q pacem omnia desiderant in finem. sicut id sine quo finis hui non pt. Ad iiij. dicendum q vltimus finis rei in est quies sicut operatio rei. cuius perfectio in potest esse nisi re perfecta existente. motus autem est actus imperfecti. et sedz hoc quies ad quam terminat motus e finis ꝓpinquior q ipse motus. et sic motus ordinat in quietem sicut in finem. Ad v. q. dd. q nomen regni a regendo est sumptum. regere autem prudentie actus e. vnde sm hoc aliqs regnum habere dicit q alios sub sua prudentia hz. et io sm hoc homines in regno dei eem dicuntur. q eius prudentie perfecte subdunt. prudentie autem est ordinare in finem. in finem autem ordinantur ea q distant a fine sicut q perducuntur ad finem. et ea q iam assecuta sunt finem sm q in fine conseruant. Et cum regula prudentie sit finis. illa perfecte prudentie subsunt que iam in ipso fine collocantur. Et ideo in eis nichil pt esse ab ordine prudentie alienum. in aliis autem que a fine distant. sicut hoc magis vel minus diuine prudentie subsunt. secdm q magis et minus a fine elongantur. ꝓpinquissimi sunt fini q sunt in via ad finem. via autem peuenendi ad finem e fides per dilectionem operans. Unde et regnum dei quasi anthomatice dupliciter dr. Quinqz congregatio eorum qui per fidem ambulant. et sic ecclia militans regnum dei dicit. Quinqz autem illorum collegium qui iam in fine stabiliti sunt. et sic ipsa eccla triumphans regnum dei dicitur. et hoc modo esse in regno dei idem est q esse in beatitudine. Nec differt secdm hoc regnum dei a beatitudine. nisi sicut differt bonum omne totius multitudis a bono singulari vnuscuiusqz. Ad j. ergo di. q beatitudo non sub est prudentie quasi ad finem ordinata. sicut qz ad ipsam alia ordinant. Ad ij. dd. q duo. sufficienter tangit ea q ad regnum exigunt. put significat multitudinem gubnata a prudentia. ad cuius actum tria requruntur. s. finis. ordo ad finem. et regula ordinis. Que quidem est duplex. Una in ordinante. et hec est lex ex q rectitudo ordinis procedit. Alia est in ipso ordinato p quam fit vt rectitudo ordinis non deserat. et hec regula est id quod causat ordinationem in finem siue sit forma vel virtus vel aliquid huiusmodi. Et hi appellat duo. ornatum. Quamuis autem hec. iij. ad omnem creaturam possint pertinere. qz omnia a deo sunt in finem ordinata secdm legem eterne sapie. et rebus omnibus sunt date virtutes quibus in finem tendant. specialiter tamen ad rationales creaturas pertinent q ad ipsum vltimum finem mo nobilissimo nate sunt peuenire. cognoscunt rationem ordinis et finis. Ad iij. dd. q regnum importat perfectionem et in presidere. et in eo qui subest. sicut in presidere fiunt in perfectionis principio q sua rectitudinem alijs impoint. in eo vero q subest tamen in accipiere perfectionem ab alio. Dicunt autem q sunt in patria hoc modo diuine prudentie subduntur. qz eem ipsi prudentes fiunt sibimpsis. vel etiam alijs secdm q omnia alia erunt eis subiecta. et ideo ad regnum dei pertinent non solum vt existentes sub regge sed etiam vt reges qui tamen erunt sub vno summo regge. et ideo dicit Apoc. v. fecisti nos deo nro regnum et sacerdotes et regnabimus super terram. Ad iiij. dicendum q ibi regnum dei accipit ecclesia militans et non triumphans.

Questio. iij.

Ad iij. sic procedit. videtur q non omnes appetant beatitudinem. nullus enim vult id qd ignorat. vtz per aug. in li. de tri. et p phm q dicit in. iij. de anima. q obiectum volutatis e appetibile apprehensum. sicut in omnes cognoscunt beatitudinem. cum multi circa beatitudinem erraueruntur. ergo non omnes appetunt beatitudinem. Pro. quicumqz appetit beatitudinem appetit illd quod est eentia aliter ipsa beatitudo. sicut ipsa beatitudo est deuisio quam non omnes appetunt. ergo non omnes appetunt beatitudinem. Pro illud qd non pt apprehendi non pt desiderari. sed duo contraria esse simul in cadit in apprehensione vtz. iij. metha. ergo duo contraria esse simul in pnt appeti. sed aliqa appetunt ea q sunt beatitudini contraria. sicut illi qui appetunt peccata. ergo non omnes appetunt beatitudinem. Pro peccatum est spretio incommutabili bono rebus mutabilibus adherere. sicut beatitudo est incommutabile bonum. ergo q peccat eam spernit et sic non omnes eam appetunt. Sed contra est q boetius in. iij. de consola. probat q mentibus omnium hominum veri boni cupiditas insita est. verum autem bonum dicit beatitudinem. ergo beatitudo ab omnibus appetitur. Pro vnicuiqz appetibile est finis. sed beatitudo est vltimus finis humane vite. ergo omnes homines beatitudinem appetunt. Alterius videtur q aliquis possit miseriam appetere. omnis enim rationalis potentia ad opposita se hz. sed voluntas est potentia rationalis. ergo se hz ad opposita. beatitudinem autem opponitur miseria. ergo si pt aliquis appetere beatitudinem pt etiam

appetere miseriã. ¶ Ꝑ si non pōt aliq̃s velle
miseriã impossibile est eũ velle. ergo necẽ est
eum non velle. sed necãtas coactionem vel ꝓ-
hibitionẽ importat vt ansel. diãt. ergo volũ
tas cogi potest quod eius repugnat liberta
ti. ¶ Ꝑ sicut beatitudo ab ōmib̃ est appetibil
ita et esse. ꝗ quidã volunt non eẽ vtz de hys q̃
seipsos interficiũt. g̃ et quidã pñt velle misei
am. ¶ Ꝑ volũtas est de fine vt dr. nj. ethꝑ. ꝗ
finis est bonum vel appens bonuz vt diãt. nj.
phi. ergo tam bonũ q̃ appares bonum pt de-
siderari. sed illud q̃d est malum pt eẽ appares
bonũ. g̃ pōt desiderari. ergo miseria quãtũcũ
q̃z sit mala aliq̃s eã velle potest. Sed ꝛtra ẽ
quod aug̃. in lib. de li. ar. oñdit. q̃ nullꝰ hō
pōt velle esse miser. ¶ Ꝑ sicut se hz intellãs
ad p̃mu intelligibile. ita se hz volũtas ad p̃
mũ appetibile. ꝗ intellectꝰ non pt assentire cõ
trario p̃mi intelligibil quod est affirmationẽ
et negacõez non eẽ simul verã. vt pbatur. nij.
metꝑ. ergo volũtas ñ potest assentire miscie
que ẽ ꝛtrariũ sui p̃mi appetibilis. Ulterius
videt q̃ nullꝰ appetẽdo beatitudinẽ mereatur
naturalib̃ eiꝰ non meremur. ꝗ appetitꝰ beati
tudis est hoi naturalis. alias non eẽt omnibꝰ
ꝛmunis. g̃ nullꝰ appetẽdo bẽtitudinez meret.
¶ Ꝑ ãi meritũ et demeritũ sint circa idem. nul
lus meretur in eo q̃d vitare nõ potest. sic nec
peccat vt dicit aug̃. ꝗ homo ñ potest ñ appe
tere beatitudinẽ. g̃ nullꝰ appetẽdo meret. Ꝑ
nullus pt ex ꝓpriis viribꝰ mereri vitã eternã.
sicut pelagius dicebat. ꝗ homo ex ꝓpriis viri
bus bẽtitudinem appetere pt. ergo appetẽdo
beatitudinẽ ñ meret. Sz ꝛtra eodẽ mõ ali-
quis desiderat bẽtitudinez et deum. si ergo nul
lus desiderãdo beatitudinẽ meretur. nullꝰ desi
derãdo deum merebit. q̃d est absurdũ. ¶ Ꝑ
caritas ẽ pñcipiũ merẽdi. ꝗ caritas principaliꝯ
respicit finẽ. g̃ ex motu volũtatis in vltimũ fi
nẽ maxie meremur. et ita in appetẽdo bẽtitu
dinẽ. Uterꝰ videtur q̃ ñ oẽ quod aliquis
vult ꝓ̃ beatitudinẽ velit. nullꝰ enꝰ delcãtõez
ꝓter aliq̃d vult. vt diãt. vij. ethꝑ. delcãtio ãt
non est ipsa beatitudo. vt ex sup̃ dictis pt. g̃
non quicq̃d aliq̃s vult ꝓter bẽtitudinez vult.
¶ Ꝑ id q̃d pōt ꝓter bẽtitudinẽ desiderari ẽ
ad beatitudinẽ ordinabile. sed multi volũt a-
liq̃ que ñ sunt ordinabilia in beatitudiez. sed
magis ab ea auertũt. sic est de pccõrib̃ nõ g̃
omne quod aliq̃s vult ꝓter bẽtitudinez vult.
¶ Ꝑ illud quod in se nullã spem bonꝰ hz nõ
potest ꝓter beatitudinẽ desiderari. ꝗ q̃nq̃z de
siderat aliquid quod nullã spem bonꝰ habz. si
cut pt per augꝰ. in ij. li. confes. vbi dicit. Id fu
ratus sum quod mihi abundabat. et multo me-
lius nec ea re volebaz frui quã furto appete-
bam. ꝗ ipso furto et pcto. et ita queo q̃d me
in furto delcãuerit. et ecce spes nulla est. ergo
aliq̃d desiderat non ꝓter beatitudinẽ. ¶ Ꝑ
mors nullo mõ ad beatitudinẽ potest ordinari
nisi forte sub spe vite ꝛseqñde post mortẽ q̃
beatitudo nõ viuẽtis est. sed q̃dã seipsos mor
tẽ pati voluerunt vel a seipsis vel ab alijs sub
nulla spe future vite. ergo non ōne q̃d quis
vult ꝓter beatitudinẽ vult. ¶ Ꝑ ex hoc hoi
nis volũtas recta iudicatur q̃ in rectũ finem
ordinat. si ergo quicq̃d desideratur ꝓter bea
titudinẽ desiderat. omnis voluntas hominis est
recta q̃d falsũ est. ¶ Ꝑ. ꝓter quod aliquis
vult aliq̃d actu. oportz actu esse cogitatũ. si g̃
quicq̃d vult ꝓter beatitudinẽ vult. in oi desi-
derio oportebit beatitudinẽ actu eẽ cogitataz.
quod appet esse falsũ. ergo idẽ q̃d ꝑ. Sz
ꝛtra in eo q̃d ꝓter se desiderat et nunq̃ ꝓpt
aliud stat motus desiderij. ꝗ illud in quo stat
motus desiderij est vltimꝰ finis. si ergo aliud
q̃ beatitudo sit desideratũ ꝓter se et nunq̃ p
ter aliquid aliud. aliud q̃ beatitudo erit vlti
mus finis. quod esse ñ potest. ergo omne ali
ud desideratũ vel mediate vel immediate ad
beatitudinis desiderũ referret. ¶ Ꝑ. Dyo-
xij. ca. de diui. no. diãt. q̃ pace omnia deside-
rantꝰ q̃ ꝓter eam agunt q̃ãqz agunt. sed
pax ordinat in beatitudinẽ vt ex dictis patz.
ergo quicq̃d desideratur ꝓter beatitudinẽ de
sideratur. Rñdeo dd. ad. j. q̃stionẽ. q̃ in ōmi
ordine mobilũ et motorum oportz secundos
motores ordinari in finẽ p̃mi motoris per di
spositõem impressaz in eis a p̃mo motore. si-
cut pt cum aiã mouet manũ et manus ba-
culumꝰ baculꝰ pauitꝰ quod ẽ finis intẽtus ab
aiã. baculꝰ et manus tendũt ad finem ab
aiã intentuz p hoc q̃ aiã in eis impꝛmit
mediate vel imediate. Sed hoc distat in mo
tibus naturalib̃ et violentis. q̃ in motibꝰ vio
lentis impressio relicta a p̃mo motore. in secũ
dis motoribꝰ est preter naturazeoz. et ideo
operatio ꝛseqñs ex tali impssione est eis diffi
cilis et laboriosa. sed in motib̃ naturalib̃ im
pressio relicta a p̃mo motore. in secundis mo
toribꝰ est eis cã natural. et ideo operatõ hãc
impssionẽ ꝛns est cõueniens et suauis. et iõ
dicit sap. viij. q̃ deus ōnia suauiter disponit
q̃ vnaq̃qz res ex natura sibi diuinitus indita
tendit in id ad qd per diuinam prouidentiã
az ordinatur sedm exigentiam impressionis

recepte. Et q: omnia pcedunt a deo inq̃tum
bonus est. vt dicit aug⁹. et dyo. ideo omnia
creata fm impssionē a creatore recepta inclinant in bonū appetendum fm suum modū vt
sic in reb⁹ quedā circulatio inueniat. dū a bo
no egredicēcia in bonū tendūt. Hec aūt circula
tio in quibusdā pficitur creaturis. in quibusdā aūt remanet imperfcā. Ille eīm creature q̃
non ordinant vt ptingant ad illd pmuz bonum a q̃ pcesserunt. ꝗ solūmodo ad ꝯseqndā
eius similitudinē qualēcūqz non perfcē habent
hāc circulatōem. ꝗ solū ille creature que ad ipsum pmū principiū aliquo mō ptingere pnt
qd solum est rōnabilitū creaturarū que deū ipsum assequi pnt per ꝯgtionez et amorē. in q̃
assecutiōe bitudo eorū ꝯsistit. vt ex dictis pz
Et ideo sic quelibz res alia naturaliter appetit suū bonum. ita q̃libz creatura rōnalis naturaliter suā bitudinem appetit. Ad. j. ergo
dicē. q̃ sicut visibile ē duplex. s. per se vt color
et per accns vt hō. ita etiā appetibile q̃d ē obiectū volūtatis dupliciter accipi pōt. p se et
per accns. Per se obiectū volūtatis est bonū
sed per accns est hoc vel illud bonū. Et sicut
bonū ꝯmunit loqndo est p se obiectū voluntatis. ita et summū bonū ē vltim⁹ volūtatis fi
ms p se loqndo. sed ḣ vel illud bonū pōnit vt
vltim⁹ voluntatis fins. et principale eius obiectum q̃si per accns. Bitudo ergo quātum
ad id qd in ipsa est per se volūtatis pncipale
obiectum est ōmib⁹ nota. ꝗ quātū ad id quod
accidit p se obiecto nō est nota. oēs eīm cognoscūt perfcm bonū. et hoc appetūt dum be
atitudinem appetūt. sed hoc perfcm bonum
eē voluptatē vel diuitias. virtutez vel quicqd
huiuōi est per accns. et ideo circa hoc nō est i
cōueniens multos esse errores. Ad. ij. dd.
q̃ q̃uis diuina visio sit ipsa bitudo. nō tamē
sequit q̃ quicūqz appetit bitudinē appetat diuinā visionē. q: beatitudo inq̃tū huiuōi impor
tat per se obiectū volūtatis. nō āt ipa dīna visio. sicut aliquis appetit dulce q̃ tamē non appetit mel. Ad. iij. dd. q̃ q̃uis aliqui appetant ea q̃ sunt contraria beatitudī fm rei veritatē. tū fm suam estimacōez nō sunt contraria. ꝗ
pducentia ad eā. Ad. iiij. dd. q̃ ille q̃ peccat inhērēdo bonis mutabilib⁹ sicut fini. accipit ipas res mutabiles q̃si pncipale appetibile et perfectū bonū. et ideo eis inhērēdo beatitudinē appetit. sicut eīm non seqtur q̃ aliquis
appetēdo beatitudinē appetat id qd fm rei veritatē est beatitudo. ita nō seqtur q̃ aliqs spernendo id qd fm rei veritatez est beatitudo beatitudinē spernat. sicut non seqtur q̃ qui igno
rat hōinem ignorz albū q̃uis homo sit alb⁹
Ad. ij. qōem dicē. q̃ operatio cause secunde semp fundat sup operacōe cause pme q̃ psup
ponit eam. et ideo oportz q̃ ōmis operatio anime pcedat ex suppositōe eius qd inditū ē anime ex impssione pmi agentis dei. s. et ideo videm⁹ ex parte intellcūs q̃ ad nichil intelligē
dū anima pt pcedere nisi ex suppositōe illorū
quorū cognitio est ei innata. et ppter hoc non
pōt assentire alicui qd sit contrariū hys pncipijs
q̃ naturaliter cognoscit. et similiter oportz eē
ex parte volūtatis Nā cum ex impssione pme
cause dei hoc anime insit vt bonum velit. et p
fcm bonum tanq̃ finē vltimū appetat. impossibile est q̃ contrariū eius in appetitu illius cadat. et ideo nullus pt miseriā velle vel maluz
nisi per accns. quod contingit dum appetit aliqd malū q̃d appḣendit vt bonum. Ad. j. q̃
dd. q̃ potēcia rationalis se habz ad opposita i
hys que ei subsūt. et ḣ sunt illa que p ipsam determinātur. nō autē pt in opposita illorum
q̃ sunt ei ab alio determinata. et ideo volūtas
nō pt in oppositum eius ad qd ex dīna impssione determinat. s. in oppositū finis vltimi.
pōt autē in oppositū eorū q̃ ipsa sibi determinat. sicut sūt ea q̃ ordinātur in finē vltimum q̃
rum electio ad ipsā pertinet. Ad. ij. di. q̃
coactio cū violētiā importz q̃ prohibitio similit.
non pertinet ad illā necitatē que naturaz rei
ꝯsequit. q: oē violētū est contra naturā. q̃ ideo
cū naturaliter volūtas necārio ferat in bītudinē. ḣ coactōem in ipsa nō pōnit. nec aliqm
libtatis diminutōez Ad. iij. dd. q̃ nichil p
hibz aliqd qd fm se est appetibile. aliq̃ adiūcto appetibile ñ esse. vñ etiā esse q̃d p se ab ōmib⁹ desiderat. et fm se est bonuz. aliq̃ adiuncto reddit malū et odibile. sicut eē in tristicia
et miseria. vñq̃ per accns non eē appetit. nō
quidē inq̃tū p̄uat eē. ꝗ inq̃tū tollit illud malū quod esse odiosū reddebat. carere aūt malo bonū est. vñq̃ qui appetit non esse: appetit
illud vt bonū. sed miseria nunq̃ pt accipi vt
bonū. q: dicit ratōem perfecti mali. et iō nul
l⁹ pt velle esse miser. ñ esse aūt non dicit ipsaz
rationē mali. sed id qd est malū. et ideo aliq̃
adiuncto quod habz racōem boni est appetibile. sicut ptz per phm in. ix. eth. et p Ihero. i
glo. Ihere. xx. Quod autē aug⁹. dicit. q̃ nul
l⁹ appetit non esse. in telligendū est p se loqndo Ad. iiij. di. q̃ ñ pt estimari q̃ albedo sit
nigredo. q̃uis possit estimari q̃ id q̃d ē albuz
vt homo sit nigrū. et similiter pt estimari vt

id quod est bonum fit malū·ꝗ ꝙ ipsa bonitas
fit malicia aut ecōuerso estimari non ꝑt·a qz
miseria implicat in se rōem mali·ideo non ꝑt
estimari vt bona·et ꝓpter hoc nō potest ap=
peti ad·nj.questionē dō·ꝙ bonum quod
est obiectū voluntatis est ī rebꝰ·vt dicit phs
in·vj.metb·et ideo oportz ꝙ motus volūta
tis terminet ad rem ex animā existentem·q̄
uis autē res ꝓut est in ania possit ꝯsiderari ꝑ
rationē ꝯmunē ꝑtermissa racōe particulari=
rēs trī extra aiam non ꝑt eē ꝑm ꝯmunē rōem
nisi cū addītōe ꝓprie racōis·et ideo oportz ꝙ
q̄ntūcūqz voluntas fertur in bonum·ꝙ ferā=
tur in aliqd bonum determinatū.et similiter
q̄ntūcūqz fertur in sūmum bonū·ꝙ feratur
in sūmum bonū hinꝰ vel illius rōis· Quātus
autem ex naturali inclinatione volūtas ha=
beat vt in btitudinem ferat ꝑm ꝯmunē ratio
nē·trī ꝙ feratur in beatitudiem talem vel ta=
lem·hoc nō est ex inclinatōe nature·sed per
discretōem ratiōis que adinuenit in hoc vel ī
illo sūmum bonū homīs ꝯstare·et ideo quā
dōq̄qz aliquis beatitudinē appetit actualiter
ꝯtingitur ibi appetitꝰ naturalis et appetitus
rationalis·et ex ꝑte appetitꝰ naturalis semp
est ibi rectitudo·sed ex ꝑte appetitus rōnalis
q̄nqz est ibi rectitudo·q̄n scz appetit ibi beati
tudo vbi vere est·q̄nqz autē puersitas q̄n ap=
petitus vbi vere nō est·et sic in appetitu bea=
titudīs ꝑt aliqs vel mereri adiuncta grā l' de
mereri ꝑm ꝙ eius appetitus est rectꝰ vel per=
uersus· Ad·j.ergo dō·ꝙ in appetitu btitu
dīis sp ālī eo qd est naturāle ꝯiūgit aliquod
voluntariū non naturale·et sic pōt ibi cadere
rō meriti vel demeriti· Ad·ij·dō·ꝙ q̄ꝫ
nullus possit vitare quin beatitudinē aliq mō
appetat·pōt tamen vitare ꝙ non appetat eā
hoc modo q̄ est appetēda·et sic ꝑt mereri vl
demereri· Ad·iij·dō·ꝙ ad appetēdā bea=
titudinē perfēcō appetitu qui sufficiat ad merē
dum hō ex ꝓprīis viribus ñ est sufficiēs·ꝗ hz
hoc ex munere diuine grē vt ptz·j. Cor·v·q̄
efficit nos m hoīpsuz deꝰ est·i·qui facit nos
verā gloriā appetere ꝑm glo· Ad·iiij·que
stionē dicē·ꝙ ꝑm phm in·viij·etb·in ordine
appetibilīū hoc modo se hz finis sicut prinā=
pium in ordine intelligibilīū·qz autē illō q̄d
est ꝓnium in q̄libz genere et maximū: est cau
sa eorū que sunt post·ideo cognitio prināpij ī
speculatiuis est cā cognitōis ōnium aliorū·a
similiter appetitꝰ finis est cā appetēdi omnia
alia que sunt ad finē· Dñ cum beatitudo sit fi=
nis hūane vite·q̄cquid volūtas appetit facē
re ad btitudinē ordinat· Qd etiā exprimēto
pz·Quicūqz enī appetit aliqd appetit illud ī
q̄ntū est estimatū bonū·per hoc autē ꝙ aliqs
hz aliqd ꝙ estīat bonū·reputat se vt btitudī
ꝓinquiorē·qz addītio boni sup bonum facit
magis appropinq̄re bono ꝑfēcō q̄d est ipsa be
atitudo·et ideo quilibz appetitus in btitudinē
ordinatur. Ad·j.ergo dō·ꝙ delectatio est
aliqnd eorū q̄ ad beatitudinē exiguntur cū sit
in beatitudine·et ideo appetitus ipse quo q̄s
delectationē appetit in btitudinez ordinat in
q̄ntum ipsa delcātio est aliq̄ similitudo vel ꝓ=
pinq̄ vel remota illius delcātionis q̄ beatitudi
nem ꝑficit· Ad·ij·dō·ꝙ aliqd ordinari ad
beatitudinē dupliciter ꝯtingit·vno modo sic
q̄d queritꝰ vt per hoc hō ad btitudinem pue=
uenīat·sicut aliqs vult operari opera virtutis
vt per hoc beatitudiez mereat· Alio mō aiz
quis appetit aliqd ex hocipso ꝙ hz aliquā si
militudiez beatitudīs·cū enī volūtas appetit
aliquid·ex hocipso efficit vt desiderez illud ī q̄
eius aliq̄ similitudo inuenit· q̄ꝫ principale
desideratū hrē non possit·et hoc modo ōnes
qui pctā appetūt ad beatitudinem tendūt et
ad dei imitatōem·vt dicit Augꝰ·ij·cōfess· sic
dicens·supbia celsitudiem imitat·cum tu sis
imus sup omnia deus excelsus·ambicio q̄d mi
si honores querit et glam·cū tu sis ꝑ ceteris
honorādus·et sic induit in alijs vitijs
Ad·iij.dō·ꝙ in illo furto vt augꝰ·ibidē dic
erat aliqd spēm bom hīns·hoc·s·vt facerez ali
quid ꝯtra legez in quo quedā libertatis vm=
bra appet·vñ dicit· Quid ergo in illo furto
ego dilexi et in quo deū meū vitiose atqz per
uerse imitatus sum. Et soluit dicēs·aut libu
it facere cōtra legem saltē falsa·qz potētatu
non poteram vt libertatē captiuꝰ imitarer fa=
ciendo impune q̄d non liceret tenebrosa ōm
potētie similitudine· Ad·iiij·dicē·ꝙ aliq̄ fine
spe future vite mori se exponūt dupliciter·
Vno modo ꝓpter opatōem virtutis·sicut illi
q̄ vt saluarēt pīriam vel aliqua inhonesta vita
rent: mortē sustinere ꝑelegerunt. et hī quidez
in btitudinē ordinabāt ꝑm eorū estimatōem
non ꝯseqñdam ptꝰ mortez·sed in ipso opere
tūc ꝯseqñdam·qz facere ꝑfectū opus virtutis
quod erat in sustinēdo mortē erat ab eis desi
deratū maxīe in quo btitudinē ponebāt Alio
modo ꝓpter tedīū miserie quā sustīebāt quā
se ꝑ mortē vitare estimabāt·vitare āt mise=
riā et appetere beatitudinem in idē cōcidunt·
et ideo cōstat ꝙ desiderium eorum qui mortē
sustinere voluerunt ad beatitudinē ordinat·

Ad·v·dicendum q̃ ad hoc q̃ voluntas
sit recta duo requiruntur·vnum est q̃ sit fi=
nis debitus·aliud vt id quod ordinat' in finē
sit ꝓportionatū finī Quāuis autē omia deside
ria ad beatitudinē referātur·tū ostingit vtroli
bet modo desideriū esse peruersū·qz et ipse ap
petitus beatitudis pōt esse peruersus cū q̃rit'
vbi non est·vt ex dictis ptz·Et si quera' vbi
est pt ostingere q̃ id quod ꝓter hunc finē ap
petitur non est finis ꝓportionatū·sicut cū quis
vult firmari vt det elemosinā per quā meret'
btitudinem· Ad·vj.dd·q̃ sic in intelligibi
libus ñ oportz vt in oibus ꝓseqntibus demōstra
tionibus p̄ma principia essentialit' ingrediā=
tur quasi actualiter cogitata·sed virtute tātū
duz demōstratio ofiat' ex his q̃ p p̄ma princi
pia fidem hnt·ita etiā q̃uis ōne desideriū ad
beatitudinē referat'·non tū oportz q̃ in omī
desiderio de beatitudine actualiter cogetur·ꝗ
desideriū btitudinis est virtute in ōmb? alijs
desiderijs·sicut causa in effectu·

Questio·nij·

Ho·quartuz sic ꝓceditur·videtur q̃ be
atitudo sanctorū nō sit maior futura p?
iudiciū q̃ ante·Quāto em aliquid magis ac
cedit ad similitudinē diuinā tāto perfecti? be
atitudinē participat·sed aia a corpe separata
deo similior est q̃ corpori ꝓiuncta·q̃ maior ē
eius beatitudo ante corporis resumptōez q̃ pt?
Ꝑ virtus vnita magis est potens q̃ mul
tiplicata·sed aia extra corpus magis est vni=
ta q̃ cum est corpori ꝓiuncta·ergo virtus ei?
est maior ad operādum·et ita pfectius beati
tudinē participat que in actu ꝓsistit Ꝑ bea
titudo ꝓsistit in actu intellectus speculatiui·vtz
ex sup̄ dictis·sed intellectus in suo actu non vti
tur organo corporali·et sic corpus resumptum
non efficit vt anima pfecti? intelligat·q̃ be
atitudo animē nō erit maior post resurrectio=
nē· Ꝑ infinito non pt esse aliquod maius
et ita infinitū cum finito aliquo non sūt mai?
q̃ ipsū infinitū·sed anima btā ante corporis re
sumptionē btitudinez hz de hoc q̃ gaudz de
bono infinito·s·do p? resumptionē autē corpo
ris non hebit de alio gaudiū nisi forte de gl'a
corporis qd est quoddā bonū finitū·q̃ gau=
diū eorū p? corporis resūptionē non erit ma=
ius q̃ ante. Sed ꝓtra est qd apoc·vj.super il=
lud·vidi subter altare aias interfectorū. ꝛc.
dicit glo.mō anie sctorū sunt exntes sub·i· in
minori dignitate q̃ sint future, q̃ maior erit
eorū beatitudo p? mortē· Ꝑ sic bonis red
dit' beatitudo ꝓ pmio·ita a malis miseria·sed
miseria maior pt? corporis resumptionē erit
maior q̃ ante·qz non solum in anima sed ē
in corpe punient' q̃ et beatitudo sctorū erit ma
ior pt? resurrectionē corpis q̃ ante. Qz
videt' q̃ btitudo ab ōmibus eqliter participabi
tur·qz math·xx·dr q̃ oes accipiēt singulos
denarios·denari? autē signat aliqd qd ōnes
cōiter hebunt·hoc autē non erit nisi beatitu
do. q̃ tm de beatitudine hebit vn? qntum ali=
us· Ꝑ vltra vltimū nichil ē·sed beatitudo
est vltimū eorū q̃ ab hōimibus desiderari pnt·q̃
vltra beatitudinē alicui? hōinis in nullo hoie
pt esse aliqd q̃si beatitudinē alteri? homis exce
dēs·et sic idē qd pus· Ꝑ sic cuilibz appeti=
bile est bonū·ita et magis bonū·si q̃ aliqs esset
beatior nim? brō·esset appetibil' beatitudo mag
beati fm rectū appetitū·nec ea hret·ergo nō
esset btus·qz vt in lra dicit'·btus ñ dicit' nisi q̃
hz omia q̃ vult et nichil malivult Sz ꝓtra·j.
Cor·xv·stella differt a stella in claritate·sic
erit et resurrectio mortuorū·q̃ vn? resurgētiū
maiorē gloriā hebit q̃ alius· Ꝑ pmiū dz
rndere merito·ꝗ quidā sunt excellentioris me
riti alijs·ergo cū beatitudo sit virtutis pmium
videt' q̃ maiorē beatitudinē hebunt Qre
videt' q̃ huiōi beatitudinis grad? māsiones
dicā ñ debeāt·beatitudo em importat rōem p=
mij·ꝗ māsio nichil signat qd ad pmiū pertī=
neat·ergo diuersi grad? beatitudinis māsi=
ones dicā ñ dnt· Ꝑ māsio locū signare vi=
det·ꝗ locus q̃ sancti beatificabunt' nō est corpo
ralis ꝗ spūalis·s·deus q̃ vnus ē·ergo ñ est ni
si vna māsio·et ita diuersi grad? beatitudinis
māsiones dicā non pnt· Ꝑ sicut in patria
erūt homines diuersorū meritorū ita nunc sūt
in purgatorio et in lymbo pīm fuerūt·sed in
purgatorio et in lymbo ñ distinguūtur māsi
ones·ergo nec in pria māsiones debēt distin
gui· Sed ꝓtra est qd dicit' Io·xiij· In domo
pa·mei mā·mul·sunt. qd Aug? · exponit de
varijs dignitatib? pmiorū Ꝑ in qualibz ci
uitate est ordinata māsionū diffinitio·ꝗ cele
stis patria ciuitati ꝓparat'·vt ptz Apoc·xxj.
ergo oportz ibi diuersas mansiones distin=
guere fm diuersos beatitudinis grad? Qre
terius videt' q̃ diuerse māsiones non distin
guūtur penes diuersos grad? caritatis·quia
math·xxv·dr·dedit vnicuiq̃ fm ꝓriam vir
tutē· ꝓria autē vniuscuiusq̃ virtus est vis
naturalis·ergo et dona gr̄e et gl'e distribuū
tur fm diuersos gradus virtutis natural' Ꝑ in
psalmo·dicitur tu reddes vnicuiq̃ fm opera
sua·sed illud quod redditur est beatitudinis

mensurā · ergo gradūs beatitudinis distin-
guentur ſm diuersitatē operū et non ſm di
uersitatē caritatis. Pō · primum debet actui
et non habitui · vñ fortissimi nō coronātur · ſ
agonisantes · vt ptz · j. eth · et · ij · thy · ij · Nō
coronabitur nisi q̄ legitime certauerit · sed be
atitudo est premiū · ergo diuersi grad? beatitu
dinis non erūt ſm diuersos grad? caritatis.
Sed ꝓtra est · q̄ quāto aliquis erit deo mag
contūct? tanto erit beatior · sed ſm modū cari
tatis est modus ꝓunctōis ad deuz · ergo ſm
differētiam caritatis erit et diuersitas beatitu
dinis. Pō si simpliciter seq̄tur ad simplicit-
et magis ad magis. sed hrē beatitudinē seq̄-
tur ad hrē caritatē · ergo et habere maiorē be
atitudinē sequit ad hrē maiorē caritatem.
Rūdeo dd̄m · ad · j. questionē q̄ btitudinez
scōrum post resurrectōem augeri extensiue q̄
dem manifestū est · qr beatitudo tūc erit non
solum in aīma sed etiā in corpore · et etiā ipsi
us aīme beatitudo augebit extensiue inq̄tuz
anima non solū gaudebit de bono ꝓpio · ſ eti
am de bono corpis · Pōt etiam dici · q̄ etiam
beatitudo aīme ipsi? augebitur intensiue Cor
pus em̄ homīs dupliciter p̄t ꝓsiderari · Uno
ſm q̄ est ab anima pfectibile · Alio mō secdm
q̄ est in eo aliquid repugnās anime in suis
operibus ꝓut nō perfcē corp? per anima per
ficitur · Secdm autē p̄maz ꝓsideratōem corpo
ris · contūcti o corpis ad aīam addit aīme ali-
quā perfectōem · qr ōmis pars imperfcā est ·
et ꝓpletur in suo toto · vñ et totum se habz ad
partes vt forma ad materiā vnde et aīma p
fectior est in esse suo naturali cū est ī toto . ſ.
in homīe ꝓuūcto ex aīma et corpore. q̄ cum
est p se separata · Sed vnio corporis quātum
ad secdm ipsi? ꝓsideratōem impedit aīe perfe
ctiōez · et ideo dz q̄ corp? quod corūpitur ag
grauat aīam · sap · ix · Si ergo a corpore īmo
ueatur ōne id per q̄d actiom aīe resistit · sim-
pliciter aīa erit pfectior in corpe tali existēs ·
q̄ per se separata · quāto autē aliquid est pfec
ti? in esse · tāto potest pfecti? operari · vñ q̄ ope
ratio aīme ꝓuūcte tali corpori erit perfectior
q̄ operatio aīe separate · huiōi autē corp? est
corpus gl'osum qd ōmino subdetur spūi · vt ſ
di · xlnn · dictū est · vnde cū beatitudo in opati
one ꝓsistat · perfectior erit beatitudo aīe pt?
resumptiōem corpis q̄ ante · sicut em̄ aīa se-
parata a corpoē corruptibili perfecti? potest
operari q̄ si ꝓuūcta · ita post q̄ contūcta fuerit
corpori gl'oso perfectior erit eius operatio q̄
qū erat separata · omne autē impfcm̄ appetit
suam pfectionē · et ideo aīa separata natura
liter appetit corporis ꝓuūctōem · et ꝓpter hūc
appetitū ex impfectione pædentē eius opera
tio qua in deum fertur est mim? intensa Et ſ
est qd dicit Jhero? · q̄ ex appetitu corporis re
tardatur ne tota intensione pergat in illd sū
mum bonū. Ad · j. q̄ dicē · q̄ aīa ꝓuūcta cor
pori gl'oso magis est deo sil'is q̄ ab eo sepa
rata · inq̄tum ꝓiuncta habz esse perfecti? qū
to em̄ aliquid ē pefecti? : tāto est deo similius
sicut etiā cor ani? vite perfectō in motu consi-
stit est deo simili? qū mouet q̄ qū quiescit ·
q̄uis de? nunq̄ moueatur. Ad · ij · dicen-
q̄ virtus q̄ de sua natura habz q̄ sit in mate
ria magis est potens ī materia exrīs q̄ a ma
teria separata · q̄uis absolute loqndo virtus a
materia separata sit potētior. Ad · iij · dz
q̄ q̄uis in actu intelligendi aīma corpe non
vtatur · tū perfectō corporis quodāmodo ad
perfectōem opatōis intellectualis coope-
rabitur · inq̄tum ex ꝓiunctōe corporis gl'osi
anima erit in sua natura perfectior et per ꝓse
sequēs in operatōe efficacior. et ſm hoc ipsū
bonuz corporis cooperabit q̄si instrāliter ad
operatōem illam in qua beatitudo ꝓsistit · sic
etiā phs ponit in · j. eth · q̄ bona exteriora co
operant instrālitter ad felicitatē vie. Ad ·
iv · dicē · q̄ q̄uis finitū infinito additū nō fa
ciat maius tū facit plus · qr infinitū et finituz
sunt duo · cū finitum per se acceptū sit vnum ·
extensio autē gaudij non respicit maius · sed
pl? · vñ extēsiue augeri gaudiū ſm q̄ ē de deo
et de gl'a corpis rēspcū gaudij q̄d erat de deo
Gl'a etiā corpis operabit ad gaudij intēsiōez
qd est de deo inq̄tū cooperabit ad perfectio
nē opacōez q̄ aīa in deū ferebat · q̄nto enim opera
tio ꝓuenies fuerit perfectior : tāto delcātō erit
maior · vtz ex hoc q̄d dz · x · eth · Ad · v · qō
nem dd · q̄ cū btitudo in operatōe ꝓsistat · gē
dus btitudinis est attēdēd? ſm gradū perfe
ctiōis in operādo · perfectō autē operatōis ī
q̄ felicitas ꝓsistit ex duobo pensat · ſ · ex parte
operātis et ex parte obiecti · vñ phs dicit ī · x
eth · q̄ perfectissima operatio ē q̄ est altissimē po
tētie nobilissimo habitu perfcē qd est ex par
te operātis et respcū nobilissimi obiecti. Ob-
iectū autem operatōis in qua btitudo ꝓsistit
est ōmino vnū et idē · ſ · diuina ēntia · ex cui?
visiōe oēs erūt bti · vñ ex hac pte ñ eit aliqs
gradus in beatitudine · sed ex parte operanti
um operatō beatitudinis non erit eodem mo
do perfecta · qr secdm q̄ habitus perficiēs ad
operacōnem predictam · ſ. lumen glorie erit

perfectioꝫ in vno q̃ in ālio· ꝑm hoc operatio
erit perfectioꝫ et delectatio maioꝫ· et ꝑm hoc
non in eodem gradu beatitudinis erunt om
nes beati· ad·j.ergo dd·q̃ denarius di
citur vnus qui cōmuniter reddetur ex parte
obiecti ipsi? beatitudīs·q: deus essentiam su
am ōmbus oñdet·sed vnusquisq; eam aspi
ciet ꝑm modū suum· ad·ij·dicē·q̃ fiat
ignis est subtilissim? corpoꝫ spēe· et tamen
vnus ignis altero subtilioꝫ esse pōt· Ita bea
titudo ꝑm suam spēm ꝯsiderata est vltimū om
nīū desiderabilīū hūanorum·vnde nichil p=
hibet vnus beatitudinē esse perfectiorē beati=
tudine alteri?·Cuiuslibz autē beatitudo sedz
hoc vltima est·q̃ appetitus hūnis per eaz to=
taliter terminatur·q̃uis non sit vltima tāq̃
exñs in vltimo perfectōis gradu· ad·iij.
dicē·q̃ in beatis erit perfēa caritas·vnde qui
libz ibi plꝰ diligit deum q̃ seipsum·et iō ma=
gis volet id quod est ꝯuenīēti? deo q̃ id qd
est melius a·et ideo magis volet dīnam iu=
sticiaz saluari in hoc q̃ ipse mim? habeat q̃d
est deo ꝯuenientī?·q̃ in hoc q̃ plus habeat
quod esset sibi melius· ad·iij. questionez
dicēdum q̃ qꝫ motus localis prior est omni
um alioꝫ motuū·ideo ꝑm pōm nomē mot?
et distantie et omniū huiōi deriuatū est a mo
tu locali ad ōnes alios motus· Finis aūt mo
tus localis est locus ad quē aliquid peruene=
rit ibi manet quiescēs et in eo ꝯseruatur· Et
ideo in quolibz motu ipsā quietationē in fine
motus diām? collocacōem vel mansionē·et iō
tum nomen mot? deriuetur vsq; ad actū ap=
petitus et volūtatis·ipsa assecutio finis appeti
tiui motus diār mansio vel collocatio in fine·
et ideo diuersi modi ꝯsequēdi finem vltimū:
diuerse mansiones dicuntur·vt sic vnitas do
mus rñdeat vnitati beatitudinis que est ex pte
obiecti·et pluralitas mansionū rñdeat diffe=
rentie que in beatitudine inuenīr ex parte bea=
toꝫ·sicut etiā videmus in reb? naturalib? q̃
est idem locus sursū ad quē tendunt ōnia le=
uia·sed vnūqdq; pertingit ꝓpinquius ꝑm q̃
est leuius·et ita habent diuersas mansiones
ꝑm drām leuitatis· ad·j.ergo dd·q̃ man
sio importat ratōem finis vt ex dictis patz·et
per ꝯns importat rationē p̄mij quod est finis
meriti· ad.ij·dicē·q̃ q̃uis sit vn? locus spi
ritualis·tamē diuersi sunt gradus appropin
quādi ad locum illū·et ꝑm hoc cōstituuntur
diuerse mansiones ad·iij.dd·q̃ illi q̃ erāt
in lymbo vel nunc sunt in purgatorio nondū
peruenerūt ad suum finē·et ideo in purgato=
rio vel in lymbo non distinguūtur mansiōes
sed solū in paradiso et in inferno vbi est finis
bonorū et malorū· Dd·iij·questionē di=
q̃ principū distinctiuū mansionū siue gradu
um beatitudinis est duplex·s·ꝓpinquū et remo
tum· Propinquū est diuersa dispositio q̃ erit
in beatis ex qua cōtinget diuersitas pfectōis
apud eos in opatione beatitudīs·Sed princi
pū remotū est meritū quo talem beatitudinez
cōsecuti sunt· Primo autē modo distinguent
mansiones ꝑm caritatē pātie·que quāto in ali=
quo erit perfectioꝫ·tanto eum reddit capaꝫ
orē diuine claritatis ꝑm cui? augmētuz auge
bitur perfectio diuine visionis· Secūdo vero
modo distinguūtur ꝑm caritatē vie·actus em
noster non habz q̃ sit meritori? ex ipsa sub=
stantia actus·sed solum ex habitu virtutis q̃
informatur·vis autē merēdi est in omnibus
virtutib? ex caritate·que habz ipsum finem p
obiecto·et ideo diuersitas in merēdo tota re
uertitur ad diuersitatē caritatis·et sic caritas
vie distinguet mansiones per modū meriti·
ad·j.ergo dicē·q̃ virtus ibi non solum
acāpitur p naturali capacitate ꝓ naturali ca
pacitate simul cū conatu ad hūdam grām·et
tunc virtus hoc mō accepta erit quasi mate=
alis dispositio ad mensurā gratie et glorie pā
piende·sed caritas est formaliter ꝯplens me
ritum ad gloriā·et ideo distinctio gradus in
gloria acāpitur penes grad? caritatis potius
q̃ penes grad? virtutis predicte· ad·ij·
dd·q̃ opera non hūt q̃ eis retributio glo
rie reddatur·nisi inq̃tum sunt caritate infor
mata·et ideo ꝑm diuersos caritatis grad? erit
diuersi gradus in gl'a ad·iij. dicēdum q̃
q̃uis habitus caritatis vel cuiuslibz virtutis
non sit meritū cui debeatur p̄mium· est tamē
principium et tota ratio merendi in actu·Et
ideo ꝑm eius diuersitatē p̄mia distinguunt·
q̃uis ex ipso genere actus possit aliquis gra
dus in merēdo cōsiderari·non quidē respectu
p̄mij essentialis quod est gaudū de deo·sed
respectu aliaū? acādentalis premij quod est
gaudium de bono aliquo creato·

Deinde queritur de visiōe
dei·Et circa hoc queruntur septē·
Primo vtrum sancti videbunt deū
per essentiam·Secūdo vtrum pos
sunt deū videre oculo corporali: Tertio vtrū
videndo deum cōprehendant ipsum·Quarto
vtrum videntiū deum per essentiā alter altero
perfecti? videat· Quinto vtrū videres dīnā

essenciaã necẽ sit omnia videre que deus. Sexto vtrũ ad videndũ deũ p eẽnciaz aliqua creatura ex puris naturalib? possit pingere. Septimo vtr̃ in statu vie possit aliquis deum per essentiam videre.

Questio quinta.

HD. j. præditur. videl̃ q̃ itellectus hũa? non possit puenire ad videndũ deũ p eẽnciam. qr. 10. j. deuz nemo vidit vnq̃. a expoit cris. q̃ nec ipe celestes essentie ipse dico cherubim et seraphim ipm vt ẽ vnq̃ videre potuerũt sed hoibus non pmittitur nisi eqlitas angelorũ Math. xxij. erũt sicut angeli dei in celo. g nec sancti in patria deũ per essentiã videbũt. Pro dpo. sic argumentat̃ in. j. ca. de di. no. cognitio non est nisi existentiũ. omne aũt exns finitũ est aũ sit in aliquo genere determinatuz et sic deus aũ sit infinitus. est sup oia exntia. ergo eius nõ est cognitio: sed est sup cognitionem Pro. dpo. in mistica theol. ondit q̃ pfectissi? modus q̃ intellaũs noster deo ꝓuũgi pt. est in quantũ ꝓuungit̃ ei vt ignoto. s illud quod est visum per essentiã nõ est ignotũ. g impossibile est vt intellaũs noster p essentiã deũ videat Pro. dpo. in epla ad gaium monachũ dicit. q̃ suppositę dei tenebre. q̃s abundantiã luẽs appellat. cooperunt̃ oi lumini. et abscondunt̃ omni cognitoi. et si aliq̃s videẽs deũ intellexit qd̃ vidit: non ipm vidit. s aliq̃d eorũ quę sunt eius. g nullus intellaũs creatus poterit deũ videre per eẽntiam. Pro. sicut dicit dpo. in epla ad orotheũ. inuisibilis quidẽ de? est exns ꝓter excedentẽ claritatẽ. s claritas ei? sicut excedit intellectũ hois in via. ita excedit intellectũ hois in patria. g sicut est inuisibilis in via ita erit inuisibilis in patria Pro. aũ intelligibile sit perfecto intellaũs oportet eẽ ꝓportionẽ inter intellectũ et intelligibile. visibile et visũ. sed nõ est accipere ꝓportionẽ aliq̃ inter intellectũ nostrũ a eẽntiam diuinã. aũ in infinitum distent. g intellaũs noster non pt pingere ad essentiã diuinã videndã. Pro. plus distat deus ab intellaũ nro q̃ intelligibile creatum a sensu. s sensus nullo mõ pt pertingere ad creaturã spũalẽ videndã. g nec intellaũs nr̃ pt pingẽ ad diuinã eẽntiã. Pro. qñaunq̃ intellaũs aliq̃d intelligit in actu. oz q̃ informet̃ per silitudinem intellecti q̃ est principiũ intellectualis operatõis in tale obiectũ terminate. sicut calor est principiũ calefactõis. si g intellectus deũ intelligat. oportet q̃ fiat p aliq̃ silitudinem formantẽ ipm intellectũ. s autẽ non pot eẽ ipsa diuina eẽntia. qr forma a formati oportet esse vnũ eẽ. diuina aũt eẽntia ab intellaũ nro differt fm essentiã et eẽ. oportet ergo q̃ forma qua informet̃ intellaũs noster intelligendo deuz sit aliqua similitudo impssa a deo in intellectũ nostruz: sed similitudo illa aũ sit quod creatum nõ potest ducere in dei cognitionem insi sicut effaũs in causam. ergo impossibile est vt intellectus noster deuz videat insi per effam ipsius. sed visio dei q̃ est p effectus non est visio dei per essentiaz. g intellaũs noster non poterit deũ per essentiã videre Pro. diuina eẽntia magis distat ab intellectu nostro q̃ quiaunq̃ angelus vel intelligentia sed sicut dicit Auicẽ. in sua methaphisica itelligentiam eẽ in intellaũ nro ñ est eẽntiã intelligentie esse in itellectu. qr sic scientia quam de intelligentiis habemus esset substãtia et nõ accidens: sed hoc est impressionez intelligentie eẽ in nostro intellaũ. ergo et deus non est in itellectu nostro vt intelligat̃ a nobis. nisi inquantum impressio eius est in itellectu. s illa impressio non pt ducere in cognitionẽ diuine eẽntie. qr cum in infinitũ distet a diuina essentia degenerat in aliã speciem multo amplius q̃ si species albi degeneraret in speciem nigri ergo sicut ille in cuius visu species albi degenerat in spẽm nigri ꝓpter indispositõnem organi non ꝑ videre album. ita nec intellect? noster qui solũ per huius impressionẽ deum intelligit. cum per eẽntiam videre poterit Pro. in rebus separatis a materia idem est intelligens et qd̃ intelligit̃. vt patet in. iij. de aia. sz deus est maxime a materia separatus. cum g intellectus qui est creatus non possit ad hoc pertingere vt fiat eẽntia mereata. nõ poterit esse q̃ intellectus deum per essentiã videat Pro. omne illud qd̃ videt̃ per eẽntiam. de eo scitur quid est. sed de deo intellectus nõ potest videre quid est sed solũ quid non est sicut dicit dpo. et damn. ergo intellectus deũ per essentiam videre non potest Pro. omne infinitum inquantum infinitũ est ignotum: sed deus est modis omnibus infinitus. ergo est omnino ignotus. ergo per essentiam ab intellaũ creato videri non poterit. Pro. aug. dicit in libro de videndo deum. deus est natura inuisibilis sed ea que insunt deo per naturã nõ possunt aliter se habere. ergo non potest esse q̃ p eẽntiam videatur Pro. omne qd̃ alio modo est et alio modo videt̃. non videt̃ fm id qd̃ est. sz deus alio modo est et alio modo videt̃ a sãs

in patria · est enim per modum suum · sed videbitur
a sanctis sm modum eorum · ergo non videbit a
sanctis sm id qd est q̃ sic non videbitur per es
sentiam · Pm · illud qd per medium videt · non
videtur per essentiam · sz deus per medium vide
bitur in patria · qd est lumen glorie · vtz in ps ·
in lumine tuo videbimus lumen · g̃ ñ videbit p
essentiam Pm · deus in patria videbit facie ad
faciem · vt dz · j. cor · xiij · sm hominem quem videmus
facie ad faciem · videmus per similitudinem · g̃ deus
in patria videbit per similitudinem · et sic nõ p
essentiam · Sz cõtra est qd dicit · j. cor · xiii ·
videmus nunc in speculo et in enigmate · tunc
autem facie ad faciem · sed illud qd videtur facie
ad faciem videz per essentiam g̃ deus p essentiam vide
bit a scis in pria Pm · j. io · iij · cum apparuerit similes
ei erimus et videbimus eum sicuti est · g̃ videbi-
mus eum per essentiam Pm · j. cor · xv · super il
lud · cum tradiderit regnum deo et patri · dicit glo-
vbi scz in patria essentia patris et filij et spiritus
sancti videbitur · qd solum mundis cordibus dabi
tur q̃ est summa beatitudo · g̃ beati deum per essen
tiam videbunt Pm · joh · xiij · dz · si quis diligit
me diligetur a pre meo et ego diligam illum
et manifestabo ei meipsum · sm illud qd manife
statur essentialiter videz · ergo deus a sanctis in pa
tria essentialiter videbitur Pm · exo · xxxiij · sup
illud · non videbit me homo et vivet · greg · ipro-
bat opinionem illorum q̃ dicebant q̃ in illa regio
ne beatitudinis · deus in claritate sua cõspicuus pt ·
sed in natura videri ñ potest · qz aliud non est
eius claritas et eius natura · sm natura est eius
essentia · ergo videz per suam essentiam Pm · sco-
rum desiderium ñ potest omino frustrari · sm scorum
desiderium cõe est vt deum per essentiam videant ·
vtz exo · xxxiij · onde fatem tuam et salui erimus ·
Et io · xiiij. onde nos prem et sufficit nobis ·
ergo sancti deum per essentiam videbunt Pm dd ·
q̃ fiat sm fidem ponim? finem vltimum humane vite
ee visionem dei · ita phi posuerunt vltimam hois fe
licitatem ee intelligere sbas separatas a materia
sm ee · et io circa hac · q · eadem difficultas et di
versitas inuenitur apud phos et apud theolo
gos · Quidam enim phi posuerunt q̃ intellectus
noster possibile nunq̃ pt ad hm peruenire vt in
telligat sbas separatas · sic alphorabius in fi
ne sue ethice · q̃ius ostratum dixerit in li · de in
tellectu · vt pm · refert in · iij · de aia · Et sicut
quidam theologi posuerunt · q̃ intellectus humanus
nunq̃ pot ad hm peruenire q̃ deum per essentiam
videat. Et vtrosq; ad hm mouet distantia inter
intellectum nrm q̃ essentiam diuinam l alias sbas
separatas · cum enim intellectus in actu sit quodam
mo vnum cum intelligibili in actu · videz difficile
q̃ intellectus creatus aliquo mo fiat essentia in-
creata · vnum et crisp · dicit · quo enim creabile videt
increabile · Et maior difficultas in hoc est illis
qui ponunt intellectum possibile esse generabile et
corruptibile · vtpote virtute a corpore dependen
tem · ñ solum respectu visionis diuine · sz respectu
visionis quarum cumq; sbarum separatarum · Sz hm
positio omino stare ñ potest · Primo q̃ repug
nat auctoritati scripture canonice vt aug · dicit in li ·
de videndo deum · Secundo · q̃a cum intelligere sit ma
xime propria operatio hois · oportet q̃ sm eam
assignetur sibi sua beatitudo cum hm operatio in ipso
perfecta fuerit · cum aut perfectio intelligentis in-
quantum huiusmodi sit ipsum intelligibile · si in perfe
ctissima operatione intellectus homo non peruenirat
ad videndam essentiam diuinam · sz aliqd aliud ·
oportebit dicere q̃ aliqd aliud sit beatificans
ipsum hominem q̃ deus · q̃ cum vltima perfectio cuius
libet sit in obiectione ad suum principium sequitur vt a
liqd aliud sit principium effectiuum hois q̃ deus
qd est absurdum sm nos · et sicut est absurdum a-
pud phos · q̃ ponunt animas nras a sbrijs se
paratis emanare · vt in fine eas possim? intel
ligere · vnde oportet ponere sm nos · q̃ intellectus
noster quoq; peruenirat ad videndam essentiam
diuinam · et sm phos q̃ peruenirat ad videndam
essentiam sbarum separatarum · Quomodo autem hm poss
sit accidere restat inuestigandum · Quidam enim
dixerunt vt alphorabius et anepethe · q̃ ex hm
ipso q̃ intellectus noster intelligit quamq; intel
ligibilia · pertingit ad videndam essentiam sub
stantie separate · et ad hm ostendendum procedunt
duobus modis · quorum primus est · q̃ sicut na-
tura specie non diuersificat in diuersis indiui-
duis · nisi sm q̃ contingit principio indiuidua
tibus · ita forma intellecta hominis nõ diuer
sificatur apud me et te · nisi sm q̃ contingit di
uersis formis imaginabilibus · et ideo qui intel
lectus separat formam intellectam a formis ima
ginationis remanet quiditas intellecta · q̃ est v
na et eadem apud diuersos intelligentes · q̃ hu
iusmodi est q̃ditas sbe separate · et ideo qui in
tellectus noster peruenit ad summam abstractio
nem q̃ditatis intelligibilis cuiuscumq; · intelli
git per hm quiditatem substantie separate que est
ei sicut Secundus modus est · qz intellectus no
ster natus est abstrahere quiditatem ab omni
bus intelligibilibus hnntibus quiditatem · si ergo
quiditas quam abstrahit ab hm singulari hnte
quiditatem sit quiditas non hns quiditatem · intel
ligendo eam intelliget quiditatem substantie se
parate · q̃ est talis dispoms · eo q̃ substantie

separate sunt quiditates subsistētes non hñ
tes q̄ditates· quiditas ēm simplicis est ipsuz
simplex vt Auic̄· dicit· si aūt q̄ditas abstracta
ab ꝗ ptcular sensibili sit q̄ditas hñs quidita
tem· q̄ illā quiditatē intellcūs natus ē abstra
here· et ita cū non sit abire in infinitū· erit de=
uenire ad quiditatē nō habentē quiditatē· p
quā intelligit quiditas separata Dz iste mod?
non videt esse sufficiēs· Primo· qr quiditas sb
stantie materialis quā intellcūs abstrahit nō
est vnius rōnis cū quiditatib? separatis sbay
et ita p ꝗ q intellcūs noster abstrahit q̄ditā=
tes rerū materialiū et cognoscat eas· ñ sequi
tur q cognoscat quiditatē substātie separate
et p̄apue diuinā eēntiam q̄ marie est alterius
rōnis ab omni q̄ditate creata Secūdo· qr dato
q esset vnius rōis· tñ cognita quiditate rei cō=
posite· ñ cognoscere quiditas separe substan
tie nisi ꝗm genus ultimissimū qd est substātia
ꝗ aūt cognitio est imperfecta nisi deueniat ad
ꝓpria rei· Qui ēm cognoscit hoīem solū inqn
tum est aīal· non cognoscit eū nisi sēdm quid
et in potētia· et multo minus cognoscit euz si
nō cognoscat nisi substātie naturā in ipso· vñ
sic cognoscē deū vel alias substātias separatas
non est videre eēntiam diuinaz vel quiditatē
substātie separate· ꝗ est cognoscere p effectuz
et q̄si in speculo Et ideo alius modus itelli
gendi sbas separatas ponit ab auicēna ī sua
metꝗ· s· q substātie separe intelligūtur a no
bis per intētiones suarū quiditatū· q̄ sūt que
dam ipōrum filitudines nō abstracte ab eis
quia ipsemet sūt immateriales· ꝗ impresse ab
eis in aīabus nostris· Dz hic modus etiā nō
videtur nobis sufficere ad visionē diuinā quā
q̄rimus· cōstat ēm q omne qd recipitur in aliq
est in eo per modū recipiētis· et ideo filitudo
diuine essentie impressa ab ipo in intellcū ntō
erit per modū nostri intellcūs· modus aūt in
tellectus nostri deficiēs est a receptione perfe
cta diuine filitudinis· Defectus aūt perfecte
filitudinis potest tot modis accidere q̄t mo
dis dissilitudo inuenit· Vno ēm mō est defi
ens similitudo qñ participat forma ꝗm eādē
rōnem spēi· ꝗ non ꝗm eundē pticōmis modū· si
cut Ast similitudo deficiēs eius q̄ hz parū de al
bedine ad illū qui hz multuz· Alio mō adhuc
magis deficiens· qñ non pueniē ad eandē rō
nem spēi· sed tm ad eandē rōnem generis· sic
est similitudo inter illū qui hz colorē citrinum
et illū qui habet colorē album· Alio modo ad
huc magis deficiens qñ ad rōem eandē gene
ris pertingit· ꝗ solū sēdm analogiā· sicut est
filitudo albedinis ad hominē in eo q vtrūqz
est ens· et ꝗ modo est deficiēs omnis filitudo
q̄ est in creatura recepta respū diuine eēntie
Ad ꝗ aūt q visus cognoscat albedinē· opor
tet q recipiatur in eo filitudo albedīs sēdum
rōnem sue spēi· q̄uis nō ꝗm eundē modū eēn
di· qr hz alterius modi eē forma in sensu q̄m
re ex̄ ammā· si ēm fieret in oculo forma citrini
non diceretur oculus videre albedinē· et simi=
liter ad ꝗ q intellcūs intelligat aliquā quidi
tatem· oportet q in eo fiat filitudo eius dē ra
tionis sēdm spēm· q̄uis forte nō sit idē mod?
essendi vtrobiqz· non ēm forma exñs in itel=
lectu vel sensu est principiū cognitōis ꝗm mo
dum essendi quē habet vtrobiqz· sed sēdm ra
tionē in qua cōicat cum re exteriori· Et ita ptz
q per nullā similitudinē receptā in intellectu
creato p̄t deus intelligi q essentia eius vide a
tur immediate· vnde etiā quidā ponentes di
uinam essentiā solū per hunc modū videri· di
xerunt q ipsa essentia non videbit· sed q̄dam
vulgare quasi radius ipsius· vnde nec ille mo
dus sufficit ad visionē diuinā quā querimus·
Et ideo accipiēdus est alius modus quez
etiam quidam phi posuerūt· s· alexander et a
uerrois ī· iij· de anima· cum ēm in quilibet co
gnitione sit necessaria aliqua forma qua res
cognoscatur aut videatur· forma ista qua in
tellectus perficitur ad videndas substantias se
paratas non est quiditas quā intellectus ab=
strahit a rebus ꝓpositis vt dicebat prima opi
nio· neqz aliqua impssio relicta a substantia
separata in intellectu ntō vt dicebat secūda·
sed est ipsa substātia separata q̄ ꝓungitur in
tellectui ntō vt forma· vt ipsa fit qd intelligi
tur· et quo intelligit· et quecqd fit de aliis
substātiis separatis· tñ istū modum oportet
nos accipere in visione dei per essentiaz· quia
quacunqz alia fōa informaretur intellectus
noster· nō possē per eā duci in eēntiaz diuinā
quod quidē non dz intelligi· q· diuina eēntia
fit vera forma intellectus nostri· vel q ex ea
et intellectu nostro efficiatur vnū simpliciter
sicut in naturalib? ex forma et materia natu
rali· sed quia ꝓportio essendi diuine ad intel
lectum nostrū est sicut ꝓportio forme ad ma=
teriam· q̄uiaqz ēm aliqua duo quorū vnum
est perfectius altero recipiunt in eodē recepti
bili· ꝓportio vnius duorū ad alterū· scz magis
perfecti ad minus perfectuz est sicut ꝓportio
forme ad materiā· sicut lux et color recipiunt
in diaphano· quorum lux se habet ad colorē
sicut forma ad materiam· Et ita cū in anima

recipiatur vis intellectiua et ipsa essentia di-
uina inhabitas · licet nō per eundē modū · es-
sentia diuina se habebit ad intellēm sicut for-
ma ad materiā · Et q̄ hꝰ sufficiat ad hꝰ q̄ intel-
lectus p eēntiam diuinā possit videre ipāz es-
sentiam diuinā · hꝰ mō pt ondi · sicut em ex fōr
naturali q̄ aliq̄d hz esse · et materia efficitur v
num ens simplr · ita ex forma q̄ intellcūs intel
ligit · et ipso intellcū fit vnū intelligendo · ī re
bus aūt naturalib? res p se subsistēs non pt
eē forma alicui? materie si illa res habeat ma
teriam partē suiq̄ non pt esse vt materia sit
forma alicuius: sed si illa res per se subsistēs
sit forma tm · nihil ꝓhibet eā effici formā ali
cuius materie et fieri q̄ est ipius oppositi · sicut
patet de aia · in intellcū aūt oportet accipere
ipm intellectū in potētia q̄si materiam et spe
ciem intelligibilē · q · formā · et intellcūs ī actu
intelligens erit q̄si oppositū ex vtroqz · vnī si sit
aliq̄ res per se subsistēs q̄ non habeat aliquid
in se pter id qd est intelligibile in ipsa · talis
res per se poterit esse fōr qua intelligit res
aūt q̄libet est intelligibilis sm id qd hz de ac
tu · nō sm id qd hz de potētia · vtz in · ix · metꝰ
et huius signū est q̄ oportet formā intelligi
bilem abstrahere a materia et omnibꝰ ꝓpie-
tatibus materie · et ideo cū eēntia diuina sit a
ctus purus · poterit eē forma q̄ intellcūs intel
ligit · et hꝰ erit visio beatificās · a ideo magister
dicit in · j. di · scdi sen · q̄ vnio aīe ad corp? est
quoddā exemplū illius beate vnionis q̄ spūs
vnit deo ¶ Ad · j. g · dd · q̄ auctoritas illa pt
triplr exponi vtz per aug · in li · de videdo de
um · Vno mō vt excludatur visio corporalis q̄
nemo vidit vel visurus est deū in eēntia sua vt
dicitur · Alio mō vt excludat visio intellectua
lis dei per eēntiam ab hijs q̄ ī ista mortali car
ne viuūt · Alio mō vt excludat visio ꝓprehen
sionis ab intellcū creato · et sic intelligit crisꝰ ·
vnī subdit · notiāā huius dicit euāgelista certis
simam et ꝓprehensionē tantaz quantā hz pater
de filio · et hic est euāgelistē intellcūs · vnī sub-
dit · vnigenitus q̄ est zc · p ꝓprehensiuā visionē
volens ꝓbare filiū esse deū ¶ Ad · ij · dm · q̄
sicut deus excedit omnia existentia q̄ hnt eē deter
minatum per essentiā suam infinitā · ita cognī
tio sua q̄ cognoscit est super omnē cognitionē
vnī que est ꝓportio cognitōis ntē ad entia cre
ata · ea est ꝓportio cognitōis diuine ad suā es-
sentiam · ad cognitionē aūt duo ꝓuenīt · et co
gnoscēs · et quo cognoscit · visio aūt illa qua
deū per essentiā videbimus est eadē cuz visiōe
qua deus se videt ex parte eius quo videt · qz
sicut ipse se videt per eēntiam suaz · ita et nos
videbimus · hꝰ ex parte cognoscētis inuenitur
diuersitas q̄ est inter ītellectum diuinū et no
strum · in cognoscēdo aūt id qd cognoscit seq̄
tur formā qua cognoscimus · qz per formam
lapidis videmus lapidē: sed efficacia ī cogno
scendo sequitur virtutē cognoscētis · sicut qui
habet visū fortem acutius videt · et ideo ī illa
visione nos idem videbimus qd deus videt. s.
essentiā suam: sed nō ita efficaciter ¶ Ad · iij ·
dm · q̄ dpo · ibi loquitur de cognitōe qua de
um in via cognoscimus per aliquaz formam
creatam · q̄ intellcūs noster format ad eū vi
dendum · sed sicut dicit aug? · deus omnē for
mam intellectus nostri subterfugit · quia quā
cunqz formā intellectus noster cōcipiat · illa
forma non pertingit ad cōnem diuine eēntie
et ideo ipse non pt esse puius intellectui neō
sed in hoc eū perfectissime cognoscimꝰ ī sta
tu vie q̄ scimus eum esse super omne id qd in-
tellectus noster cōcipere potest · et sic ei quasi
ignoto ꝓuūgimur · sed in patria idipm p for-
mam que est essentia sua videbimus cōiunge
mur ei quasi noto ¶ Ad · iij · dm · q̄ deꝰ est
lux vt dz · j. io · j. lumen aūt est impssio lucis in
aliquo illuminato · a quia eēntia diuina est al
terius modi · q̄ omnis similitudo ipsius impꝰ
sa in intellectū · ideo dicit q̄ tenebre diuine o
periuntur omni lumini · quia sez eēntia diuina
quam tenebras vocat ꝓpter claritatis excēs
sum manet nō demonstrata per impressionez
intellcūs nostri · et per hꝰ sequit q̄ abscondat
omni cognitōi · et ita quicūqz videntiū deuz ali
quid mēte cōcipit hꝰ non est deus · sed aliquid
diuinū effectū ¶ Ad · v · dicendū · q̄ claritas
dei q̄ uis excedat formam qua nunc intellcūs
formatur · non tm excedit ipsam eēntiam diui
nam que erit quasi forma intellectus nostri ·
in patria · et ideo licet nunc sit inuisibilis · tam
tunc erit visibilis ¶ Ad · vj. dicendū · q̄ q̄uis
finiti ad infinitū non possit esse ꝓporcō · quia
excessus infiniti supra finitū non est determi
tus · potest tamē esse inter ea ꝓporcōnalitas
que est similitudo proporcionū · sicut em finitiz
equatur alicui finito · ita infinito infinitiz · ad
hoc aūt q̄ aliquid totaliter cognoscat q̄ñqz
oportet esse proporcionē inter cognoscens et
cognitū · quia oportet virtutē cognoscētis ade
quari ꝓnoscibilitati rei cognite · equalitas au
tem proporcio quedā est · sed cognoscibilitas
rei excedit virtutē cognoscentis · sicut cū nos
cognoscimus deū · aut econuerso · sicut cū ipse
cognoscit creaturas · et tunc non oportet esse

ꝓportionem inter cognoscentē et cognitū. sed ꝓportionalitatē tm̄ · vt · s · sicut se hz̄ ꝛ cognoscēs ad cognoscendū · ita se hēat cognoscibile ad h̄ q̄ cognoscat · et talis ꝓportionalitas suffic̄ ad h̄ q̄ infinitū cognoscat a finito · Vel dd̄m q̄ ꝓportio ꝑm primā nois institutionē signat habitudinē quātitatis ad quantitatē ꝑm aliquem determinatū excessum l' adequationē: h̄ vlterius est translatū ad significandū omnē habitudinē cuiusq̄ ad aliud · et p hūc modum dicimus q̄ materia dz̄ esse ꝓportionata ad formā · et hoc mō nihil prohibet intellectum nrm̄ q̄uis sit finitus dici ꝓportionatū ad videndum essentiā infinitā · non tm̄ ad ꝛ̄hendēdum eam · et h̄ ꝓpter suā immensitatē · Ad · viij · dd̄ · q̄ duplex est filitudo · et distātia · vna ꝑm ꝛcementiā in natura · et sic magis distat deꝰ ab intellāu creato · q̄ intelligibile creatum a sensu · alia ꝑm ꝓportionalitatē · et sic est conuerso · qz sensus non est ꝓportionatus ad cognoscendū aliqd̄ immateriale · h̄ intellāus est ꝓportionatus ad cognoscendū q̄tumq̄z ima teriale · et h̄ filitudo requirit' ad cognitionē · non aūt p̄ma · qz cōstat q̄ intellāus intelligēs lapidē non est filis ei in naturali eē · sicut etiā visus apprehendit mel rubeū et fel rubeū · q̄uis nō apprehēdat mel dulce · fellis em̄ rubedo magis cōuenit cū melle in quantū est visibile q̄ dulcedo mellis cū melle · Ad · viij · dd̄ · q̄ in visione q̄ deus p eēntiam videbit' ipsa diuina essentia erit q̄si fōr intellāus q̄ intelligit · nec oportet q̄ efficiātur vnū ꝑm esse simplicit' h̄ solū q̄ fiāt vnū quantū pertinet ad actū intelligendi vt supra dēm est Ad · ix · dd̄ · q̄ dēm aucēne q̄ntum ad h̄ nō sustinem? · qz ei etiā ab alis phis in h̄ contradicit' · nisi forte velim? dicere · q̄ aucēna intelligit de cognitōe sbar separatarū · ꝑm q̄ cognoscētur p hitus scīar speculatiuar et filitudinū aliarū rerū · vnde h̄ introducit ad ostendendū q̄ scīētia nō est ī nobis sba: h̄ accēs · a tm̄ diuina eēntia q̄uis plꝰ distet ꝑm ꝓprietatē nature sue ab intellectu nostro · q̄uis sba angeli · tm̄ plus hz̄ de cōne intelligibilitatis · quia est actus purus cui nō admiscetur aliqd̄ de potētia · qd̄ nō cōtingit ī alis sbis separatis · Nec illa cognitio q̄ deū p essentiam videbimus ex pte eius q̄ videbit' erit in genere accētis · sed solū quantū ad actū ipsi? intelligētis qui nō erit ipsa sba intelligentis l' intellecti Ad · x · dicē · q̄ sba separata a materia intelligit se · et intelligit alia · et vtroq̄z modo p̄t verificari auctas inducta · cū em̄ ipsa essentia substātie separate sit per seipsam intelligibilis in actu · eo q̄ est a materia separata · ꝛstat q̄ qm̄ substantia separata intelligit se · q̄ omino idē est intelligens et intellēm · non em̄ intelligit se per aliqnā intentionē abstractaz a se sicut nos intelligimus res materiales · et hic vidr esse intellāus phi in · iij · de aīa · vtz p ꝛmta · ibidē · ꝑm aūt q̄ intelligit res alias · intellectum in actu fit vnū cū intellectu in actu inquantum forma intellecti fit forma intellectus inquantum est intellāus in actu · non q̄ fit ipamet essentia intellectus vt aucēna probat in · vj · de naturalibo · quia essentia intellectus manet vna sub duabus formis · ꝑm q̄ intelligit res duas sucessiue · ad modū q̄ materia prima manet vna sub diuersis formis · vnde etiam cōmen · in · nj · de anima cōparat intellectum possibilē quātum ad hoc materie p̄me · et sic nullo mō sequitur q̄ intellāus noster videns deum fiat ipsa eēntia diuina. sed q̄ ipsa essentia diuina cōparatur ad ipsum quasi perfectio a forma Ad · xj · dicē · q̄ auctoritates ille et omēs similes sūt intelligende de cognitione q̄ cognoscimus deū in via ratione prius posita Ad · xij · dicendū · q̄ infinitū p̄uatiue dictum est ignotum inq̄ntum huiōi · quia dicitur per remotionē cōplementi a quo est cognitio rei · vnde infinitū reducitur ad materiaz subiectā priuationi · vt patet in · iij · phi · sed ī finitum negatiue acceptū dicitur per remotionem materie terminantis · quia forma etiam quodāmodo terminatur per materiā · vnde infinitum hoc modo de se maxime est cognoscibile · et hoc modo infinitus est deus Ad · xiij dicendū · q̄ aug? loquitur de visione corporali qua nunq̄ videbitur · qd̄ patet ex hoc qd̄ p̄ mittitur · sicut em̄ videtur visibilia ista que nominantur deū nemo vidit vnq̄ nec videre potest · et est natura inuisibilis sicut et incorruptibilis · sicut aūt ꝑm suā naturā est maxie ens · ita et ꝑm se est maxime intelligibil · h̄ q̄ a nobis quandoq̄z non intelligatur · est ex defectu nostro · vnde q̄ videatur postq̄ visus nō fuit a nobis · non est ex mutatione sua sed nostra Ad · xiiij · dicendū · q̄ deus in patria videbitur a sanctis sicuti est · si hoc referatur ad modum ipsius visi · videbit' em̄ a sanctis deus habere illum modū quē habet · sed si referat' modus ad ipsū cognoscentē · non videbit' sicut est · quia non erit tanta efficacia intellāus creati ad videndū · quanta est efficacia eēntie diuine ad hoc q̄ intelligatur Ad · xv · dicendū q̄ medium in visione corporali et intellāuali inuenitur triplex · Primum est medium sub

quo videtur · et hoc est qd perfiat visu ad videndu in generali nō determinās visu ad aliquod spēale obiectū · sicut se hz lumē corpale ad visū corporalē · et lumen intellās agentis ad intellectū possibilē · Secundū est medium q̄ vidz · et hz est forma visibil qua determinat vtercz visus ad spēale obiectū · sicut p formā lapidis ad cognoscendū lapidē · Tertium est medium in q̄ vidz · a hz est id per cuius inspectōnem ducit visus in aliā rē · sicut inspiciēdo speculum ducit in ea q̄ in speculo repsentantur · et videndo imaginē ducit in imaginatū · et sic etiā intellās per cognitionē effās ducitur in cām · l' ecōverso · In visione igit patrie nō erit tertiū medium · vt scz deus per spēs aliorū cognoscatur · sicut nūc cognoscit · tōne cuius dicitur nūc videre in speculo · Nec erit ibi sēm medium · qr ipsa eēntia diuina erit q̄ intellectus noster videbit deū vt ex dictis ptz · Sed erit ibi tm primū medium · qd eleuabit intellēm nostrū ad hz q̄ possit diungi essentie increate mōpdicto · ꝗ ab hz medio non dz cognitio mediata · qr nō cadit inter cognoscentē et rē cognitam · ꝗ est illud qd dat cognoscēti vim cognoscendi · Ad · xvj · dd · q̄ creature corporales nō dnt immediate videri · nisi qn id qd in eis est diuūgibile visui ei diungit · nō sūt aūt diungibiles per essentiā suā tōne materialitatis · et ideo tūc immediate videntur · qn eorū similitudo intellectui diūgitur · ꝗ deus per eēntiam suaz diungibilis est intellectui rn̄ non immediate videret nisi eēntia sua cōiungeret intellāi · et hz visio imediate dz visio facici · Et · p · similitudo rei corporalis rapit in visu fm eandez rōnem q̄ est in re · licet non fm eundē modū eēndi · et ideo similitudo illa ducit in illā rem directe non aūt potest hoc modo ducere aliq̄ similitudo intellectum nostrum in deū vt ex dās ptz et ꝓter hoc non est simile ·

Questio sexta ·

AD · q · sic ꝓcēditur · videt q̄ sancti post resurrectionē deū corporalibz oculi videbūt Oculus enim glificatus maioris erit virtutis q̄ aliquis oculus nō glorificatus · ꝗ beatus Job oculo suo deū vidit · xxxix · auditū auris audiui te · nūc aūt oculus meus videt te · ꝗ multo fortius oculus glorificatus deū per eēntiam videre poterit · Ꝓ · Job · xix · in carne mea videbo deū saluatorē meū · ꝗ videt q̄ corporalibus oculis deus in patria videbitur Ꝓ · aug · in · xxij · de ci · dei · loquēs de visu oculorū glificatorū sic dicit vis ꝓpollentior oculorū erit illorū · nō vt acrius videāt q̄ quidā perhibentur videre ꝗpentes vel aq̄le · quātalibet enim acrimonia eadē aīalia vigeāt · nihil aliud pnt videre q̄ corpora · ꝗ vt videant incorporalia · q̄amq̄z autē potētia cognoscitiua est incorpalium pt eleuai ad videndū deū · ꝗ oculi gloriosi deū videre poterunt · Ꝓ · q̄ est drā corporalium ad incorporalia · eadez est ecōverso · ꝗ oculus incorporeus pōt corporalia videre · et sic idem qd prius · Ꝓ · greg · in · v · mora · super illud iob · nij · stetit quidā cuius nō agnoscebam vultum ꝛc · sic dicit · hō qui si ꝓpter suz seruare voluisset carne spūalis futurus fuerat fās est peccādo et mēte carnalis · ꝗ er hoc q̄ est mente fās carnalis vt ibidē dz solum ea cogitat q̄ ad animū per corpoz imagines trahit · ergo etiam qn̄ carne spūalis erit qd post resurrectionē sanctis pmittitur etiā carne spūalia videre poterit · ꝛ sic idē qd prius · Ꝓ · hō solo deo pt beatificari · beatificabit aūt nō solū quantū ad aminā · sed etiā quantū ad corpz · ergo non solū intellāi sed etiā carne deū videre poterit · Ꝓ · sicut deus est pnS per essentiam suā in intellāi · ita etiā erit pnS in sensu · qr erit omnia in oibus · vt dz · j · corꝓ · xv · ꝗ videbitur ab intellāi ex hz q̄ sua eēntia ei diūgetur vt supra dcm est · ꝗ poterit etiā a sensu videri · Sz cōtra est qd ambro · dicit sup lucā · nec corporalibus oculis deus querit nec arcū scribitur visu · nec tactu teneri · ergo nullo corporali sensu deus videbitur · Ꝓ · Iero · dic non solū deitatez patris · sed nec filij nec spūs sancti oculi carnis pnt aspicere · sed oculi mētis de quibus dz · beati mūdo corde ꝛc · Ꝓ · idē Iero · dicit · res incorporales corporalibz oculis non videntur · sed deus est maxie incorporalis · ꝗ ꝛc · Ꝓ · aug · in · li · de videndo deū · deū nemo vidit vnq̄ vel in hac vita sicuti ipse est vel in angelorū vita sicut visibilia ista que corporali visione cernūtur · vita autē angelorum dicitur vita beata in qua resurgētes viuēt · ꝗ ꝛc · Ꝓ · fm hz homo dr factus ad imaginē dei q̄ deū ꝓspicere potest vt aug · dicit · sed hō est ad imaginē non fm carnē sed fm mentem ergo mente et non carne deum videbit · Ꝓ · dd · q̄ sensu corporali aliquid sentitur duplr vno mō p se · alio mō p accns · Per se quidez sentitur illud quod per se passionē sensui corporali inferre potest · Per se autē potest aliquid passionē iferre aut sensui inquantū est sensus · aut huic sensui inquantū est hic sensus Qd autem hoc secūdo modo infert per se

passionem sensui dr sensibile ꝓprium · sicut co
lor respectu visus · et son? respcu auditus · qr
aut sensus inquantuz est sensus vtit organo
corporali · nō potest i eo aliqd recipi nisi cor
poraliter · cū omne qd recipit in aliquo fit in eo
per modū recipientis · et ideo omnia sensibilia in
ferunt passionē sensui inquantū est sensus fm
q hnt magnitudinē · et ido magnitudo q oia
ꝓsequentia vt motus et qes et nūs et huiōi di
cuntur sensibilia ꝓmuma p se tn · Per accdēs
aut sentit illud qd non infert passionē sensui
neqz inquantū est sensus · neqz inquantuz est
hic sensus: h ꝓnūgitur hns q per se sensui in=
ferunt passionē · sicut sortes · et filius darij et
amicus · et alia huiōi · q per se cognoscuntur
in vli intellcū · in ptculari aut virtute cogita
tiua in hoie · estimatiua autē in alns aialibus
huiōi · tūc aut sensus exteriores dr sentire q̄uis
per accns · qn ex eo quod p se sentit vis app̄
hensiua cuius est illud cognituz p se cognoscē
statim sine dubitatōe et discursu apphendit ·
sicut videm? aliquē viuere ex h q loquitur ·
qn aut alr se hz nō dicitur illud sensus videre
etiā per accns · Dico g q deus nullo mō pōt
videri visu corporali · aut aliq alio sensu senti
ri sicut per se visibile · nec hic nec in patria · qr
si a sensu remoueat id quod ꝓuenit sensui in
quantuz est sensus · non erit sensus · et silr si a
visu remoueat id quod est visus inquantum
est visus · non erit visus · cū g sensus inquantū
est sensus ꝓcipiat magnitudinē · et visus in=
quantū est talis sensus ꝓcipiat colorē · impos
sibile est q visus ꝓcipiat aliqd quod non est
color nec magnitudo · nisi sensus diceret equi
uoce · cū g visus et sensus sit futurus idē specie
in corpore glriosi · non poterit eē q diuinā es
sentiam videat sicut visibile per se · videbit āt
eā sicut visibile per accns · dū ex vna parte vi
sus corporalis tantā gloriā dei inspiciet ī cor
poribus et ꝓcipue glriosis · et maxie in corpoē
xpi · et ex pte alia intellcūs tā clare videbit de
um q in reb? corporaliter visis deus ꝓcipie=
tur · sicut in locutōe ꝓcipit vita · q̄uis em tunc
intellcūs noster non videat deū ex creaturis ·
tn videbit eū in creaturis corporaliter visis ·
et hūc modū quo deus corporaliter posit vi
deri ponit aug? in fine de ci · dei · vtz verba ei?
intuēti · dicit em sic · valde credibile est sic nos
visuros mūdana tūc corpora celi noui l terre
noue · vt deū vbiqz pnsem et vniuersa corpa
gubernantē clarissima pspicuitate videam? ·
non sicut nūc invisibilia dei per ea q facta sūt
intellecta conspiciuntur. h sicut hoies mox vt
aspiciamus non credimus viuere sed videmus
Ad · j. g dicē · q verbū illud Iob intelligit
de oculo spūali · de quo dicit apls eph · j. illu=
minatos hrē oculos cordis nostri · Ad · ij ·
dicendū · q illa auctoritas non intelligit q p
oculos carnis deū simus visuri · h qr in carne
exntes deū videbimus Ad · iij · dicendū · q
aug? loquitur inquirēdo in verbis illis a sub
cōditione · quod ptz ex h quod pmittitur · lon
ge itaqz alterius potētie erit si per eos videbi
tur incorporea illa natura · et postea subdit ·
vis itaqz ꝛc · et postmodū determinat vt dcm
est · Ad · iiij · dicendū · q omnis cognitio fit
per aliquā abstractionē a materia · et ideo qn
to forma corporalis magis abstrahit a ma=
teria · magis est cognitōnis principū · a inde
est q forma in materia exns nullo mō est co
gnitionis principū · in sensu autē aliquo mō
put a materia separatur · et in intellectu nrō
adhuc melius · et ideo oculus spūalis a quo re
mouetur impedimentū cognitōnis potest vi
dere rem corporalē · non aut sequitur · q ocu
lus corporalis in quo defiat vis cognoscitiua
fm q participat de materia possit cognosce=
re perfecte que sunt incorporea Ad · v · dz ·
q q̄uis mens facta carnalis non possit cogi
tare nisi acepta a sensibus · tamen cogitat ea
immaterialiter · a similiter oportet q visus il
lud quod apprehendit sēper apprehendat cor
poraliter · vnde nō potest cognoscere illa que
corporaliter apprehēdi non possunt Ad · vj ·
dicendū · q beatitudo est perfectio hoīs inqn
tum est homo · et qr homo non hz q sit ho=
mo ex corpore: sed magis ex anima · corpus
aut est de essentia hoīs inquantū est perfēm
per animā · ideo beatitudo hoīs non consistit
principaliter nisi in actu anime · et ex ea deri=
uatur ad corpus per quandā redūdantiam · si
cut patet ex hijs que dicta sunt · xlnij · di · que
dam tn beatitudo corporis nostri erit inquan
tum deum videbit in sensibilibus creaturis · et
ꝓcipue in corpore xpi Ad · vij · dicendū · q in
tellectus est percepiuus spūalium · non autē
visus incorporalium · et ideo intellectus poterit
cognoscere diuinam essentiam sibi ꝓiunctam
non autem visus incorporalia

Questio septima

AD · iij. sic pcedit · videt q sancti in pria
videndo deū eū ꝓprehendāt · j. cor · x · sic
curite vt cōprehendatis · cursus autez est ad
premium · ergo cōprehensio dei est premium

virtutis quod sanctis reddet ¶ Ꝑ. aug. dic
in li. de videndo deum. totum ꝓhenditur videndo
qd ita videt vt nihil ipsius lateat videntem: sed
si deus videt ab aliquo nihil ipsius latet vide
tem. qz cum sit simplex non pt esse q̃ aliqd eius
videatur. et aliquid lateat. g̃ deus a quolibet
ipsum videntem ꝓhenditur ¶ Ꝑ. omne qd totum
totaliter videt cōprehenditur. ꝗ deus a videntibus
essentiam suam totus videtur et totaliter. qz tota
deus non est nisi eius essentia. quilibet etiam eius
modus est eius essentia. nec potest eius essentia
videri nisi ipse tota et totaliter videat. ergo ab
omnibus essentiam suam videntibus cōprehenditur
¶ Ꝑ. sicut dz in. iij. de aia. intellectus eodem mo
intelligit se et alia: sed sicut dicit aug. in lib.
lxxxiij. q. omne qd se intelligit cōprehendit se.
g̃ omne qd intelligit aliud cōprehendit ipm: ꝗ
quilibet videns essentiam diuinam intelligit ipam
g̃ ꝓhendit eam ¶ Ꝑ. omne illud de q̃ cognoscitur
quid est cōprehendit. qz ꝗ cognoscit q̃si
per suam diffinitionem cōprehendit autem eius
fines intuispici pnt. vt dicit aug. in li. de vide
do deum. sed omne illud cuius essentiam videtur
cognoscit de eo qd est. g̃ quilibet essentiam dei
videns cōprehendit ipm ¶ Ꝑ. quantitas actō
nis est fm quantitatem formae q̃ est actōis pnci
pium. fm eam quantitatem caloris est quantitas
calefactōnis: ꝗ forma q̃ est cognitōis principi
um est id quo cognoscens cognoscit. ergo fm
modum eius quo cognoscit est modus cogniti
onis: sed illud quo cognoscit deus. nō est ali
ud q̃ eius essentia vt dictum est. ꝗ autem infini
ta est. g̃ et visio infinita. g̃ ea pt diuina essen
tia comprehendi. cuius sit infinita ¶ Ꝑ. si essen
tia dina n pt ꝓhendi. ꝗ n est nisi propter excels
sum claritatis ipsius. ꝗ excessus cognoscibilis ipe
dit cognitionem inquantum corrupit potentiam co
gnoscitiuam. qd accidit tm in sensu. non autem in
intellectu. vtz ex ꝗ quod dz in. iij. de anima.
q̃ qui intelligit maria non minus pt intelli
gere minima sed magis. cuius contrarium in sen
su accidit. cum ergo diuina essentia nō videatur
nisi per intellectum vt dictum est. videz q̃ excess?
diuine claritatis comprehensionem diuine essentie
non impediat ¶ Ꝑ. essentia diuina comprehen
sibilis est ab aliquo intellectu. quia ipse deus se
ipsum cōprehendit. si g̃ ab intellectu humano
non possit comprehendi hoc erit propter defectum
intellectus: ꝗ lumen glorie aufert omnem defectum
intellectus. cum etiam q̃ gratiam auferatur oculis corpo
ris defectus. g̃ illi qui in lumine glorie videbunt deum
ꝓprehendent ipsum ¶ Sz cōtra est qd aug? dicit
in li. de videndo deum. dei plenitudinem non solum

oculis corporis. ꝗ nec ipsa mente quisq̃ aliquam
comprehendit ¶ Ꝑ. sic dicit aug. in li. lxxxiij. q.
qd comprehendit se finitum est sibi. ergo qd com
prehendit aliud illud finitum est ei. ꝗ deus non
potest esse finitus alicui intellectui creato. g̃ nul
lus intellectus creatus potest deum cōprehende
re ¶ Ꝑ. damas. dicit in. j. li. quam incōprehensi
bilis est dei substantia hys qui diem credunt scripture
non dubium est ¶ Ꝑ. omne quod comprehendit
aliqd vel est maius vel equale illi. ꝗ intellectus
creatus non potest esse maior deo nec equal.
g̃ non potest ipsum comprehendere ¶ Sc. dicen
dum q̃ comprehendere dicitur q̃si simul pren
dere id est capere. et ideo illud propie compre
henditur quod simul capitur. cum omnibus
que eius sunt. vnde oportet q̃ omne compre
hensum includatur in comprehendente. inclu
ditur autem propie contentum in continente. et ideo
oportet comprehensum contineri in cōprehende
te. sicut autem dicitur corporaliter aliqd in altero
contineri. quia non excedit continens ex vlla p
te fm quantitatem dimensiuam. vt vinum in doleo
ita dicitur contineri aliquid ab aliq̃ spualiter.
quod substat virtuti eius. et in nullo excedit
ipsum. Et ideo tunc dicit aliquid p cognitio
nem comprehendi. quando cognitum stat sub
actu virtutis cognoscitiue et non excedit ipsam
excessus autem omnis est fm aliquam quantita
tem. fm hanc autem quantitatem dicit cogno
scibile excedere potentiam cognoscitiuam fm quam
cognoscibile est ab ipsa. sensibile autem cogno
scitur et fm quantitatem dimensiuam propter ꝗ q̃
sensus in cognoscendo vtitur organo corpo
rali. unde cum cognoscit sensibilia omnia q̃ reducunt
ad quantitatem dimensiuam. et fm quantitatem virtualem
vtz in sensibilibus propius q̃ qualitates sunt. et ideo etiam
cōprehensio sensus impeditur. et propter excessum
quantitatis dimensiue. sicut impeditur ne cō
prehendat totam terram. et propter excessum quan
titatis virtualis. sicut impeditur ne comprehen
dat claritatem solis. quia non est tanta virtus
oculi ad cognoscendum quanta est claritas so
lis qua est cognoscibilis. intelligibile autem
non cognoscitur ab intellectu sub ratione quan
titatis dimensiue nisi per accidens. inquantum
scz accipit a sensu. ex quo sequitur q̃ intelli
gat cum continuo et tempore. et fm hoc intel
lectus impeditur a comprehensione intelligi
bilis propter excessum quantitatis. sicut impedi
mur a comprehensione lineae vel numeri infini
ti: sed per se loquendo intelligibile opat ad in
tellectum fm rationem quantitatis virtualis. eo
q̃ proprium obiectum intellectus est quid. et ideo

in hijs q̃ que sunt sepata a sensu non impedit
cõprehensio intellaꝰ nisi per excessum quãti-
tatis virtualis· et hoc est qñ intelligibile plꝰ
est cognoscibile q̃ intellaꝰ cognoscere possit
vel cognoscat· sicut ille q̃ scit hanc ꝛclusionem
triangulꝰ hꝫ tres p̃ ꝓbabilem ratõem· qꝫ sez
ita ꝓnnter dicitur· non ꝓhendit ipsã· non q̃a
partẽ eꝰ videat et partẽ ñ videat· ꝗ qꝫ modꝰ
quo cognoscitur defit a mõ quo est cognosci
bilis per demõstrationẽ· eẽntia autẽ diuina ẽ
cognoscibilꝭ per veritatẽ suam Intellaꝰ autez
est cognoscitiuꝰ per lumẽ intellectuale quod
est in ipso· veritas autẽ diuie eẽntie excedit lu
men q̃dãcqꝫ intellectus creati. et ideo impos
sibile est q̃ videat deũ ita perfẽ sicut est visi-
bilꝭ· et ex hoc sequitur q̃ nullꝰ intellaꝰ crea
tus deũ cõprehendere possit Ad·j. ergo di
cẽ· q̃ apostolꝰ loquitꝭ de cõprehensione glorie
q̃ sez fit vt ania capiat in se omne illud q̃d ad
perfectionẽ glꝰe pertinet· et ꝑm hoc dꝫ gloriã
ꝓhendere· q̃uis nunq̃ diuinã eẽntiam intel
lectu ꝓhendat· Vel ꝓhensio ibi dicitꝭ ipsa p
uentio ad hñdum deũ· ꝑm q̃ spei dꝫ ꝓhensio
succedere· Ad·ij·dꝫ. q̃ augꝰ· duo ponit ĩ
diffinitõe ꝓprehensionis· quoꝝ vno excludit
excessus cognoscibilꝭ sup̃ virtutẽ ꝓgnoscẽtis·
que est ꝑm quãtitatem dimensiuã· et quãtum
ad hoc dicit· q̃ ita videtur vt nichil eius late
at videntẽ· Alio autẽ excluditur excessus ꝑm
quãtitatem virtutis· et quãtum ad hoc dicit·
eiuis fines circumspicit pñt· tunc enĩ fines rei
circũspiciunt· qñ videns peruenit ad finẽ visi-
onis pfẽ videndo· Ad·iij.dꝫ· q̃ totã eẽnti
am dinam sancti videbũt ĩ pñia· sed nõ totali
ter· non ita q̃ aliquis modꝰ sit in deo quẽ nõ
videant· vel aliquis modꝰ sit intellaꝰ ipsoruꝫ
qui non cõuertatur ad deum· ꝗ qꝫ modꝰ quo
ꝓuertũtur ad deum cognoscẽdum non est eq̃
lis modo q̃ deus est cognoscibilꝭ· et hec ineq̃li
tas oñditur cũ dicit q̃ diuina eẽntia non totali
ter videbitur· hoc enĩ aduerbiũ totaliter. ne
qꝫ dicit modũ videndi absolute· neqꝫ modum
absolute rei vise· sed modũ videndi per ꝓpati
onem ad rem visã· hoc enĩ aduerbiũ determi
nat ipsã visionẽ ꝑm quã ꝓparatur videns ad
visũ· Ad·iij·dꝫ· q̃ qñ aliquid intelligit se
idem est modꝰ cognoscẽtis et cognniti· et ideo
si intelligit se ꝓhendit se· non est autẽ idem
modꝰ cognoscentis et ꝓgniti qñ intellaꝰ intel
ligit aliud· et ideo non est sicꝰe· Ad·v·dꝫ·
q̃ eodez modo aliquis cognoscit quid ẽ res q̃
cognoscit eẽntiam rei· cũ ipsa eẽntia sit quidi-
tas rei· et ideo ille solꝰ ꝓhendit quid est res
qui ꝓprehendit eẽntiaz· vñ sicut sãcti videbũt
eẽntiam diuinã· ꝗ non ꝓhendẽt ipsã· ita vide
bunt q̃d est deus· ꝗ non ꝓhendẽt· et ita non
videbitꝭ deꝰ ab eis· sicut videt res p suam dif
finitõem aliuis eẽntia ꝓhendit· Ad·vj. di
cẽ· q̃ actõ ñ attribuitꝭ forme tm̃ q̃ est pñcipiũ
actõnis· ꝗ ꝓposito· sic calefactio calido· nõ ca
lori tm̃· et ideo actõem oportz mensurare ñ so
lum ꝑm formã q̃ est pñcipiũ actõnis· ꝗ etiã
ꝑm sbiectum forme· ꝗ forma q̃ non ẽ p se sb
sistens ñ hꝫ aliũ modũ a mõ sbiecti· qꝫ nõ hꝫ
esse nisi inq̃tũ est actꝰ talis sbiecti· et ideo mẽ
sura forme est mẽsura ꝓpositi· ꝗ forꝫ que est p
se subsistẽs hꝫ aliquẽ modũ inq̃tũ ẽ res q̃dã
subsistens· et quendaz modũ ꝑm q̃ est actus
talis subiecti· et ꝗ modus accipitꝭ ꝑm mensu-
ram q̃ perfectibile ptingit vt perficiatꝭ tali for
ma· et ex hoc modo mensuratꝭ actio· Essentia
autẽ diuina est p se subsistens· et ideo visio q̃
per eam fit in intellaꝰ creato· non mẽsuratur
sedm modũ infinitũ qui est ipsiꝰ eẽntie sedz se
sed sedm modũ q̃ intellaꝰ pertingit ad hoc
q̃ per ipsã perficiatur· ad hoc autẽ pertingit
inq̃tum ei ꝓiungitur per lumẽ glꝰe quod est
finitũ· et ideo finita est ex parte videntis Ad
vij. dicẽ· q̃ claritas dei dicitꝭ veritas sue eẽntie
per quã ꝓgnoscibilis est sicut sol per suaz cla
ritatẽ· et q̃uis non impediat ꝓhensionẽ per
corrupcõem intellaꝰ· impedit tm̃ ex ipso ex-
cessu· qꝫ non põt contingere q̃ intellaꝰ crea
tus pertingat ad cognoscẽdum ita perfẽ di
uinã eẽntiam sicut cognoscibilꝭ est Ad·viij.
dꝫ· q̃ gloria pficit naturã et non destruit· et
ideo imperfectõem que est de ratõe nature lu
men glꝰe non tollit. sicut hoc q̃d est ex nichi
lo esse· ex hoc autẽ ipso intellaꝰ creatus defi
cit a possibilitate cõprehensionis· et ideo nec p
lumen glorie ad ꝓhensionẽ peruenire põt·

Questio·viij.

AD·viij·sic pcedit· videtꝭ q̃ eorũ qui vi
dent deũ p eẽntiam vnus alio non vide
at perfectius· qꝫ vt dicit augꝰ· in li·lxxxiij.q̃
stio· eandẽ rem nõ potest vnꝰ alio magis in
telligere· sed diuina eẽntia non videbitꝭ nisi p
intellectũ· ergo vnus alio nõ videbit plenius·
Pꝰ tãto aliquid perfectꝰ videtur· qñto ex
pressior similitudo rei vise fit in videntẽ· ꝗ ñ
erit expressior similitudo q̃ deus videatur ĩ vno
q̃ in alio eorꝫ q̃ deum per eẽntiam videnti· q̃a
eadẽ eẽntia est in ũmbo· ergo vnꝰ alio ñ meli
us videbit· Pꝰ ille melius videz a q̃ magꝰ re
mouentꝭ ĩpedimẽta visiõis· ꝗ in nullo remane
bit aliq̃d visiõis impedimentũ· q̃ oẽs equali-

liter videbunt. ¶ Pō omnes sancti videbūt deum sicut est. j. Io. iij. sed non pōt melius videri q̃ sit. ergo vnus alio non melius videbit
Pō optimus modus cognoscendi deū est quo videtur per essentiam. ⁊ optimo ñ pōt esse melius ergo videntiū deum per essentiaz vnus alio melius ñ videt. ¶ Sed ꝓtra. homies assumunt ad sortes angelorum. sed superiores angeli deuz clarius vident q̃ inferiores. vtz per Dyo. in cele. ierar. ergo et homīn in gl'a quidā alijs clarius videbūt. ¶ Pō in visione dei consistit essentialiter hominis beatitudo. ⁊ quidā alijs beatiores erūt vt sup̃ dcm̃ est. ergo q̃dam alijs clarius videbunt. ¶ Pō in lumine gl'e deus a sanctis videbit' sicut dicitur i psal. In lumine tuo videbimus lumen. sed quidā alijs maiori lumine replebūtur. sicut eīm stella differt a stella in claritate. sic erit resurrectio mortuorum. vt dicitur Cor. xv. ¶ Claritas autē corporis claritatem indicabit mentis. ergo quidā clarius deum videbūt. Rñdeo dicē. q̃ cū principium actōis sit forma qua agitur. oportz ex parte eius sumi actōnis mensurā. aliter autē i formis subsistentib' q̃ in alijs formis. vt pus dictum est. In alijs eīm formis est quātitas fortitudinis in actōe ꝑm quātitatē eius qd receptum est de forma in subiecto. vt de calore i calido. in formis autē subsistentib' ꝑm q̃ sbiectum sbditur forme magis vel min'. Potētia autē cognoscitiua subditur forme qua cognoscit ꝑm hoc q̃ hz virtutē cognoscēdi. illud ei quod facit visū potētem ad videndū. est q̃d facit eū receptiuū sil'itudinis colorīs. sicut autem intellāus possibilis p lumē naturale intellect' agentis fit cognoscim' naturalitū cognoscibilū. ita per lumen gl'e supadditū fit visiu' diuine essentie. vnde ꝑm q̃ntitatem receptī lūmis acipit modus quo sbstat intellāus nz essentie diuine vt forme intelligibili. et per cōsequens mod' perfectōis in opatōe eius talis forma est principiū scz in visione dei per essentiam. et ideo ai quidā sancti alijs maiori lūe gl'e repleantur. q̃dam alijs clarius videbunt
¶ Ad. j. ergo dō. q̃ vn' alio nō potest aliquid idē magis intelligere. si li magis importat modū qui est ex parte intellecti. non eniz potest esse vt aliq̃s intelligat rem nisi intelligendo rem hrē illum modū quē hz. si eīm aliū modū rei attribuat: errat et non intelligit. et sic intelligit aug'. Sed si li magis dicat modum qui est ex parte intelligētis. sic vn' alio potest melius intelligere. inq̃tum est limpidior eius cognitio de vno et eodē cognoscibili. ¶ Ad. ij. dicē. q̃ q̃tus in intellectu vni' sancti non sit expressior similitudo dei qua ipz cognoscit q̃ in alio. qz quilib; per essentiā suā eum videt. tamen intellāus vnius perfectus substat forme qua intelligit q̃ intellāus alterius. et ita vn' alio perfecti' intelligit. ¶ Ad nj. dō. q̃ intensio ꝑm quā aliquid dicit' magis et minus. non solū causatur p recessū a cōtrario. sed etiā per accessum ad terminū. sicut pz in intensione lucis corpalis. et sic etiaz lumen spūale intendit' in vno bt̄orum magis q̃ in alio per maiorē assimilationem ad deuz. q̃tus in nullo inueniat' aliquid ꝓtrarium illi lumini.
¶ Ad. nij. dō. q̃ cum dicitur. omnes sancti videbunt deum sicut est. li sicut importat modū qui ē ex parte visi. non qui fit ex parte videntis. quilibz eīm videbit deum eē eo modo quo est. sed tñ mod' videntis ñ erit equal' mō rei visē sed in infinitum distans. et ita modus vni' videntis potest eē min' distans q̃ modus alterius. ¶ Ad. v. dō. q̃ videre deū per essentiam est perfectissim' modus cognoscendi deum ꝑm genus. sed tñ in hoc genere pōt mag̃ et minus inueniri. sicut ignis est subtilissim' corpoz spē. et tamen vnus ignis alio subtilior inuenitur. ¶ Questio. ix.

AD. v. sic pōditur. videt' q̃ sancti videntes deū per essentiam omia videāt q̃ deus in seipso videt. qz vt dicit phīdo. in li. de sūmo bono. angeli in verbo dei omia sciunt añq̃ fiāt sed sancti angelis equales erūt. vtz math. xxij. ergo et sancti videndo deum omia videbunt.
¶ Pō greg. in. nn. dyal'. dicit. qz illic oēs omi claritate deum ospiciūt. quid est q̃d ibi nesciant vbi scientē omia sciūt. loquitur autē de beatis qui vident deum p essentiaz. ergo qui vidz deum per essentiam omia cognoscit. ¶ Pō sicut dicit' in. nj. de aia. intellāus cum intelligit maxima. magis intelligere pōt et minima. ⁊ maximū intelligibile est deus. ergo maxime augz virtutē intellāus in intelligendo. ergo intellectus cum videns omia intelligit. ¶ Pō intellectus non impedit' ab intelligendo aliq̃d nisi in q̃tum illud supat ipsū. sed intellectū deum videntē nulla creatura supat. qz vt dicit greg. in. nj. dyalo. Anime videntī creatorē āgusta fit omis creatura. ergo videntes deum p essentiā omia cognoscent. ¶ Pō omis potētia passiua q̃ non est reducta ad actum est imperfecta. sed i possibili intellectū anime hūane est potentia q̃ si passiua ad cognoscēdum omia. qz intellāus possibilis est quo est omnia fieri. vt dicitur

in ·nj. de anima· si ergo in illa beatitudine nō intelligeret ōnia: remanerē imperfaīs· quod est absurdū· ¶ Ꝑ quidāq; videt speculū· videt ea que in speculo resultāt· sed in verbo dei ōnia fiunt in speculo resultāt· qr ipsum est ratio et similitudo oīm· ergo sancti qui videt verbum per eēntiam videt oīa creata· ¶ Ꝑ vt dicit ꝑuer· xij· desiderīū suum iustis dabitur sed sancti desiderāt ōnia scire· qr oēs hoīes natura scire desiderāt· nec natura per gl'am auferitur· ergo dabitur eis a deo q̄ ōnia cognoscant· ¶ Ꝑ ignorātia est quedā penalitas p̄sentis vite· sed omis penalitas a sanctis per gl'am auferitur· ḡ et omis ignorātia· et ita ōnia cognoscent· ¶ Ꝑ beatitudo scōrum per p̄us est in aīma q̄ in corpe· sed corpa scōrū formabūtur in gl'a ad similitudinē corpis xp̄i· vtz Phil· nj. ergo et aime perficientur ad similitudinē aime xp̄i· ⁊ aīa xp̄i in verbo oīa videt· vt in ·nj. li· dis· xnij· dcīm est· ergo et oēs aīe scōrum videbunt oīa in verbo· ¶ Ꝑ· sic sensus ita et intellāus cognoscit ōne illud i cuius similitudinē informat· ⁊ diuīa eēntia ex p̄ssius indicat quālibet rem q̄ aliq̄ similitudo alia rei· ergo cū in illa btā visione essentia diuina fiat quasi forma itellāus nostri· videtur q̄ sancti videntes deum oīa videāt· ¶ Ꝑ cōmen· dicit in ·nj. de aīa q̄ si intellect? agēs esset forma intellāus possibilis q̄ intelligerē? ōnia· sed diuina eēntia clarius repūtat oīa q̄ intellāus agens· ergo intellāus videns deū per eēntiam cognoscit oīa· ¶ Ꝑ ꝑter hoc q̄ inferiores angeli nūc nō omnia cognoscūt illuminātur de ignotis a superioribꝰ· sed ptꝰ diem iudicij angelꝰ nō illūmabit angelū· tūc eīā oīs p̄latio cessabit· vt dicit glo· j. Cor· xv ergo inferiores angeli tūc oīa scient· et eadē rōne oēs alij sancti deum p eēntiam videntes· ¶ Sed cōtra· sicut dicit dyo· in ·vj. ca· cel· ie rarch· angeli supiores inferiores a nescientia purgāt· angeli autē inferiores vident eēntiā diuinam· ḡ angelꝰ videns eēntiam diuinā pōt aliqua nescire. sed aīma non pfectius videbit deū q̄ angelꝰ· ergo aīe videntes deū non oportet q̄ ōnia videāt· ¶ Ꝑ solus xp̄s hꝫ spiritū non ad mensurā· vt dicit Jo· iij· ⁊ xp̄o imꝑtū habꝫ spīm non ad mensurā· petit q̄ oīa in verbo ognoscat· vñ ibidē dicit· q̄ pater oīa dedit in manu eius· ergo nulli alij petit ōnia cognoscere in verbo nisi xp̄o· ¶ Ꝑ quāto aliq̄d p̄ncipiū pfectius cognoscit· tanto plures effēs eius cognoscūtur p ipsū· sed quidā videntiū deū p eēntiam pfectius alijs cognoscēt deū q̄ est rerum omniūm principiū· ergo quidaꝫ alij plura cognoscēt· et ita ñ oēs scient omnia·

Rndeo dicēr q̄ deus videndo suā eēntiaꝫ cognoscit oīa que sunt vel erūt vel fuerūt· q̄ ⁊ dicit cognoscere notīa visionis· qr ad sil'itudinem visionis corpalis ognoscit ea q̄si presētia· cognoscit insup videndo essentiā suam oīa que pōt facere q̄ius nunq̄ fecerit vel facturus sit· alias non pfēe cognoscerē potētiaꝫ suam· non enī pt ognosci potētia· nisi sciantur potētie obiecta· et hoc dicit cognoscere notīa simplias intelligētie· impossibile est autē q̄ aliquis intellāus creatus ognoscat omnia videndo eēntiam dinam q̄ deus potest facere· qr quāto aliquod principium pfectius cognoscit· tāto plura scīūtur in ipso· sic in vno demōstratōis principio ille qui est pspicatioris ingenij plures oclusiones videt q̄ alius q̄ est i genij tardioris· cū ergo quātitas potētie diuine attendat fm ea in que pōt· si aliquis itellectus videꝫ in diuina eēntia oīa que deus pt facere· eadē esset quātitas pfectionis in intelligēdo que est q̄ntitas diuine potētie in p̄ducēdo effāis· et ita oprehēderet dinaꝫ essentiam· q̄d est impossibile oī creato intellectui· illa autē ōnia que deus scit notīa visionis aliquis intellāus creatus ognoscit in verbo· s· anima x̄· vt in ·nj. li· di· xnij· dcīm ē· Sꝫ de alijs videntib? diuinā eēntiaꝫ est duplex opio· Quidaꝫ enī dicūt q̄ oēs videntes deū p eēntiaꝫ vident oīa q̄ deus videt sīa visionis· Sꝫ hoc repugnat sāctorū dictis· qui ponūt angelos aliq̄ ignorare· q̄s tamē ostat fm fidē oēs deū per eēntiam videre· Et ideo alij dicūt· q̄ alij a cristo q̄ius videant deū per eēntiam· non tñ vident ōnia que deus videt· eo q̄ eēntiam diuinaꝫ non ꝓprehēdunt· ñ est enī necādum q̄ sciens causā sciat oēs eius effectꝰ· nisi causā cōprehendat· q̄d non ꝓpetit intellectui creato· et ideo vnusquisq; videntiū deum p essentiaꝫ tāto plura in eius essentia ꝓspicit· quanto clariꝰ diuinā eēntiam intuetur· Et inde est q̄ de hijs pōt vnꝰ alīū instruē· et sic sīa angelorū aīarū scārū pōt augeri vsq; ad die iudicij· sic et alia q̄ ad premiū accītale pīnēt· ⁊ vlterius nō pficit· qr tunc erit vltimꝰ status cruz· et in illo statu possibile erit q̄ oēs oīa ognoscent q̄ deus sīa visionis novit. ¶ Ad· j. ergo dd· q̄ hoc q̄d dicit pfido· q̄ sciunt angeli in verbo ōnia anteqū fiant· non pōt referri ad illa que deꝰ scit sīa simplias intelligētie tm· qr illa nū q̄ fient· sed referendum est ad ea que deꝰ scit sīa visionis· de quibꝰ etiā dicit q̄ non omes

angeli ea omnia cognoscant · sed forte aliqui
et illi etiam q̃ cognoscant nõ pfecte omnia cog
noscũt · in vna em̃ re est multas rões intelli=
gibiles cõsiderare · sicut diuersas eius ꝓprieta=
tes et habitudines ad res alias · et possibile ẽ
q̃ eadẽ re scita ꝑfecter a duob? vnus alio plu
res rões percipiat · et has ratões vn? ab alio
accipiat · vnde et Dyo · dicit · nij · ca · de diuno ·
q̃ inferiores angeli docentur a superiorib? re=
scibiles racões · et ideo etiã angeli qui oẽs cre
aturas cognoscũt · non oportz q̃ omnia que in
eis intelligi pñt percipiãt · Ad · ij · dõm · q̃
ex verbo illo greg · ondituir q̃ in illa beata vi=
sione est sufficientia ad omnia intuenda ex par
te diuine eentie que est medium quo videt · per
quã deus omnia videt · sed q̃ non omnia videã=
tur est ex defectu intellectus creati q̃ diuinã eẽ
tiam non ꝑhendit · Ad · iij · dicẽ · q̃ intel
lectus non videt dinam eentiam ꝓ modu
ipsi? eentie · ꝗ sedm modũ ꝓprium qui finitus
ẽ · vnde non oportz q̃ eius efficacia in cogno
scendo ex visione ꝑdicta amplier in infinitum
ad omnia cognoscendũ · Ad · iiij · dõ · q̃ defe
ctus cognitionis nõ solũ procedit ex excessu et
defectu ꝓgnoscibil' sup intellectũ · sed etiã ex ꝗ
q̃ intellectui ñ ꝯiungitur id q̃d est rõ ꝯiungi=
bilis · sicut visus non videt lapidem q̃nq̃ ex ꝗ
q̃ ipes lapidis nõ est ei ꝯiuncta · q̃ uis autem
intellectui videntis deũ ꝯiugatur ipsa diuina
eentia q̃ est oim ratio · nõ tamen ꝯiugitur ei ꝓ
ut est omniũ rõ · sed ꝓ q̃ est rõ aliquom · et
tanto pluriũ q̃nto quisq̃ plem? diuinã eentiã
intuetur Ad · v · dõ · q̃ q̃ potentia passiua ẽ
perfectibil' plurib? perfectõibus ordinatis · si
perfectã sit sua vltima ꝑfectione non dr imper
fecta etiã si alique dispositones ꝑcedentes ei
desint · omnis autẽ cognitio qua intellectus crea
tus ꝑficitur ordinat' sicut ad finem ad dei cog
nitionẽ · vnde videns deum ꝓ eentiam · etiã si ni
chil aliud cognosceret · perfectũ intellectũ ha
beret · nec est perfectior ex ꝗ q̃ aliquid aliud
cum ipso cognoscit · nisi quatenus ipsũ plenius
videt · vnde aug? · in · v · ꝑfes · infelix homo q̃
scit omnia illa · s · creaturas · re autẽ nescit · bea
tus autẽ qui te scit etiam si illa nesciat · qui te
te et illa nouit · non ꝓpter illa beatior · ꝗ ꝓ
pter te tm̃ btus · Ad · vj · dicẽ · q̃ speculũ il=
lud est volũtarium · et sicut se ondet cui vult ·
ita in se ondet que vult · nec est sil'e de specu=
lo materiali in cuius ptãte non ẽ q̃ videat' vl'
ñ videat' · Vnde dicẽdum q̃ in speculo materi
ali tam res q̃ speculum videtur sub ꝓpria for
ma · q̃ uis speculum illud videatur per formã
a re acceptam · lapis vero per ꝓpriã formã resul=
tantẽ in re alia · et ideo per quã rõem cogno=
scitur vnũ et aliud · sed in speculo increato vi
detur aliquid ꝓ formã ipsi? speculi · sicut effe=
ctus videt' per similitudinem cause et econuerso · q
ideo non oportz q̃ quicũq̃ videat speculũ et
num · videat omnia que in speculo resultãt · nõ
em̃ necesse est q̃ videns causam videat omnes
effectus eius · nisi ꝑhendat causã · Ad · vij ·
dicẽ · q̃ sctorum desiderium quo omnia scire deside
rant nnplebit' ex hoc solum q̃ deũ videbunt
sicut desideriũ eorum q̃ omnia bõ hrẽ cupiunt com
plebitur in hoc q̃ deum hẽbunt · sicut em̃ de?
in hoc q̃ habz perfectam bonitatẽ sufficit affe
ctui a eo habito omnia bona quodãmodo habẽ
tur · ita eius visio sufficit intellectui · Io · xiij ·
Dñe ondende nobis prem̃ et sufficit nobis Ad
viij · dõ · q̃ ignorãcia ꝓprie accepta in puatio=
nem sonat · et sic pena est · sic em̃ ignorãtia est
nescientia aliquorum que sciri debẽt vel que necẽ
est scire · nullius autẽ horũ scia sanctis deerit i
pria · q̃nq̃ autẽ ignorãtia accipitur cõiter ꝓ
omni nescientia · et sic angeli et sancti in pria q̃
dam ignorabũt · Vñ Dyo · dicit q̃ angeli a ne
scientia purgãtur · sic autẽ ignorãtia non ẽ pe
nalitas sed defectus quidã · sic aũt nec est necẽ
q̃ omis talis defectus per gl'am auferat' · sic em̃
etiã posset dici q̃ defectus est in limo q̃ non per
uenit ad gl'am patri · Ad · ix · dõm q̃ corpus
nostrũ ꝯformabitur corpi xpi in gla ꝓ similitu
dinẽ · non ꝓ equalitatẽ · erit em̃ clarum sicut et
corpus xpi · sed non eqliter · et sil'iter aia nra
hẽbit gl'am ad similitudinem aie xpi · sed nõ ad
eqlitatem · et ita hẽbit sciam sicut aima xpi · ꝗ
non tantã · s · vt sciat omnia sicut anima christi
Ad · x · dicẽ · q̃ q̃ uis eentia diuina sit ratio
omniũ cognoscibiliũ · nõ tm̃ ꝯiungetur cuilibz
intellectui creato ꝓ q̃ est ratio omniũ · a iõ
ratio non sequit' · Ad · xj · dicẽ · q̃ intellect?
agens est forma ꝓportionata intellectui pos
sibili · sicut etiam potentia materie est ꝓportiõa
ta potentie agentis naturalis · vt omne q̃d est in
potentia passiua materie vel intellectus possibi
lis · fit in potentia actiua intellectus agentis vel
naturalis agentis · et ideo si intellectus agens fu
it forma intellectus possibilis · oportz q̃ intelle
ctus possibilis cognoscat omnia ad que se exten=
dit virtus intellectus agentis · diuina autem
essentia non est forma hoc modo nostro intel
lectui proportionata · et ideo est nõ sile Ad
duodecimũ dicendum q̃ nichil prohibet dice
re q̃ post diem iudicii quãdo gloria hominũ
et angelorũ erit penitus ꝯsumata · omnes bti

scient omnia que deus scientia visionis nouit ita tñ q̃ non omnis omnia videant in cẽntia diuina·sed aia xpi ibi plene videbit omnia sic et nũc videt·alij autẽ videbũt ibi plura vel pauciora ꝓm gradũ quo deũ cognoscent·et sic anima xpi de hijs q̃ pre alijs videt in verbo·oẽs alias illuminabit·vnde dr apocalipsis·xxi·q̃ claritas dei illũinat ciuitatẽ btorum·et lucna eius est agnus·et similiter alij supiores illuminabũt inferiores·non quidẽ noua illuminacõe vt scia inferior per hoc augeatur·ꝗ q̃dam ꝓtinuacõe illuminacõis·sicut si intelligatur q̃ sol quiescẽs illuminat aerem·et ideo dicitur dañ·xij·q̃ qui ad iusticiã erudiũt multos fulgebũt q̃si stelle in ꝑpetuas eternitates Prelatio ãt ordinis dr cessatura quãtum ad ad ea que nunc circa nos p eorũ ordinata misteria exercẽtur vtz etiam per glo·ibidẽ·

Questio·x·

HD·vj.sic ꝓceditur·videt q̃ aliquis icellect? creatus ex ꝓpijs naturalib? possit deum p cẽntiam videre· Secdm eñ multorũ opinionẽ angeli in solis naturalib? creati sũt sed ãgeli in principio sue creacõis viderẽt res in verbo·vt dicit aug?·sup geñ·ad lrãm·et ꝗ dicit eo? cognitio matutina·ergo aliq̃s intellãs creatus ex ꝓpijs naturalib? deum per essentiã videre põt Ꝑ bonj angeli et mali ñ cõicant nisi in naturalib?·sed mali angeli videnť deum per cẽntiam·q̃d pt ex hoc q̃d habetur iob·j.et·ij·cũ assisterẽt filij dei affuit inter eos etiã sathan·assistentes autẽ nominãtur angeli ꝓm greg·q̃ intima ꝓtemplacõne p fruũtur·ergo angeli ex ꝓpijs naturalib? deũ per cẽntiam videre pũt· Ꝑ ille qui potest videre illud quod est min? intelligibile·põt videre illud quod est magis itelligibile·vt cõmen·dicit m·nj.de anima·sed dina cẽntia est magis intelligibilis q̃ ista materialia que ñ sunt intelligibilia nisi qr nos faciam? ea eẽ intelligibilia·ipse autẽ deus cũ omino sit a materia immunis per seipsũ intelligibilis est·cũ ergo nos videam? ex ꝓpijs naturalib? creaturas materiales·videť multo fortiꝰ q̃ ex ꝓpijs naturalib? deũ per cẽntiam videre possumus·et ꝑãque hoc videtur de angelis Ꝑ vt dicit in·ij·de anima·sicut se ꝗ visus adversibile·ita se ꝗ intellãs ad itelligibile·sed visus non impedit a visione nisi aliquo·nij·modorũ· Vno modo ꝓpter corrupcõnem visus·s·qñ est aliqua macula in pupilla·q̃d non põt dici de intellectu angelico·etiã in statu natuãliũm·qui sunt specula munda ꝛ clarissima·vt dyo·dicit·nij·ca·de di·no· Alio modo ꝓpter absentiã visibilis·nec hoc põt dici in ꝓposito·qr deus est pñs omi intellectui·qr omnia implet· Tercio modo ex hoc q̃ visibile non ẽ visibile in actu·sicut colores in tenebris·non em fiũt visibiles actu nisi p lucem·q̃d etiam in ꝓposito dici non põt·qr ipse deꝰ per seipsũ visibilis est·cum sit lux intelligibilis·vtz Io·j. Quarto modo per excellentiã obiecti q̃d corrũpit sensum·nec hoc in ꝓposito locũ hz·excellentie em intelligibiliũ corrũpunt intellectũ·sicut excellentie sensibiliũ corrumpunt sensũ·vt dicit in·nj.de anima·ergo nichil est q̃d impediat q̃n aliquis intellãs creatus ex ꝓpijs naturalibꝰ deum videre possit per cẽntiam· Ꝑ vnum quotq̃ cognoscit p suam similitudinem·ꝗ angelus ꝓm ꝓpriam naturã est expssa similitudo ipsi? dei·vt dicit dyo·in·nij·ca·de di·no·q̃ ãgelus est imago dei·manifestatio occulti lũinis·s·diuini·ergo angel? p ꝓpriam naturaꝫ potest deum per cẽntiam videre· Ꝑ in li·de causis dicit·q̃ omis intelligẽtia intelligit quod est sup se mq̃tum est causatũ ab eo·ꝗ quilibꝫ intellect? creatus ꝓm naturã suam est causatus a deo·ergo ꝓm sua naturalia pt deum per cẽntiam videre· Ꝑ ad immensitatem diuine liberalitatis pertinet vt creature omnicet õne id cuius ipsa est capax·sed creatura est capax huiꝰ muneris q̃ ex ꝓpijs naturalibꝰ deum per cẽntiam videre possit·Ad hoc ei q̃ deum per cẽntiam videat pt pertingere per lumen glie·q̃d quidẽ lumen fiat est natuie superadditũ·ita posset esse a deo natuie inditũ ergo aliqui creatuie est collatũ q̃ ex ꝓpijs naturalib? pertingat ad videndũ deum per cẽntiam· Ꝑ omen·dicit in principio nom metꝗ·q̃ si aliquod eẽt intelligibile a nullo intellectu intellcũ·illud intelligibile esset frustra·ꝗ absurdũ ẽ dicere q̃ diuina cẽntia sit frustra intelligibil·ergo aliq̃s intellãs per suaꝫ naturã põt ipsam videre· Sed ꝓtra·to·vj.dr gracia dei vita eterna·sed videre deũ per cẽntiam est vita eterna·vtz Io·xvij·hec est vita eterna vt cognoscant te·ic·ergo ad videndũ deum per cẽntiam non pt puenirĩ nisi per gẽtiam· Ꝑ ad illud quod reddit caritati in pmiũ non pt puenirĩ per naturalia·cũ etiã ipsa caritas sit sup naturã·sed visio dei per cẽntiaꝫ reddit caritati in pmiũ·vt pz Io·xiij· Si q̃s diligit me diliget a pre meo ꝛ ego manifestabo ei meipsũ·ꝗ ad videndũ deũ p cẽntiã nullus pt ex ꝓpijs naturalibꝰ puenire· Ꝑ natura cũ

gracia est fortior q̃ natura solum · sed sancti in
lymbo existentes q̃uis gratiaz haberent non
viderẽt deũ p essentiã · vñ in eoꝝ persona dicit
thob · v · Quale michi gaudiũ est qui in tene
bris sedeo et lumẽ celi non video · ergo multo
minus ex puris naturalib? aliquis ad hoc p
tingere pōt ¶ Ad ꝓm ordinẽ effectuũ est a or
do causarũ · nobilioris ei effaꝫ est nobilior cã
sed inter ōnia que pñt pure creature ꝓstari h
est maximũ vt deũ per essentiã videat · g̃ hui?
causa non ꝓt esse natura · sed solum de? qui ẽ
sũma ōnium causa · ¶ Rideo ddm · q̃ ad hoc
q̃ intellaꝫ deum per eentiaz videat · oportet
q̃ eentia diuina vniat intellectui nostro quo
dãmodo vt forma intelligibil · forma autẽ ñ
adiungitur ꝑfectibili nisi q̃ñ perfectibile hz di
spositōes quibo efficitur susceptiuũ talis for=
me · sicut corpus non vnit aie nisi quãdo ĩ cor
pore sunt dispositōes cõuenientes ad aiaz su
scipiendã · vnde oportz ad hoc q̃ intellectus
vniat eentie diuine mõ predicto q̃ fit in eo a
liquid p modũ dispositōis prepans ipsũ ad
vnionem predictam · et hoc est lumẽ quo itel
lect? perfiat ad videndum deũ per eentiaz di=
uinã · hec autẽ dispositio nõ potest eẽ natural
alicui creato intellectui · ¶ Ultima eñ dispositõ
ad formã ꝓm eandẽ racõem retinet in perfecti
bili et forma ipsa · ita q̃ si vnũ est naturale et
aliud · qz perfectibile per vltimã dispositionez
ad formã attingit ipsã formã · forma autez q̃
est diuina eentia ōnem facultatẽ et capacitatẽ
naturalez excedit · potentia eñ et ꝓprius eius
actus semp accipiũtur in eodẽ genere · ¶ Unde
potẽtia et act? diuidũt quotlibz genus entis ·
vt ptz in · iij · phi · et ideo facultas siue potẽtia
creature ñ se extendit nisi ad sui generis for
mam · et sic eentia diuina que est ex ōne ge=
nus · excedit naturalẽ facultatẽ cuiuslibz intel
lect? creati · et ideo dispositio vltima q̃ est ad
vnionẽ intellect? cũ tali essentia excedit omez
facultatẽ nature · vnde ñ potest esse naturalis
sed supra naturã · et ista dispositio est lumen
glie · ¶ De quo dicit in psal · ¶ In lumine tuo vide=
lumen · ꝓm autẽ naturalẽ facultatẽ pōt intelle
ctus creatus peuenire ad cognicõem dei p for=
mas creatas ei inditas vel adq̃sitas · sed hec o
gnitio non est visio eius per eentiam sicut ex
dictis ptz · nec p eam scitur quid est · h solũ qz
est · et quid non est · ¶ Ad · j. ergo ddm q̃ an
geli in ꝑma sua condicõe ñ viderũt dñũ p eẽn
tiam · viderũt tñ per silitudinẽ creatã que ẽ ip
sa natura eoꝝ que est dei silitudo · et hoc siue
ponantur creati in grã siue nõ · dũmodo non
ponãtur creati in gl'a · vnde et cognitio vesper
tina qua seipsos cognouerunt in ꝓpria natura
ꝑsistit in eis cognitõem matutinã qua cogno
scunt res in verbo · qd ptz ex hoc q̃ ꝑmus die=
es habz vesperẽ sine mane · ¶ Ad · ij · ddm · q̃
dyabolus nõ dicit deo astitisse quasi ipsũ per
eẽntiam viderit · h qz a deo visus est et ad eiz
dei puidẽtia se extendit sicut ad bonos angelos
per modũ quo dicimus illa nobis prestò
esse q̃ nostre puidẽtie subiacent · vnde eq̃uocẽ
sumitur assistere vel astare · ¶ Ad · iij · dicẽ · q̃
aliquid pōt esse per se magis intelligibile · qd
tñ est min? intelligibile intellectui alicui qd
de nõo intellectu manifeste apparz · Facultas
eñ intellaꝫ nostri determinat ad formas se
sibiles que per itellcũ agentẽ fiunt intellecte
in actu · eo q̃ fantasmata hoc modo se habẽt
ad intellcũ nostrũ sicut sensibilia ad sensũ vt
dicit in · iij · de aima · et ideo oportz q̃ in ōme
illud quod intellaꝫ noster intelligit natura=
liter manuducat per formas sensibiles · vt ec
dyo · dicit · et qz sbe separate q̃ sunt p se mani
me intelligibiles excedũt genus formarũ sen
sibilũ · ideo intellaꝫ noster inuenit debil ad
cognitionẽ earz · et ꝓpter hoc dicit i · ij · meth ·
q̃ intellaꝫ noster se hz ad manifestissã na=
ture sicut oculus noctue ad solẽ · facultas aũt
naturalis intellaꝫ angelici · q̃uis ñ sit deter=
minata ad formas sensibiles · est tamẽ deter=
minata ad formas creatas que sũt sui generis
¶ Et ideo sicut intellaꝫ noster defiat a cogniti
one sbarum separatarum · ita et multo ampli?
defiat intellaꝫ angelicus ꝓm suam facultatẽ
naturalẽ a visione dei per eẽntiam Deiñ autẽ
omentatoris intelligitur de intelligibilib? cre
atis · ¶ Ad · iiij · dicẽ · q̃ intellectus creatus ñ
impeditur ad hoc q̃ naturaliter possit deuz p
eẽntiam videre ex defectu dine essentie · q̃i de
se non sit itelligibilis in actu · sed ex parte ip
sius intellaꝫ creati · ¶ Primo ꝓpter defectũ ipsi
us intellectiue virtutis create · cuius natural
facultas est determinata ad ens creatũ · ¶ Hic
tamẽ defaꝫ aliter est in angelo, q̃ in homie h
sua naturalia ꝓsiderãdo eos ¶ In itellectu eñ ã
geli non inuenit aliquis defaꝫ ꝓm rationem
sui generis · h ꝓm oparatõem ad intellcũ qui
est extra genus suum · s · diuinũ · ¶ habz eñ ō=
nem perfectionẽ que debetur genen intellaꝫ
in quo non ōtinetur nisi intellect? creatus · in
tellectus eñ ĩcreatus est extra genus · sed in
tellectus humanus patitur defectũ etiã scdm
rõem sui gnis · qz in eo est lux intelligibil ob
umbrata · vñ dicit ysaac · q̃ rõ orit i umbra ĩ=

telligentie. Secundo ꝓpter absentiam intelligibilis. q̃uis enim diuina eẽntia sit cuilibꝫ rei p̃sens. non tm̃ est p̃ns cuilibꝫ intellectui vt forma intelligibilis. quod tũc solum accidit. qm̃ in intellcũ ē dispositio sufficiẽs ad hoc q̃ fit vnibilis diuine eẽntie vt forme intelligibili Tertio ꝓter excessum claritatis dine eẽntie supra formã q̃ intellect? creatus naturaliter intelligit. et sic per ꝓns deficit intellcũs creatus a videndo deum per eẽntiam. q̃uis immensitas dine essentie intellcm̃ non corrũpat. ꝯ magis ꝓfortet. Ad. v. dd. q̃ ad ꝓgnoscendũ deũ per aliquã similitudinẽ creatã pōt intellectus creatus ex suis naturalib? puenire. sed hec cognitio non est visio dei per eẽntiam vt supra ꝓbatum est. Ad. vj. ddm q̃ effectus retinet similitudinẽ sue cãe. et ex hoc sequit q̃ intelligẽtia naturaliter ꝓgscat causã suã ex similitudine e? quã habꝫ. sed hoc non ē videre deũ p eẽntiam vt dictũ est. Ad. vij. ddm q̃ nõ q̃cquid superadditur creature potest eẽ de ꝓstitutõe naturе ipsius. illud enim qd ad ꝓprietatem natiē superioris pertinet ñ pōt cõicari inferiori naturе. vt illud naturaliter habeat nisi trãsferatur in superiorẽ naturã. sicut dyaphono nõ pt ꝓuicari vt absente lucido lucеat. nisi ipsũ luciduꝫ fiat. q̃uis lumen ei a corpore lucido ꝓmunicetur. determinari autẽ ad formã intelligibilẽ increatã. est ꝓprietas intellcũs increati et ideo lumen illud p qd intellcũs vnitur forme intelligibili increate. ꝓmunicari pōt quidẽ intellectui creato. sed ñ vt ipsũ lumen naturaliter habeat. nisi in naturã intellcũs increati transferatur q̃d est impossibile Ad. vnj. dd. q̃ eẽ si nullus intellcũs intelligeret diuinam eẽntiã nec per naturã nec p grãm. diuina eẽntia nõ esset frustra intelligibilis. tũ qꝫ ipsa seipsaꝫ intelligit. tũ quia nõ est ꝓter aliud. frustra autẽ non hꝫ locũ nisi in hijs que ꝓter aliud sunt ad quod non pertingunt.

Questio. xi.

Ad. vij. sic pœditur. videt q̃ deus i statu vie possit per eẽntiam videri. q̃a dicit psa. xj. Vidi dnm̃ sedentẽ sup solium excelsum et eleuatũ. et plena erat omnis terra maiestate eius. a seraphyn clamabãt. sed ille qui? maiestate ōnis terra impletur. est ille q̃ eẽntialiter est deus. ergo psa. vidit deũ per eẽntiam in statu vie exñs. Pro videre deum facie ad faciem. est videre deum per eẽntiam. vtꝫ. j. ad cor. xiij. sic enim beatã visionẽ apls uocat. ꝯ iacob in statu vie exñs vidit deũ facie ad faciem

Dñs dicit gen̄. xxxij. Vidi dnm̃ facie ad faciem. et salua facta est anima mea. ergo aliq̃s i statu vie pōt videre deum per essentiã. Pro iob xlj. Auditu auris audiui te. nunc autẽ oculus meus videt te. visus autẽ est de rebus p̃sentibus. auditus autẽ de absentibꝫ. ergo postq̃ iob cognouerat deum quasi absẽtem per auditũ adhuc in hac vita exñs vidit deuꝫ quasi p̃ntem per eẽntiam. Pro de moyse dicit numeri. xij. Palam et non p enigmata vidit deũ sed ōns visio dei vel est per enigma vel per essentiam. vtꝫ. j. Cor. xiij. ergo moyses in statu vie exñs vidit deum per eẽntiam. Pro. ij Cor. xij. sup illud raptum huiōi vsqꝫ ad tertium celum. dicit glo. q̃ deus ondit apls vitaꝫ in qua videndus est in eternũ. et ita ad ꝯ raptus est apls vt ipsum deum in se non in aliq̃ figura videret. et infra dicitur. q̃ in tertio ordine angelorum sunt thrони cherubyn et seraphyn qui viam? deum cõtemplãtur. ad quoꝫ similitudinem deũ vidisse dicit apls. ex quib? ōnibus apte ostendit q̃ ipse vidit deum per essentiã. et sic idem qd pus Pro ꝯm aug̃. xij sup gen̄. ad lrãm. visione intellectuali videntur ea que sunt in anima p sui eẽntiam. ꝯ visio intellectualis est de reb? ipsis intelligibilibꝫ non per aliq̃s similitudines. sed p suas essentias vt ipse dicit. ergo cum de? p suam eẽntiam sit in anima viatoris. videt q̃ per eẽntiaꝫ suã ipsꝫ viderat. Pro affectus magis est corruptus per pctm̃ q̃ intellectus. qꝫ pctm̃ in voluntate est vt dicit aug? sed affect? potest ime diate diligere deũ in statu vie. ergo et intellectus pōt immediate videre deũ. Pro omne illud immediate videt per intellectũ ad qd intellectus se ꝓuertit sine hoc q̃ cõuertatur ad aliquid aliud. sed intellcũs viatoris pōt conuerti ad deum sine hoc q̃ ꝓuertatur ad aliq̃d aliud. ergo intellect? viatoris pōt immediate videre deum. Pro illud per quod iudicam? de aliquibus oportꝫ nobis magis esse notuꝫ q̃ illa. ꝯ ꝯm aug? in li. de vera rel. ꝯm veritatem increatã de omnibus iudicam? ipsam de omnibus cõsulentes etiam in statu vie. ergo ipsam veritatẽ videmus. sed veritas increata est diuina essentia. ergo in via deum p essentiã videre possum? Pro ꝓter quod vnuꝫ quodqꝫ illud magis. sed omnia que ꝓgnoscimus cognoscim? p lumen diuinũ qd est ipsa diuina eẽntia. qꝫ vt dicitur i li. de spũ et anima. mens nostra in actũ cognitõis exire nõ pt nisi diuino lumine pfundat. q̃ ipsũ deũ per essentiam videmus magis q̃ aliquid aliud.

Ꝑ ꝑm aug⁹. mens nostra a deo nulla interposita creatura format. sed in ōm mediata visione aliquid interponit. ergo et in hac vita mens nostra immediate videt deum. Ꝑ per quālibz sciam speculatiuā cognoscitur de subiecto quid est. sed de⁹ in aliqua scientia speculatiua est subiectū vel saltē in parte alicui ius scie sicut in theologia et in metha. que etiā de deo est vt ptz in principio metha. ergo p aliquā sciam speculatiuā scitur de deo q̄d est. et hoc est ipsū videre per essentiaz. ergo cū ōnes scias possum⁹ hrē in via. deum in statu vie p essentiā videre possum⁹. Ꝑ nichil impedit nisi a suo contrario. sed corruptio corporis non contrariatur dispositōi intellect⁹ cum nō sint ī eodē. ergo dispositio intellāis non impeditur per corporis corruptōem. ꝗ anima in corpore ī corruptibili exīs videbit deum p essentiā. ergo et corpori corruptibili iuncta ꝑt deum per eēntiam videre. Sed contra est qd dicit Ex odi. xxxiij. Non videbit me hō et viuet. glosa. q̄diu hic mortaliter viuit videri per quasdam imagines de⁹ potest. sed per ipsā naturē sue spēm non pōt. Ꝑ Io. j. dicit. deum nemo vidit vnq̄. glo. nemo purus homo viuēs in hoc corpore vidz deum vt est. Ꝑ. ij. corinth. v. q̄diu sumus in corpe peregrinamur a dño. per fidem em ambulam⁹ q̄ nō per speciem. glo. homī vitam mortalem adhuc agēti nō ꝑt contingere. vt dimoto atz omni discusso nubilo fantasiarū corporaliū serenissima immutabilis veritatis lucē potiat. Ꝑ esse viatorem et comprehensorem est solius xpi. sed quia q̄z videt deū per essentiā ē comprehensor. ergo nullus alius a xpo adhuc viator exīs pōt deuz per essentiā videre. Ꝑ posita causa ponit effect⁹. sed causa quare aia beata fit est diuina visio vt ex dictis ptz. si ergo aliquis in statu vie deū per essentiam videat. in statu vie erit btūs quod est absurdū. Rndeo dicē. q̄ ultz beatitudo sit vltim⁹ finis racōnalis creature. status vie in qualibz racōnali creatum dicitur eē ille in quo a btitudine deficit. Beatitudo āt cuiuslibz rationalis creature consistit in visione dei per essentiā vt ex dictis ptz. Operatio autē delectabilissima in qua beatitudo consistit. oportz q̄ sit potētie disposite et perfectē ad digñissimuz obiectū. vt ptz per phm in. x. ethi. et idco ad hoc q̄ creatura racōnalis fit btā p visionē dei in essentia sua. oportz q̄ in hanc visionē fit potens per aliquā dispositōem sibi inherentem quā dicam⁹ eē lumē glorie. sic autē nulla pura creatura in statu vie exīs videre pōt deum p essentiā. homo em per dispositōes ōnes quas in statu vie habz non pōt in aliq̄d amplius nisi vt intelligat quicq̄d intelligit per spēs a sensu abstractas. qr fantasmata sunt intellectui nostro vt sensibilia sensui. vtz per phm ī nj. de aīma. Intellāis etiā angeli in statu vie per ōnes dispositōes naturales vel etiā gratuitas non pōt in aliquid ampli⁹ nisi vt intelligat omne qnod intelligit per formas creatas ad quas naturalis facultas intellāis eius determinatur. vt ex dictis ptz. Deus autē in essentia sua videri ñ potest. nec per aliquā formaz a sensu abstractā. nec per aliquā formā creatam. vt ex dictis ptz. vñ ptz q̄ nullus intellāis pure creature in statu vie exīs ꝑt in visionē dei per essentiā per aliquā dispositōez sibi inherentem. sed contingit aliqñ diuina virtute q̄ aliqua rēs miraculose ꝓducitur in aliq̄d in quod nullo mō ꝑt per aliquas dispositiones sibi inherentes. sicut q̄ virgo pariat. q̄ ignis in aqua comburat. Et similiter pōt miraculose fieri q̄ diuina virtute aliquis intellāis creatus non habens nisi dispositōem vie eleuet ad videndū deum p essentiā. nec tamē ex tali visione ꝑt dici btūs simpliciter. sed ꝑm q̄d tm inq̄tum scz comunicat in actu beati. sicut etiaz aliquod corp⁹ in statu grauitatis exīs. ꝑt miraculose participare actū agilitatis vel impassibilitatis. sicut de abacuk legitur dañ. vl. a de tribus pueris conseruatis ī fornace dañ. nj. nec tamē eorū corpora erant glorosa. ea autē que fiunt miraculose non dicuntur possibilia ꝑm naturā in qua fiunt. sed ꝑm virtutē facientis tm non em dicam⁹ ꝓprie loquēdo. q̄ cecus possit fieri videns. sed q̄ deus pōt facere eum videtē. et ideo dd ē. q̄ nulla pura creatura ī statu vie exīs pōt deum per eēntia videre. ꝗ de⁹ ꝑt facere q̄ videat. adhuc in statu vie manens. Ex dictis etiam patz. q̄ null⁹ homo in statu vie. nec etiā angeli deū p essentiam ꝑt cognoscere. qr excedit oēs formas sensibiles per q̄s intellāis noster in statu vie cognoscit. et ipsa mentē nostrā ex alius similitudine aliquid de substancijs intellectualibo cognoscim⁹. Ad j. ergo dd̄m. q̄ ꝑm dyo. nij. ca. eccle. ihrar. per hoc q̄ in scriptura dicit q̄ aliqs sanctus vidit deum. vt ysaias vel quilibz alius. non ē intelligendū q̄ essentiā dei que est ōmb⁹ occulta viderit. sed q̄ ostēse sunt eis alique forme vel corporales vel imaginarie per quas manuducebātur in dei cognitōe. et hoc fiebat ministerio angelorū. quorum illuminatōe confortabatur intellāis ꝓphete ad peruenendum in

aliqualem diuinorꝫ cognitionē ex apparētibꝫ
formis·et qꝫ angelus nō intēdebat ducere in
sui cognitionē principaliter :ſ in cognitōe dei
ideo in huiōi visis non dicebat angel? appa=
rere:ſ deus·ex cuius ꝑsona apparebat ange
lus· et ex cuius virtute efficaciaꝫ habebat ad
illuminandū mentē·et ſ vocat theophonia
id est dei apparitio in scriptura·qnqꝫ tn̄ et an
gelus dicebat ille q̄ apparebat·ꝓter mini=
sterium qd exhibebat·vn̄ greg·dicit· angel?
q̄ Moysi apparuisse describitur· mō angelus
modo dn̄s mēoratur·angelus qꝫ exterius lo=
quendo deseruit·dn̄s qꝫ interius ꝓsidens lo=
quenti efficaciā tribuit·et ſ est etiā sententia
aug·ꝫ·de tri· Ad.ij·dd·q visio illa iacob
fuit imaginaria·vel corpalis·dr tn̄ vidisse fa=
cie ad facē·qꝫ illa figura in q̄ ei apparuit de?
facie ad facē est ab eo visa·vn̄ dicit glo·ibidē
nō q deus videri possit·ſ formā vidit in qua
deus locutus est ei·In hoc tn̄ q dicit facie ad
faciem·notat quedā eminētia visionis·vt em̄
dicit rabi moyses·grad? ꝓphetie distinguēs
eminentiꝫ est gradus ꝓphetie qn̄ prophete
apparet aliqd in visione vigilie· q̄ si appeat
in dormiēdo·et vtrolibet mō si fiat reuelatio·
eminentiꝫ gradus est qn̄ apparet ille q̄ loq̄
tur in aliq̄ figura visui·q̄ qn̄ auditur locutio
eius tm̄·sine ſ q aliquid videat·eminentiꝫ
quoqꝫ gradus est·si ille q̄ loquit apparet ī fi
gura angeli q̄ in figura hoīs·et hāc eminen
tiam habuit apparitio iacob·qꝫ nō fuit ī dor=
miendo ſ in vigilādo·nec tn̄ audiuit vocem
secum loquētis·ſ etiā figurā inspexit homis
tn̄·vn̄ dicit q apparuit ei vir ꝛc·quez ange
lum intellexit·et ad hanc eminentiā designā
dam·dr q vidit dn̄m facie ad faciē·angeluz
dn̄m vocās rōe iam dcā·Non potest dici ſm
glo·grego·ibidē·q ſ intelligitur de visione
spūali qua scōrum mentes etiā in via a vicijs
purgate deū ꝓtēplantur adiute diuino lumi=
ne quo ꝑfundūtur·ſm quā quidē visionem q̄
uis diuina natura vt est non videat·qꝫ illud
lumen receptū non est filitudo sufficienter re=
presentans diuinā eēntiam vt supra dcm est
tn̄ aliq̄ pfectior cognitio de deo hētur·cū illd
lumen sit expssiꝫ eius filitudo q̄ lumē naturē
aut creature sensibiles ex q̄bꝫ hō naturali co=
gnitione duat ad dei cognitōem· nisi em̄ illā
scz veritatē mentē vtcūqꝫ ꝓspicerēt· nō eā se
cōspicere non posse sentiret·vt in eadē glosa
dicit·et quia ꝑ facē quēlibet cognoscim?·co
gnitionē dei facie vocamus Ad·iij·ddz·q
verbū Job potest intelligi de visione imagia
ria et intellectuali·si em̄ intelligat de imagina
ria·designatur ꝑ ſ Job in gradu ꝓphetie
cū primo non fuerit ei facta reuelatio nisi per
auditū loquētis. postmodum vero ꝑ visionem
loquentis· Si aūt intelligatur de visione ītel
lectuali·tūc ondit̄ur ꝑfectus eius de cognitō
ne fidei in intellectum diuinorꝫ q̄lis ꝑ ꝓtēpla=
tionem predictā habet a sanctis·q̄ quidem vi
sio dicitur·quia sicut videndo aliq̄ cognoscim?
ab ipsis rebus accipiēdo·ita sā in ꝓtēplatione
accipiūt lumen ab ipso deo·ꝑ qd diuina alti
us ceteris ꝓtemplātur·ſ audita cognoscim?
assentiēdo eis q̄ ab ipsis rebus spēs accepēūt
dum nobis referūt se vidisse et fide ꝑ fidē ad
heremus dcis apl'orꝫ et ꝓphetarꝫ·qui fuerunt
diuino lumine illustrati·et sic nō oportet po
nere q deū ꝑ eēntiam viderit· Ad·iij·dd·
q duplex ꝑmmentia visionis moysi ascribit·
Vna exo·xxxiij·vbi dr q loq̄batur dn̄s moy
si facie ad faciē sicut loqui solet hō ad amicuz
suū·ex quibus tn̄ verbis haberi non ꝑt q deū
ꝑ eēntiam viderit·qd patet ex ſ q petit ꝓn=
ter·ondē mihi gloriā tuaz·qd ei tūc cōcessum
non est·vn̄ dcm est ei·faciē meā videre nō po
teris·et ideo dicit glo·ibidē·ſm opinionē po
puli loquit scriptura·q̄ putabat moysen ore
ad os loqui cū deo·cū per subiectā creaturaz
id est ꝑ angelū a nubē ei loqueret a apperet
Hec aūt locutō ꝑt intelligi fuisse imaginaria
vel corporalis·vn̄ dicit aug? ·ij·de tri·locutō
illa q̄ fiebat verbis sic modificabatur tanq̄
esset amicā loquētis ad amicū·potest etiā ītel
ligi esse intellectualis ſm q intelligibilia diui=
norum inspicebat per modum quo dr in ps·
audiā quid loq̄tur in me dn̄s deus·et vtroqꝫ
modo ondit̄ur ꝓuilegiata eius reuelatio·inq̄n
tum familiarius ceteris ei sua secreta reuela=
uit quasi amico·tuꝫ illud qd dicitur Joh·xv·
vos dixi amicos·quia omnia quecūqꝫ audiui
a patre meo nota feci vobis :et ideo dr deut.
vltī·non surrexit vltra ꝓpheta in israhel qē
nosset dn̄s facie ad faciē·Alia eminentia visi
onis Moysi ostenditur nūi·xij·vbi dn̄s de eo
dixit ad Aaron a Mariam·ore ad os loquar
ei et palam non ꝑ enigmata et figuras deum
videt·vel gloriā domini·ſm·lxx·vbi ostendi
tur impleta fuisse eius petitio qua petiuerat ī
exo·ostende mihi faciē tuam·ita q ante mortē
deū ꝑ essentiā vidit·vt aug? dic·xij·sup gen
ad lrām·et in li·de videndo deū·a ideo signā
ter dr·ore ad os loquar ei·qd in exo· dictuz
non fuerat·quia visio dei per essentiā non fit
mediante aliquo superiori spiritu·sed ipe de?

immediate se ostendit. ⁊ hoc est loqui ore ad os. non enim os corporis: ꝗ os mentis intelligendum est vt aug⁹ dicit. Sed visio ꝯtemplationis vie fit mediante illuminatione angelorum. vtz p dyo. mj. ca. ec. ierarch. et ideo nō potest dici ꝯm illā loqui ore ad os. ꝗ loqui q̄si p interniūcium. Hec tamen visio q̄ ante mortē deū p eēntiam vidit. non fecit eū beatū simpl'r. vñ nec semper illa visio in eo permānsit. ꝗ ad tempus q̄uis illud tps in scriptura non determinet. non enim erat ex dispōe in intellectu existente. ꝗ ex sola diuina virtute. q̄si miraculose vt dicēm est qñ aūt natura creata miraculose eleuat ad aliquid supra naturā. nō potest fil' esse in ꝯtrario actu. fiant corpus petri cū miraculose actū dotis habuit super vndas ambulādo. non fil' erat in eo actus grauitatis q̄ est ferri deorsū. Et similiter qñ intellectus viatoris eleuat miraculose ad videndū deū per essentiā. non pt fil' esse in actu visionis vie q̄ anima naturaliter sensibilia percipit. et ideo oportet in illo statu animā videntis omino ab actu sensuū abstrahi et ideo aug⁹ dicit. xij. super gen. ad lram. qz deū per essentiā nemo videre pt. nisi ab hac vita quodammō moriat. siue omino exiens de corpore. siue auersus et alienatus a sensibus carnalibus. et sile dicit in li. de videndo deuz. et sic nō est ꝯtrariū ei qd dr nūi. xxxiij. nō videt me hō et viuet. vñ greg. dicit ibidē in glosa. a quibus dā in hac carne viuentibus. ꝗ inestimabili virtute crescentibus potest eternī dei claritas videi. nō tñ videbit eū homo et viuet. qz qui sapiam q̄ deus est videt. huic mūdo funditus moritur. Ad. v. dd. q̄ in illo raptu paulus hoc modo vidit deū per essentiā sicut et de moyse dictū est. vtz per aug. in li. de videndo deū. et. xij. super gen. ad lram. vt idē primiloquium doctor gentiū et magister iudeorum cōsequerentur. q̄uis quidā dicant q̄ huiūi visio fuit media inter visionē vie et visionē patrie volentes q̄ nō viderit deū per essentiā. ꝗ eminentissima ꝯtemplatione vie. cuius tñ ꝯtrariū videtur sonare verba scōrum. Sedum ꝗ tñ pōt dici fuisse media inter veritatēq̄ cognitionē. qz in ꝗ q̄ vidit deū per essentiā fuit supra cognitionem vie. in ꝗ vero q̄ ex illa visione nō fuit simpl'r beatus fuit infra cognitionē patrie. Ad. vj. dōm. q̄ visio intellectualis est de hijs q̄ sunt in aīa per sui essentiā non quocumqz mō sed de hijs q̄ sunt in ea vt forme intelligibiles in intellectu. sic aūt nō est deus in aīa viatoris per essentiā suā. ꝗ per fil'itudinem. Quod aūt dr ab aug. q̄ visio intellectualis est earum rerum quarū fil'itudines nō sunt aliud q̄ ipse est referendū ad obiectū visionis. nō ad medium quo videt. cōstat enim q̄ medium quo intelligitur lapis est spēs eius in aīa. que non est ipsa lapidis essentia. ꝗ per fil'itudinem lapidis peruenit ad cognoscendā ipsam essentiam lapidis. quia obiectū intellectus est q̄d. ꝗ ꝗ non cōtingit in visione imaginaria vel corporali. quia obiectū imaginationis vel sensus nō est ipsa essentia rei. ꝗ accidentia que sunt ex. situ color et figura et huiūi. vñ etiā in visione intellectuali viatoris non oportet q̄ ipsa diuina eēntia fit medium quo videt. sed q̄ per fil'itudinem aliquā ipsius peruenīat ad aliqualē eēntie diuine cognitionē. non q̄ sciatur q̄d deus. sed q̄ sciatur q̄d non est. Vel dōm. q̄ aug. ec. xij. super gen. ad lram vñ verba illa sumūtur in glo. ij. corum. xij. induat hoc ad ostendendum dram intellectualis visionis ad alias visiones. hoc enim intellectualis p alijs habet q̄ pt cognoscere ea q̄ sunt in intellectu per sui essentiā. non aūt sensus vel imaginatio. non aūt sequitur ꝓter ꝗ q̄ intellectus nihil intelligat nisi per essentiam suā. et q̄ non intelligat per similitudines aliq̄s. Ad. vij. dd. q̄ in omnib⁹ potentijs adinuicē ordinatis ꝗ est necessarium. vt vbi terminatur actus prioris potētie incipiat actus secūde. vñ'cum voluntas p̄suppōat intellectum. volūtas fertur in illud, in qd intellectus terminatur. intellectus aut q̄uis deum in statu vie non nisi per effectus cognoscat. tñ eius operatio in ipm deū terminatur ꝗm quā tulātamqz cognitionē quam de ipso accipit. et ideo affectus non indiget ad ꝗ q̄ referat in deum q̄ redeat in illa media. sed pt statim in ipsum deū ferri in quē intellectus deuenit. Ad. viij. dōm. q̄ etiā qñ aliq̄d videtur per similitudinem alterius rei. potest ꝯtingere q̄ videns rem per medium cogitet de re immediate sine hoc q̄ eius cognitio ꝯuertat ad aliquā aliam rem. qz in illud medium non cōuertitur vt est res quedā. sz vt imago illius rei q̄ per ipsam cognoscit. idem aūt est motus intellectus in imaginē inquantū est imago. et in imaginatum. q̄uis alius motus sit intellectus in imaginē inquantū est res quedā et in id cui? est imago. et ideo qñ per similitudinem creature quā intellectus habet penes se. non cōuertitur in creaturā vt est res quedā. sed solum vt est similitudo rei. tūc immediate de deo cogitat. q̄uis non immediate deum videat.

Ad. ix. dicendū. q̄ sicut dicit glo. sup illud pō. diminute sunt veritates q̄. ab vna veri-

tate increata resultant multe veritates ī ammabus nostris·sicut ab vna facie similitudines multe in speculo fracto·siue in multis speculis et hec veritas in intellectu nro resultans primo et principaliter cōsistit in pmis principijs p se notis·et ideo qm p ea de omnibus alijs iudicamus·nrm iudicū est fm primā veritatē·quē est dictorū principiorū veritas similitudo ¶ Ad·x· dd·q duplicitr cognoscit aliqd altero Vno mō sicut ex cuius cognitōe deuenit in cognitionem alterius·a sic illud quo cognoscitur est magis notū·vt principia declusionibus Alio mō sicut pficiens cognoscentē ad cognoscendū·siue sit forma·sicut spēs lapidis in oculo pficit oculū ad videndū·siue principiū effectū huius forme·sicut dr q oculus videt p solem·et hoc mō id quo aliqd cognoscit nō oportet q sit magis notū·imo possibile est q nō cognoscatur·cognoscit enim per quandā reflexionē intellectus ab obiecto cognoscibili in id qd erat cognitōis principiū·sic aūt deo oia cognoscit et ideo rō non sequit ¶ Ad·xj.dd·q verbum aug·est intelligendū quantuz ad h q nulla creatura interponit inter mentē nrām a deū qua mediāte mens nra a deo pædat in esse· vel qua mediāte formet p grām l per gloriā sicut efficiente medio·nihil tm phibet quin a liqua forma creata mediāte·mens nra a deo formetur·sicut grā vel caritatis habitu· et sic per spēm creatā format mēs viatoris ad videndum deū· ¶ Ad·xii·dd·q auempete posuit q intelligere eentias separatas sbarum poterat puenire hoī per scientias speculatiuas q̄s ī hac vita addiscimus·Sed hāc positionē improbat dm·in·iij·de aia ex h· q adhuc non sunt inuēta aliqua principia q̄bus ad h puenirī possit·qd nō videt esse pbabile·si ad h per principia sua speculatiua puenirī posset·a papue cū omnis hūana cognitio ad illa ordietur·nō enim esset pbabile q spes hūana deficeret a pfectōne naturali totaliter·Et ideo dd· q pdicta positio impossibilis est·cuius ratio est·qm scientie speculatiue pædūt ex principijs per se notis q̄ a sensu accipiūtur·vt dr in·ij· posteriorū·et ideo per illa nō possumus deuenire in eentias illarū rerū q omnes formas sēsibiles exædūt·vm per nullā sciam speculatiuam quā nunc adq̄rimus scimus q̄d est deus vel quid est angelus·nisi sub quibus dā similitudinibus·magis cognoscētes de eis q̄d nō sunt·q̄ q̄d sunt·et ꝓpter h dicit phs in primo metb·q scientia de deo nō est hūana possessio qm sez eā ad plenū habere non possumus·

Ad·xiij. dd·q corpus nō pōt esse corruptibile nisi qm aia nō plene corpori dnatur·si enim plene ei dnaretur·sua incorruptionē ei offeret·et ideo in statu corruptōis oportet q aia ogrō scat fm exigentiam corporis·sez accipiendo a sensibus·tali aūt mō cognitōis deus per eentiam videri non potest·vt ex dictis patet·et fm hoc status corruptōis repugnat visioni dei per essentiam·

Deinde queritur de delectatione·Et circa h querunt quinq̄ ¶ Primo·q̄d sit delectatio ¶ Secundo·q̄ sit causa delectationis·¶ Tertio de opatione delectationis ad tristiciam ¶ Quarto de bonitate et malicia delectationis et tristiciae ¶ Quinto·de cōparatione delectationis spiritualis ad corporalem

¶ Questio·xij·

Ad·j.sic pædit·vidr q delectatio non sit passio·omnis enim passio in motu consistit vt dr in li·vj.principiorū·h delectatio nō est motus neq̄ generatio aliq̄·vt dicit phs in·vij· et h·g delectatio nō est passio ¶ Pō·opatio nō est passio h magis actō·cum sit existis ī actu fm q huiōi:h delectatio ē quedā operationis p fectio vt dr in·x·et h·g delectatio ñ est passio ¶ Pō·in omni passione trahit patiēs ad terminos agentis·qm agens assimilat sibi patiēs·sed causa delectationis est puenientia·et ita illd qd delectatur in suis terminis manet·g delectatio non est passio· ¶ Sed ctra·gaudiū et delectatio sunt vnius generis·h gaudium est passio· ponitur enim vna de·nij·principalibus passionibus.vtz·ix·de ā·dei·g et delectatio est passio· ¶ Pō·delectationis obiectū est bonū·sed bonū est ꝓprium obiectū appetitus·g delectatio ad appetitum pertinet·h alia q̄ pertinet ad appetitū sunt passiones·vt amor·ira et huiōi·g a delectatio est passio· ¶ Iterius vidr q in pte intellectiua aie et in alijs substātijs spūalibus delectatio eē non possit·qm vt dr in·vij·phiōis passio est i pte aie sensitiua·h delectatio ē passio vt pbatū est·g non pt eē in parte intellectiua·nec in sba aliqua spūali ¶ Pō·aut eē·dicit in vj.de naturalibus·q subiectū delectationis est spēs corporalis·h pars intellectiua non vtitur aliquo corporali organo·g in ea non pōt eē aliq̄ delectatio· ¶ Pō·illud qd est intellectiue partis non est cōe nobis a brutis·sed delectatio eā est in brutis·g delectatio non est intellectiue partis ¶ Sed ctra est qd

dicitur lucē·xv·gaudiū est angelis dei super
vno pctōre pēitentiā agente ¶ Ꝑ·phs dic
in·vij·ethi·q; de? semper vna et simplicī ope
ratione gaudet·g̃ et eadēz rōne in alijs sbns
spūalibus pōt eē delcātio. ¶ Iterius vidz·q;
delectatio sit in tēpore·delcātio ēm ꝓsequitur
operationē nrām·vt dz in·x·ethi·sed operatō
nrā est in tēpore·g̃ et delectatio est in tēpore
¶ Ꝑ·omne illud in q̃ est accipere prius et po
sterius est in tēpore·ꝗ in delcātione est acipe
re prius et posterius·cū aliq̃s per longā horā
possit cōtinue delcāri·g̃ vidz q; delectatio sit ī
tēpore ¶ Ꝑ·delcātio alijs passionib? cōdiui
ditur·ꝗ alie passiones aīe sunt in tēpore·vt
ira et huiōi·g̃ et delectatio ¶ Sz ꝓtra est qd
phs dicit in·x·ethi·ꝓm nullum tēpus acipiet
quis delectationē ¶ Ꝑ·delectatio sequit ap
prehensionē ꝓuenientis·ꝗ visio et alie apphen=
siones non sunt in tēpore:ꝗ in instāti·g̃ a de
lectatio nō mensurat tēpore ¶ Iterius vidz
q; delectatio a gaudiū sint penitus idē·a silr
exultatio et letitia et iocūditas·passiones ēm a
habitus penes obiecta distinguūtur·ꝗ gaudi
um et delcātio et alia supradicta hnt idē obie
ctum·s·bonū ꝓuenies·g̃ sunt idē ¶ Ꝑ·ab ea
dem causa ꝓcedit idē effectus·qz id sp natū est
idē facere·ꝗ delectatōis et gaudij nō pt poni
nisi vna et eadē causa·s·ꝓuictio ꝓuenientis·er
go sunt idē ¶ Ꝑ·vnū vni opponit·ꝗ delcāti
oni et gaudio opponit vnū qd est tristitia·g̃
delectatio et gaudiū sūt vnū omino ¶ Sz cō
tra est qd dicit auicē·in·vj.de naturalib?·q;
gaudiū est spēs delectatōis·ergo nō sūt omi
no idē ¶ Ꝑ·si gaudiū a delcātio eēnt omino
idē·vbicūqz est delcātio et gaudiū·ꝗ aūt fal=
sum est·qz in sensu dz eē delectatio·s; nō gau
dium ꝓprie loquēdo·ergo delectatio et gau=
dium non sunt penitus idē ¶ Ꝓ·dōm·ad
j.q·q; q̃libet res qui pertingit ad ꝓpriā pfectō
nem·ꝓsequitur stabilimentū et vigorē·sic cor
pora qui peruenūt ad terminos motus sui na
turalis·qz in loco naturali ꝓseruant·cū autez
motus penes terminos distinguūtur. oportet
q; diuersū iudicū de peruētione ad terminuz
cōplementi accipiat ꝓm drām motus·Mouet
aūt aliq̃d ad suā perfectōem dupl'r·Vno mō
per inclinationē naturalē·sicut lapis mouet
deorsū·et ꝗ motus non ꝑexigit cognitionē in
eo qd mouetur·sed in alio qd est principium
causans hāc inclinationē·et hic est motus na
turalis· Alio mō per inclinationē cuius princi
pium est cognitō eius qd mouet· et ꝗ quidē
inclinatio dz appetitus aīalis aut intellcūalis
vnī sicut in terminatōe motus natural est q̃·
dam vigoratio natural eius qd mouet· ita
in assecutōe pfectionis in quā tendit appetit?
aīalis·est quedā quietatio ipius seu vigora=
tio eius pīsupponens cognitionē perfectionis
iam ꝓuincte·sicut appetitus pīsupponebat co
gnitionem perfōis nondū habite·et talis vi
gor siue quietatio appetitus vocat delectatio
vnde etiā ꝓm·dicit in·x·ethi·q; delectatio est
quedā superfloritio nature· Est autē duplex
appetitus sicut et cognitio·s·sensitiue et itelle
ctiue partis·appetitus aūt sensitiue partis est
virtus in organo corporali·q est immediatū
principū corporalis motus·vnī oia q̃ accidūt
in appetitu sensitiuo sūt ꝓuincta cū quadam
trāsmutatione corporali·qd nō accidit ī hijs
q̃ sunt in appetitu intellectuo·nisi passione
large accepta et im ꝓprie·vt in·iij·li·di·xv·
dictū est·vnī delectatio q̃ est in appetitu sensi=
tiuo quedā passio est·non autē delcātio q̃ est
in intellectuo·nisi passione large accepta ¶
Ad·j.ergo dd·q; non est incōueniens motū
per accūs terminari ad alium motū·q̃uis ꝗ
per se fit impossibile·vt ꝓbat in·v·phi· dele
ctatio ergo inquantū huiōi semper cōsistit in
aliq̃ terminatione motus·sed tū qz in termi
natione motus appetitiui cōsurgit quidā mo=
tus in quo passio animalis cōsistit. ideo pas=
sionem eē accidit delectationē·sed inest per se
delectationi sensitiue ¶ Ad·ij·dōm·q; q̃uis
operatio inquantuz operatio non sit passio·
tū potest habere passionē annexā. vel sicut p=
cedentē·vel sicut subsequentē vt ꝓcedentē qui
dem·sicut sentire habet annexā receptionem
spēi sensibilis·et intelligere receptionē spēci
intelligibilis·ꝓm q; omne sentire quoddā pati
est·sed vt ꝓsequentē·sicut operationē appeti
tus sensitiui ꝓsequit quedā corporalis trans=
mutatio ꝓm dilationē et ꝓstrictionē cordis et
alia huiusmodi·et sic q̃uis delcātio inquātū
est delectatio sit circa operationē·tū inquantū
est delectatio sensitiua est in passione quadaz
consistens ¶ Ad·iij·dd·q; delectatio inclu=
ditur terminis sue perfōis ex qua delecta=
tio consurgit·qui quidē terminī sūt aliēi hoc
modo q̃ dzt perfectio'et perfectibile·sūt autē
ꝓprij ꝓm q; perfectio est ꝓnaturalis pfectibi
li· ¶ Alia duo cōcedimus quantū ad delecta
tionem sensitiuā ¶ Ad·ij·q·dd·q; delectatio
inuenitur diuersimode in deo'angelis homi=
nibus et brutis·ꝓm q; diuersimode se hnt ad
suas perfectiones ex quarum cōiunctione de=
lectatio consurgit·bruta ēm non pnt pertingē

ad altiorē perfectōnem q̄ sit perfectō materialis· vnde eā ꝓsequūtur materiali motu· qui sez est per organū corporale· et sic delcātio in eis ꝓsurgens est materialis passio· in angelis vero cū sint omīno a materia separati nō est ac ūpere aliquā materialē perfectōnem: ꝗ immaterialem tm̄· vñ et immaterialiter eā ꝓsequūtur· et delcātio ī eis ōnīs immaterialis est· vñ diāt dyo· in fine ce· ierarch· q̄ celestes dispositiones· i· angeli acceptrices non sunt omīno eius q̄ ꝑm nos est passibilis delcātionis· homines vero ex spūali et materiali natura ꝓsiti sūt· et ideo quantū ad inferiorē ptē sez appetitum sensibilē in quo cū brutis conueniunt est delcātio materialis· in superiori vero appetitu in quo cū angelis conueniūt hnt delcātionē immaterialē· vt cū gaudēt de rebus spūalib? puta de ꝓtēplationibo et alijs diuinis donis· vñ dicit dyo· ibidē· q̄ in ptīcipatione angelicē delcātionis sepe facti sūt et viri sancti p dei ficos diuinaz illuminationū supaduētus· In omnibo aūt p̄dictis perfectio est aliud ab eo qd̄ pficitur· vñ possibile est plures pfectōnes vni esse· et ideo tam in brutis q̄ in hominibus et angelis sūt multiplices delcātiones eis supueniētes: ꝗ deus nō hz pfectōem q̄ non sit idē qd̄ ipse· cū ipse sit actus purus· et ideo vnica tm̄ est eius delcātio· non supueniēs: ꝗ essētialis· vñ dicit pbs in· vii· et h· q̄ deus semper vna et simplici gaudet delcātione· ¶ Ad· j· q̄ dd̄m· q̄ in appetitu intellectiuo nulla est passio sed solū in appetitu sensitiuo· qz qd̄ patitur ab alio mouet et ducit· appetitus aūt intellectiuus cū sit liber sui nō ducitur· ꝗ ducit· ꝗ appetitus sensitiuus ducitur· vñ in eo solo passio cadit· delcātio vero q̄ est in appetitu intellectiuo non est passio· ꝗ quedā operatōis perfectio vt dicīm est ¶ Ad· ij· dd̄· q̄ auicēna loquitur de delcātione sensitiua q̄ per organū cōpletur corporale· sicut et cetera q̄ ad sensitiuā ptem pertinent· ¶ Ad· iij· dd̄m· q̄ illa q̄ sunt cōia nobis et brutis ꝑm vnā rōnem· nō ptinet ad intellectiuam ptem· sed aliqd est cōe nobis et brutis nō ꝑm rōem eandē· qd̄ m nobis ad intellectum pertinet sicut cognitio· et alia huiōi q̄ ꝑm quandā cōitatem analogie extendūtur a deo vsqz ad bruta animalia· vt cognitio· et etiā vsqz ad plantas· vt vita· et etiā vsqz ad lapides· vt esse· vtz per Dyo· de di· no· et ꝑm hoc delcātio spūalis hz cōmunitatē cū delcātione q̄ est in brutis ¶ Ad· iij· q· dd̄m· q̄ aliqd dicitur esse in tēpore dupl'r. vno mō p se· alio mō per accidens· qz aūt de rōne temporis est prius et posterius· et illud per se mest alicui qd̄ conuenit ei ꝑm rōem sue spēi· ideo illa p se in tpe sūt in q̄bus req̄ritur aliqd ad ꝓplementum spēi qd̄ in futuro exspectat· et hoc mō motus est in tēpore· nō em̄ complet spēs mot? in medio nisi peruenitur ad terminū· et sil'r etiā quies est in tēpore· eo q̄ quiescere est eodem mō se hrē nūc vt prius· et sic de ratione q̄tis est vt aliqd in futuro exspectet· Per accidens vero aliqd in tēpore ēē dicit· ad cuius specīei ꝓplementū nihil req̄ritur qd̄ in futuro exspectet· sicut esse hominē· qd̄ in vno instanti ꝓpletur· sed est continuctū motui q̄ per se est in tēpore· put esse hoīs variabile est delcātio aūt ad cōplementū sue spēi a rōnis nihil in futuro exspectat· in istanti em̄ verū est dicē hominē delcāri· vñ non est in tempore nisi p accidens· inquantuz sez perfectō illa ex cuius ꝓunctione surgit delcātio motui coniūcta est et ideo si sit aliq perfectio quā motus nō contingat· talis delectatio nō erit in tempore· neqz per se neqz per accidens· et hec est spūalis delectatio in angelis· in brutis aūt est delectatio exīs in tēpore per accidēs· inquantū eorū perfectionibus motus dirē contingit· ꝗ in nobis delcātio nō est in tēpore quo ad intellectiuam partē etiā per accīs· nisi valde indirecte· inquantū operatio intellectūis nostri conīū gitur fantasmatibo· tm̄ verū est nullā delcātionem esse in tēpore per se loquēdo· ¶ Ad· j· q̄ dd̄m· q̄ delcātio immediate cōsequitur opationes anime· q̄ sūt apphendere et velle· hee ār operatōes non sūt in tēpore nisi per accidens videre em̄ et intellgere et velle statim sunt ¶ Ad· ij· dd̄m· q̄ hoc q̄ aliqs dicit diutius alio delectari· non est nisi inquantū delectatio est in tēpore per accīs· sicut etiā dz hō diutius videre vl' viuere· ¶ Ad· iij· dicendū· q̄ etiam alie anime passiones quantuz ad id quod est ex parte anime non sunt in tempore nisi per accidens· inquantū sez eis cōtingitur motus ex parte corporis· tm̄ delcātio magis hz rationem q̄ non sit in tēpore q̄ alie passiones· qz alie passiones cōsistunt in appetitu ꝑm q̄ tendit in aliquid· sicut ira in vindictā· et odiū in nocumentū alterius· sed delectatio consistit ī appetitu ꝑm q̄ eius motus in suo appetibili adepto terminatur· omnis aūt terminus motus nō est in tempore sed in instanti· ¶ Ad· iij· q· dicendū· q̄ delectatio· gaudiū· letīcia· et omnia huiōi· hoc hnt cōmune q̄ causant ex continuctione perfectōnis appetite· Perfectio aūt aliqua potest alicui coniungi dupliciter

Uno modo realiter · Alio modo ꝑm apprehen
sionem eius · ex hoc aūt ꝙ pfectio realiter cō
iungitur ꝙsurgit delcātio · ex hꝰ aūt ꝙ ꝙiūgitur
ꝑm apprehensionē surgit gaudiū et oīa alia ·
et ꝓter hꝰ etiaz gaudiū est de spe futurorz et
memoria ꝑteritorz · ꝗ delcāmur de ꝓnūbo tm ·
ideo etiā qr sensus exterior nō apprehēdit rē
nisi ꝓnrem · ꝑm eū nō dicimur gaudere · ꝗ de=
lectari · sensus aūt interior apprehēdit et rem
presentē et absentē · vñ ꝑm sensū interiorem
dicimur et delectari et gaudere · delcāri quidez
de eo ꝙ sibi sua pfectio ꝙiungit · sicut de ipsa
sua operatōe · de q̄ etiā et gaudet inquantum
eā apprehēdit · ꝗ de opatione sensus exteriois
que sibi nō ꝙiungit nisi appꝓhensione ꝑt quidē
gaudere · ꝗ nō delectari · sicut sensus interior ꝛ
intellectus non delcātur in ꝙmestione dulcium
ꝗ pōt gaudere de hoc inquantū hꝰ apprehen=
dit vt cōuenens exteriori sensui · letitia vero
et exultatio et iocunditas exꝑmunt quosdam
gaudij effectus · letitia quidē effectm interiorē ꝑm
ꝙ ipse affectus dilatat · q̄si roboratus et pfectus
ex appetibilis ꝙuictōne · vñ et passio gaudij
cū dilatatione cordis pficit · dr enim letitia quasi
latitia · ꝗ exultatio exꝑmit vlterius effectm gau
dij exterius ꝓrumpentē in signuz interioris
gaudij · vñ dr exultatio ex hꝰ ꝙ interius gau=
dium ad exteriora ꝓdit · qd ex magnitudine
gaudij interioris cōingit · vñ dicit cassiodo=
super ps · ꝙ exultatio in magnis gaudijs dr
Jocunditas vero vlterius ꝓportat effectum
gaudij exterius ꝓrumpentē qui nō solū de=
monstrat interius gaudiū · sed etiā excitat ali
quos ad gaudendū · Ad · j · ꝗ dd · ꝙ gaudi
um et delectatio licet hēant vnū obiectū sēdm
rem · nō tamē est vnū obiectū ꝑm rōnem · bo=
num enim cōiunctum realiter facit delcātionem
sed ꝙiunctū ꝑm apprehensionē facit gaudium
letitia vero et exultatio et iocunditas sunt idez
qd gaudiū · nisi ꝙ exꝑmunt quos dā gaudij
effectus vt dcm est Ad · ij · dd · ꝙ idē est cau
sa delcātionis et gaudij · sed nō eodē ordine
ꝓmo enim et per se est causa delcātionis · secun
dario vero est causa gaudij · nunq̄ enim ad ali
quid apprehensū facit gaudiū nisi inquantuz
estimat vt ꝙiunctū ꝛ ꝙiūgibile ꝑm rē ad facē
dum delectationē · et ideo ꝙiūctio perfectōis
primo et per se facit delectationē · ꝗ inquantū
apprehendit vt delcātionem facēs fac gaudi
um etiā qñ delectationē actualiter nō causat ·
vñ delectatio naturaliter prior est gaudio Ad
iij · dd · ꝙ gaudio opponit directe tristitia · de
lectatōm aūt opponitur dolor sēdm ꝙ delec
tatio est in sensu exteriori · et ꝓpūe in tactu ·
sed sēdm ꝙ est interius nō habet aliud oppo
tum q̄ tristiciam · posset tamen habere si esz
nomen positum

Questio · xiij ·

HD · ij · sic ꝓditur · vidr ꝙ causa delcātio
nis nō sit sola operatio cōnaturalis hītus
nō impedita · dicit enim auicēna in li · de natura
libus · ꝙ delectatio cōsurgit ex ꝓcepione ꝙue
nientis adiuncti · ꝗ nō sola operatio est conue
niens · sz multa alia · ꝗ nō sola operatio est de
lectationis causa · Ꝓ · idē nō est ꝙtrariorz
causa · sz operatio aliqñ est cā tristitie etiā ꝓ=
pria et cōnaturalis · vñ acidia q̄ quedā tristi
cia est etiā consurgit ex spūalibz operibus · ꝗ
operatio nō est ꝓpria delcātionis causa Ꝓ
si aliqd est causa alicuius · cōtinuatio eius est
causa continuatōis illius · sed cōtinuatio opa
tionis ñ est causa ꝙtinuatōis delcātionis · imo
cōtinuatio operatōis freqntter parit fastidiū
et operacōes in sui nouitate sūt magis delcā=
biles · ꝗ operatio nō est cā delectationis ·
Ꝓ · quies operationi opponit · sz q̄es delcā=
tionem causat · ꝗ operatio nō est ꝓpria cā de=
lectationis Ꝓ · senes sunt attentioris opera
tionis q̄ iuuenes · sed in sēnibus est minus
de delcātione q̄ in iuuenib? · vtz per phm in
viij · et hꝰ · ꝗ operatio nō est causa delcātionis ·
Ꝓ si operatio esset cā delcātionis · sicr se ha
berēt ad delcātionē q̄ sicr se hūt ad opationē
ꝗ aliq̄ q̄ sicr se opant ñ sicr delectant · melancoli
enim minus delectant q̄ sanguinei · ꝗ videt ꝙ
operatio nō sit per se delectationis causa ·
Sed cōtra est qd phs dicit in · vij · et hꝰ · ꝙ dele
ctatio est operatio cōnaturalis habitus · nec hꝰ
ꝑt intelligi nisi causaliter · ꝗ operatio est dele
ctionis causa Ꝓ · vnūquorqz distinguitur
sēdm distinctionē sue cause · sz delcātiones di
stinguuntur per distinctionē operationū · vtz
per phm in · x · et hꝰ · ꝗ operatio est delectatōis
causa Ꝓ · habitus nō cognoscit nisi ꝑ ope
rationē · ꝛ per aliqd per operationē causatum
sz habitus cognoscit ex delectatione vt dicit
q · et hꝰ · signū oportet acipere hītus sientez in
opere delcātionem · cū ergo delectatio non sit
ipsa operatio · videt ꝙ sit ex operatione causa
ta Ꝓ · dd · ꝙ sicut anima est forma corpo
ris · ita ī hijs q̄ sunt ꝙūta aie et corporis id qd
ex parte aie se hz est formale · qd vero ex par
te corporis materiale · sic in ira appetitus vin
dicte est formale · accensio sanguinis circa cor
est materiale · cum ergo delcātio sēdm ꝙ est
passio sit de ꝙūibus anime et corporis · causa

ēius potest queri duplex · formal' ex pte aīe · et materialis ex pte corporis · ꝗ qz delectatō ꝑm ꝙ se tenet ex pte aīe hz rōnem q̄si ꝏuem quantū ad omīs in q̄bꝫ delcātio inuenīt · s · de um angelos et hoīes a bruta · ꝑm aūt ꝙ se te net ex pte corporis. manet tm̄ in pte aīe sensi tiua · ideo cā formal' delcātionis est cā delcātio nis cuiusq̄z · nō aūt cā materialis ipsius · Pa tet etiā · ꝙ ꝑm formā est aliq̄d actu. sed sedm materiā est aliq̄d in potētia · et ꝑm materie di spositiones est aliq̄d ī aptitudine l' habilitate ad actū · et ideo sedm materiale cām delcātio nis scitur quō aliq̄s sit dispositus ad delcātio nem · ꝗ sedm causam formalez ipsius apparet qualiter aliq̄s actu delcetur · Formal' igit' cā cuiuslibet passionis l' operatōis est obiectū ip sius · obiectū āt delcātionis est bonū ꝏuenīs ꝏiunctū · ex eo em̄ ꝙ delcātio est in pte appeti tiua · oportet ꝙ eius obiectū sit bonū · ex eo ve ro ꝙ est appetitus iaz terminati in suo obiecto oportet ꝙ sit ꝏuenīs etiā ꝏiunctū · ꝗ aūt bo num qd̄ est ꝓprīū delcātionis obiectū: est ope ratio · p̄ūpue ꝓpter tres rōnes · Primo · qz cū delectatio cōsistat in q̄etatione appetitus · mo tus aūt appetitus sit in bonū · oportet ꝙ q̄es ipsius et delcātio sit in vltimo bonoꝝ · vltimū aūt et pfectissimū qd̄ est in vnoquoq̄z est sua operatio · vñ oīs forma inherēs ꝏparat' ad o = perationē quodāmodo vt potētia ad actum · ꝓter qd̄ forma dz actus primus vt scientia. et operatio actus secūdus vt ꝏsiderare · vtz in ij · de aīa · Secūdo qz cū delcātio sit in appeti tu · et oīs passio l' operatio appetitus p̄exigat apprehensionē · oportet ꝙ bonū ꝏiunctū qd̄ de lectationē causat sit apprehensū · dispositio āt que est iā inherēs a nobis nō apprehenditur ita fiat dū est in fieri · vt auicēna dicit in · vj. de naturalibꝫ · vñ et hīi minus sentiūt calorez febrilē q̄ alij febricitātes · q̄uis in eis febris sit intensior · qz iā calor ille est infusus mēbris q̄i cōplexio illoꝝ · et ꝗ ideo · qz nostra sentire a intelligere fūt ex aliq̄ ꝑmutatione intellect? et sensus a suis obiectis · ab eo aūt qd̄ iam in se quiescit nihil nnmutat' · vñ cū esse nostrum et viuere nostrū et omīs actus ꝓprij insint nob vt in nobis q̄escentes · sola aūt operatio insit in nobis vt in fieri exīs · in ipsa operatōe p̄ primus et esse nrm̄ et viuere nrm̄ · a inde est ꝙ in operādo delcāmur · et in vidēdo et sentiēdo et alia hmōi · q̄bus nobis indicat' quodāmō nrm̄ esse et viuē · vtz per phm in · x · et ꝗ · Ter cio qz operatio ꝓcedit ex hīs bonis q̄ in nob sunt · et quodāmodo in se cōtinet sicut effect? causā · per eam etiā bonis exterioribꝫ cōiungi mur: vñ omne bonū qd̄ a nobis est diligibile quietat nrm̄ appetitū mediāte operatōne · vñ operatio est per se causa delcātionis · nō autē omīs operatio est delectationis causa · ꝗ illa q̄ est ab habitu ꝓcedēs et nō impedita · bonum em̄ ꝏiunctū nō delectat nisi inquantū est ꝏue niens · opatio aūt efficitur nobis ꝏueniens et quasi cōnaturalis per habitū · qz habitus īcli nat in actū per modū nature · vt tullius dicit de virtute · et ideo dz in · ij · et ꝗ · ꝙ delectatio ī opere facta est signū habitus inhxētis · Qui ūs aūt operatio cōnaturalis nobis fiat sedm habitū · tm̄ ꝑt esse nobis nō cōueniens nōe ali cuius accñs · inquantū videlicet hēmus aliq̄ impedimenta ꝓgrediendi in talem operatio nem · vñ oportz operationē q̄ delectationē cau sat esse nō impeditaz · et ꝗ est qd̄ dicit phs in vij · et ꝗ · ꝙ in operatōe cōnaturalis habitus ñ impedita delectatio cōsistit · Sic g̃ causa for malis ꝓpria delcātionis est operatō cōnatura lis habitus non impedita · materialis aūt cā delectationis acāpienda est ex parte subiecti eius · subiectū aūt delectationis et omnīū aīe passionū est spūs animal' q̄ est ꝓprīū mstru mentū aīe in operatōibꝫ q̄ per corpus exercē tur · Ad ꝗ aūt ꝙ spiritus aptetur ad delecta = tionem duo requirunt' · scz · debita quantitas · et debita qualitas Quantitas quidē debita est vt sit abundantia spiritūū. ꝓpter duo · primo quia spiritus abundans in quantitate abun = dat etiam in virtute · secundo quia cū ad passi onem delectationis requirat' dilatatio cordis et spiritūū · nō potest delectatio perfia quādo sunt pauci spiritus · qz natura cōstringit eos et retinet in suo principio · sed quando sūt mlti spiritus · natura pōt retinere partē in princi pio suo et effundere abunde ad dilatationem et ideo cōualescētes in q̄bꝫ sūt pauci spiritus sunt prom̄ ad tristiciā magis q̄ ad delectatō nem Debita vero qualitas attēditur quantū ad tria · primo vt sit tpate ꝏplexionis · et ideo egri nō sunt apti ad delectationē · Secūdo vt spiritus sit clarus et nō nubilosus · et ideo me lancolici in quibus sūt spūs terrestres et ob = scuri sunt ꝓni ad tristiciā · Tercio vt eius sb stantia sit mediocris inter spissitudinē et te = nuitatem · si enim sit nimis grossus sicut in se mibus · vel nimis tenuis sicut in macilentis · non est aptus ad delectationem · quia nō est facile dilatabilis · Et propter has causas vi = num letificat · quia generat multos spūs cla = ros · tpatos · et mediocres inter spissitudinē a

tenuitatem. Quanto ergo fuerit maior dispo
sitio ex pte materialiū cāq; ad gaudiū l' tristi
tiam. tanto minus q̄d requirit' ex pte cāe for
malis et ecōuerso. et ideo quidam ex modica
occasione letant' vel tristant'. quidā vero non
nisi ex magna. Ad. j. g̃ dō. q̄ q̄ plus multa a
lia fiunt conuenientia q̄ operatio. tū ex oibus eis
nō ꝓsurgit delectatio nisi opatōe mediāte. q;
exteriora cōuenientia nobis per aliquā opa=
tionem coniungūtur. interiora vero in operatio
nibus appēhendunt'. Ad. q. dō. q nō queli=
bet operatio est delcātionis cā. sed opatio cō
naturalis habitus nō impedita. et ideo quā=
do cogimur ad aliq̄s operatōes cōtrarias ha
bitibus q̄ nobis insūt. l' in quibo impedimen
ta patimur. rōne q̄q; acādit nobis fatigatio
et labor. in huiōi operatōibo nō delectamur ꝗ
cōtristamur. Ad. iij. dō. q triplex rō est q̄
re non sil'r delectamur in pœssu operatōis sic
in pnicipio. Primā assignat phs in. x. et ꝗ. q;
scz cū operatio fit delcātionis cā. q̄nto aliquis
attentius opat'. tāto maior delcātio ex opati
one cōsurgit. hō aūt in pnicipio opera cōis at
tentior est ad operationē q̄ in pgressu. omnia
enim noua magis ad se nrāz intentionē trahūt
et ideo in pgressu opatōis qui aliq̄s negligē
tius intēdit operationē. nō sentit tautā i ope=
re delcātionem. Secundaz ponit in. vij. et ꝗ.
q̄ est etiā ratio pmisse. oportet enim in nob delec=
tationē esse ꝑm modū nature nrē. vnde cū
nrā natura sit mutabilis. nō erit nobis semp
idē delcābile. q; iā mutati eimus a pstina di
spositione. et sic post pauca nō erit nobis pue
niens q̄d prius conuenies erat. et ideo q̄d prius
erat delectabile fit nobis minus delectabile.
vel etiā triste. q hec etiā est rō quare ꝓtinuitas
vnius rei in nobis fastidiū parit. alternatio
vero delectat. In deo vero qui semp eodē mō
se hz. est semper eadē operatio delectabilis.
nec aliq̄ alternatione delectat'. et sil'is rō est
de angelis et hoibo beatis. Tercia rō pt sumi
ex verbis auicēne in. vj. de naturalibo. cū enim
ad delectationē req̄ratur conuenientis perceptio
quāto aliq̄d minus sentit' tāto minus est de=
lectabile. res aūt in sui nouitate magis sentiū
tur. q; postmodū eorū dispositio fit q̄si quali
tas quedā inherens sentiēnbo. vñ fabri q̄ som
tum malleorū ꝓsueuerūt audire. nō ita mouē=
tur a talib? somis sic alij. et ideo in pnicipio o=
perationis magis delectat' q̄ postmodū in p
cessu ipius cōtinuate. q̄ quis forte in processu
operatio fit intensior. Ad. iiij. dō. q q̄ quis
operatio ꝑm se sit delectabilis. tū inquantum
adiungit' ei motus qui fatigationē iduāt. est
aliquo mō penosa et ꝓtristans. vñ et per acci
dens quies est delectabilis. inquantum tollit
ꝓtristatōis causam scz motū. Ad. v. dō. q
q̄ntum ad cām materialē delectationis senes
sūt minus apti ad delectationē q̄ iuuenes. q
ideo etiā ex maiori causa formali non tm̄ affi
ciuntur ex delectatōe sicut iuuenes ex minori
loquēdo de delectatōe q̄ est passio. q̄ scz in ap
petitum sensibilē redūdat. et magis sensibil'
est nobis. sicut sulphur modico igne accēdit'
quia est ad hoc aptum. ligna vero q̄ sunt ad
hoc minus apta maiore igne nō accendūtur
tamen spiritualis delectatio que non est pas=
sio nō minor est in senibus q̄ in iuuenibo. ꝗ
forte maior. Ad. vj. dicendū. q illi q̄ similē
operationē exercent quandoq; nō eodem mō
delectantur. quod potest cōtingere et ex par
te cause materialis. quia non habent spiritus
similiter ad operationē dispositos. et ex par=
te cause formalis. quia eadem operatio vni
est conueniens per habitū sibi inherentem. q
alteri non est cōueniens qui habitū non ha=
bet. imo forte est ei contraria si ꝓtrariū habi
tum habeat. et ꝓpter hoc dare q̄d est liberali
delectabile. est auaro triste. Questio. xxiij

HD. iij. sic pōditur. videt' q̄ delectatōm
tristitia non sit cōtraria. passiones enim
distinguūtur ꝑm suas cās. ꝗ causa tristitie e
motus et labor vt dic phs i. vij. et ꝗ. vnde iuue
nes q̄ sunt in motu delectationes appetūt q̄si
medicinas cōtra tristitiam. causa aūt delecta
tionis est operatio. motus aūt et operatio nō
sunt cōtraria. cū aliquando adiunge
tur. g̃ nec delectatio tristitie contrariat'. Ꝑ
vnū contrariorū nō est materia alterius. sed
delectatio pōt esse materia tristitie. q; vt dicit
phs in. ix. et ꝗ. prauus p? pax tristatur de ꝗ
q̄ delectatus est. sic etiā tristitia est materia
delectationis et gaudij. vnde et penitēti indi=
catur vt semper doleat. et de dolore gaudeat
ergo delectatio et tristitia non sunt contraria
Ꝑ. delectatio et gaudiū non sunt penitus
idem vt ex pdictis patet. sed tristitia oppōi
tur gaudio. ergo non opponitur delectatiom
Sed contra. mediāte fiunt per cōtraria
vt dicitur in. ij. et ꝗ. sed delectationes sunt
mediāte contra tristitias vt dr in. vij. et ꝗ. g̃
delectatio et tristitia sunt cōtraria. Ꝑ. bo
num et malū sunt contraria. sed delectatio op
ponitur tristitie vt bonū malo. vt dr in. vij.
et ꝗ. g̃ sūt ꝓtraria. Ulteriꝰ videt' q̄ delcātio
ni q̄ ē in considerādo fit aliq̄ tristitia cōtraria

fatigatio eim est tristitie causa · ꝗ in ꝓsiderando
accidit fatigatio · ergo in ꝓsiderando accidit tri
stitia · ergo delectacoi que est in ꝓsiderando ali
qua tristitia ꝓtraria est · ¶ Pro · sicut contingit
aliqd ꝓsiderare vt conueniens · ita contingit ali=
quid considerare vt nociuū · ꝗ ꝓsideraco coueni
entis causat delcationem · ergo ꝓsideratō noci
uū causat tristitiā · et sic idē qd pius · ¶ Pro acto
que est cōtraria habitui inherēti est tristitie ca
sicut ei qui habitū iustitie hz est ꝓtristabilis
opatio iusti · sed contingit aliquē hntem hitū
alicui⁹ scie pdire in actum cōtra ratōem ha=
bit⁹ inherēns · sicut cū grāmaticus ñ grāmati
ce loqtur · et dyaleticus ñ recte silogisat · ergo
in considerando pt esse tristitia · et sic idē qd pius
¶ Sed cōtra est quod phs dic in · j. top · q̄ de
lectatoi que est ab eo qd est cōsiderare non ē
aliq tristitia coitia · ¶ Pro · consideracones pce
dunt ex tōnibus rerū in aīma exntibus · ꝗ rati
ones rerū etiā cōtrariarū in aīma exntes ñ sūt
contrarie · vt dicit in · viij · meth · ergo nec dele
ctatioī q̄ ex ꝓsideracōe causatur aliqd potest
ēe contrariū · ¶ Item videtur q̄ tristitia for
tius afficiat q̄ delectaco · qr vt dicit aug⁹ · in
li. lxxxiij. q. nemo est qui non magis doloꝛem
fugiat q̄ appetat voluptatez · ergo magis hō
afficitur tristitia q̄ delcatione · ¶ Pro sicut tri=
stitia vehementia sua mouet ad fugam · ita de
lectatio mouet ad desiderium · ꝗ non oes delcati
ones appetunt · imo quidā vt tpati eas vitāt ·
tristitias autē qlibz fugit vt dicit phs in eth ·
ergo delcatio min⁹ afficit q̄ tristitia. ¶ Pro · ꝗ
phs in m · x · eth · omis tristitia hoiem in opan
do impedit · non autē omis delcatio adiuuat ·
ꝗ solum ꝓpria · ergo tristitia vehementi⁹ afficit
q̄ delcatio · ¶ Sed cōtra bonum est efficacius
in agendo q̄ malū · qr malū nō agit nisi in vir=
tute boni vt dicit dyo · nij · ca · de di · no · sed bo
num est causa delcationis malū vero tristitie ·
ergo delcatio magis afficit q̄ tristitia · ¶ Pro
vt dicit in · viij · eth · delcatio expellit tristitiaz
non solū sibi cōtrariam · ꝗ et qualibz aliam · q̄
delectatio ē fortior tristitia · R ñdeo di · ad · j
q · q̄ cuiuslibz passionis cō formalis ex obiec
to sumitur · vnde et passiones et act⁹ penes ob=
iecta distinguūtur · obiectū autē delcationis
bonum est · tristitie vero malū · vnde oportz tri=
stitiā delcationi formaliter cōtrariari · ¶ Ad.
j. ergo ddz. q̄ q̄uis motus per se operationi
non cōtrarietur · est tamen in motu aliquid in
uenire exquo tristitiā causat · qd cōtrariat operi
rationi ꝗm q̄ est delectacōis causa · operatio
eim delcationis causa existit ꝗ q̄ est cōueniens
operanti · in motu autē in quo est pressus de
vno ad aliud oportz aliquid ēe non cōueniens
ei quod mouet · cū ea inter que est motus sint
cōtraria · et ideo motus ratione contrarietatis
quā hz ad mobile lassitudinē et tristitiā indu
cit · et ꝓpter hoc motus innaturales et violēti
lassitudinē causat · sic ergo motus rōe cōtrari
etatis causat tristitiam · opatio vero delcationez
racōe cōuenientie. vnde oportet q̄ delcatio et
tristitia opponant⁹ ꝗm oppositōem cōuenien
tie et cōtrarietatis ¶ Ad · ij · dicē · q̄ tristitia ñ
est materia delectatōis nec delectatio tristi=
tie per se loqndo sed per accns tm inquātum
accidit delectatōi esse malū quod est ꝓpria
tristitie materia · et tristitie ēe bonum quod ē
ꝓpria materia delcationis · et hoc quidē acci=
dere pōt in istis contrariis vt vnū per accns
fit alterius materia ꝓpter cōitatem suorum ob=
iectorum que sunt bonū et malū · quorum vnū pōt
alteri adiungi rōne diuersorum qd eim est ꝗ vnā
rationē bonū · potest ēe ꝗm alterā ratōez ma
lum · Accidit etiā q̄ huiōi contraria cōsistunt
in actu aime que reflectit⁹ super actum suum
inātum scit se scire et vult se velle · vnde et tri=
stitia pōt esse materia gaudij et ipsū gaudū
qd in rebus naturalibus accidere non pt · vt ali
quid fit materia sui ipsi⁹ vel etiā cōtrarij ¶ Ad
iij · di · q̄ si fiat vis in verbis · sicut delectatio di
stinguitur a gaudio · ita doloꝛ a tristitia · vt
sic per oppositū tristitia rīdeat gaudio · doloꝛ
vero delcationi · ꝗ q̄ doloꝛ ꝓprie accipit in se
su · et pcipue in sensu tact⁹ · delectatio etiā pro
prie loquēdo se extendit ad interiores vires
ideo delectationi non solū dicim⁹ oppon do=
loꝛem · sed etiam tristitiam · ¶ Ad · ij · questi
onem dicendum q̄ apprehensio potest dici de
lectationis causa dupliciter · Vno modo ex p
te ipsius apprehensi · sicut cum apprehendim⁹
aliquod bonum nobis conueniens et inde de=
lectamur · et per hunc modum apprehensio ē
omnis delectationis cā, vnde nil phibz delcacōi
que fit ex apphensione causat · siue sensibili si
ue intelligibili aliquid cōtrarium esse · alias nil
li delcationi esset tristitia contraria · Alio mō
ex pte ipsi⁹ apphensionis · vt cū quis delcatur
non qdē de apprehēso · ꝗ de ipsa apphensione
q̄ apphendit · et sic p se loqndo delcationi que
ex quacūqz apprehensione causat ñ potest esse
tristitia cōtraria · oportz eim huiōi tristitiam
etiā ex aliqua apprehensione causatā esse · con
traria eim circa idem sunt · apprehensio autem
per se loquēdo nullo modo pt tristitiā facere
qr illud solū tristitiā facē pt qd ē contrariū ·

nulla autē apprehensio inq̃tum huiōi est con
traria vel repugnans apprehendēti·imo est p
fectio ipsi?·qr spēs quibꝫ fit apprehensio sunt
pfectōes apprehēdētis·vnde nulla apprehēsio
nec sensibilis nec intelligibil' per se loquēdo
tristiam causat: ꝗ delcationem tm·qnqꝫ pl?
qnqꝫ minus fm q̃ apphensio est delectāti cō
uenientior·vnde phs dicit in·x·etꝗ·q̃ perfe
ctissima ac per ꝗ delectabilissimā visio est vis?
optime dispositi ad pulcherrimū sub visu ca
dentiū·Per accns autē ꝓtingit ex apphensio
ne causari tristiā dupliciter·Vno mō ex par
te apphendentis qui·s·apphendit per organ=
num aliq̃d corporale cui ꝑt accidere lassitudo
et corruptio ꝓpter organi permutacōem·et sic
apprehensio sensitiue partis per accns est con
tristatiua·apprehensiua vero intellectiua nō
nisi per accns valde remotū inq̃tum·s·ꝓsidera=
cōm intellcūs adiungit operatio sensitiuaꝫ
virtū·ex quibus accidit in cōsideratione intel
lcūs nostri lassitudo·quod ñ esset si sine fantas
matibus intelligere possem?· Alio modo ex
parte ipsius effcūs apphensionis inq̃tum ex
hoc q̃ apphensionis vacuum? aliqd damnū i
currim?·vtputa si ex hoc impedimur ab aliq̃
vtiliori vel ꝓtrahimur in pctm occasionaliter
sed tūc ꝓprie loqndo non causat tristiā ex ap
prehensione·ꝗ ex ꝓsideratōe effcūs apprehen
sionis·et ideo ꝓprie loqndo delcationi que ē ex
hoc q̃d est ꝓsiderare fm intellcm non est aliq̃
tristicia ꝓtraria· Ad·j.ergo·et·ij·ptz tnsio
ex dictis· Ad·iij·dd·q̃ operatio ꝓtraria hi
tui scie qnqꝫ ꝓcedit ab aliq̃ sciēter et tunc tal
opatio est habitui ꝓuenies·qr per habitū sci
entie non solū cognoscim? id quod rectū est·ꝗ
etiā id quod ē erroneū·vnde etiā scire aliquid
esse erroneū est de perfectōe scie·Si autē ꝓsi
deratio scie ꝓtraria ꝓcederet ab aliquo nesciē
ter·vtputa cū quis hꝫ falsam ꝓsideracōem quā
estimat veram·adhuc talis cōsideratio erit de
lectabilis·qr apphenditur vt cōueniens·quā
uis non sit ꝓuenies·sicut et iusto esset operacō
iniusta delcābilis si eam estimarꝫ esse iustam
Ad·nj.q·di·q̃ tam delectacō q̃ tristicia
ꝓsequūtur causam aliquā apphensam·vñ et
pūt dupliciter ꝓsideratī·vno mō ex parte cau
se delectātis vel ꝓtristantis·alio mō ex parte
apprehensiōis quā delectacō vel tristicia seqꝫ
cā autē delectacōis est bonum ꝓuenens con=
iunctum·tristicie vero repugnās malū ꝓiunc
tum·pōt autē inuenirī bonum q̃d totaliter ꝓ
uenens est·nec ex aliqua parte dissonātiam
habꝫ·nō autem ꝑt inuenirī aliqd malū q̃d ita
sit diss onum q̃ q̃tum ad nichil ꝓuenens sit
qr ñ est aliquid pure malū qd̃ fm aliquid nō
sit bonum·et ideo causa delectacōis perfecti?
se hꝫ ad delectandū q̃ cā tristicie ad ꝓtristan
dum gnaliter loqndo·sed in specali ñ potest
vna regula dari ꝓpter diuersos ordines causa
rum in malicia et bonitate·vnde quedā cā de=
lectans excedit ꝓtristātem aliquā et ecōuerso
sed ex parte apphensionis tristicia fm genus
generaliter loqndo delcationem excedit eo q̃
res similes minus sentiūtur q̃ res contrarie·
vñ cū ꝓuenientia delcacōem causet·repugnan=
tia vero tristicā·quātum ad apphensionē tri=
sticia delectacōi ꝑualet·q̃uis i specali aliq̃ dele
ctatio alicui tristicie premineat quātū ad app=
hensiōem·Dicendum ꝗ est q̃ si ꝓprie loqmur
q̃ delcātio vehementius affirmat q̃ tristicia·sed
tristicia magis sentit q̃ delectacō·sic etiam q̃
amor rei pūtis vt aug?·dicit·x·de tri· Ad
j.ergo di·q̃ magis gitur tristicia q̃ appeta
tur delectatio·qr magis sentitur· Ad·ij·di
cē·q̃ omis tristicia per se loquēdo est malar
infra dicet q̃uis per accns possit esse bona·
sed non omis delectacō est bona p se loqndo
ideo tam bon q̃z mali fugiunt tristiciā quāli=
bet·sed ñ omnes delectatōes quaslibꝫ appe=
tunt· Ad·nj.dicē·q̃ pluribꝫ modis ꝑt im
pediri aliqua operacō q̃z perfia·qr ñ perficet
nisi ōmibus causis ꝓuenientib?·impedit autem
operatō si q̃t cāq̃z eorū que sunt ad operatōez
necaria impediat·et ideo omis tristicia opera
tōem aliquā impedit inq̃ntuꝫ est ꝓtraria ope
rāti·ñ autē oīs delectatō coadiuuat ad operā
dum·imo extranea impedit inq̃ntum auertit
intentōem ad aliud q̃z attētio q̃ necaria ē ad
perfēcē agendū·ꝗ ꝓpria delcātio et operātē ex
pedit eum quodāmodo corroborando inq̃tum
est ꝓuenens·et attentionē eius facit inhere
re ad operacōem delectabilem

Questio·xv

Ad·nij·sic ꝓceditur·videt q̃ quelibꝫ de
lectacō sit bona·oē enim quod ꝓiunctum
alijs facit ea eligibiliora est p se bonū·ꝗ dele
ctatio ꝓiuncta quibuscūqꝫ bonis facit ea eligi
biliora·ꝗ delcātio est p se bona·et sic q̃libꝫ de
lcātio bona erit· Ꝑ nichil appetit nisi bonū
ꝗ vnūquodq̃z ē appetibile ex hoc q̃ est delcā
bile·ꝗ delcātio p se loqndo est bona·et sic idez
qd̃ prius· Ꝑ omne esse inq̃tum huiōi est
bonum·ergo et illud quod est vltima entis p
fectio vniuersiter est bonum·ꝗ delectatio

est vltima entis perfectio · perficit enim operationem que est actus secundus vt per phm ptz · ergo omnis delectatio est bona · Sed contra illud quod fugit virtuosus est malum · sed delectationem fugit tpatus · ergo delectatio est mala · Pro illud qd iudicium rationis impedit est malum · sed delectatio corrumpit estimationem prudentie vt dicit in. vj. eth · g delectatio est mala · Pro illud cuius desiderium facit aliqd malum est per se malum · sed desiderium delectationis facit aliquos malos sic intempatos · qui delectationem psequuntur vt finem · et blandos q ad delectationem solum mo dulcia loquuntur · g delectatio est mala · Alterius videt cp ni omnis tristicia sit mala · nullum enim salutiferum est malum · sed aliq tristicia est salutifera · q enim fm deum est tristicia pniam et salutem stabilem operatur · ij · cor · vij · ergo aliq tristicia est bona · Pro nullum laudabile est malum · sed alique tristicie sunt laudabiles · sic mia que est tristicia de alieno malo · et pnia que est tristicia de pctis preteritis · g non omis tristicia est mala · Pro sicut delectatio se hz ad bonum · ita tristicia ad malum · sed non omis delectatio est bona ergo nec omis tristicia est mala Sed contra oe illud quod impedit operationem rectam est malum · sed omis tristicia operationem impedit · vtz in · x · eth · ergo omis tristicia est mala · Pro · quod adiunctum alicui facit ipsum minus bonum · est per malum · sed tristicia cuiuscumq bono adiuncta facit ipsum min eligibile · vnde · ij · Cor · vij dicit · non ex tristicia aut ex necitate · hylarem enim datorem diligit deus · et eadem ratio est cuiscumq virtutis actui tristicia adiungit · ergo tristicia est fm se malum · Alterius videt cp aliqua delectatio sit optimum · illud enim quod est vltimus finis est optimum · sed delectatio est vltimus finis · vt enim dicit · vij. eth · est finis architectonicus Architectonicarum autem fines sunt nobiliores et desiderabiliores · vt patet in · j. eth · ergo delectatio est optimum · Pro dicit in · ij · celi et mundo omnis res est ppter suam operationem · sed operatio est ppter delectationem cui delectatio sit operationis perfectio vt patet in · x · eth · ergo delectatio est vltimus finis · Pro illud qd desideratur tm propter se et nunq ppter aliud est vltimus finis · sed delectatio est huiusmodi · stultum enim est querere q re aliquis velit delectari · ergo delectatio est vltimus finis · Pro illud quod omnes appetunt et cum cuius contrario nichil est eligibile · videtur esse optimum et vltimus finis · sed omnes delectationem appetunt · et pueri et bestie et homines sapientes et insipientes · nec aliquod bonum esset eligibile si esset triste · nec etiam esset possibile in aliquo bono continue perseuerare si esset triste · ergo delectatio est optimum · Sed contra vltimus finis hominis et optimum eius est beatitudo ipsius · sed beatitudo non est delectatio sed magis operatio vt ex supra dictis ptz · ergo delectatio non est optimum · Pro fm platonem delectatio est gnatio sensibilis in natura · sed nulla generatio est optimum qr generatio est motus ad perfectionem · ergo nulla delectatio potest esse optimum Pro oe qd eligit eligit in ordine ad optimum sed sic dicit phs in · x · eth · circa multa studium facerimus etiam si nullam delectationem inferrent · puta videre · recordari · scire · et virtutes habere · g delectatio non est optimum · Pro one illud qd a natura ordinat ad aliquid non est vltimus finis · sed natura ordinat delectationem ad operationem · vnde operationibus nutritiue et generatiue ordinatis ad seruationem indiuidui et spei · natura delectationem apposuit vt ad h opera animalia magis inclinarentur · ergo delectatio non est optimum vel vltimus finis · Rideo dicendum · ad j. q · cp delectatio dupliciter potest considerari · vno modo in ppetum est delectatio · alio modo in ppetum est hec delectatio · ergo in ppetuz est delectatio aliquod bonum notat · sed in ppetum est talis delectatio potest rationem mali habere ex parte eius ex quo specificatur · sicut etiam omis actio quantum ad hoc qd habz de natura actionis est bona · sed quantuz ad hoc quod adiungitur de defectu aliqua actio est mala · Similiter etiam in ppetum alicui delectationi adiungitur de defectu fm hoc adiungitur ei de malo · hoc autem modo adiungit defectus delectationi quo et operationi · cui delectatio ex operatione causetur · et sic ex deficienti operatione deficiet delectatio · et ideo vt dicit in · x · eth · sic operationes differunt abinuicem bonitate et malicia ita et delectationes · vt fm hoc delectationes dicantur bona cp ex bona operatione procedat · malarum q est de mala operatione Ad · j. ergo dicendum · cp delectatio q fit bona eligibilior est delectatio eius ppria vtpote cui iustus delectatur de iusta operatione · sed si delectationes intpati adiungerentur operationibus iustis · ni facerent eas delectabiliores vnde non sequitur omnes delectationes esse bonas Ad · ij · di · cp ni solum appetitur bonum sed est apparens bonum · qr autem omis delectatio ex hoc cp est delectatio bona est · quantumcumq ex aliq adiuncto efficiatur mala · habz vnde apparere possit bona · et per omis vnde possit appeti · et sic appetibile est ni hnti rectum iudicium · sed hnti rectum iudicium delectationes qdam appetibiles ni sunt sic prudentes et tpat ni appetit delectationes intpati Ad · nj. di · cp illa ro ni pbat esse bonum

nisi inq̃tum est delectatio. Sed qr ex rōib⁹ que sūt inconuenientia quidā ostendere volebāt omnem delectationem esse malam. ideo etiaz ad eas ē rūdēdū. Ad. j. ergo dō. ē q virtuosus non fugit quālibz delcātionē imo ꝓpriaz delectacōem āplectit q̃d est delcāri in operibo virtutū. fugit autē delcationes inordinatas. et has ordīm⁹ malas eē. Ad. ij. dō. q q̃libz delectatio impedit iudiciū ratōis. sed delcātio immoderata et extranea. sicut delectatio corporalis iudiciū ratōis perturbat si sit vehemēs sed spūalis delcātio iudiciū racōis confortat. qr vnusquisqz artēcrus operatur in hijs quib⁹ delectat. vt dicit. x. ethi. et sic etiā non seqtur oēm delectacōem eē malā. Ad. iij. di. q ille delectacōes que faciunt hoīem eē malū ñ sūt dicēde simpliciter esse delcātiones. qr ñ sunt cōuenientes hoī inq̃tum est hō. ꝗ inq̃tū bonum hois est in eo quodāmō corruptū. sicut etiam non ē dō. dulce simpliciter q̃d videt hijs corruptū gustū. et dato ēiā q sint delectacōnes vere. differūt tñ spē ab illis delcātiomib⁹ q̃ bone sunt. Ad. iij. q. di. q aliquid dr bonū dupliciter. vno mōvt per se eligibile. alio modo vt ordinatū ad illud. sicut potiones austere. non sunt p se bone vel appetibiles. ꝗ solum inq̃tum sunt vtiles ad sanitatē. tristicia q̃ nulla per se loqndo ē bona. vt per se appetibile. vnde etiā aug⁹. dicit in li. de fe. toleraī eas iuber ñ amari. s. tribulacōes et tristicias. cui⁹ ratio ē. qr ōms tristicia procedit ex aliquo inconuenienti. hēc aūt aliq̃d inconueniēs non pt eē per se appetibile. ꝗ tñ alique tristicie sūt bone vel appetibiles inq̃tum sunt vtiles ad aliq̃d vel ad expellendū prauas delcātiones vel ad aliq̃d hi⁹ modi. Et per hi pz rñsio ad. j. qr illa tristicia ꝓm deum eē dicit et salutifera q̃ ordinat ad salutē. vñ non seqtur q fit bona nisi vt medicina quedā. Ad. ij. di. q tristicia non pt esse laudabilis nisi ex suppositōe alicui⁹ mali existis suppositi enim miseria laudabilis est mia. et similit pctō pexīte eligibilis est pnia. tñ vbi ē bonorū perfectō nec est locus mie nec pnieviñ non seqtur q tristicia sit bona simpliciter ꝗ ꝗ q̃d tñ. Ad. iij. di. q q̃ quis omis tristicia ꝓm se fit fugiēda. non tñ seqtur q omis delcātio fit ꝓm se appetēda et bona. Ad hi enim q aliq̃d fit bonum oportz multa pertrere. quorū quotlibet deficiēs rōem mali induit. et ita omne illd q̃d hz aliq̃d de malo est fugiendū. nec tamen oē illud quod hz aliq̃d de bono est simpliciter appetēdum. q sic ōms tristicia inq̃tum aliq̃d habet de defectu est fugiēda. non aūt oīs delcātio est appetēda q̃ quis habeat aliq̃d de bono.

Ad. iij. q. dicē. q de delcātione fuit triplex opinio. Prima fuit epicuroū qui ponebant delectacōem inq̃tum huiōi esse optimū. volētes per hoc etiā oēm delectacōem eē bonam. Alia fuit opinio stoicorū et platonicorū. qui ponebant omnē delectacōem eē malā. Tercia fuit opinio aristo. et pypoteticorū. qui posuerunt quasdā delcātiones eē bonas. et quasdā malas. et q michil phibz aliquā delcātionem esse optimū in gne hūanorum bonorū. delcātio ei opacōem ꝛseqtur. vnde si aliq̃ operatio sit optimū in genere hūanorum bonorū q̃d est felicitas. et delectacō ipsam ꝛseqns optimū erit. nec illa duo sunt cōsiderāda quasi duo bona. ꝗ quasi vnū bonum. sic enim ex perfectōe q perfectibili fit vna res perfcā. ita ex delectacōne et operatōe fit vna opatio perfcā que ē feliciras. cū delectatio sit opacōis perfectio vt dicitur in. x. ethi. Quid autē horū sit eligendum vtrū. s. delectatō ꝓpter operacōem vel econuerso. phs ibi insolutū relinquit. sed tñ ꝓm veritatē videt dicēdum. q delcātio ad operationē ordinet sicut ad finē. sicut oēs pfectōes secunde non ꝓpter aliud sunt nisi ꝓpter sua pfectibilia perficiēda. delectatio āt est q̃dam perfectio operacōni supueniens. vt decor iuuentuti. vnde delectatio ad operatōem ordinatur. Sic ergo ꝓprie loqndo delectacō aliqua non est optimū. sed est aliq̃d optimi. s. felicitatis. felicitas ei delectatiōez includit vtz per phm in. x. ethi. sic ergo ad vtrasqz ratōes rñdendū est. Ad. j. ergo dō. q delectatio dicitur eē finis architecton. nō qr sit architectonice. s. ciuilis finis vltim⁹. nisi forte inq̃tum est aliquid vltimi finis vt dcm est. dicit autē eē finis architecton vt regula quedā. ad quā architecton. s. ciuilis omia iudicat. vnde ibi sb iungitur. ad quā respicientes hoc quidē bonum hoc malū dicim⁹. ex hoc enim aliquis bonus cognoscitur q delcātur in bonis. malus autē ex hoc q delectat in malis. Ad. iij. di. q delectatio non ē perfectio opatōis a q operatio spēm habeat. ꝗ magis q supaddit ei per modū pfectionis secunde. sicut sanitas ad hoīem se hz et non sicut aīma. Hoc autez interest inter perfectiones pmas et secūdas. q ad pmam perfectionez ordinat perfectibile sicut ad finem vt materia ad formā. ꝗ econuerso secūda pfectio ordinat ad pfectibile vt. s. pfectibile per eā eē perfcm hēat. et sic delectatio ad opationē ordinat. Ad. iij. dō. q de illis ordiatis ad finē ꝛsueuim⁹ q̃rere ꝓpter

quem fiant que fini non sunt coniuncta · de his
vero que fini coniunguntur talis qō non fit · quia
statim appet ea esse appetibilia · et qa delcātio
est coniuncta operatōi perfcē que est finis · ideo
non cōsueunt qri ppter quid aliqs velit delecta
ri · Et p̄ · delectatio dicit qetationē appetitus ī
aliquo · vnde qrere quare aliqs velit delcāri · ē
idem q̄ querere · quare velit appetitū suum q̄
etari · qd idem est ac si qreretur · quare aliqs
velit finem volūtatis consequi · Licet autē opera
tio aliqua sit finis · tū opatio de suo noie non
impōrtat rōem finis vel qetationem in fine · Et
inde est q̄ magis qrimus ppter quid vis ope
rari q̄ ppter qd vis delcāri · Ad · iii · dicit · q̄
cuiuslibet rei finis est sua perfectissima operatio
ideo omnes delectationē appetunt qua operatō
perficitur · sicut et ppriam operationē perfcām
et sicut accidit error in appetitu operacōnis ·
qr qdam insistunt operationibus extraneis · di
missis ppriis operacōnibus · vt omnes mali se
qntes operacōes bestiales p̄termissis hūanis
ita etiā qdam loco ppriarum delectationū extē
neas sequūtur · Ad · j · vero eorum q̄ obijciūtur
in oppositū dicit · q̄ non quelibet operatio est fe-
licitas · sed opatio perfcā quā oportet delcābilē
esse · et sic delcātio est aliquid optimum · Ad · ij
dicit · q̄ diffinitio illa platonis nō est cōuenies
vtī per phm in · vii · et · x · ethic · non enim delecta
tio in generacōe consistit · sed magis in esse gene-
ratū · tūc enim res pt hrē ppriam opationē q̄ est
delcātionis causa qn iam pfcā est · non āt non
est imperfcā et infieri · Alie due rōes concludūt
q̄ operatio sit melior delcātione · et hec quidem
verū est · sed vtroq̄ est melior operatio perfcā-
tius aliquid est delcātio · Qō · xvj.

Ad · v · sic proditur · videt q̄ delcātiones
corporales sint potiores spūalibus · delecta
bile enim inq̄tū est delcābile est appetibile · sed in
qd magis inclinatur appetitus est magis delcā
bile · sed plures et freqntius inclinātur in dele
ctacōes corporales q̄ spūales · ergo delcātio-
nes corporales sūt potiores spūalibus · Ps̄ ma
ioris efficacie est res ipsa q̄ similitudo rei · sed dele
ctacōes corporales vtpote tactus et gustus puem
unt ex ipsis rebus coniunctis · delectacōes autē spi
rituales vtpote q̄ sunt in contemplā do puenīūt
ex similitudinibus rerum quibus intelligimus · ergo
delectacōes corporales sūt potiores spūalibus ·
Ps̄ vt autē · dicit in · v · de naturalibus · opera
tō causarūm vtilium pnūū est efficacior q̄ operacō
causarū vtiliū futurarū · et similr operacō causarū
vtiliū ad delectādum est efficacior q̄ operacō
causarū vtiliū honesti · et similr operacō eius q̄d
est sm opinionē est efficacior q̄ operatio eius
quod est sm rōem · sed operacōes corporales pue
niunt ex bonis pnūibus vtilibus ad delectādum
sm opīonem boni · Delectatōes vero spūales p
ueniunt p̄cipue ex bonis futuris honestis et
sm rōem exīstibus · ergo delcātio corporalis ē
potior spūali · Ps̄ delectatōes corporales
sua efficacia qnq̄ rōem euertunt ad corpus et
transmutāt · et ideo indiget refrenari · vnde phs
dicit in · vij · ethic · cōcupiscēcie venerorum manifē
ste corpus trāsmutant et quibusdā insanias
faciunt · delcātiones autē spūales sed facere nō
videtur · vnde et eas refrenare non oportet · sed
corporales sūt potiores spūalibus · Sed con
tra est q̄d phs dicit in · x · ethic · q̄ delcābilissima
operatio est illa q̄ est sm sapiam · videt enim
phia admirabiles delcātiones hrē puritate et
firmitate · et ad hoc est etiā q̄d dicit Eccli · xxiv.
Ex ore sapiencie spūs meus super mel dulcis
et hereditas mea super mel et fauū · Ps̄ : bo
nū est cā delcātōis · sed spūale bonū pminet cor
pali · sed et spūalis delectacō corporali · Ps̄ al-
bius est q̄d ē nigro impmixtus · sed delcātio cor
poralis hz admixtā tristiciā q̄ ei contrariat · delcā
tiom ār spūali nō ē aliq̄ tristicia contraria q̄ possit
ei admisceri · sed delcātio spūalis ē potior corpo
rali · Ulterius videtur q̄ inter delcātōnes
corporales nō est potissima illa que ē sm tactum ·
spūalis enim delcātio est potior q̄ corporalis · sed et
q̄nto aliq̄ delcātio corporalis ē spūali viamor
tāto est potior · sed delcātio visus et auditus ē ppī
qor spūali delcātōi q̄ delcātio tactus · sed ē poti-
or · Ps̄ delcātōis cā ē perceptio puenientis · sed vi
sus int alios sēsus ē magis perceptius et cognsci
tius vtī per phm in · j · metha · sed delcātio visus ē
potissima int corporales · Ps̄ pcipue delcātio
nes tactus sūt in actibus nutritiuis gnatiue · actus
autē illi sūt cōes etiā plātis in qbus nulla dele
ctatō inuenit · sed tactus hz minimū de delcātōe
Sz contra ē q̄ tēperātia ē circa maxīas delcā
tiones et tristicias corporales · ē āt circ delcātio
nes tactus vt dr in · iij · eth · sed delcātōes tactus
sūt potiores alis corpalibus · Ps̄ delcātōm cor
porali opponit dolor · sed dolor pcipue ad sensū
tactus pertinz cū ex diuisione continui puenat · sed
inter delectatōes corporales delectatio tactus
est potior · Ulterius videt q̄ inter delectatio
nes spūales delectatō q̄ est in operibus actiue
sit potior ea que ē in operibus contēplatiue · delcā-
tio ei ad affectū pertinz · sed actiua vita ex rectitudi
ne voluntatis dependet · contemplatiua vero
magis consistit in perfectōe intellectūis ergo dele

ctatio in operib⁹ actiue est potior delectatiõe
que est in operibo cõtemplatiue. ¶ Pⁿ delcãti
oms causa est operatio ꝓnaturalis habit⁹ . ꝗ
habitus virtutũ moralũ que perficiũt in acti
ua magis mouent per modũ naturꝰ q̃ habi=
tus intellectualiũ virtutũ. sciens em̃ sine dif
ficultate potest aliquod falsũ ꝓsiderare . ꝗ iu=
stus non põt sine difficultate operaĩ iustita
vt dicitur in . v . etꝗ . ergo delcãtio virtutũ mo
ralium que ad actiuã pertinent est potior de
lectacõne intellectualiũ que pertinent ad ꝓtẽ=
platiuam. ¶ Pⁿ cõuenientia est ratio delcãti
oms. sed delectatio magis cõuenit cũ virtute
morali q̃ cum intellectuali . et virtutẽ et mali
tiam moralem circa delcãtionem et tristiciam
ponimus . vt ꝓz in . ij . et . vij . etꝗ . ergo delecta
tio actiue potior est delectatõe ꝓtemplatiue.
¶ Sed cõtra . operatõibus cõtemplatiue nõ
admiscetur amaritudo aut tedũ vnde sap̃ . vij
non habz amaritudinẽ conuersatio illius . s.
sapientie . nec tedũ ꝓuictus illius . sed opatõ
nes actiue vite sunt multis amaritudinib⁹ re
sperse . ergo delcãtiones ꝓtemplatiue vite sũt
potiores. ¶ Pⁿ quãto aliqua operatio est de=
lectabilior . tanto magis potest cõtinuari . sed
operatio ꝓtẽplationis maxime pt ꝓtinuaĩ vt di
citur in . vij . etꝗ . ergo operatio contẽplationis
est maxime delectabilis. ¶ Iterius videtur
q̃ in beatis omnib⁹ est equalis delectatio . qꝰ
vt dicitur in glo . j . Cor . xv . super illud . stel=
la differt a stella in claritate . in dispari clari=
tate erit par gaudiũ. ¶ Pⁿ in btis erit perfe
cta caritas . vnde vnusquisqz perfcẽ implebit
illud preceptũ . Diliges primũ tuum sicut te=
ipsũ . g̃ tm̃ gaudebit vnusq̃sqz de bono alterius
sicut de bono suo . et sic videtur q̃ omnes equa
le gaudiũ habebunt. ¶ Pⁿ . gaudiũ non di
minuitur nisi ex aliquo impedimento . sed in
nullo btõrum erit aliquod impedimentũ gau
dij . cũ igitur omnib⁹ sit vna gaudẽdi ratio . s.
dei visio . videtur q̃ omnes equaliter gaude=
bunt. ¶ Sed ꝓtra . omnes assumuntur p̃ di
uersitate meritorũ ad diuersos ordines ange
lorũ sicut dicit greg . sed non m õmbus angel⁹
est equale gaudiũ . vt dicit dyo . vij . ca . cele . ie
rar . q̃ suprema ierarchia est sola digna effe
cta domestica vnitate diuine refectõis . per
quã refectõem delectatio intelligitur . g̃ nec õ
nes beati equaliter gaudebũt. ¶ Pⁿ visio dei
in beatis erit causa delectatõis . sed quidã sãc
ti clarius deum videbũt vt supra dcm̃ est . er
go non omnes equaliter delectabunt. Ad
deo dd . ad . j . q . q̃ sicut aliquid dicit dupliciter

magis notũ . vel simpliciter vel quo ad nos.
ita potest vna delcãtio potior altera iudicari
vel simpliciter . vel quo ad nos . Loqndo igit⁹
simpliciter delcãtio spũalis incõparabiliter p̃=
minet corporali ꝓter sex rationes. Prima qꝰ
spũalis pfectio que spũalem delectationẽ cau
sat incõparabiliter perfectõem corporalez ex
cedit qui causat delectacõem corpalem. Secũ
da qꝰ cum ꝗ sit melior est delectanti nouemen
tior . vnusquisqz em̃ maxime est illud qd est i
eo pfectissimum . vt pz per phm̃ in . x . etꝗ . i
nobis autẽ pfectissimũ est spũalis natura ꝗm
quã res spũales sunt nobis nouẽtores . sicut i
vnoquoqz forma est potior materia . et id qd
cõuenit nobis ꝗm spũalem naturã est nobis
cõuenientius . et ꝓter hoc quãtuz est de se na
tum est magis delcãre . Tertio qꝰ perfectio
spũalis est naturali ẽ m agis dilecta q̃ corpo
ralis . et hoc experimento pt . homies em̃ mul
ta sustinent incõmoda corpalia vt vitent in
famã . vel hẽant victoriã seu aliq̃ eminentiã
que sunt pfectiones intelligibiles et non cor
porales . quãto autẽ aliquid magis diligitur
tanto habitũ magis delectat . vnde dicit phs i
xj . de aiãa . q̃ amator quãdo diligit aliquid
afficit ad id qd ꝓhendit de eo . q̃uis aliquã
do quod ꝓhendit sit modicũ quãtum ad mlt
ta q̃ cõprendit de alijs rebus . et sic parua cog
nitio quã habem⁹ de substancijs spũalibus ce
lestibus est nobis delcãbilissima. Quarto qꝰ
cũ ꝓiunctio sit delcãtionis causa . quãto aliqd
vehementiꝰ ꝓiungitur magis delectat . res au
tẽ spũales intellcẽ intimi⁹ nob cõiungũtur q̃
res corpales apphense per sensũ . sensus ei p
apprehensionẽ cõiungitur rebus corpalib⁹ q̃si su
perficialiter tm̃ . sed intellcãs pertingit vsqz ad
intimã rei quiditatẽ . vnde delcãtio intelligibil⁹
est potior q̃ sensibilis. Quinto qꝰ cũ operatio
sit causa delcãtionis per hoc q̃ procedit ab ope
rante perfcõ . sicut cũ perficit per habitũ . q̃n
to in operãte inuenit maior perfectio respũ
operatõis . tanto eius opatio ẽ delcãbilior . mo
tus autẽ est actus imperfcũ . vñ opatõnes ad
mixte motui intãtũ deficiunt a perfectiõe dele
ctationis in q̃tum motui adiungũtur . ex mo
tu em̃ lassitudiem inducũt . et ideo cum opera
tionib⁹ corporalibus adiũgatur motus . opatio
nes autẽ spũales sint a motu remote . spũales
delcãtiones erũt corpalib⁹ purioẽs et per ꝓns
vehementiores. Sexto qꝰ spũales delcãcões
sunt diuturniores et firmiores corpalibus vt
pote ex causis incorruptibilibus et immobili
bus puenientes . Loquendo autẽ de delcãtione

quo ad nos· delectatio corporalis est nobis p
ceptibilior ꝓpter· iij· rationes· Primo qr res
corporales sensibiles magis percipimus: q̃z
res spirituales· eo q̃ oportet ex sensibilibus p
uenire i intelligibilia· aliq̃ delectationem autez re
quirit percepcio ꝓuenientis· et inde est q̃ plures
inclinantur ad delectationes corporales q̃ ad spi
rituales· qr plures cognoscũt sensibilia q̃ in
telligibilia· Secũdo ꝓpter dispositionem affectus
nostri· qui est assuetus delectacionib⁹ corporalibus
vsi sicut gust⁹ infect⁹ non percipit dulcedinem
puta· ita etiã affectus nostri delectationibus corpo
ralib⁹ inquinati· delectationes purissimas· s· spiri-
tales perrape non pcipit. et ideo homines virtuosi q̃
hnt affectũ depuratũ a corporalib⁹ delectacionib⁹
magis spiritualibus delectationib⁹ fruunt· vnde et
phs dicit i· x· eth· q̃ illa est potissima delecta
tio que videt potior virtuoso· Tertio qr delecta
tiones corporales ꝓpinquiores sunt virtutib⁹ corpo-
ralib⁹ motiuis· vnde ex delectacionib⁹ et do
loribus corporalib⁹ statim sequitur corporis trans
mutatio· non autẽ ex delectacionib⁹ et tristicijs
spiritualibus· nisi fiant adeo fortes q̃ ex eis fiet re-
dundancia in appetitu sensibili· transmutatio-
nes autẽ corporis maxime percipiuntur· vnde
et delectacio corporalis magis percipit q̃ spiritua
lis· Quarto qr vt dicit aug⁹· vnj· de ciu· gau
dium vel delectatio maior sequitur vbi maior mole
stia precessit· in rebus autẽ corporalibus continue
molestamur ꝓpter continuos motus q̃ omnes cum la
bore quidã sunt· sed in reb⁹ spiritualib⁹ non inuenimur
huiusmodi molestie· vnde delectationes corpora
les apparent vtpote magis e vicino remedium p
bentes contra molestias corporales· vnde s̃ phm
in· vij· eth· Corporales delectationes appetunt
vt medicine quedã contra corporales molestias·
et ꝓpter hoc iuuenes in quibus natura laborat
continue ex augmento corporis et alijs motibus
magis afficiuntur ad delectationes corporales· et
sic melancolici quorum corpus semper mordetur ex
malicia repletionis sunt inuehementi appetitu
delectacionis· vtpote semp indigentes medi-
cina· vt ibidem dicit phs· Ad· j· ergo dicendum· q̃ ra
tio illa procedit de preparatione delectacionum q̃ ad
nos· Ad· ij· dicendum· q̃ per similitudines spirituales
nobis ꝓiunctas magis pertingimus ad intima:
q̃ per ipsam ꝓiunctionem realem que nobis s̃m sen
sum adhibet· cum tact⁹ et gust⁹ non cognoscãt
nisi accidencia· intellectus vero ipsam rei quiditatem·
Ad· iij· dicendum· q̃ auicenna loquit ibi de prepara-
tione delectationum quo ad nos· vnde contrariũ
dicit in sua meth· loquens de preparatione delectatio
num s̃m se· vbi dicit q̃ delectationes corporales
non sunt etiã nominande delectationes respectu spi
ritualium· Vel potest dici· q̃ auicenna ibi loquit de
delectationib⁹ que in passione consistunt· q̃ fiunt p
motum spiritus corporei animal· vult enim q̃ hui⁹
modi delectationes sensibiles minus proueniunt
ex reb⁹ spiritualibus q̃ ex corporalibus· Ad· iij
dicendum· q̃ delectationes ꝓpter hoc q̃ faciunt transmu
tationem corporalem magis q̃ spirituales· nate sunt
rationem impedire· sicut et alie transmutationes cor
porales· sed delectationes spirituales q̃uis mentes
ad se capiant· tamen vsum rationis in nullo impe
diunt· vnde sobrie nominant· ideo autez potest in
delectationibus corporalib⁹ s̃m phm in· vij· eth· su
perabundantia inuenimus qr non sunt homini s̃m se
ipsas eligibiles· sed solum per accidens inquantum· s·
sunt vt mediante corporales tristicias phibentes·
et ideo appetende sunt seruata quadã men
sura quã eis ratio prescribit· et si eam excesserint·
noxie reputantur· sed delectationes spirituales ap-
petuntur s̃m seipsas q̃si homini ꝓnaturales· et nõ
vt medicine· cum non habeant tristicias contrarias
et ideo delectationib⁹ spiritualib⁹ nullam mensuram
prescribit ratio· sed quanto sunt maiores tanto sunt
eligibiliores· Ad· vj· questionem dicendum· q̃ delecta
tiones sensus tactus ꝓparantur delectationib⁹
alioꝝ sensuum dupliciter· Uno modo quantum
ad vehemenciam· et sic delectationes tactus sunt
alijs vehementiores ꝓpter· iij· rationes· Primo·
qr tangibile ꝓiungit nobis realiter· sed visibi
le et audibile et odorabile ꝓiungit nobis per
aliquid sui· et tamen nullus sensus ad interio
ra rei ingredi potest· res autem corporalis efficia
cior est ad delectandum corporaliter q̃ species rei
vel aliquid a re causatum· Secũdo· qr tangibi-
lia sunt nobis magis ꝓnaturalia· eo q̃ ex cali
do et frigido et humido et sicco constituitur ani
mal. et ideo maiorem delectationem inferunt nob
tangibilia q̃z alia sensibilia· sicut et maiorem lesi
nem· quia eorum excellentie non solum corrum
punt vnum sensum sed totum animal· Tertio·
qr cum sensus tactus sit quasi fundamentum ali
orum sensuum· ratione cuius immobilitato eius
organo omnes sensus immobilitantur· vt di
cit in li. de somno et vigilia· id quod in tactu
accidit tam de delectatione q̃z de lesione re
dundat in hos sensus· et ꝓpter hoc delecta
tio tactus inter corporales est vehementior·
Quarto quia delectationes tactus sunt circa
necessaria ad conseruationem indiuiduum spe
cies· sicut in cibis et potibus et venereis· et ꝓ
ter hoc apposita est in eis maxima delecta
tio ne ab animalib⁹ negligantur· et inde est q̃
circa has delectationes maxime est tempantia·

vt dicit in ij. eth. Secundo compantur delectationes tactus alijs delectationibus quantum ad nobilitatem. et sic sunt magis materiales et magis bestiales et per consequens min⁹ nobiles. Alij enim sensus spiritualiter recipiunt sua obiecta q̃ tactus. vnde et alia animalia non delectantur alijs sensib⁹ nisi in ordine ad tactum. vt dicitur in nj. eth. sed homo delectatur etiam eis in q̃tum ordinantur ad cognitionem solam. Ad j. ergo dicendum. q̃ ex hoc q̃ delectationes alioꝝ sensuum sunt ꝓpinquiores alijs delectationibus spiritualibus q̃ delectationes tactus. potest haberi q̃ sint nobiliores. non autem q̃ sint vehementiores. cum modum delectationum corporalium non transcendant. Ad ij. dicendum. q̃ quanto visus sit magis perceptiu⁹ alijs sensibus. tamen eius perceptio est p̃ minorem conjunctionem ad rem q̃ in sensu tact⁹ et ideo delectatio que est de sensibili delectabili magis est per tactum q̃ per visum. sed tamen delectatio que est de cognitione visus est maior q̃ que est de cognitione tactus. sed hoc non delectantur alia animalia in sentiendo. hoc solum homines in ordine ad scientiam quam ex sensib⁹ adquirunt. vnde talis delectatio cadit quod amodo in genus spiritualium delectationum. Ad iij. dicendum. q̃ quanto ea de quibus sunt principue delectationes tact⁹ inueniantur in plantis. non tamen ea percipiunt vnde non est ex defectu delectabilium q̃ plante non delectentur. sed ex defectu perceptionis. Ad iij. questionem dicendum. q̃ delectationes q̃ sunt in operib⁹ speculatiue vite preminent delectationib⁹ que sunt in opibus actiue. et hoc ꝓpter iiij. rationes. Primo quia sunt nobiliores. vtpote ex nobilioribus rebus procedentes. act⁹ enim vite actiue sunt p̃m conuersionem inferioris partis anime ad ea que infra ipsam sunt. sicut ad passiones circa quas morales virtutes consistunt. et ad vsus bonorum exteriorum in quibus aliquae virtutes consistunt vt iustitia et liberalitas. sed actus vite contemplatiue sunt p̃m q̃ anima conuertitur ad superiorem rationem ad res eternas q̃ sunt sup̃ ipsam. Secundo quia sunt conuenientiores. sic enim ratio in nobis excellit sensum. et ita id q̃d est conuenientius rationi in nobis conuenientius q̃ q̃d conuenit sensui. sic⁹ speculatiu⁹ intellectus p̃cellit practicum. vnde perfectiones intellect⁹ speculatiui sunt homini conuenientiores. Tertio quia sunt puriores. opera enim actiue vite sunt circa passiones sensitiue partis et circa corporales motus. et sic admiscetur eis de lassitudine et materialitate. q̃ non contingit de spiritualib⁹ delectationibus. Quarto quia spirituales delectationes sunt perfectiores. homo enim ad opera vite actiue multis indiget. sed in opibus contemplatiue est sibi vnusquisq̃ magis sufficiens. vnde contemplatiue delectatio non ita patitur defectum sicut delectatio actiue. ex hoc q̃ defit aliquid corporalium q̃ ad perfectam operationem requiruntur. Ad j. ergo dicendum. q̃ affectus se habet communiter et ad actiuam et ad contemplatiuam vitam. sicut enim aliquis volens opera actiue exercere. ita et contemplatiue opera. et sic in affectu est communiter delectatio de vtroq̃. hec causa delectationis contemplatiue vite est in intellectu quantum ad superiorem partem. causa vero delectationis actiue vite est in parte inferiori anime. affectus autem non min⁹ afficit ex hijs q̃ sunt superioris rationis q̃ ex hijs q̃ sunt inferioris. sed magis. Ad ij. dicendum. q̃ habitus inclinat dupliciter. Vno modo ad hoc vt actus exerceat. et sic inclinare ad actum non est nisi habitus in parte appetitiua existens. quia appetitus qui habet bonum et finem p obiecto. mouet et seipsum et vim cognitiuam in actum. ex desiderio enim actus vel finis. peruenit q̃ aliquis aliquem actum exerceat dum modo non sit ex necessitate naturae. Alio modo quantum ad modum agendi. vt s. illud quod agit recte agatur. et sic quilibet habitus inclinat ad actum. Habitus ergo contemplatiuus vtpote sapientia vel intellectus non inclinat ad hoc q̃ aliquis vtatur contemplationis actu. sed vt qui vtitur recte vtat. sed ad hoc q̃ vtatur non inclinat nisi habitus qui est in appetitu non inferiori sed superiori. vtpote caritas. vnde etiam caritas ad vitam contemplatiuam pertinet. vtpote inclinans habitus contemplatiuos ad actus suos. sed habitus actiue vite. vt virtutes morales sunt in parte appetitiua. vtpote in irascibili et concupiscibili. vt temperantia et fortitudo. vnus habitus isti inclinant et ad hoc q̃ agatur. et ad hoc q̃ recte agatur. et p̃ tanto natura comparantur. que est principium mouendi. in chilomin⁹ tamen illud in quod inclinat habitus speculatiu⁹ est nobis magis connaturale q̃ illud in quod inclinat habit⁹ actiuus. Ad iij. dicendum. q̃ delectationis causa est conuenientia. non quidem delectationis. sed causae eius ad delectatum. delectationes autem q̃ cum virtute morali conuenient sunt delectationes corporales vel corporalium admixte q̃ sunt materia virtutum moralium. sed contemplatiue vite conueniunt alie nobiliores delectationes. s. spirituales. non tamen ita q̃ delectatio sit contemplationis materia. sed est contemplationem consequens. Ad iiij. q. dicendum. q̃ intensio delectationis potest peruenire ex duob⁹. s. ex causa delectationis q̃ est fortior. et ex dispositione delectati. que est delectationis capacior. causa autem delectationis prima est operatio. sed remota

operationis obiectū·sicut in delectatione beatorum de q̃ nunc agit̃ cā ꝓxima est dei visio· sed prima cā est deus. Hec igit̃ cā prima vna est et oūis oib̄ beatis·vñ quantum ad ḣ eorum delcātio est eq̃lis·visio āt et dispositio ad delectationē nō est eq̃lis·q̃ vnus alio clariꝰ videt vt ex supra dictis patet·vnus etiā alio est delcātionis capacior·ꝓpter pfectionē habitum qui est lumē glorie·et ideo quidā magis delcāntur alijs·q̃uis ꝑm q̃d omnes equaliter delectent̃ materialiter loquēdo·inquantū scz gaudēt de equali re scz de deo·et sic intelligitur glosa inducta · q̃ in dispari claritate erit par gaudiū·vñ patet rñsio ad·j. Vel dōm· ad·j.q̃ omniū beatorꝝ dr esse par gaudiū·inquantū vnusquisq̃ ad summū gaudij puenit ꝑm modū suuz·ḣ modus vnius erit amplior q̃ alterius·q̃ ꝑm ḣ gaudiū vnius erit maius gaudio alterius·vt sic illa paritas importet nō equalitatē quātitatis:ḣ ꝓportōnis· ¶ Ad ij.dō·q̃ q̃uis in regno celorꝝ minor gaudet non solū de bono suo·ḣ etiā de bono superioris · non tñ tm̃ gaudet de eo quantū superior· q̃ ratio gaudij in oib̄ erit deus.et ideo quanto aliq̃s plus gaudet de deo·tāto plus gaudebit de quocūq̃ alio·vñ supior plus gaudebit de bono inferioris q̃ ipse inferior ¶ Ad·iij·dōm q̃ q̃uis in nullo beatorū sit aliqd̃ delcātionis impedimentū·sūt tñ ibi alie cāe intēsionis ·ñ eīm intendit̃ aliqd̃ solū p remotōem a cōtrario·ḣ etiā per accessum ad terminum·

Deinde queritur de dotibus · Et circa hoc queruntur·v· Primo an beatis sint assignande alique dotes ¶ Secūdo·vtrꝝ dos a beatitudine differat· ¶ Tertio·vtrꝝ xp̄o insint dotes ¶ Quarto vtrꝝ angelis· Quinto de numero dotium·

¶ Questio·xxij·

Ad·j.sic ꝓdit̃·vidr q̃ nō sint ponende alique dotes in hoib̄ beatis· Dos emꝝ ꝑm iura datur spōso ad sustinēda onera matrimonij·ḣ sancti nō gerūt figurā spōsi·ḣ magis figurā spōse inquantū sūt mēbra ecclesie ḡ eis dotes nō dant̃ · ¶ Pō·dotes nō dātur ꝑm iura a prē spōsi·ḣ a prē spōse. omnia autez dona beatitudinis beatis dātur a prē spōsi scz xp̄i Jacō·j.omne donū optimū q̃ omne donū ate ḡ huiōi dona q̃ beatis dantur non sunt dotes appellande ¶ Pō·in matrimonio dantur dotes ad facilius toleranda onera matrimonij·ḣ in matrimonio spūali nō sunt aliq̃ onera·maxime ꝑm statū ecclesie triūphantis·ḡ ñ sūt ibi aliq̃ dotes assignāde ¶ Pō·dotes non dātur nisi cā matrimonij·ḣ matrimonīū spūale ꝓtrahitur cū xp̄o p fidē ꝑm statū ecclesie militātis ḡ eadē rōne si beatis aliq̃ dotes inuenīūt·cōuenient etiā sanctis in via exñtibus·ḣ istis non cōuenīunt·ḡ nec beatis ¶ Pō·dotes ad bona exteriora pertinēt·q̃ dīr bona fortune· sed p̄mia beatorꝝ erūt de interioribus bonis·ḡ nō debent dotes nominari ¶ Sz cōtra epḣ·vj.dr· Sacrm̄ ḣ magnū est·dico aūt in xp̄o q̃ ecclia ex q̃ habet̃·q̃ spūale matrimonīū p carnale significat̃·ḣ in carnali matrimonio spōsa dotata traducitur in domum sponsi · ergo cum sancti in domum christi traducantur cum beatificantur·videtur q̃ aliquib̄ dotibus dotentur ¶ Pō·dotes in matrimonio corporali assignantur in matrimonij solacīū·ḣ matrimonium spūale est delcābilius·q̃ corpale·ergo ei dotes sūt maxie assignāde ¶ Pō ornamenta spōsarū ad dotē pertinēt·sz sancti ornati in gl'iam introducūtur·vt dr ysa·lxj.induit me vestimētis salutis q̃si spōsam ornatā monilibus suis·ḡ sancti in patria dotes hīnt ¶ Sed dō·q̃ absq̃ dubio beatis q̃ñ in gl'iam trāsferunt̃ aliq̃ dona diuinitus dātur ad eorū ornatum· et hij ornatus a magistris dotes sūt noīati · vñ datur quedā diffinitio de dote de qua nūc loq̃mur talis · Dos est perpetuus ornat? aīe et corpois vite sufficiēs in eterna beatitudine iugiter pseuerās·Et sumit̃ hec descriptō ad sil'ituDinem dotis corporalis per quaz spōsa ornatur et ꝓuidetur vito vñ possit sufficiēter spōsam q̃ liberos nutrire·et tñ inamissibiliter dos spōse oseruatur·vt ad eā matrimonio separato reuertatur. Sz de rōne noīs diuersi diūsimode opinātur·Quidā eīm dicūt· q̃ dos ñ acāpitur ex aliq̃ sil'ituDine ad matrimonium corporale·sed ꝑm modū loq̃ndi quo oēm perfectionem seu ornatum cuiusq̃ hoīs dotē noīamus·sicut dr aliq̃s esse dotatus scīētia q̃ scīētia pollet · et sic omnibus vsus est nomine dotis dicens·et quacūq̃ potes dote placere placē· Sz istud nō vidr vsqzquaqz conuenienꝰ q̃ñcunqz aliqd̃ nomen est impositū ad aliquid ꝓnipaliter significandū·non consueuit ad alia transferri nisi ꝑm aliquā sil'ituDinem vñ cū scdm̄ primā institutionē nomīs dos ad matrimonīū carnale ꝓtineat·ergo vidr q̃ in qualibet alia acceptione attendatur aliqua similitudo ad principale signatū· Et ideo alij dicunt·q̃ scdm̄ ḣ sil'ituDo attendidur q̃ dos

ꝓpie dicitur donum q̃d in matrimonio corpo-
rali datur spōse ex pte sponsi q̃n traducit in
domū sponsi ad ornatū spōse ptinēs · qd patz
ex h̄ qd dixit sychem iacob et filijs eius gen̄ ·
xxxiij. augere dotem et munera postulate · a
gen̄ · xxij · si seduxerit q̃s virginē dormierit qz
dabit ea · dotabit eā et accipiet eā vxorē · vñ et or
natus q̃ a xpo sanctis exhibet q̃n traducunt
in domū glie dos nominat · Sz h̄ est manife
ste ꝓtra id qd iuriste dicūt ad quos ptinet de
hijs tractare · Dicūt em̄ · q̃ dos ꝓpie est que
dam datio ex pte mulieris hijs q̃ sunt ex pte
viri · fcā p onere matrimonij qd sustinet vir
sed illud qd spōsus dat spōse vocat donatio
ꝓter nuptias · et ꝑm hūc modū accipit dos
in · regū · ix · vbi dr q̃ Pharao rex egipti cepit
gazer et dedit in dotē filie sue vxori salomo-
nis · Nec ꝓtra h̄ faciūt auctoritates inducte
q̃nis em̄ dotes a patrē puelle ꝓsueuerūt as
signari · tñ q̃nqz ꝓtingit q̃ spōsus l̄ pater spō
si assignat dotes vice patris puelle · qd contin
git dupl̄r · l̄ p mimio affāi ad sponsam · sicut
fuit de sychem q̃ voluit assignare dotē quam
debebat accipe ꝓter vehementē amorez filij
sui ad puellā · l̄ h̄ fit in penā spōsi · vt virginē
a se corrupte dotē de suo assignet quā pater
puelle debuerat assignare · et in h̄ casu loquit
moyses in aūctē iducta · Et ideo sēdm alios
dd · q̃ dos in matrimonio carnali ꝓpie dicit
qd dat ab hijs q̃ sunt ex pte mulieris hijs q̃
sūt ex pte viri ad sustentāda onera matrimo
nij vt dictuz est · Sz tunc remanet difficultas
q̃o h̄ significatō aptari possit ad ꝓpositū · cū
ornatus q̃ sūt in beatitudie dētur spōse spūali
a patre sponsi · qd manifestabit tñdendo ad
argumēta · Ad · j. q̃ dd · q̃ dotes q̃nis assi
gnentur spōso in carnali matrimonio ad vsū
tñ ꝓpietas et dñium pertinet ad spōsam · qd
patet ex h̄ q̃ soluto matrimonio dos remanz
spōse ꝑm iura · et sic etiā in matrimonio spūa
li ipsi ornatus q̃ spōse spūali dātur · s · ecclesie
in mēbris suis sūt quidē ipius spōsi inquantū
ad eius glīam a honorē cedūt · sz spōse inqn
tum per eas ornat · Ad · ij · dicē · q̃ pat spō
si scz xpi est persona sola patris · pater autem
sponse est tota trinitas · effāis aūt in creatuis
ad totā pertinet trinitatez · vñ huiōi dotes in
spūali matrimonio ꝓpie loquēdo magis dā
tur a prē spōse q̃ a prē sponsi · h̄ tñ h̄ collatio
q̃nis ab oīb̄ persoīs fiat · singul̄ psonis p̄t
appropriari per aliquē modū · persone quidē
patris vt dantis · qz in ipo est aūctas · et etiam
paternitas respū creature appropriatur · vt di
ctum est in · j. di · xviij · vt sic idē sit pater spō-
si et spōse · filio vero appropriat̄ inquantū ꝓ
ter ipm et per ipm dātur · h̄ spūi scō inqntum
in ipo et ꝑm ipm dātur · amor etiā est omnis
donatōis ratio · Ad · iij · dicē · q̃ doribus p se
ouenit illud qd per dotes efficit · s · solacium
matrimonij · sz per accēs illud qd per eas re
mouetur · s. onꝰ matrimonii · qd per dotes le
uiatur · sicut grē per se cōuenit facere iustum
sed per accēs q̃ de impio faciat iustū · q̃nis
g̃ in matrimonio spūali nō sint aliqua onera
est tñ ibi sūma iocūditas · et ad hāc perficien-
dam iocunditatē dotes sponse ꝓferūtur · vt · s.
delcābiliter per eas sponso ꝓiungatur · Ad
iij · dicē · q̃ dotes nō ꝓsueuerūt assignari spon
se qñ despōsatur · sz qñ in domū sponsi tradu-
cātur · vt p̄sentialiter sponsū hēat · q̃diu autez
in hac vita sumꝰ peregrinamur a dño · ij · cor
v · et ideo dona q̃ sanctis in hac vita ꝓferunt
non dñr dotes · sz illa q̃ ꝓferūtur eis qñ trans
feruntur in gloriā · in q̃ sponso pñtialiter per
fruuntur · Ad · v · dicē · q̃ in spūali matrimo
nio interior decor requiritur · vt dr in ps · omis
gloria eius filie regis abintus ac̄ · sz in matri
monio corporali req̃ritur decor exterior · vn-
de non oportet q̃ eiusmodi dotes assignen-
tur in mr̄imonio spūali sic assignātur in cor-
porali ·

Questio · xviij ·

Ad ij · sic ꝓceditur · videtur q̃ dos sit idē
q̃ beatitudo · vt em̄ ex diffinitōe p̄dicta
ptz · est ornatus aie et corporis in eterna bea
titudine iugiter perseuerans · sz beatitudo aie
est quidā ornatus eius · g̃ beatitudo est dos
p̄ · dos dicitur illud per quod spōsa delcā
biliter sponso ꝓiungitur · h̄ in spūali matrimo
nio beatitudo est huiōi · g̃ beatitudo est dos ·
p̄ · visio ꝑm aug̃ · est tota sba bītudinis ·
sz visio ponitur vna de dotib̄ · g̃ bītudo ē dos
p̄ · fruitio beatū facit · fruitio aūt est dos
g̃ dos beatū facit · et sic est beatitudo · p̄ ·
ꝑm boetiū in · iij · de ꝓsol · bītudo est status
omniū bonorū ꝓgregatōe pfectus · sz statꝰ be
atorum perficit ex dotib̄ · g̃ dotes sūt bītu-
dinis partes · Sz ꝓtra · dos datur sine me
ritis · sz bītudo non datur sed redditur · g̃ be
atitudo non est dos · p̄ · beatitudo est vna
tm̄ · dotes vero sūt plres · ergo beatitudo non
est dos · p̄ · beatitudo in est homini sēdm
id quod in est potissimū in eo · vt dr in · j. et b ·
sz dos ēt in corpore ponitur · g̃ dos et bītudo
non sūt idē · Ad · d · q̃ circa h̄ ē duplex opio

Quidam enim dicunt. ꝙ beatitudo et dos sunt idem in re. ⁊ dicunt tamen rone. qz dos respicit spiritualem matrimoniū qd est inter xpm et aiam nō autem beatitudo. Sed ⁊ non pt ee vt videt cum beatitudo in opatone consistat. dos autem n̄ sit opatio. ⁊ magis sit qlitas l̄ dispositio quedam. Et ideo fm alios dd. ꝙ beatitudo et dos ec realiter dicunt. vt beatitudo dicat ipsa opatio pfecta qua aia beata deo conjungitur. ⁊ dotes dicunt habitus l̄ dispones. l̄ quecumq alie qlitates q ordinantur ad huiōi perfectam opationem. vt sic dotes ordinent ad beatitudinem magis q̄ sint in beatitudine vt ptes ipius. Ad. j. g dicem. ꝙ beatitudo ꝓprie loquendo nō est aie ornatus. ⁊ est aliqd qd ex ornatu aie ꝓuenit. cum sit opatio quedam. ornatus vero dicit aliqs decor ipius beati Ad. ij. dicem. ꝙ beatitudo nō ordinatur ad conjunctionem. ⁊ est ipsa conjunctio aie cum xpo q est per operationem. ⁊ dotes sunt dona disponentia ad huiōi conjunctionem. Ad. iij. dicem. ꝙ visio duplr pt accipi. Uno mō actualiter. i. ꝓ ipso actu visionis. et sic visio nō est dos. ⁊ est ipsa beatitudo. Alio mō pt accipi habitualiter id est ꝓ habitu a quo talis operatio elicit. id est ꝓ ipsa glorie claritate q̄ aia divinitus illustrat ad deum videndum. et sic est dos et principium beatitudinis. nō autem est ipsa beatitudo Et sicr dd. ad iij. de fruitone Ad. v. di. ꝙ beatitudo colligit oia bona. non qsi partes essentie beatitudinis. sed quasi aliquo modo ad beatitudinem ordinata vt supra dictum est

Questio. xix.

HD. iij. sic pædicit. videtur ꝙ xpo competat hee dotes. sancti enim xpo per gloriam conformabunt. vii 8. phil. iij. q reformabit corpus humilitatis nre configuratum corpori claritatis sue. g xps etiam dotes hz. Pd. in spuali matrimonio assignant dotes ad similitudinem matrimonij corporalis. ⁊ in xpo inuenit quod dam spuale matrimonium qd est sibi singulare. s duarum naturarum in vna persona fm ꝙ dicitur natura humana in ipso ee despōsata a verbo. vt patz ex glo sup illud ps. in sole posuit tabernaculū suum. Et apoc. xxj. erit tabernaculum dei cum hoibo. g xpo competit hee dotes Pd. vt dicit aug. in li. de doc. xpiana. christi fm regulam tyconij. ꝓpter vnitatem corporis mistica q est inter caput et mēbra nominat se etiam sponsam et non solum sponsum. vtz ysa. lxj. qsi sponsum decoratum corona. et qsi sponsam ornatam monilibus suis. cum g spōse debeant dotes. oportz in xpo dotes vt videt ponere Pd. oibo mēbris ecie debetur dos cum ecclesia sit spōsa. ⁊ xps e ecclesie mēbrum. vtz. j. cor. xij. vos estis corpus cristi et mēbra de mēbro. glo. de xpo. g cristo debentur dotes. Pd. cristus hz pfectam visionem. fruitionem et delectationem. ⁊ aut ponunt dotes. g cristus habuit dotes. Sz contra inter sponsum et sponsam exigitur discretio psonarum. sz in cristo non est aliqd personaliter distinctum a filio dei q est spōsus. vtz Joh. iij. q hz sponsam spōsus est. g cum dotes spōse assignentur vel ꝓ spōsa. videt ꝙ cristo non competat hee dotes Pd. nō est eius de dare dotes et recipere sz cristus est q dat spuales dotes. ergo cristo non competit dotes hee. ⁊ dicem. ꝙ arca ⁊ est duplex opinio. Quidam enim dicunt ꝙ in cristo est triplex vnio. vna q dr consentanea. q vnitur deo per connexionem amoris. Alia dignatiua q humana natura vnitur diuine Tertia q ipse cristus vnitur ecclesie. Dicunt g ꝙ fm duas primas vniones competit cristo hee dotes sb rone dotis. sz quantum ad tertiam conuenit ei id quod est dos excellentissime. non tm sb rone dotis. qz in tali conjunctione cristus est vt spōsus. sz ecclesia vt sponsa. dos autem datur sponse quantum ad ꝓprietatem a dnium. q̄ tunc detur sponso ad vsum. Sed ⁊ non videt conueniens. i illa enim conjunctione q cristus vnitur patri per consensum amoris etiam inquantum est deus nō dr esse aliquod matrimonium. qz non est ibi aliq subiectio quam oportet ee sponse ad sponsum. sicr etiam nec in coniunctione humane nature ad diuinam. q est in vnitate persone. l etiam per conformitatem volūtatis pt ee ꝓprie rō dotis. ꝓpter tria. Primo qz exigitur conformitas naturre inter sponsum et sponsam in matrimonio illo in q dantur dotes. et ⁊ defiat in conjunctione humane nature ad diuinam. Secundo. qz exigitur ibi distinctio personarum. humana aut natura non est personaliter distincta a verbo. Tertio qz dos datur qn sponsa de nouo introducitur in domum sponsi. et sic videtur ad sponsam pertinere q de nō conjuncta fit conjuncta. humana aut natura q est assumpta in vnitate persone a verbo nunq̄ fuit quin esset perfecte conjuncta. vn fm alios dd. ꝙ vel omino non conuenit cristo rō dotis. vel non ita ꝓprie sicut alijs sanctis. ea tm que dotis dnt excellentissime ei conuenunt Ad. j. g dicem. ꝙ conformatio illa est intelligenda fm id quod est dos q non fm rōnem dotis q fit in cristo. non enim oportet ꝙ illud in quo christo conformamur fit eodem modo in nobis et in christo.

Ad·ij·dd·q natura hūana nō ꝓprie dicat esse sponsa in ꝑiunctōe illa q̄ verbo ꝑiungitur ei non seruet ibi ꝓsonarū distinctō·que inter sponsū et spōsam req̄ritur· Dz q̄ q̄nq̄ desp̄ō sata dicat hūana natura ꝓm q verbo ꝑiūcta est· h̄ est inquantū hz aliquē actuz sponse·qz scz inseparabiliter ꝑiungit·et qz in illa ꝑiūctione hūana natura est verbo inferior·et p verbum regitur sicut spōsa per sponsū Ad·iij dd·q h̄ q aliqn̄ dz xp̄s spōsa·nō est qz ipse vere sit spōsa·ꝗ inquantū sibi assumit ꝓsonaz sponse sue·s·ecclesie q̄ est ei spūaliter ꝑiūcta vn̄ nihil ꝓhibet quin per illū modū loquēdi possit dicī hrē dotes·nō q ipse hēat·ꝗ qz ecclesia hz Ad·iiij·dd·q nomē ecclesie dupl̄ accipit· Q̄ q̄nq̄ em̄ nominat tm̄modo corp? qd xp̄o ꝑiungitur sicut capiti·a sic tm̄ ecclesia hz cōnem sponse·sic vero xp̄s non est ecclesie mēbr·ꝗ est caput influēs oīb ecclesie membris· Alio mō accipit ecclesia ꝓm q noīat caput et mēbra cōiuncta·et sic xp̄s dz membrū ecclesie inquantū hz distinctū officiū ab oīb alijs·s·influere alijs vitā·q̄ vis non multuz ꝓprie dicat mēbr·qz mēbrū imptat p̄ualitatē quandā·in xp̄o aūt bonū spūale nō est p̄ticulatū·ꝗ est totaliter a integrū·vn̄ ipse est totū ecclesie bonū·nec est aliqd maius ipo a alijs q̄ ipse solus·sic aūt loq̄ndo de ecclesia ecclesia non noīat solū spōsam·sz sponsū et sponsam. ꝓut per ꝑiunctionē spūalem est ex eis vnum effectū·vn̄ licet xp̄s aliq̄ mō dicat membrum ecclesie·nullo tm̄ mō p̄t dicī mēbr spōse·et sic ei nō cōuenit rō dotis· Ad·v·ddm q in ꝓcessu illo est fallacia accētis·nō em̄ illa cristo cōueniunt ꝓm q h̄nt rōem dotis·

Questio·xx·

Ad·nij·sic ꝓcedit·vid̄z q angeli hēant dotes·qz super illud cān·vj.vna est columba mea·dicit glo·vna est ecclesia in hoīb̄us et in angelis·sz ecclesia est sponsa·et sic mēbris ecclesie cōuenit hrē dotes·ꝗ angeli dotes h̄nt Ꝑ·luc·xij·sup illud·et vos files hoīb̄ exspectantib̄ do·su·q·re·a nup·dicit glo·ad nuptias dn̄is iuit cū post resurrectōez nouus hō angelorū multitudinē sibi copulauit·ꝗ multitudo angelorū est sponsa cristi·et sic angelis debent dotes Ꝑ·spūale matrimonij in spūali ꝑiunctione cōsistit·sz spūalis cōiunctio nō minor est inter angelos et deuz q̄ inter hoīes beatos et deū·ꝗ cū dotes de q̄bus nūc agimus rōne spūalis matrimonij assignentur·vid̄z q angelis cōueniant dotes·

Ꝑ·spūale matrimoniū req̄rit spūalē sponsum et spūalem sponsā·sz cristo inquantū est sūmus spūs magis sūt cōformes i natura angeli q̄ hoīes·ꝗ magis p̄t esse spūale matrimonium angelorū ad xp̄z q̄ hoīm Ꝑ·maior cōuenientia exigit inter caput et membra q̄ inter sponsuz et sponsā·sz cōformitas q̄ est inter cristū et angelos sufficit ad h̄ q cristus dicat caput ageloz·ꝗ eadē rōe suffic ad h̄ q dicat spōsus respū eorū· Dz cōtra origen·super cātica distinguit q̄tuor personas·s·spōsum sponsam·adolescētulas et sodales spōsi et dicit q angeli sunt sodales sponsi·cū ꝗ dotes n̄ debeātur nisi sponse·vid̄z q angel dotes non conuenīt Ꝑ·cristus desponsauit sibi ecclesiā per incarnationē et passionez·vn̄ figurat per h̄ qd dz exo·nij·sponsus sanguinum tu mihi es·sz cristus per passionē et incarnationē non aliter fuit coniūctus angelis q̄ prius fuerat·ꝗ angeli non pertinēt ad ecclesiam ꝓm q ecclesia dz sponsā·ꝗ angel nō conuenīt dotes Ad·dd·q ea q̄ ad dotes anime pertinent non est dubū angelis sic et hoīb̄ ꝑuenire·sz ꝓm rationem dotis n̄ ita eis sicut hoīb̄us ꝑuenīt·eo q non ita ꝓprie conuenit angelis ratio spōse sicut hoīb̄ ·exigit em̄ inter sponsum et sponsam naturē cōformitas·vt sint eiusdē spēi·h̄ modo aūt homines cū cristo conuenīt·inquantū naturā hūanā assumpsit·per quā assumptionē fās est conformis in natura spēi hūane oīb̄ hoīb̄·angelis aūt non est conformis ꝓm vnitatē spēi neq̄ sēdm naturā diuinā·neq̄ sēdm hūanā naturaz·et ideo ratio dotis n̄ ita ꝓprie ꝑuenit angelis sicut hoīb̄·tm̄ m hijs q̄ methaphoricē dīr cū non req̄ratur filitudo quantum ad oīa·n̄ potest ex aliq̄ dissilitudine concludi q methaphoricē aliquid de alio non predicetur·et sic ex ratione inducta non potest simpliciter hēri q angelis dotes non conuenīt sed solū q non ita ꝓprie sic hominib̄ ratione dissilitudinis predicē Ad·j.ꝗ dd·q q̄ vis angeli pertineāt ad vnitatē ecclesie·non tam sūt mēbra ecclesie sēdz q ecclesia dicitur sponsa per conformitatē nature·et sic n̄ conuenit eis ꝓprie hrē dotes Ad·ij·dicē·q desponsatio illa large accipitur·ꝑ vnione q̄ non hz conformitatē nature in spē·et sic etiā nihil ꝓhibet large accipiēdo dotes: ponere dotes in angelis Ad·iij·dicē·q q̄ vis in matrimonio spūali non fit nisi coniunctio spūalis·tm̄ illos q̄ coniungūtur ad perfectā matrimonij

rationē oportet in spē nature conuenire · q̃ ꝓ ter hoc desponsatio ad angelos proprie non pertinet. Ad · nij · dꝯ · q̃ illa cōformatio qua angeli ꝓformantur xp̄o inquantū est deus · nō est tal q̃ sufficiat ad pfectam matrimonij rōem cū nō sit fm̄ ꝓuenientiā in spē · ꝗ magis adhuc remanet distantia infinita. Ad · v · dꝯ · q̃ nec etiā xp̄s ꝓprie dr caput angelorū fm̄ illā rōnem q̃ caput requirit ꝓformitatē nature · Tam̄ sciendū · q̃ licet caput et alia mēbra sint partes indiuidui vnus spēi · nō tm̄ si vnūquodq̃ per se ꝓsideret cū alio est eius dē spēi · manus em̄ hz aliā spēm ptis a capite · vñ loquēdo de mēbris fm̄ se nō requiritur inter ea alia ꝓuenientia q̃ ꝓportionis · vt vnū ab alio accipiat · et vnū alij subseruiat · et sic cōuenientia q̃ est inter deū et angelos magis sufficit ad rōem capitis · q̃ ad rationem sponsi.

Questio · xxi ·

Ad · v · sic ꝓdedit · videtur q̃ inconuenienter ponantur tres aīe eē dotes · s · visio · dilectio et fruitio · aīa em̄ iungit deo fm̄ mentē in q̃ est imago trinitatis fm̄ memoriā · intelligentiā et voluntatē · ꝗ dilectio ad voluntatē pertinet · visio ad intelligentiā · g̃ dr aliq̃d poni qd memorie rñdeat · cū fruitio ñ pertineat ad memoriā · ꝗ magis ad voluntatē. Pō · dotes beatitudīs dnr rñdere virtutibus vie q̃bus deo cōiungimur q̃ sūt fides spes et caritas · q̃bus est ipse deus obm · ꝗ dilectio rñdet caritati · visio aūt fidei · g̃ deberet aliq̃d poni qd pineret ad spem · cū fruitio magis pineat ad caritatem. Pō · deo nō fruimur nisi per dilcōem et visionē · illis em̄ diamur frui q̃ diligim? ꝓpter se · vtz p aug̃ · in li · de doc · xp̄iana · g̃ fruitio ñ dr poni alia dos a dilcōne. Pō · ad pfcōem beatitudīs requirit ꝓprehensio j. cor. ix · sic curre vt ꝓprehendatis · g̃ dēt adhuc q̃rta dos poni. Pō · ans hl · dicit · q̃ ꝗ pinet ad beatitudinem aīe · sapiēcia · amicicia · cōcordia · ptās · honor · securitas · gaudiū · et sic videtur p̄dcē dotes inconuenienter assignari. Pō · aug̃ · in li · de ci · dei dicit · q̃ deꝰ in illa beatitudīe sine fine videbit · sine fastidio amabitur · sine fatigatōe laudabit · g̃ laus p̄assigtis dotibus annumerari dr. Pō · boetiꝰ ponit q̃nq̃ ad beatitudinē pinentia in · in · de ꝓsol · q̃ sūt ꝗ · sufficiētia quā ꝓmittit diuitie · iocūditas quā ꝓmittit voluptas · celebritas · quā ꝓmittit fama · securitas quā ꝓmittit potentia · reuerētia quā ꝓmittit dignitas · et sic videt q̃ ista potius deberent assignari dotes q̃ p̄dicta. Iterius videtur q̃ nō sint ponēde aliq̃ dotes in corpore p̄ter dotes aīe · dotes em̄ ordinātur ad iuncti onem spūalem in q̃ beatitudo cōsistit vt dictum est · ꝗ ea q̃ sunt in corpore nō inclinant ad huiōi cōiunctionē · q̃ operatōes mētis per quā aīa deo iungit · nō exercētur organis corporalibus · g̃ nō sūt ponēde aliq̃ dotes corporis. Pō · homī debet dos et beatitudo fm̄ q̃ est ad imaginē dei ꝗ hō ñ ē ad imaginem dei fm̄ corpus ꝗ sēdm aīam · vtz p aug̃ in lib · de tri · g̃ corpori nō debētur dotes. Pō · vires inferiores anime sensitiue et vegetatiue sūt pfectiores q̃ ipm̄ corpus · ꝗ nō assignātur aliq̃ dotes rñdentes viribꝰ inferioribꝰ anime g̃ nō debent aliq̃ dotes assignari corpori rñdētes · Ex cōtra · dotes debentur beatis sēdm q̃ cristo cōformant · ꝗ hoīes non solū ꝓformantur cristo sēdm aīam · sz eē sēdm̄ corpꝰ · g̃ etiā dotes corpori debētur. Pō · ꝗ idē apparz ex diffinitōe dotis sup̄ posita · q̃ talis est · dos est ornatus aīe et corporis ac. Iterius videtur q̃ dotes corporis inconuenienter ponātur q̃tuor scz subtilitas · agilitas · claritas · et impassibilitas · ans hl · videt ponē · vij · dicit em̄ · q̃ septē erūt beatitudines corporis · s · pulcritudo · velocitas · fortitudo · libertas · sanitas · voluptas · diuturnitas. Pō · ad perfectionē corporis viuentis non solū pertinet motus · sz etiaz sensus · sz vna dos ponitur q̃ pertinet ad motuz scz agilitas · g̃ deberet alia poni q̃ pertineret ad sensū. Pō · corpora scōrū erunt delectabilia sēdm omīs sensus · ergo sic ponitur claritas q̃ pertinet ad visū · ita deberēt poni alie dotes pertinentes ad alios sensus. Pō · sic impassibilitas cōuenit corpori gl'ioso · ita et aīe glorificate · ergo ñ oportet poni dos corporis · cū ñ ponatur dos aīe. Pō · sic subtilitas est dos corporis · ita et penetrietas · vtz per Grego · in moral · super illud Iob · xxviij · non adequabit ei aurum vel vitrū · ergo inter dotes corporis debet poni penetrietas. Ad · dicē · ad · j. q · q̃ ab omībꝰ cōmuniter ponūtur tres anime dotes · diuersimode tm̄. Quidā em̄ dicūt · q̃ tres anime dotes sūt visio · dilectio et fruitio. Quidā vero q̃ sūt visio · ꝓprehēsio et fruitio. Quidam vero q̃ sunt visio dilectio et cōprehensio. Omīs tm̄ hee assignatōes reducūtur in idē · et eodē mō earum nūs assignatur · dēm est em̄ q̃ dos est aliq̃d anime inherēs per qd ordinat ad operationē in q̃ consistit beatitudo. In qua quidē operatōe duo requiruntur · s · ipsa substātia operationis q̃ est visio · et perfectō eius q̃

est delectatio. oportet enim beatitudinem esse operationem perfectam. Visio autem aliqua est delectabilis dupliciter. Uno modo ex parte obiecti inquantum id quod videtur est delectabile. Alio modo ex parte visionis. inquantum ipsum videre delectabile est. sicut delectamur in cognoscendo mala. quinimo mala non nos delectent. et quia operatio illa in qua vltima beatitudo consistit dicitur esse perfectissima. ideo requiritur quod visio illa sit vtroque modo delectabilis. Ad hoc autem quod ipsa visio sit delectabilis ex parte visionis requiritur quod sit facta connaturalis videntis per habitum aliquem. Secundo ad hoc quod sit delectabilis ex parte visibilis duo requiruntur. s. quod ipse visibile sit conuenientem et quod sit coniunctum. Sic igitur ad delectabilitatem visionis ex parte sui requiritur habitus quo visionem eliciat. et sic est vna dos quam dicit ab omnibus visio. sed ex parte visibilis requiruntur duo. s. conuenientia quod est per affectum. et quantum ad hoc ponit dos a quibusdam dilectio. quia a quibusdam dicitur fruitio. secundum quod fruitio ad affectum pertinet. illud enim quod summe diligimus conuenientissimum extimamus. requiritur ergo ex parte visibilis coniunctio. et sic ponit a quibusdam dicitur comprehensio. quia nihil est aliud quam in presentia dilecti habere. et in seipso tenere. sed secundum alios fruitio proprie fruitio est in spei. sic est in via. sed in patria. et sic dotes tres reddunt tribus virtutibus theologicis. s. visio fidei. spei vero comprehensio. vel fruitio secundum vnam acceptionem. caritati vero dilectio. vel fruitio secundum aliam assignationem. fruitio ei perfecta qualis in patria habebit. includit in se et dilectionem et comprehensionem. et ideo a quibusdam dicitur propter vnitatem. a quibusdam vero propter alio Quidam vero attribuunt has tres dotes tribus anime viribus. visionem. s. rationali. dilectionem concupiscibili. fruitionem vero irascibili. inquantum talis fruitio est per quandam victoriam adepta. sed hoc non proprie dicitur. quia irascibilis et concupiscibilis in sunt in parte intellectiua: sed sensitiua. vt in. iij. libro. xxvj. dicemus est. dotes autem anime ponuntur in ipsa mente. Ad. j. quod dicit. quia memoria et intelligentia non habent nisi vnam operationem. quia vel ipsa intelligentia est operatio memorie. vel si intelligentia dicatur esse potentia quedam. memoria non exit in operationem nisi mediante intelligentia. quia memorie est noticiam tenere. vnde etiam memorie et intelligentie non respondet nisi vnus habitus. s. noticia. et ideo vtraque respondet vna tantum dos. s. visio Ad. ij. dicit quod fruitio respondet spei inquantum includit comprehensionem quam spei succedet. quod enim speratur nondum habetur. et ideo spes quodammodo affligit propter distantiam amati. et propter hoc in patria non remanet. sed succedit ei comprehensio Ad. iij. dicit quod fruitio secundum quod comprehensionem includit distinguitur a visione et dilectione. alio tamen modo quam dilectio a visione. dilectio enim et visio diuersos habitus nominant. quorum vnus pertinet ad intellectum. alter vero ad affectum. sed comprehensio vel fruitio secundum quod ponit propter comprehensionem non importat aliquem habitum ab illis duobus. sed importat remotionem impedimentorum. ex quibus efficiebat vt non possit mens deo perfectaliter coniungi. et hoc quidem fit per hoc quod ipse habitus gratie animam ab omni defectu liberat. sic quod facit eam sufficientem ad cognoscendum sine fantasmatibus. et ad dominandum corpori. et ad alia huiusmodi per quorum exclusionem impedimenta quibus fit vt nunc peregrinemur a domino. Ad. iij. patet ex dictis. Ad. v. dicit quod proprie dotes sunt immediata principia illius operationis in qua perfecta beatitudo consistit. per quam anima xpo coniungitur. illa autem quam ans hic enumerat non sunt huiusmodi. sed sunt qualitates quibus beatitudinem comitantur. non solum in comparatione ad sponsum ad quem sola sapientia inter enumerata ab eo pertinet. sed etiam in comparatione ad alios. vel pares ad quos pertinet amicitia quantum ad vnionem affectuum. et concordia quantum ad consensum in agendis. vel ad inferiores. ad quos pertinet et patres secundum quod a superioribus inferiora disponuntur. quia honor secundum id quod ab inferioribus superioribus exhibetur et etiam per comparationem ad seipsum. ad quod pertinet securitas quantum ad remotionem mali. et gaudium quantum ad adeptionem boni Ad. vj. dicit quod laus quam ab augustino ponit teratum eorum quorum in patria erunt non est dispositio ad beatitudinem. sed magis beatitudinem consequens. ex hoc enim ipso quod anima deo coniungitur in qua beatitudo consistit sequitur quod in laudem principaliter vnus laus in hac comedotis Ad. vij. dicit quod illa quinque quam enumerat boetius sunt quedam beatitudinis conditiones non autem dispositiones ad beatitudinis actum. eo quod beatitudo tanquam perfectionis sue sola et singulariter hoc per seipsam quicquid ab hominibus in diuersis rebus quaritur. vt etiam per philosophum in. j. et. x. et. b. et secundum hoc boetius omnibus illa quinque in vera beatitudine esse. quia hoc sunt quae ab hominibus temporali felicitate quaruntur. quia vel pertinet ad immunitatem a malo. sic securitas. vel ad consecutionem boni vel conuenientis. sicut iocunditas. vel perfecti sicut sufficientia. vel ad manifestationem boni. sicut celebritas. inquantum bonum vnius est in noticia multorum. et reuerentia inquantum illius noticie vel boni signum aliquod exhibet. reuerentia enim consistit in exhibitione honoris quod est testimonium virtutis. vnde patet quod ista quinque non debent dici dotes. sed quidam beatitudinis con

ditiones· Ad·ij·q·dicē·q̃ sedm̄ hoc hō est beatitudinis particeps q̃ ad imaginē dei consistit· imago aūt dei primo et principaliter in mente consistit·ꝫ per quandā derivationē eē in corpore hominis q̃dam rep̄sentatio imaginis inuenit·sedm̄ q̃ oportet corp? anime eē ꝓportionatū·vt eē patz ex hijs q̃ magister dicit in·ij·sen·distinc·xvj.vnde etiam et beatitudo vel glia p̄mo et principaliter est in mente·ꝫ per quandā redundantiā derivat etiam ad corpus·vt beatitudo hois sedm̄ corp? dicatur q̃ imperiū anime deo cōiuncte perfecte exequit·vñ sic dispōnes q̃ sunt in aia beata ad perfectā operationē qua deo coniungitur dnr aie dotes·ita dispōnes q̃ sunt in corpore glorioso ex q̃bus corpus efficitur perfecte aie sbm·dnr corporis dotes· Ad·j.q̃ ddm·q̃ etiā pfectio corporis gliosi aliq̃ mō coadiuuat ad ꝫ q̃ aia liberius et pfectius deo inhereat·inq̃ntū videlicet nō retrahit aliq̃bo corporeis impedimētis a diuina inhesione· et in quantū etiā aia pfectius eē hz corpori p̄iuncta q̃ a corpore separata· et sic etiā eius operatio ē perfectior vt sup̄ dcm est Ad·ij·patz rnsio ex dictis Ad·iij·dicē·q̃ sic dicit aug̃·in li·de tri·ad exteriorē hoiem non solū pinet corp? ꝫ etiā corporis sensus·vñ omis inferiores potentie q̃ sunt organis affixe sil cū corpore cōputantur· et cū eo etiā sil dotant· Ad·iij·q·dicē·q̃ aia est forma corpois et motor·vñ cū dotes corporis ad ꝫ ordinētur vt corpus pfecte aie subijciat·hoc erit vt subijciat ei pfecte et sic forme et sic motori· A forma aūt in materia tria causant·s·esse sbale·vires et forme secūdarie·s·accntales·et amboz oseruatio·corpus g̃ gloriosū inquantū pfecte aie subdit quantū ad eē sbale qd ab ea habz· sic est dos sbtilitatis·ex hoc em̄ corpus gloriosū sbtile·dz vt sup̄ di·xlnij·dcm est·q̃ perfecte ab aia informat·inquantū vero perfē subditur ei vt forme ꝫm accntales formas q̃ sunt in corpore ab aia·sic est dos claritatis·inq̃ntum vero corp? gloriosum perfē ab aia oseruatur·sic est dos ipassibilitatis·ex hoc em̄ impassibile dz q̃ ex vi aie seruat immune ab oi lesione·ꝫ inquantū corpus perfē subdit aie vt motori·sic est dos agilitatis·corp? em̄ ꝫm hoc dz agile q̃ ad omis anime actus est expeditum et paratū· Quēdā aūt q̃tuor dotes corporis q̃tuor virtutibus cardinalib? adaptāt eo q̃ cardinalū virtutū materia sūt bona corporalia·vt scz prudētie rnideat claritas ꝓpter cognitionē·iustitie q̃ est perpetua et inorta lis ipassibilitas·fortitudini agilitas·ex q̃ oti git vt nihil corpori possit resistere·vñ agilitas notat·j.cor·xv·per hoc q̃ dicit· surget i virtute·tēperantie vero q̃ corpus attenuat subtilitas·et sic quatuor dotes corporis rnident q̃tuor virtutibus cardinalib?·sicut tres dotes anime tribus theologicis·vt dcm est· Ad j·q̃ dicē·q̃ illa septē q̃ ans hel·pomit· oinentur sub istis quatuor·pulcritudo cm̄ cōtinetur sub claritate·velocitas et libertas a fortitudo sub agilitate·sanitas et diuturnitas sub ipassibilitate·voluptas vero p̄t reduci ad sbtilitatem·qz ex hoc q̃ corpus est perfē informatum per aiam·est ad delcationem dispositum Ad·ij·dicē·q̃ agilitas non solū pinet ad motum:ꝫ etiā ad sensum et ad oēs alias operationes anime·vt ꝫm hoc dicat corp? gliosum eē agile·q̃ est perfecte abilitatū ad oēs operatōes q̃ per corpus exercētur. Ad·iij·dicē·q̃ ꝫm phm in·ij·de generatōne·q̃litates visibiles sunt alijs q̃litatibus sensibilib? nobiliores quantū ad hoc q̃ in visibilitate oue munt inferiora corpora cū superiorib? corporibus·nō aūt q̃ntum ad alias sensibiles qualitates· vñ lux vel claritas q̃ est q̃litas ꝓpria celestū corporū·inter alias qualitates corporales est nobilior et magis fil̄is ad exp̄mendam intelligibilē claritatē·et ideo ex redūdātia glorie ab aia in corpus·magis pinitur in corpore glorioso claritas vt dos·q̃ alia sensibilis qualitas· Ad·iiij·dd·q̃ aia non est passibilis ꝫm naturā·ꝫ per accns inquantuz corpus patitur·vel per diuinā iustitiā est passibilis ex culpa q̃ ab animab? beatorū est propter ꝓpter dei dilcōnem·vñ exq̃ impassibilitas pinitur corporis dos·nō oportet q̃ pōnatur dos anime Ad·v·dd·q̃ clax et purum ad idem genus reducunt·eo q̃ lux est actus dyaphani·et ideo peruietas nō pōnt dos distincta a claritate· De p̄dictis aūt dotibo tam anime q̃ corporis in spēali dcm est· de fruitione quidē in prima di·j.li·de dilcōne in·iij·li·tractatu de caritate·de visione supra hac eadem· De quatuor dotibus corporis ē di·xlnij

Deinde queritur de aureolis· Et circa hoc queruntur·v·

Primo q̃d sit aureola Secūdo quō differat a fructu· Tertio ratione quorum debeat aureola Quarto quibus debeat· Quinto de nūo aureolarū

Questio·xxij·

Ad·j.sic pæditur·videt q̃ aureola nõ sit
aliqd aliud p̃miũ ab eẽntiali p̃mio quod
aurea dr·p̃mium em eẽntiale est ipsa beatitu
do·ꝗ beatitudo fm boe·est status oim bonorũ
cõseruatione perfectus·q̃ p̃mium eẽntiale inclu
dit omne bonũ qd habet in patria·et sic aureo
la includit in aurea· Ad·magis et minus
nõ diuersificat spem·ꝗ illi q̃ seruat cõsilia et
p̃cepta magis premiãtur q̃ illi q̃ seruãt pre=
cepta tm·nec in aliq̃ p̃miũ eorũ videt differ
re nisi q̃ vnũ est altero maius·cũ g̃ aureola
nominet p̃miũ qd debetur operibo pfectõis
videt q̃ aureola nõ dicat aliqd distinctuz ab
aurea· Ad·p̃miũ rndet merito·ꝗ radix to
tius meriti est caritas·cũ g̃ caritati rndeat au
rea·videt q̃ in patria nõ erit aliquod p̃miũ
ab aurea distinctũ· Ad·homes beati assumũ
tur ad angelorũ ordines vt dicit greg·ꝗ in an
gelis licet q̃dam data sint quibus dã excellen
ter·ibi tn nihil possidet singulariter·oia enim
in oibus sunt·nõ quidem eqlter·q̃ alij alijs sb
limius possidet·q̃ tn oms hnt·vt etiã greg·
dicit·g̃ et in beatis nõ erit aliqd aliud p̃miũ
nisi oim cõe·g̃ aureola nõ est p̃miũ distin=
ctum ab aurea· Ad·excellẽtiori merito excel
lentius p̃miũ debet·si g̃ aurea debet opibo
q̃ sunt in p̃cepto·aureola vero hijs q̃ sunt in
cõsilio·aureola erit pfectior q̃ aurea·q̃ ita nõ
deret diminutiue signari·et sic videt q̃ aureola
nõ sit p̃miũ distinctũ ab aurea· Ad·Ex otra
exo·xxv·super illud faciẽs alterã coronã au=
reolã·dicit glo·ad coronã pertinet cantiũ no=
uum·qd virgines tn coram agno canũt·ex q̃
videt q̃ aureola sit quedã corona nõ omnibus
ꝗ aliqbo spealiter reddita· aurea ãt omnib?
beatis reddit·g̃ aureola est aliud q̃ aurea
Ad·pugne quã seqtur victoria debet corona
ij·thy·ij·nõ coronabitur nisi q̃ legitime certa
uerit·g̃ vbi est spealis cõ certamis·ibi dr esse
spealis corona·ꝗ in aliqbo opibus est spealis
cõ certãdi·g̃ pre alijs aliq̃ coronã hre debent
et hãc dicimus aureolã· Ad·ecclia militans
descẽdit a triũphante·vtz apoc·xxj..vidi ci=
uitatẽ scam ꝛc·ꝗ in eccla militãte spealia opa
hntibus reddũtur spealia p̃mia·sicut victori=
bus coronã·aurẽtib? brauiũ·g̃ fil'r dr eẽ i ec
clesia triũphante· Ad·dd·q̃ p̃miũ eẽntiale
hois qd est ei? beatitudo consistit in pfcã iun
ctione aie ad deũ·inquantũ eo perfcẽ fruit vt
viso et amato perfcẽ·hꝰ aũt p̃miũ methapho
rice corona dr·l aurea·tũ ex parte meriti qd
tũ q̃dã pugna agitur·milicia em est vita hois
super terrã·Job·vij·tũ ec ex parte p̃mij per
quod hõ efficitur quodãmõ diuinitatis parti
ceps·et per ons regie ptãs·apoc·v·fecisti
nos deo ntõ regnũ et sacerdotes·corona aũt
est ꝓpriũ signũ regie dignitatis·et eadẽ ratõe
p̃miũ quod eẽntiali additur corone rõem hz·
Signat ec corona perfectionẽ quandã ratõe
figure circularis·vt ex hꝰ etiã opetur perfcõni
beatorum·ꝗ qr nihil pt superaddi quin sit eo
minus·ideo superadditũ p̃miũ aureola no
minatur·Huic aũt essentiali p̃mio qd aurea
dr aliqd additur dupl'r·Vno mõ ex oditõne
nature eius q̃ p̃miatur·sic supra beatitudinez
anime gl'ia corpois adũgitur·vn et ipa glo
ria corporis interdũ aureola noiatur·vn sup
illud exo·xxv·faciẽs alterã coronã aureolã·
dicit quedã glo·q̃ in fine aureola superponi
tur·cũ in scriptura dicat q̃ eis sublimior gl'ia
in receptõe corporũ fuetur·sic aũt nũc de au
reola nõ agitur·Alio mõ ex rõne operis me=
ritorij·quod quidẽ rationẽ meriti hz ex duobo
ex q̃bus hz ec bonitatis rationẽ·s·ex radice ca
ritatis q̃ refertur in finẽ vltimũ·et sic debet ei
eẽntiale p̃miũ·s·peruentio ad finẽ q̃ est au=
rea·et ex ipso genere actus quod laudabilita
tem quandã hz ex debitis circũstantijs·et ex
habitu eliciẽte et ꝓximo fine·et sic debetur ei
quoddã accũtale p̃miũ quod aureola dicit·
et hꝰ mõ de aureola ad pns intẽdimus· Et sic
dicẽ·q̃ aureola dicit aliqd aurea superaddi
tum·i·quoddã gaudiũ de opeib? a se factis
q̃ hnt rationẽ victorie excellẽtis·quod est ali
ud gaudiũ ab eo quo de cõiunctione ad deuz
gaudet·quod gaudiũ dicitur aurea·Quidã
tamen dicunt q̃ ipsum p̃mium omune quod
est aurea accipit nomẽ aureola fm q̃ virgin
bus vel martiribus l' doctoribus redditur·si
cut et denarius accipit nomen debiti ex hꝰ q̃
alicui debetur·q̃uis omnino idem sint debi=
tum et denarius·non tamen ita q̃ premium
essentiale oporteat esse maius quando aureo
la dicitur·sed quia excellentiori actui respon=
det·non quidem fm meriti intentionem·sed
fm modum merendi·vt q̃uis in duobus sit
equalis limpiditas diuine visionis·in vno ta
men dicetur aureola non in altero·inquantũ
respondet excellentiori merito fm modum a
gendi·Sed hoc videtur esse ꝓtra intentionẽ
glo·exo·xxx·si em idem esset aurea et aureola
non diceretur aureola aurea superponi Et·p̃
cum merito respondeat p̃mium·oportet q̃ il
li excellẽtie meriti q̃ est ex modo agẽdi rndeat
aliq̃ excellẽtia in premio·et hanc excellẽtiam

vocamus aureolam · vnde oportz aureolā ab aurea differre · ¶ Ad · j. ergo dicē · q̃ beatitudo includit in se omnia bona que sunt necessaria ad perfectam hōis vitam · que cōsistit in perfēa hōis operatōe · sed quedā pnt superaddi · non quasi necāria ad perfectā operationē vt sine quib⁹ esse non possit · sed quia hijs additis est beatitudo clarior · vnde pertinet ad bene esse btidinis · et ad decentiā quandam ipsius · sicut et felicitas politica ornat̃ nobilitate et corporis pulcritudine et huiōi · sine quibo tamen esse pōt · vtz in · j. ethi · et hoc modo se habet aureola ad beatitudinē patrie · ¶ Ad · ij · dicē · q̃ ille qui seruat osilia et precepta semp magis meretur q̃ ille qui seruat precepta tm · ꝓ m q̃ ratio meriti osideratur in operibus ex ipso genere operū · non autē semper ꝓ m q̃ ratio meriti pensatur ex radice caritatis · cū quādoqz ex maiori caritate aliquis seruet precepta tm q̃ aliquis precepta et osilia · ꝗ vt pluries accidit econuerso · qz pbatio dilectiōis est exhibitio operis · sicut dicit gre · non ergo ipsum pmium essentiale magis intensum dicitur aureola · sed id quod pmio essentiali superadditur indifferenter · siue sit maius premium cēntiale habentis aureolā · siue min⁹ · siue eq̃le pmio cēntiali non hntis · ¶ Ad · nj · dicē · q̃ caritas est principiū merēdi · sed actus noster est quasi instrumentū quo meremur · Ad effectum autē osequendū non solū requirit̃ debita dispositio in premio mouēte · sed etiā recta dispositio in instrō · et ideo in effāū aliquid cōsequitur ex parte pmi principij quod est pnā pale · et aliquid ex parte instrumēti qd̃ est secundariū · vnde et in premio aliquid est ex pte caritatis · s · aurea et aliquid ex genere operis cōis vt aureola · ¶ Ad · nij · dicē · q̃ angeli ōnes ex eodē genere actus suam beatitudinem meruerūt · s · in hoc q̃ sunt cōuersi ad deum et ideo nullum singulare premiū inuenit̃ i vno qd̃ alius non hēat aliquo mō Hoīes āt diuersis generibo actuū beatitudinē merētur · et iō non ē simile. tamē illud quod vn⁹ videtur specialiter habere inter hōines · qdāmodo oēs cōmunicer hnt · inq̃tum sc̃z per caritatē perfēāz vnusquisqz bonum alterius suū reputat · non tamen hoc gaudiū quo vnus alteri cōgaudet pōt aureola noiari · qz non datur in premiū victorie eius · sed magis respicit victoriā alienam. corona vero ipsis victoribus reddit̃ · ñ victorie cōgaudentibus · ¶ Ad · v · dicē · q̃ maior est excellentia meriti q̃ osurgit ex caritate q̃ illa que osurgit ex genere actus · sicut finis ad quē ordinat caritas est potior hijs que sūt ad finem · circa que actus nostri osistant · vnde etiā premiū rndens merito ratione caritatis quātūcunqz sit paruū · est maius quolibz premio rndente actui rōne sui generis · et ideo aureola dminutiue dicit̃ respectu auree ·

¶ Questio · xxuj ·

AD · ij · sic pōditur · videt̃ q̃ aureola ñ differat a fructu · eidē enim merito nō debentur diuersa premia · sed eidem merito respondet aureola et fructus centesimus · scz virginitati · vt patz in glosa math · dēnoterō · ergo aureola est idē qd̃ fructus · ¶ Ꝓ · aug · dicit in li · de virgi · q̃ centesim⁹ fructus debet̃ martiri · et idem debetur virginī · ergo fruct⁹ est qd̃dam pmiū cōmūe virginibo et martiribo · ꝗ eisdem etiā debetur aureola · ergo aureola ē idē qd̃ frcūs · ¶ Pre · in btitudine non inuenit̃ nisi duplex premiū · s · cēntiale · et accēntale quod cēntiali superaddit̃ · ꝗ premiū cēntiali superadditū dictū ē aureola · qd̃ pz ex ꝗ q̃ ex o · xxv · aureola corone auree superponi dr · ꝗ frcūs non ē premium cēntiale · qz sic deberet̃ omnibo btis ergo ē idē qd̃ aureola · ¶ Sz cōtra · quecūqz ñ sunt eiusdē diuisionis ñ sunt etiā eiusdem rationis · ꝗ fruct⁹ et aureola non sūt diuidūtur · qz aureola diuidit̃ in aureolā virginū martirum et doctorū · fructus aūt in fructū coniugatorū viduarū et virginū · ergo frcūs et aureola non sunt idē · ¶ Pre · si fructus et aureola cēnt idē cuicunqz deberet̃ frcūs deberetur aureola · ꝗ āt patet cē falsiz · viduitati enim debetur fructus · ꝗ ñ aureola · ergo rc̄ · ¶ Alterius videt̃ q̃ fruct⁹ ñ debeatur soli virtuti continēcie · qz · j · cor̄ · xv · super illd · alia claritas sol̃ rc̄ · dicit glo · q̃ claritati sol̃ illorū dignitas comparat̃ qui centesimū fructū habent · lunari autez q̃ sexagesimū · stelle qui trigesimuz · sed illa diuersitas claritatum ꝓ m intencōnem apli pertinet ad q̃ cūqz beatitudinis drām · ergo diuersi fructus ñ debēt rndere soli continencie · ¶ Pre · fructus a fruitione dicunt̃ · sed fruicō ad premiū essenciale pti net · qd̃ omnibo virtutib⁹ rndet · ergo rc̄ · ¶ Pre · fructus laboris debetur · sapiē · nj · bonorū laborū gloriosus est fructus · sed maior labor est in fortitudine q̃ in tēpancia vel in ptinēcia q̃ frcūs ñ rndet soli continencie · ¶ Pre · difficilius est moduz ñ excedere in ab q̃ sunt necāria ad vitam q̃ in venerijs sine quibus vita cōseruari potest · et sic maior est labor parāmoie q̃ cōtinencie · ergo pāmonie magis rndet frcūs q̃ ptinēcie · ¶ Pre · frcūs refectōz ipsat · refectō āt

¶ distinctio -xlix-

precipue est in fine. cum ergo virtutes theologice finem habeant p obiecto. s. ipsum deum. videtur q eis fructus maxime debeat rendere. Sed contra hoc quod habetur in glo. math. xxj. que fructus assignat virginitati viduitati et continentie coniugali. que sunt continentie partes. Alteri videtur q inconvenienter assignentur tres fructus tribus continentie partibus. qz gal. v. ponuntur xij. fructus spus. s. gaudium. pax. ꝛc. et ideo videtur q non debeant poni tres tm. Pro. fructus notat aliquod premium speciale. sed premium qd assignatur virginibus et viduis et coniugatis non est speciale. qz omnes saluandi continentur sub aliquo horum trium. cum nullus saluetur q continentia careat. et continentia p has partes sufficienter diuidatur. sed inconvenienter tribus predictis tres fructus assignantur. Pro. sicut viduitas excedit continentiam coniugalem. ita virginitas viduitatem. sed non sic excedit sexagenarius centenarium. et centenarius sexagenarium. neqz secundum arismetricam proportionalitatem. qz sexagenarius excedit tricenarium in. xxx. et centenarius sexagenarium in. xl. neqz etiam secundum proportionalitatem geometricam. qz sexagenarius se habet in dupla proportione ad tricenarium. et centenarius vero ad sexagenarium in superbipartiente. qz continet totum et duas tertias eius. ergo inconvenienter aptantur fructus tribus continentie gradibus. Pro. ea que in sacra scriptura dicuntur perpetuitatem habent. Lu. xxj. Celum et terra transibunt. verba autem mea non transient. sed ea q ex institutione hominum sunt facta quotidie possunt mutari. ergo ex hijs q ex institutione hominum sunt non est accipienda ratio eorum que in scriptura dicuntur. et sic videtur q inconuenienter sit ratio quam Beda assignat de istis fructibus dicens. q fructus tricesimus debetur coniugatis. qz in repsentatione que fit in abacho triginta significat per contactum pollicis. et indicis secundum suam sumitatem. vnde ibi quodammodo osculantur se. et sic tricenarius numerus signat coniugatorum oscula. sexagenarius vero numerus signat per tactum indicis super medium articulum pollicis. et sic per hoc q index iacet super pollicem oppmens ipsum signat oppressionem quam vidue patiuntur in mundo. cum autem numerando ad centenarium peruenimus transimus a leua in dextram. vnde per centenarium virginitas designatur que habet portionem angelice dignitatis q sunt in dextra. s. in gloria. nos autem in sinistra propter imperfectionem patris vite. Rndeo dicendum ad. j. q stionem q ea que methaphorice dicuntur possunt varie accipi secundum adaptationem ad diuersas proprietates eius vnde fit transumptio. cum autem fructus proprie in rebus corporalibus dicatur de terre nascentibus secundum diuersas conditiones que in fructibus corporalibus inuenire possunt diuersimode fructus spualiter accipitur. Fructus enim corporalis dulcedinem habet qua refitit secundum q in vsum hominis venit. est ec vltimum ad quod operatio nature peruenit. est etiam id quod ex agricultura expectatur per seminationem vel quoscumqz alios modos. Quandoqz igitur fructus spualiter accipitur p eo quod refitit quasi vltimus finis. et secundum hanc significationem dicimur deo frui. perfecte quidem in patria. imperfecte autem in via. et ex hac significatione accipitur fruitio que est dos. sic autem nunc de fructibus non loquimur. Quandoqz autem sumitur spualiter fructus p eo quod refitit tm q vis non sit vltimus finis. et sic virtutes fructus dicuntur in quantum mentem suauia dulcedine reficiunt. vt ambro. dicit. et sic accipitur fructus gal. v. fructus autem spus ꝛc. sic autem de fructibus nunc non queritur. de hoc enim habitum est in. xij. li. di. xxxvij. Potest autem sumi alio° fructus spualis ad similitudinem corporalis fructus in quantum corporalis fructus est quoddam commodum quod ex labore agriculture expectatur vt sic fructus dicatur illud premium quod homo consequitur ex labore quo in hac vita laborat. et sic omne premium quod in futuro habetur ex nostris laboribus: fructus dicitur. et sic accipitur fructus ro ma. vj. habetis fructum vestrum in sanctificationem. finem vero vitam eternam. sic etiam nos nunc de fructu non agimus sed agimus nunc de fructu secundum q ex semine consurgit. sic enim de fructu loquitur dominus math. xxj. vbi fructum diuidit in tricesimum. sexagesimum. et centesimum fructus autem secundum hoc potest p dici ex semine q vis sementina est efficax ad conuertendum humores terre in suam naturam. et quanto hec virtus est efficacior et terra ad hoc paratior tanto fructus sequitur vberior. Spiritualem autem semen quod in nobis seminatur est verbum dei. vnde quanto aliquis magis in spualitatem conuertitur a carne recedens. tanto in eo est maior fructus verbi dei. Secundum hoc q fructus differt ab aurea et ab aureola. qz aurea consistit in gaudio quod habetur de deo. aureola vero in gaudio qd habetur de operis perfectione. sed fructus in gaudio quod habetur de ipsa dispositione operantis secundum gradum spiritualitatis in quem proficit ex semine verbi dei. Quidam enim distinguunt inter aureolam et fructum dicentes. q aureola

debetur pugnanti · sedm illud · ij · Thymo · ij · non coronabitur nisi qui legitime certauerit · fructus autē laboranti · sm illud ad dr Sap · nij · bonorum laborum gloriosus est fructus · Alij vero dicunt q aurea respiat conversionem ad deum sed aureola et fructus consistunt i his que sunt ad finem · ita tamē q fructus principalius respiat voluntatē · aureola autē magis corpus. sed cū in eodē sit labor et pugna et sedm idem · et premiū corporis ex pmio anīe dependeat · sm prēdcā non esset drā inter fructū auream et aureolā · nisi racōe tūm · et hoc non potest esse cū quibusdaz assignet fructus quibus ñ assignatur aureola · Ad · j. ergo dicē · q nō est inconveniens eidē merito sm diuersa que i ipso sunt diuersa pmia rndere · vna virgitati rndet aurea · sm q ppter deum seruatur ipio caritatis · aureola vero sm q est quoddā perfectiōis opus hns racōem victorie excellētis · fructus vero sedm q p virginitatē hō in quādam spualitatem trāsit a carnalitate recedēs

Ad · ij · di · q fructus sm ppriam acceptionē put nunc loqmur non dicit pmium comune mrimonio virginitati · sed tribo continētie gdius · glo. autez illa que ponit fructū centesimū martiribo rndere: large accipit fructū sm q quelibz remuneratio fructus dr vt sic per centesimū fructū remuneratio designet que qbuslibz operibo perfectionis debet

Ad · nj. di · q qlis aureola sit quoddā accidētale premium eēntiali supadditū · non tamē omne accētale pmium est aureola. sz pmiū de operibo perfectionis · quibus homo maxīe xpo conformatur sedm perfcam victoriā · vnde non est inconveniens q abstractōi a carnali vita aliqd aliud premiū accētale debeatur qd fructus dr

Ad · ij · questionē di · q sicut dcm est q fructus est quoddā premiū quod debet homi ex hoc q a carnali vita in spualem transit · et ideo illi virtuti precipue rndz que hominē pcipue a subiectione carnis liberat · hoc autē facit continentia · qz per delcationes venereas anīa precipue carni subditur · adeo vt in actu carnali sedm Jero · nec spūs pphetie corda pphetarum tangat · nec in illa delcātione est possibile aliquid intelligere · vt phs dicit in · vij · ethi · et ideo continentie magis rndet fructus q alij virtuti ·

Ad · j. & di · q glo · illa accipit fructū large · sz q quelibet remuneratio fructus nominatur

Ad · ij · di · q fruitio non sumitur a fructu sm illam similitudinē qua nunc de fructu loquimur · vt ex dictis pz

Ad · nj. di · q fructus sedm q nunc loqmur nō rndet labori cōe fatigationis · sz sedm q p laborez semina fructificant · vnde et ipse segetes labores dicuntur · in qbus ppter eas laboratur · vel labor adquirūtur · similitudo autē fructus sm q oritur ex semine magis aptatur in cōtinentia q in fortitudine · qz per passiones fortitudinis hō non subditur carni · sicut per passiones circa quas est continentia ·

Ad · nij · di · q qlis delcationes que sunt in abis sunt magis necārie illē que sunt in venereis · non tūm sunt ita vehementes · vnde per eas anima non ita carni subditur

Ad · v · di · q fructus ñ sumitur hic sedm q frui dr qui refertur in fine. sed alio mō · et ideo ratio non seqtur ·

Ad · nj. q · di · q per continētiaz cui fructus rndet vt dcm est homo in qdam spualitatem adducitur carnalitate abiecta · et ideo sm diuersū modū spualitatis quē cōtinentia facit · diuersi fructus distinguūtur ·

Est em quedā spualitas necāria · et quedā supabundans · Necessaria quidē spualitas est i hoc q rectitudo spūs ex delcātione carnis nō peruertat · quod fit dum aliqs sm rectū ordinem rōnis vtitur delcābilibus carnis · a hec ē spualitas coniugatorū Spualitas vero superabundans est per quā homo ab huiōi delcātōnibus carnis spūs suffocantibus omno se abstinet hic · Sed hoc cōtingit dupliciter · vel respectu cuiuslibz tpis preteriti pnīis et futuri · et hec ē spualitas virginū · vel sedm aliqd tēpus · et hc est spualitas viduarū Seruātibo autē continētiā coniugalem datur fructus tricesimus · vidualē sexagesimus · virginalē centesimus · rōne illa quā beda assignat. qlis possit a alia rō assigni ex ipsa natura nūerorū · tricenarius em nūer? ex ductu ternarij in denariū surgit · ternarius em est numer? omnis rei vt dicit m · j. celi · a habz in se perfectionē quādam ōmibus rēm. s. principij medij et finis · vnde conveniente tricenarius nūs coniugatis assignatur in quibo sup observationē decalogi qui per denariū signatur nō additur aliqua perfectio nisi omnis · sine qua non pt esse salus · Senarius autē ex cui? ductu in denarium sexagenarius surgit · habz perfectionē ex partibo qī constat ex ōmbus partibus suis simul aggregatis · vnde conveniente viduitati rndet · in qua inuenit perfcā abstractio a delcābilibo carnis quātū ad ōnes circāstantias que sunt qsi partes virtuosi actus qī nulla enim psona et nullo loco delcābilib? carnis viduitas vtit · et sic de alijs circumstācijs carnis · qd non erat in coniugali · sed centenarius inuenient rndet virgitati · quia denarius ex cuius ductu centenarius surgit ē limes nūerorū

et similiter virginitas tenet spiritualitatis limitem · qz ad eam nichil de spūalitate adiciī pōt habz enim centenarius inq̄tum est quadratus numerus perfectōem ex figura · figura ei quadrata ꝓm hoc perfcā est q̄ ex omī parte equalitatē hēt · vtpote hīs omnia latera eq̄lia vñ ꝓpetit virginitati · in qua quātum ad oē tempus equaliter incorruptio inuenitur ·

Ad · j. ꝗ dī · q̄ ibi fructꝰ non accipiūtur ꝗ mō sicut hic de fructibus loquimur · vt ex dictis ptz ·

Ad · ij · dī · q̄ nichil cogit ad ponendum fructū esse premiū non omnibꝰ saluandis que mens · non solū enī cēntiale pmium ꝑtinet ō mnibus · sed etiā aliqd accēntale · sicut gaudiū de operibꝰ illis sine quibꝰ non est salꝰ · Pōt tamē dici q̄ fructus ñ omnibꝰ ꝑtinūt saluandis · sicut ptz de hijs qui in fine penitēt et incōtinēt vixerunt · eis enī non fructꝰ sed cēntiale premiū tm̄ debet ·

Ad · iij · dī · q̄ distinctō fructuz magis accipitur ꝓm spēs vel figuras numerozꝝ q̄ ꝓm quātitates eozꝝ · tñ etiā q̄tuz ad quātitatis excessum ꝑt aliqua ratio assignī · cōiugatus enī abstinet tm̄ a non sua · vidua vero a suo et a nō suo · et sic inuenit ibi quedam racō dupli · sicut sexagenariꝰ est duplex ad tricenariū · centenariꝰ vero sup̄ sexagenariū addit quadragenariū qui ꝓsurgit ex ductu quaternarij in denariū · quaternariꝰ aūt est p̄mꝰ numerꝰ solidus et cubitus · et sic cōuenit talis additio virgitati que supra pfectionē viduitatis ꝑpetuam incorruptionē adiungit ·

Ad · iiij · dicē · q̄ q̄tuis illa representatio numerozꝝ fit ex humana institutōe · tamē fundatur aliq̄ modo supra rerū naturā · inq̄tum ꝓm ordinē digitozꝝ et articulozꝝ et cōtactuum numeri ḡ datim designantur ·

Qō · xxiij ·

Ad · iij. sic ꝑditur · videtur q̄ racōe virginitatis non debeatur aureola · vbi enim est maior difficultas in opere ibi debetur maius premiū · sed maiorē difficultatē patiūtur in abstinendo a delcābilibꝰ carnis vidue q̄ virgines · dicē enī Jhero · q̄ q̄nto maior ē difficultas ex parte quadā a voluptatis illecebris abstinere · tanto maius premiū · et loquit̄ in cōmendatōem viduarū Phs etiā dicit in lib · de amālibꝰ q̄ iuuenes corrupte magis appetūt coitū ꝓter rememoracōem delcātionis · ꝗ aureola que est maximū premiū debetur magis viduis q̄ virginibus ·

Ꝑ si virgitati deberetur aureola · vbi esset pfectissima virginitas maxime inuenirēt aureola · sed in btā virgie est perfectissima virginitas · vnde et virgo virginum nominat̄ et tamen ei nō debetur aureola · quia nullam pugnam sustinuit in continendo · aut corruptione fomitis non fuerit infestata · ergo virgitati aureola nō debetur ·

Ꝑ ei quod nō est ꝓm omne tps laudabile · non debetur pmiū excellens · sed virgitatē seruare non fuisset laudabile in statu innocentie · cū tunc esset homī preceptū · crescite et multiplicamini · et replete terrā · nec etiaz tempe legis qui steriles erant maledicte · ergo virginitati aureola non debetur ·

Ꝑ non debetur idē premium virginitati seruate et virgitati amisse · sed ꝑ virgitate amissa q̄q̄z debetur aureola · vtpote si aliqua mulier ꝑstituiat̄ a tyrāno q̄ christum ꝓfitetur · ergo virgitati aureola non debetur ·

Ꝑ excellēs pmiū nō debetur ei quod inest nobis a natura · sed virgitas innascitur cuilibz hoī et bono et malo · ꝗ virgitati aureola ñ dēbetur ·

Ꝑ sicē se hz viduitas ad fructū sexagenariū · ita virgitas ad fructum centesimū et ad auāolē · sed ñ cuilibz vidue debetur fructus sexagenarij · ꝗ solum virgitatem voueni vt q̄ndā dicunt · ergo videt̄ q̄ nec cuilibet virginitati aureola debeat̄ · ꝗ solū virgitati ex voto seruate ·

Ꝑ premiū non rñdz necessitati · cū omne meritū in voluntate ꝓsistat · sed quidā sunt virgines ex necēitate · vt naturaliter frigidi et eunuchi · ergo virgitati nō semper debetur aureola ·

Sed cōtra est quod habetur exo · xxv · facies alterā coronā aureolam · glo · ad coronam ꝑtinet canticū nouū qd virgines agno cānūt · s · qui sequūtur agnuz quocūqz ierit · ergo premiū qd virgitati debetur dicitur aureola ·

Ꝑ · psa · lvj. dicitur · ꝗ dicit dñs eunuchis · et seq̄tur · dabo eis nomē melius a filijs et filiabꝰ glo · ꝓpriam gloriam excellentēq̄z signat · ꝗ per eunuchos q̄ seipsos castrauerūt ꝓter regnum celozꝝ virgines designātur · ergo virgitati debetur aliqd excellēs premiū · et hoc vocat̄ aureola ·

Iterius videt̄ q̄ mrtirib̄ aureola ñ debeatur · aureola ei est premiū quod opibus superogacōis redditur · vñ dicit beda sup illud exo · xxv · aliaz coronam aureolaz · rc · de eozꝝ pmio potest recte intelligi qui generalia mandata spontanee ritie pfectioris electione trāsceūdunt · sed moi ꝑ ꝓfessione fidei q̄ñq̄z est necēitatis · non supererogacōis · vtz ex hoc qd dicitur ro · x · Corde creditur ad iusticiam ore autē ꝓfessio fit ad salutē · ergo martirio non semp debetur aureola

Ꝑ ꝓm greg · seruicia tanto magis sunt grata · q̄nto magis sūt libera · ꝗ martirū mimū hz de libalitate cū sit pēa ab alio violēt̄ inflicta

ergo in martirio aureola non debetur que respõ
det merito excellenti. ¶ Ꝑ martiriũ non solũ
consistit in exteriori passione mortis · sed etiã
i interiori volũtate · vnde bern · distinguit tria
genera martiriũ · voluntate non nece · vt iohes
voluntate et nece · vt stephan? · nece nõ volũ
tate · vt innocentes · si ergo martirio aureola
deberet · magis deberet martirio volũtatis · q̃
exteriori martirio · cũ meritum ex volũtate p
cedat · hoc autẽ non ponit · ergo martirio au
reola non debet · ¶ Ꝑ afflictio corpis est mi
nor q̃ afflictõ mentis que est per interiores
dolores et interiores aie passiones · sed interi
or etiã afflictio quoddã martiriũ est vnde dic
Jhero · in sermone de assumptiõe · Recte dixe
rim dei genitrix virgo et martir fuit · q̃ nus in
pace vitã finiuerit · vnde tuã ipsi? aiam ptrã
sibit gladius · s · dolor de morte filij · cum ego
interiori dolori aureola non rñdeat · nec exteri
ori rñdere debz · ¶ Ꝑ ipsa pna quoddã mar
tiriũ est · vnde dicit greg · q̃ nis occasio persecu
tõis desit · habz tñ et pax nrã martiriũ suuz
qr et si carnis colla ferro non subijcim? · spũa
li tamen gladio carnalia desideria in mente
trucidam? · pene autẽ que in exteriorib? opi
bus ꝓsistit aureola non debet · ergo nec etiam
õm exteriori martirio debetur aureola · ¶ Ꝑ
illicito operi non debetur aureola · ꝗ illicitũ est
sibiipsi man? inicere · vtz per aug? in · j. li · de ci
ui · dei · et tamẽ quorũdam martiria in eccia ce
lebrata sunt · que sibi man? iniecerunt tyrãno
rum rabiẽ fugientes · vtz in eccãstica histori
a de quibusdã mulierib? apud alexandriã · er
go non semp martirio debet aureola · ¶ Ꝑ
cõtingit aliqñ aliquẽ p fide vulnerari · et etiaz
aliquo tempore superuiuere · hunc cõstat mẽ
tirem eẽ · et tñ ei vt videtur aureola non debe
tur · qr eius pugna nõ durauit vsqz ad mortẽ
ergo non semp martirio debet aureola · ¶ Ꝑ
quidã magis affliguntur in amissione tẽpora
lium q̃ etiã in ꝓpris corporis afflictõe · quod
ptz ex hoc q̃ multas afflictões sustinent ad
lucra cõquirenda · si ergo eis ꝓter xpm tẽpo
ralia bona diripiãtur · videtur q̃ sint martires
nec tamen eis vt videtur debet aureola · ergo
idẽ quod pus · ¶ Ꝑ martir videt esse tm ille
qui p fide occidit · vñ dicit ysido · martires gre
ce testes latine dicũtur · qr ꝓter testimoniuz
xpi passiones sustinẽt vel sustinuerũt · et vsqz
ad mortẽ p veritate certauerunt · ꝗ alique alie
virtutes sunt fide excellẽtiores · vt iustitia cai
tas et huiõi · que sine grã esse non pñt · quib?
tamen non debetur aureola · ergo videt q̃ nec
martirio aureola debeat · ¶ Ꝑ · sicut veritas
fidei a deo est · ita et quelibz alia veritas · vt di
cit amb · qr omne verum a quocũqz dicatur a
spũsancto est · si ergo sustinẽti mortẽ p verita
te fidei debetur aureola · eadẽ ratione et susti
nentibus mortẽ p qualibz alia veritate · qd tñ
non videtur · ¶ Ꝑ bonum cõe est potius bo
no particulari · ꝗ si aliquis p conseruacõe rei
publice moriatur in iusto bello · nõ debetur ei
aureola · ergo etiã si occidatur p ꝓseruacõne fi
dei in seipso · et sic martirio aureola ñ debetur
¶ Ꝑ omne meritũ ex li · ar · pcedit · sed quo
rundam martiria celebrat ecclia qm vsum li
ar · non habuerunt · ergo aureolã nõ meruerẽt
et sic non õib? martirib? debetur aureola ·
Sed ꝓtra aug? · dicit m li · de sancta virgini
tate · nemo quãtum puto ausus fuit pferre v
gintatem martirio · ꝗ virginitati debetur aure
ola · ergo et martirio · ¶ Ꝑ · corona debetur
certãti · sed in martirio est spẽalis difficultas
pugne · ergo ei debetur spẽalis aureola · Ul
terius videtur q̃ doctorib? aureola non debe
atur · omne em premiũ quod in futuro habe
bitur · alicui actui virtutis rñdet · sed pdicare
vel docere non est actus alicui? virtutis · ergo
doctrine vel pdicacõm nõ debetur aureola ·
¶ Ꝑ docere et predicare ex doctrina et studio p
ueniunt · sed ea que pmiantur in futuro non
sunt adq̃sita per humanũ studium · qr natura
lib? q̃ adq̃sitis ñ meremur · ergo p doctrina et
pdicatione nullus in futuro meretur aureolã
¶ Ꝑ · exaltatio in futuro rñdet hũiliationi in
pnti · qr qui se humiliat exaltabitur · ꝗ in docen
do et pdicando nõ est hũiliatio · imo magis su
perbie occasio · vnde glo · dicit math · nij · q̃ dy
abolus multos decepit honore magisterij in
flatos · ergo videtur q̃ pdicationi et doctrine
aureola non debeatur · Sed ꝓtra est epb ·
j · super illud · vt sciatis que sit eminens · rc · di
cit glo · quoddam crementũ hẽbunt sã docto
res vltra id qd alij cõmuniter habebunt · er
go rc ¶ can · viij · sup illud · vinea mea est
coram me · dicit glo · ostẽdit q̃d singularis p
mij doctorib? eius disponit · ergo doctores
habebũt singulare pmiũ · et hoc vocam? aure
olam · Rñdeo dõm ad · j · q · q̃ vbi est precel
lẽs ratio victorie ibi debetur aliqua spẽalis co
rona · vnde cũ per virginitatẽ aliquis singu
larem quãdam victoriam obtineat de carne ·
cõtra quã ꝓtinue bellum geritur · vtz gal · v ·
spũs ꝓcipiscit aduersus carnẽ · rc · virgitati co
rona spẽalis debetur qd aureola noiatur · et ꝗ
q̃dẽ ꝓuiter ab õib? cenetur · Ꝓz cui virgitati

debeatur aureola. non similiter omnes dicit
Quidam enim dicunt aureolaz actu deberi. vni
illa que actu virginitatem seruat aureolam habe
bit si sit de numero saluandorum sed hoc non vi
detur esse conuenies. qz sm hoc ille que habet
voluntatem nubendi et tamen antequam nupserint:
decedunt. habebunt aureolam. Unde alij di
cunt q aureola debeatur statui et non actui.
vt ille tm virgines aureolam meretantur que in
statu virginitatis perpetue seruande per votum
se posuerunt. sed hoc etiam non videt conuenens
qz aliquis ex pari voluntate potest seruare vir
ginitatem non voues. sicut alius voues. Et io
aliter potest dici. q meritum omne actui virtutis
debet a caritate imperato. virginitas autem sed hoc
ad gen? virtutis pertinet sm q perpetua incor
ruptio mentis et corpis sub electione cadit. vtz
ex hys que dicta sunt. xxxvij. di. et ideo illis tm
virginibus aureola propie debet. que propositum
habuerunt virginitatem perpetuo conseruandi.
siue hoc propositum voto firmauerint siue non. et
hoc dico sm q aureola proprie accipitur vt pe
mium quoddam merito redditum. quis hoc propo
situm aliqm fuerit interruptum integritate tamen
carnis manente dumodo in fine vite inuenia
tur. qz virginitas mentis reparari potest. quis
non virginitas carnis. vt sup di. xxxvij. dictum
est. Si autem aureolam large accipiam? p quo
cumqz gaudio quod in pria habebitur sup gau
dium centiale. sic etiam incorruptis carne aureo
la rndebit. etiam si propositum non habuerint p
petuo virginitatem seruandi. non enim est dubium
q de incorruptione corpis gaudebunt sicut et
innocentes de hoc q immunes a peccato fue
runt. quis etiam peccadi opportunitatem non ha
buerunt. vtz in pueris baptisatis. sed hec non
est propria acceptio aureole. sed valde communis
Ad. j. ergo dicendum. q in continendo sm aliqd
maiorem pugnam sustinent virgines. et secm
aliquid vidue ceteris paribus virginibus enim con
cupiscentiam inflamat et experiendi desiderium
qd ex quadam quasi curiositate procedit. qua etiam
fit vt homo libentius videat que nunqm vidit. q
etiam qnqz in eis concupiscentiam auget estimacom
maioris delectationis qm fit sm veritatem. et inco
siderato eorum incommodorum que delectacoi hu
iusmodi adiungunt. et quantum ad hoc vidue
maiorem sustinent pugnam. maiorem autem propter
delectacomis memoriam. et in diuersis vnum al
teri preiudicat sm diuersas homis dispositio
nes. qz quidam magis mouent hoc. quidam
illo. Quicquid autem sit de quantitate pugne ta
men hoc certum est q perfectior est victoria

ginum qm viduarum. perfectissimum enim ge
nus victorie est et pulcerrimum hosti nunqm
cessisse. corona autem non debetur pugne sed
victorie de pugna. Ad. ij. dicendum. q duplex est
circa hoc opinio. Quidam enim dicunt q beatitudo
go propter virginitatis pmio non hz aureolam si au
reola propie accipiatur sm q respicit pugnam
tm habz aliquid maius aureola propter perfe
ctissimum propositum virginitatis seruande. Alij ve
ro dicunt q aureolam etiam sub propria ratione au
reole habz et excellentissimam. quis enim pugnam
non senserit. pugnam tm aliqm carnis habuit
sed ex vehementia virtutis a deo habuit carnem
subditam q huiusmodi pugna ei insensibilis erat.
Sed istud non videt conuenienter dici. qz cum
beata virgo credatur omino fuisse immunis a fo
mitis inclinacone propter eius sanctificationem p
fectam. nam est ptum ponere aliqm pugnam a carne fu
isse in ea. cum talis pugna non sit nisi ex fomi
tis inclinacone. nec temptatio que est a carne
sine pcto esse possit. vtz per glo. ij. Cor. xij. su
per illud. Datus est michi stimulus carnis
mee. vnde dicendum est q aureolam prope habz. vt i
hoc membris alius ecclie conformetur in quibus
virginitas inuenit. et quis non habuerit pu
gnam per temptationem que est a carne. habuit
tamen pugnam per temptationem ab hoste qui
nec etiam ipsum xpm tenuerit? fuit. vtz mat. iij
Ad. iij. dicendum. q virginitati non debet aure
ola nisi inquantum addit quandam excellentiam su
per alios continentie gradus. si autem adam non
peccasset virginitas nullam pfectionem addidisset
sup continentiam coniugalem. qz fuissent tunc nu
pties honorabiles et thorus immaculatus nulla
concupiscentie feditate exstante. vnde virginitas tunc
seruata non fuisset. nec ei tunc aureola debere
tur. sed mutata huiane nature condicone. vir
ginitas specialem decorem hz. et ideo specialem p
mium ei redditur etiam tempe legis moysi.
quando cultus dei per carnalem actum propagan
dus erat. non erat omino laudabile a commixti
one carnis abstinere. vnde nec tali proposito
specialem pmium redderetur. nisi ex diuino pe
cessisset instinctu. vt creditur de ieremia et de
helia quorum coniugia non leguntur Ad. iiij
dicendum. q si aliqua per violentiam oppressa fuerit
non amittit propter hoc aureolam. dumodo p
positum perpetuo virginitatem seruandi inuiolabili
ter seruet illi actui nullo modo consentiens.
non tamen p hoc virginitatem perdit. vt supra
di. xxxvij. dictum est. et hoc dico. siue p fide siue
p quamcumqz alia causa violenter corrumpatur. si
si hoc p fide sustineat hoc erit ei meritorium

et ad genus martirij pertinebit. Vnde luca dicit si me inuita violari feceris michi castitas duplicabitur ad coronam. non q̃ habeat duas virginitatis aureolas. sed qz duplex p̃mium reportabit. vnum p̃ virginitate custodita. aliud p̃ iniuria quā passa est. Dico etiā q̃ si talis violenter oppressa corripiat. nec ex hoc meritū virginitatis perdit. nec tñ mīi xp̃i eā bitur. in qua fuit cū integritate mentis integritas carnis. Ad. v. di. q̃ virginitas nobis a natura innascitur quātum ad id quod ī virginitate materiale est. ḡ ꝓpositum perpetue ī corruptionis seruande ex quo virgitas meritū habz: non est innatū. sed ex munere grē p̃ue mens. Ad. vj. di. q̃ non cuilibz vidue fructus sexagenarius debetur. ḡ ei solum que p̃ propositum virgitatis seruande retinet. q̃uis etiam votum non emittat. sicut et de virgitate dcm̄ est. Ad. vij. dicen. q̃ si frigidi et eunuchi voluntatem habēt incorruptōem perpetuam seruare. etiā si facultas adesset coeundi. virgines sūt dicendi et aureolā merentur. faciunt em̄ de necitate virtutem. Qui vero hē ant volūtatē ducēdi coniugē si possent: aureolā non merētur. vnde dicit aug⁹. in li. de sācta virgitate. quibz ipsū virile membrū debilitatur vt generare non possint vt sint eunuchi. sufficit cū xp̃iani fiunt et dei precepta custodiunt eo tamen proposito sunt vt coniuges si possent hē rent. coniugatis fidelib⁹ adequari. D. ij. q. dicē. q̃ sicut me est quedā pugna spūi contra interiores concupias. ita etiam me est homī quedam pugna contra passiones exterius illatas. vñ sicut perfectissimē victorie q̃ de concupiscētijs carnis triumphat. s. virginitati debetur specialis corona que aureola dr. ita etiā perfectissime victorie que habetur de impugnacōe exteriori debetur aureola. Perfectissima autem victoria de exteriorib⁹ passiomib⁹ considerat ex duob⁹. Primo ex magnitudine passionis. inter omnes autē passiones illatas exterius p̃cipue locū mors tenet. sicut et in passiombus ī terioribus p̃cipue sunt venereorū concupie. et ideo qñ aliquis obtinet victoriā de morte q̃ cordinatis ad mortē perfectissime vincit. Secūdo p̃fectio victorie considerātur ex causa pugne qñ. s. p̃ honestissima causa pugnatur. que. s. est ipse xp̃s. Et hec duo in martirio considerantur quod ē mors suscepta p̃ter xp̃m. martirē em̄ non facit pena. sed causa. et ideo martirio aureola debetur. sicut et virgitati. Ad. j. ergo di. q̃ sustinere mortē p̃ xp̃m quātuz est de se est opus supererogatōis. non em̄ quilibz tenetur fidem suam coram persecutore cōfiteri. sed in casu est de necessitate salutis. quando sez a persecutore deprehensus de fide sua requiritur quā cōfiteri tenetur. nec tamē sequit q̃ aureolā nō mereatur. Aureola ei non debetur operi supererogacōis inq̃tum est supererogatio. sed inq̃tum perfectionē quandā habz vnde tali perfectione manēte etiā si non fit supererogacō aliquis aureolam mereretur. Ad. ij. dicē. q̃ martirio non debetur aliq̃d p̃mīū ꝑm hoc q̃ ab exteriori infligitur. ḡ ꝑm hō q̃ voluntarie sustinetur. qz non merentur nisi per ea que sunt in nobis. et quātum id quod quis sustinet voluntarie est difficilis et magis natum voluntati repugnare. tanto volūtas q̃ p̃ter xp̃m illud sustinet ostenditur firmius fixa in cristo. q̃ ideo excellentis ei premiū debetur. Ad. nj. dicē. q̃ quidā actus sunt qui in ipso actu habēt quādam vehementiā delcātionis vel difficultatis. et in talibus actus semp addit ad rōem meriti vel demeriti. ḡ q̃ ī actu oz volūtatē variari ex vehementia actus a statu in quo p̃us erat. et ideo ceteris paribz actu luxuriam exercens plus peccat: q̃ qui solum ī actum cōsentit. qz in ipso actu voluntas augetur. similiter q̃ cū actus martirij maxima difficultatem habeat. voluntas martirij non pertingit ad illud meritum q̃ actui martirium debetur rōne difficultatis. q̃uis etiā posz peruenire ad altius premium cōsiderata radice merendi. quia aliq̃s ex maiori caritate potest velle sustinere martirīū q̃ alius sustineat. Vnde volūtarie martir p̃t merei sua volūtate p̃mīū essentiale equale vel maius eo quod martiri debetur. sed aureola debetur difficultati que est in ipsa pugna martirij. vnde aureola tñ martiribus in actu debetur. Ad. nj. di. q̃ sic delectationes tactus circa quas est temperātia precipuū locū tenent inter omnes delcātiōes interiores q̃ exteriores. ita dolores tactus ōmibus alijs doloribus preminent. et ideo difficultati illi que accidit in sustinendo dolores tactus. puta qui sunt in verberibus et hiuōi debetur aureola magis q̃ difficultati sustinēdi interiores dolores. p̃ quibus tñ aliquis nō p̃ prie dicitur martir nisi ꝑm quandā similitudinem. et hoc modo Jhero. loquitur. Ad. v. dicē. q̃ afflictio penitētie non est p̃prie loquēdo martirium. qz non consistit in hijs que ad mortem inferendam ordinantur. cū ordinet solum ad carnem domandā. quā mensurā si excesserint erit afflictio culpāda. Dicit ergo p̃ter similitudinē afflictōis mārtirīū q̃ q̃dē afflictō

excedit martirij afflictionē diuturnitate · sed
excedit in tensione · ¶ Ad · vj. di · q̃ ꝗ aug̃ ·
in · j. de ciu · dei · nulli licitum est sibi manus im=
ere quacūq; ex causa nisi forte diuino instin
ctu fiat ad exemplū fortitudis extendendum
vt mors cōtemnatur · illi autē de quibus est ob
iectū dīno instinctu mortē sibi intulisse credū
tur · et ꝓter hoc eos martiria ecclia celebrat ·
¶ Ad · vij · q̃ si aliquis ꝓter fidem vulnis mor
tale accipiat et supiuiat · non est dubiū q̃ au
reolam meret · sicut de btā cecilia ptz · que tri=
duo supiuixit · et de multis martiribus qui in car
cere sunt defuncti · sed etiā si vulnis non morta
le accipiat et tñ exinde mortē incurrat credit
aureolam ꝓmereri · q̃uis quidā dicunt q̃ au
reolam non meret si ex inuria vel negligētia
ꝓria mortē incurrat · non enim ista negligētia
cum ad mortē perduxisset nisi p̄suppositovul
nere q̃d ꝑ fidē acceptū est · et ita vulnus ꝓter
xp̄m susceptū est ei plena occasio mortis · Vnde
ꝓter hoc aureolam nō videtur amittere ni=
si sit talis negligentia que culpam mortalē in
ducat · que ei et auream aufert et aureolam ·
Si vero ex vulnere mortali suscepto non mo
riatur aliquo casu ꝛingente · vel etiā vulnera
nō mortalia suscepit · et adhuc carcerē susti=
nens moriatur; adhuc aureolā meretur · Vnde
et quorūdam sanctorū martiria in eccl'a cele=
brantur qui in carcere mortui sunt aliquibus ꝛ
beribus longe'ani susceptis · sicut ptz de marcel
lo papa · Qualiter cūq; igitur afflictio ꝓter
xp̄m illata vsq; ad mortē ꝛinuat · siue mors
inde sequatur siue non · aliqs martir efficitur ·
et aureolam meretur · si vero non continuetur ·
vsq; ad mortē · non ꝓter hoc aliquis dicetur
martir · sicut ptz de siluestro · de quo non solē=
nisat ecclia sicut de martire · qr in pace vitam
finiuit · q̃uis ꝑus aliquas passiones sustinue
rit · ¶ Ad · vnj. di · q̃ sicut temperātia nō est
arca delcationes in pecunijs vel in honoribus
huiōi · sed solum in delcationibus tactus · q · pre
cipuus · ita etiam fortitudo est arca pcula'mor
tis sicut arca precipua · vt dicit in · nj. ethi · Et
ideo soli illi iniurie q̃ irrogatur arca corpis ꝓ
prium ex qua nata est mors sequi debet aure
ola · Sunt igitur aliquis ꝓter xp̄m res tēpe
rales siue famam vel quicq̃d huiōi amittat ·
non efficit ꝓter hoc ꝓprie martir · nec mere
tur aureolā · nec plus aliqs pōt ordinate res
exteriores diligere q̃ ꝓprius corpus · amor au
tem inordinatus non coadiuuat ad meritū au
reole · nec etiam potest dolor de amissiōe rez
cecquari dolori et corpis occasione de alijs hu
iusmodi · ¶ Ad · ix · dicen · q̃ causa sufficiens
ad martiriū non solum est ofessio fidei · ꝗ q̃ū
qz alia virtus non politica sed infusa que finē
habeat xp̄m · quolibz eiūs actu virtutis aliqs re
stis xp̄i efficitur imꝑfectum opera que in nobis
xp̄s perficit testimoniū bonitatis eius sunt ·
Vnde aliquē virgines sunt occise ꝑ virgitate
quā seruare volebant · sicut btā agnes et que
dam alie quarū martiria in ecclia celebrātur ·
¶ Ad · x · dicē · q̃ veritas fidei habz xp̄m ꝑ fine
vel ꝑ obiecto · et ideo ofessio ipsius aureolam
meretur si pena addatur · non solū ex parte fi
nis sed ex parte materie · ꝗ cōfessio cuiuscūq;
alterius veritatis non est cā sufficiens ad mar
tiriū ratione materie · ꝗ solum ratōe finis · vt=
pote si aliquis ꝑ vellet occidi q̃ quotcunq;
mendacū dicēdo ꝛtra ipsum peccatz · ¶ Ad
xj. di · q̃ etiam bonum increatū excedit omne
bonū creatū vnde quicūq; finis creatus siue sit
bonum ꝛmune siue bonū ꝑuatuz · non potest
actui tantā bonitatē prestare quātam finis in
creat? cū sez aliq̃d ꝓter deū agitur et ideo cū
quis ꝓter bonum ꝛūe non relatum ad xp̄m
mortē sustinet · aureolaz non meret · sed si ꝗ
referatur ad xp̄m aureolā merebitur et mar=
tir erit · vtpote si rempublicā defendat ab ho=
stium impugnatōe qui fidem xp̄i cōtrūpe mo
liuntur · et in tali defensione mortē sustineat ·
¶ Ad · xi · di · q̃ quidā dicunt q̃ in innocen=
tibus occisis ꝑ xp̄o virtute diuina accelerātus
est vsus ratōis · sicut et in iohe baptista dum
adhuc esset in materno vtero et ꝑm hoc vere
martires fuerunt · et voluntate et actu et auē
olam hūt · Sed alij dicunt q̃ fuerit martires
actu tm̄ et non voluntate · quod videt sentire
bern · distinguēs tria genera martiriū vt dictū
est · et ꝑm hoc innocētes sicut non pingunt
ad pfectam rōez martirij · sed aliq̃d martirij ha
bent ex hoc q̃ passi sunt ꝑ xp̄o · ita etiā aureo
lam non quidē ꝑm perfectā rationez sed ꝗ ali=
quā participacōem · imꝑfectum · s · gaudet se i ob
sequiū xp̄i occisos eē vt dicīt est de pueris ba
ptisatis q̃ habebūt aliq̃d gaudiū de innocētia
et carnis integritate · ¶ D · nj. questiōez di
cē · q̃ sicut per martiriū a virginitatem aliqs
perfectissimā victoriam obtinet de carne et
mundo · ita et pfectissima victoria ꝛtra dyabo
lum obtinetur quādo aliquis non solū dyabo
lo impugnanti non cedit · sed etiam eiz expel
lit · et non solum a se · sed etiam ab alijs · hoc
autē fit per predicacōem et doctrinam · et ido
predicationi et doctrine aureola debet · sicut a
virginitati et martirio · Nec est dō · vt q̃dam

diant · q̃ debeatur tm̃ prelatis q̃bus ꝓpetit ex
officio predicare et docere · sed q̃buscunq̃ qui
hiate hunc actum exercent · prelatis autem ñ
debetur · q̃ius habeant officium predicandi · m
si actu predicent · q̃ corona non debet habiri
sed actuali pugne · fm illud · ij · thi · ij · non co
ronabitur nisi qui legitime certauerit ¶ Ad · j.
ergo dm̃ q̃ predicare et docere sunt actus ali
cuius virtutis · sc̃z mie · vnde et inter spirituales
elemosinas ꝓputantur · vt supra di · xv ¶ Ad
ij · dm̃ · q̃ q̃ius facultas predicandi et docẽdi
q̃ñq̃ ex studio puenat · tamen vsus doctrine
ex voluntate procedit que per caritatẽ informa
tur a deo infusam · et sic actus eius meritorius
esse potest · ¶ Ad · iij · dm̃ · q̃ exaltatio in hac
vita non diminuit alterius vite premium · nisi
ei qui in tali exaltatione ꝓpriam gloriam q̃rit ·
qui autẽ talem exaltationem in vtilitatẽ aliorũ
ꝓuertit · ex ea sibi mercedẽ adquirit · cum em̃ dr
q̃ doctrine debetur aureola · intelligendum est
doctrine que est de pertinentibo ad salutem · p
quam dyabolus a cordibus hominũ expugna
tur fiunt quibusdam spũalibus armis de q̃bus
dicitur · ij · ¶ Corim · x · arma militiae nostre nõ sũt
carnalia · sed spũalia · ꝛc̃ ·

¶ Nõ · xxv

AD · iij · sic procedit · videtur q̃ xp̃o au=
reola debeatur · debetur em̃ aureola virgi
nitati et martirio et doctrine · sed in xp̃o hẹc tria
precipue fuerunt · ergo xp̃o precipue aureola
competit · ¶ p̃ · omne quod est pfectissimum
in rebus humanis precipue xp̃o est attribuen=
dum · sed premium aureole debetur excellentis=
simis meritis · ergo xp̃o debetur · ¶ p̃ · cipria=
nus dicit · q̃ ymaginem dei virginitas portat ·
virgitatis ergo exemplar in deo est · et sic vide
tur q̃ xp̃o etiam inq̃tum est deus aureola cõ=
petit. ¶ Sed contra · aureola est gaudiũ de cõ=
formitate ad xp̃m · vt dicitur · sed nullus cõforma
tur vel sibiipsi · vtz p phm · ergo xp̃o
non debet aureola. ¶ p̃ · q̃ premiũ nunq̃
est augmentatum · sed xp̃us ab instanti ꝓcep=
tõis sue non habuit aureolam · q̃ tũc nunq̃
pugnauerat · ẹ nunq̃ postea aureolã habuit ·
Alterius vidr q̃ angelis aureola debeat · q̃
vt dicit Iero · d virginitate loquens · in carne
preter carnem viuere potius est vita angelica
q̃ humana · et · j. ¶ Corim · vij · dicit glo · q̃ virgi=
nitas ẽ porcõ angelica · cũ igit virginitati rẽde
at aureola · vidr q̃ angelis debeat · ¶ p̃ · nobi
lior ẽ incorruptõ spũs q̃ incorruptõ carnis · ẹ
in ãgelis inuenitur incorruptio spiritus · quia
nũq̃ peccauerunt ergo eis magis debet aureo
la q̃ hoibus incorruptis carne qui alias aliqñ
peccauerunt. ¶ p̃ · doctrine debet aureola ·
sed angeli nos docent purgando illuminãdo ·
et perficiendo · vt dyo dicit · ergo eis debet au
reola doctorũ. ¶ Sed contra · ij · thi · ij · non
coronabitur nisi qui legitime certauerit · sed i
angelis non est pugna · ergo nec eis aureola
debetur ¶ p̃ · aureola non debetur actui qui
per corpus ñ exercetur · vñ amantibo virgini=
tatẽ et martiriũ et doctrinã si exterius hic eis
non insunt aureola ñ debetur. ẹ angeli sũt in=
corporei ergo doctrinam non hñt · ¶ Preterea
videtur q̃ aureola etiam corpori debeatur · pre
miũ em̃ cenitiale est potius q̃ accñtale · ẹ dos
q̃ ad premiũ cenitiale pertinet · non solũ est in
aia sed ec̃ in corpore · ẹ et aureola q̃ ptinz ad
premiũ accñtale · ¶ p̃ · pctõ qd̃ per corpus ex
ercet tñdet pena in aia et corpore · ẹ et meito
quod exercet p corpus debetur premiũ · et in
aia et in corpore · sed meritũ aureole p corp?
exercet ergo aureola etiã debet corpori ¶ p̃
in corporibo martirũ apparebit q̃dam virtu=
tis pulcritudo in ipsis cicatricibo corporis vnde
dr aug · xxij · de · ci · dei · nescio quo fic affiamur
amore martirũ bonorũ · vt velimus in illo reg
no in eorum corporibus videre vulnerum cica
tricis quas p cristi noie pertulerunt · et for
tasse videbimus · non enim erit in eis deformi=
tas sed dignitas quedam · q̃ius in corpore nõ
corporis sed virtutis pulcritudo fulgebit ergo
videtur q̃ aureola martirũ sit in corpore · et e
adem ratione de alijs. ¶ Sed contra aie que
mõ sunt in paradiso hñt aureolas · nec tñ hñt
corpa ergo ꝓpriũ subm aureole ñ est corpus
sed aia · ¶ p̃ · cõ meritũ est ab aia · ergo pre
miũ totũ in aia cẽ dr. ¶ ñ deo di · ad j. q · q̃ ar
ca ẹ est duplex opinio · q̃dam em̃ dicunt q̃ in
cristo est aureola fm ꝓpriã aureole rõem · cuiz
in eo pugna inuenitur et victoria et per ons
corona fm ꝓpriã rõem Sed diligenter conside
rando q̃ius cristo cõpetat ratio auree vel coro
ne · non tamẽ ei competit rõ aureole · aureola e
nim ex hoipso q̃ diminutiue dicit · importat
aliquid qd̃ principatiue et ñ fm sui plenitudinẽ
possidetur · vnde illis competit aureolam hẽ · i
quibus est aliqua perfectionis victorie partici
patio sedm imitationem eius · in quo perfecte
victorie plena ratio consistit · et ideo cũ in xp̃o
inuenitur huiusmodi principalis et plena vi
ctorie ratio · per cuius victoriam omẽs alij vic
tores ꝓstituuntur vt patet iob · xxj. ꝓfidite ego
vici mundũ · et apoc · v · ¶ Ecce vicit leo de tri=
bu iuda · cristo non competet aureolã hrẽ · sed

aliquid vnde omnes aureole originant. vñ apoc. iij. q̃ vicerit faciã eum sedere in throno meo sicut ego vici et sedeo in throno patris mei Vñ sm alios dicit. est q̃ q̃tis id quod est in xpo non habeat rõem aureole. tñ est excellẽs omi aureola ¶ Ad. j. q̃ dicit. q̃ xps fuit verissime virgo martir et doctor. q̃ tñ premiũ accntale hjs rñdens in xpo nõ hz aliquã notabilẽ q̃ntitatem in opatione ad magnitudinẽ eẽntiale pmij. vñ nõ hz aureolã sub rõne aureole. ¶ Ad. ij. dicẽ. q̃ aureola q̃tis debeat operi pfectissimo quo ad nos. tñ aureola inquantum diminutiue dr signat q̃ndam ptiãpationẽ pfectõis ab aliquo in q̃ plenarie inuenit. a sm hc ad quandã minorationẽ ptinet. et sic i xpo nõ inuenit. in quo ois pfectio plenissime inuenitur ¶ Ad. iij. dicẽ. q̃ q̃tis virginitas habeat aliquo mõ exẽplar in deo. non tñ hz exẽplar vnius rõis. icorruptio enim dei quã virginitas imitat non eadẽ ratione est i deo et in aliquo virgine ¶ Ad. ij. q. dicit. q̃ angelis aureola ñ debet. cuius ratio est. qr aureola ꝓprie rñdet cuidã perfcõi in excellẽti merito. ea vero q̃ in hoibus ad pfectionẽ meriti ptinet. angeli sũt onaturalia. l etiã spectant ad cõem coy statũ aut etiã ad ipm premiũ. et ideo rõne coy qua hoibo debet. angeli nõ habent aureolas ¶ Ad j. q̃ dicit. q̃ virginitas dr vita eẽ angelica. inq̃ntum p grãm virgines imitantur id quod angeli habent per naturã. nõ enim virtutis est in angelis q̃ omino de delcabilibo carnis abstineãt. cuz huiõi delcationes in eis eẽ nõ possint ¶ Ad. iij dicẽ. q̃ perpetua incorruptio spũs in angelis premiũ essentiale meret. est enim de necitate salutis. cũ in eis ñ possit subseq̃ repatio post ruinam ¶ Ad. iij. dicit. q̃ illi actus sm q̃s angeli nos docet pertinet ad gliam eorũ et ad cõem ipoy statũ. vñ p huiõi actus aureolã nõ meretur ¶ Ad. iiij q. dicẽ. q̃ aureola ꝓprie est i mẽte. est enim gaudiũ de opibo illis q̃bo aureola debet. q̃ sic ex gaudio eẽntialis pmij quod ẽ aurea redũdat quidã decor in corpore q̃ est glia corporis. ita ex gaudio aureole resultat aliq̃s decor in corpore. vt sic aureola primapaliter fit in mẽte. q̃ per quandã redundantiaz fulgeat eẽ in carne. Et per hc patet rñsio ad obiecta. Tñ sciendũ est. q̃ decor cicatricũ q̃ i corporibo martirũ apparebũt non pt dici aureola. qr aliq̃ martires aureolã habebũt in q̃bus huiõi cicatrices non erũt. vtpote illi q̃ sũt submersi aut fame media. vel squalore carceris interempti.

¶ Questio. xxvj.

AD. v. sic pdicit. vider q̃ inconuenienter designẽtur tres aureole. virginũ martirum a predicatorũ. aureola enim martirũ rñdet virtuti fortitudinis. aureola virginũ virtuti tẽperantie. aureola vero doctorũ virtuti prudẽtie. q̃ vider q̃ debeat eẽ q̃rta aureola q̃ debeat iustitie ¶ Ꝑ exo. xxv. dicit glo. q̃ corona aurea addit. cũ per euangeliũ hjs q̃ mandata custodiũt vita eterna promittit. matb. xix. si vis ad vitã ingredi serua mãdata. huic aureola superponit. cũ dr. si vis perfcũs esse. vade et vende omia q̃ habes a da pauperib. ergo paupertati debet aureola ¶ Ꝑ. per votũ obedientie aliq̃s se deo subiat totaliter. q̃ i voto obedientie maxima perfectio ꝓsistit. et ita videt q̃ ei aureola debeat ¶ Ꝑ. multa sunt eẽ alia supeogarõis opera de q̃bus hõ in futuro spe cciale gandiũ hẽbit. q̃ multe sunt alie aureole ꝑter istas tres ¶ Ꝑ. sicut aliq̃s diuulgat fidẽ pdicando et docẽdo. ita scripta cõpilando. q̃ et talibus q̃rta aureola debet ¶ Iterius vider q̃ aureola virginũ sit inter alias potissima. q̃a apoc. vij. dicitur de virginib. q̃ sequentur agnum quocũq̃z ierit. et q̃ nemo alius poterat dicere cantica quod virgines cantabãt. q̃ virgines habent excellentiorẽ aureolã ¶ Ꝑ. cypria nus dicit de virginib. q̃ sũt illustrior porcio gregis xpi. q̃ eis magis aureola debet ¶ Itẽ videt q̃ potissima sit aureola martirũ. qr dicit aymo. q̃ nõ oms virgines coniugatas prẽdũt q̃ hij spãliter q̃ in tormẽto passionis virginitate insuper custodita coequãtur martiribus cõiugatis. q̃ martiriũ dat virginitati pẽminentiam super alios status. q̃ martirio potior aureola debetur ¶ Itẽ videtur q̃ potissima debeatur doctorũ. qr ecclesia militãs exẽplata ẽ ab eccia triũphante. q̃ in eccia militãti maxi? honor debet doctoribo. j. thy. v. qui bñ presunt presbiteri duplici honore digni hẽantur. maxime aũt q̃ laborant verbo et doctrina. q̃ in ecclesia triũphanti eis potior aureola debetur

¶ Iterius vider. q̃ vnus aureolã virginitatis vel martirij vel doctoris excellẽtius alio ñ habeat. qr ea q̃ sunt in termino nõ mrendantur et remittuntur. q̃ aureola debetur operib? q̃ sunt in termino pfectõis. q̃ aureola nõ intendit nec remittitur ¶ Ꝑ. virginitas nõ suscipit magis & minus. cũ inporet priuationem quandã. et negationes nõ mrendantur nec remittãtur. q̃ nec pmium virginitatis scz aureola virginũ intẽditur et remittitur ¶ Sz cõtra. aureola superponitur aurere. q̃ aurea ẽ intẽsior in vno q̃ in alio. ergo et aureola

Et ad dñm ad j. q. q̃ aureola est quoddam priuilegiatū premiū priuilegiate victorie tñdēs vtq; ex dictis. et ideo fm priuilegiatas victorias in tribus pugnis q̃ cuilibet hoī imminent tres aureole sumūtur. in pugna em q̃ est contra carnē. ille potissimā victoriā obtinet qui a delectabilibus venereis q̃ sūt p̄cipua in h̄ genere omino abstinet. et ideo virginitati aureola debetur. In pugna vero q̃ ꝓtra mundū pugnat illa est p̄cipua cū a mūdo persecutionē vsq; ad mortē sustinemus. vñ et martiribus q̃ in ista pugna victoriā obtinēt secūda aureola debet. In pugna vero q̃ ꝓtra dyabolū pugnam? illa est p̄cipua victoria. cū aliq̃s hostē non solū a se. ꝗ a verbis alior. remouet. qd fit p p̄dicationem et doctrinā. et ideo doctorib? et p̄dicatoribus tertia aureola debet. Quidā vero distinguunt tres aureolas fm tres vires aīme vt dicātur tres aureole tñdere potissimis triū viriū aīe actibus. potissimus em actus rōalis est veritatē fidei etiā in alios diffūdere. q huic actui debetur doctorū aureola. irascibilis vero actus potissimus est etiā mortē ꝓpter christū superare. et huic actui debet aureola martirū. Cōcupiscibilis aūt actus potissim? est a delectabilibus maxis penitus abstinere. et huic debetur aureola virginū. Alij vero aureolas tres distinguūt fm ea q̃b? xp̄o nobilissime cōformamur. ipse em mediator fuit inter mūdum et p̄tez. fuit ꝗ doctor fm q̃ veritatē quā a patre acceperat mūdo manifestauit. fuit ārtir fm q̃ a mūdo persecutionē sustinuit. fuit vero virgo inquantū puritatē in seipso cōseruauit. et ideo doctores. martires. virgines ei p̄fectissime ꝓformātur. vñ talibus debetur aureola. Ad j. ꝗ dñm. q̃ in actu iustitie ñ attēditur aliq̃ pugna sicut in actibus aliarum virtutū. nec tñ h̄ verū est q̃ dicere sit act? prudentie. imo potius est actus caritatis vel misericordie fm q̃ ex tali habitu inclinamur ad huiusmodi exercitiū. vel etiā sapie vt dirigentis. Vel potest dici fm alios. q̃ iustitia ꝓcauit omnes virtutes. et ideo ei spēalis aureola nō debetur. Quo aute hoc sit verum dēm est in li. iij. di. xxxiij. Ad ij. dicendū. q̃ pauptas q̃uis sit opus perfōmis non tñ tenet summum locū in aliq̃ spūali pugna. qr amor corporalium minus impugnat q̃ cupidia carnis vel persecutio inflicta in corpus ꝓximi. vñ pauptati non debetur aureola. ꝗ debet ei iudicaria potestas rōne hūiliationis q̃ ꝓsequit pauperta tem. vt sup dēm est. Glo. aūt inducta large accipit aureolā. p q̃libet p̄mio qd reddit merito excellēti. Et sicut dñm ad iij. et. n ij. Ad v. dñm. q̃ etiam scribentibus sacram doctrinam debet aureola. ꝗ h̄ non distinguitur ab aureola doctorū. qr scripta cōponere q̃dam modus docēdi est. Ad ij. q. dd. q̃ p̄minentia aureole potest dupl̄r attēdi. Primo ex parte pugne. vt dicat aureola potior q̃ fortiori pugne debetur. et per hunc modum aureola martirū alijs aureolis superemineat quodāmodo et aureola virginū alio mō. pugna em martirij est fortior fm seipsam. et vehemētius affligens. ꝗ pugna carnis est periculosior inquantum est diuturnior. et magis nobis imminet e viano. Secundo ex parte eorū de q̃bus est pugna. et sic aureola doctorū inter omnes ē potior. qr huiūmodi pugna versat circa bona intelligibilia. alie vero pugne circa sensibiles passiones. ꝗ illa eminētia q̃ attēditur ex parte pugne est aureole essentialior. quia aureola sēdm primam rationē respicit victoriā et pugnam. Difficultas etiā pugne q̃ attenditur ex parte ipsius pugne est potior q̃ illa q̃ attēditur ex parte nostri inquantū est nobis viamior. et ideo simpl̄r loq̃ndo aureola martirū inter omnes est potior. et ideo dr matth. v. in glo. q̃ i octaua beatitudine q̃ ad martires pertinet scz beati qui persecutionē patiūtur ꝛc. omnes alie perficiunt. ꝓpter hoc etiā ecclesia in ꝓmulgatione sōrum martires doctoribus et virginibus p̄ordinat. sed quantū ad aliqd nihil prohibet alias aureolas excellēriores esse. Et per hoc patet solutio ad obiecta. Ad iij. q. dicendū q̃ cum meritū sit quodāmodo p̄mij cā. oportet diuersificari p̄mia fm q̃ merita diuersificantur. Aliquid em intēditur et remittitur per intensionē et remissionē sue cause. meritū aūt aureole potest esse maius et minus. vnde et aureola potest esse maior et minor. Sciendū tñ. q̃ meritum aureole potest intēdi dupliciter. Vno modo ex parte radicis. alio modo ex parte operis. cōtingit em esse aliq̃s duos q̃ vn? ex minori caritate maius tormentū martirij sustinet. vel magis predicatio mi instat aut etiā magis se a delectabilibus carnis elongat. intēsiom ergo meriti que attenditur penes radicē non tñdit intensio aureole sed intēsio aureē. sed intensioni meriti que est ex genere actus tñdit intēsio aureole. vñ potest esse q̃ aliq̃s qui minus in martirio meretur quātum ad essentiale premiū habebit ꝓ martirio maiorem aureolam. Ad j. ꝗ dñm. q̃ merita q̃ bus debentur aureole nō attingunt ad terminum perfōmis simpliciter. sed fm speciem. si

aut ignis est spēie subtilissimum corporū · nil
nihil prohibet vnā aureolā alia esse excellentio
rem · sicut vnus ignis est alio subtilior · Ad
q · dd · q vna virginitas potest ēe alia maior
propter maiorē recessum a virginitatis contrario
vt dicat in illa esse maior virginitas q magis
occasiones corruptōis vitat · sicut priuationes
intēdi pūt · vt cū dr homo magis ceatus quia
magis elōgatur a visu · Duos fines hēbunt
due ciuitates · h ideo dr · qr vsq ad diem iudi
cij numerus electorū et dānatorum augēt · et
etiā gloria et pena augeri pōt saltim quantū
ad premiū et penā accūtalem · ꝗ post iudiciū
vlterius augeri nō poterit Denarius enim
vnus · hoc dr propter hoc q idē est obiū omni
um beatorū Ille q̄ppe beate viuit qui viuit
vt vult nec male aliq̄d vult · h sentētia aug? ·
cōcordat cū sentētia phi · vt p viuere operatō
vite intelligat · p hoc vero qd dicitur · vt vult
oñditur operatio nō impedita · per hoc āt qd
dicit nec aliq̄d male vult · oñditur esse cōnatu
rālis · qr mala sunt cōtra naturā · Cuo re
tardatur quodāmodo ne tota intentione cē ·
ista retardatio intelligit quantū ad hoc q a
mina a corpore separata non hz pfectū esse · et
ita nec perfectam operationez qua possit deo
perfecte coniungi

Hic oritur questio ex pre
dictis ducens originē · Postq̄ de
terminauit magister de gl'ia sōr
um post iudiciū generale · hic
determinat de penis impiorum · Et diuidit m
partes duas · In pma propositū psequitur · In
secūda ponit totius operis epilogū · ibi · h de
pedibus sedēs cē · Prima aūt ps diuidit in
duas partes · In pma determinat de peis dā
natorum q̄ntum ad affectū · In secūda deter
minat de penis eorū quantū ad cognitionē si
ue intellēm · ibi · hic q̄ri solet q̄re ille tenebre ·
cē · Et h pars diuidit in partes tres · In pri
ma oñdit quō excludunt a cognitōne dei p h
q sunt in tenebris exteriorib · In secūda oñ
dit q̄liter se hēat eorū cognitio ad ea q in hoc
mundo agunt · ibi · p · queri solet si reprobōrū
aie cē · Tercio q̄liter se habeāt ad cognoscen
da ea que erga sanctos aguntur · ibi etiam so
let cē · Secūda pars diuiditur in duas · In p
ma inquirit vtrū mortui cognoscant ea q hic
aguntur · In secūda mouet dubitationē quan
dam ex dictis · ibi · si quis autē querat cē · Ter
cia vero pars diuidit in duas · In prima ostē
dit quō boni et mali se inuicē videāt · In secun
da inquirit quid acidat sanctis ex visiōe dā
natorum · ibi · sed cum sanctis malos cē · Et h
pars diuiditur in duas · In prima inquirit v
trum sancti videntes dānatorum miseriam eis
cōpatiantur · In secunda vtrū ex hoc q penā
dānatorum vident eorū gloria minuatur · ibi
postremo q̄rit̄ an visa cē · Hic duo q̄run
tur Primo de cognitōe naturali aīe separate
Secundo de pena dānatorum · Circa · j.
queruntur q̄tuor · Primo · vtrum aīa possit
aliquid intelligere a corpore separata · Se
cundo · vtrum possit intelligere per species q̄s
a sensibilibo accepit dum corpori ēet cōiuncta
Tertio vtrum anima separata singularia cog
noscat Quarto vtrum localis distātia ei?
cognitionē impediat Vtrum autem sensibus
vtatur · quesitum est supra di · xlnij ·

Questio · j.

Hd · j. sic proditur · videtur q aīa nihil i
telligere possit a corpore separata · quia
vt dicit phs in · j. de aīa · intelligere et cōsidera
re ꝓsumitur quodaz interius corrupto · h per
mortem illud quod est interius ex parte cor
poris corrumpitur · ergo post mortē non po
test anima intelligere aliq̄d et cōsiderare ·
Pō · nulla actio cōmunis corpori et aīe potest
remanere in aīa corpore corrupto · sed intelli
gere est quedā actio corpori et anime cōmu
nis · sicut et texere et edificare · vt patet in · j.
de anima · ergo corpore corrupto aīa non po
test intelligere · Pō · aīa nihil potest intelli
gere sine intellectu possibili · sed intellectus iste
est corruptibilis · vt dicit in · iij · de aīa · nō au
tem corrumpit̄ nisi corpore corrupto · g̃ ani
ma a corpore separata nihil p̄t intelligere
Pō · vt dr in · iij · de aīa · sicut se habent colores
ad visū · ita se hūt fantasmata ad animā intelle
ctiuam · h destructis coloribo visus nihil poss
videre · g̃ destructis fantasmatibo anima nihil
poterit intelligere · fantasmata autē nō rema
nent in aīa separata · cum sint in imaginatōe
q̄ hz organū corporale · g̃ aīa separata nihil
p̄t intelligere · Pō · pfectius ēē hz anima in
corpore · q̄ a corpore separata · sicut pars i to
to perfectior est q̄ per se existēs · h aīa intelle
ctiua cum est in corpore nō p̄t intelligere sine
fantasmatibus · vtz in · j. c · iij · de anima · ergo
nec separata a corpore sine eis intelligere po
terit · et sic idē qd prius · Pō · intellect? hu
man? est factus sicut tabula in qua nihil est